Paralyžiuotosios mokytojos

Guðbergur Bergsson

PASVIRĘS PASAULIS

Guðbergur Bergsson

Paralyžiuotosios mokytojos

UDK 839.59-3

Versta iš:

Guðbergur Bergsson
Lömuðu kennslukonurnar
JPV Útgáfa, Reykjavik, 2004

Knygos išleidimą parėmė Kultūros ir sporto rėmimo fondas

ISBN 978-9955-435-90-7

Grįžus namo po sunkių studijų garbingiausiuose įvairių Europos šalių – ypač Italijos – universitetuose bei kituose mokslo centruose ir baigus mokslus su pagyrimu, vėl pasikartojo senoji istorija: jaunuolis, buvęs visų vilties žvaigždė, nerado jokio darbo pagal savo sugebėjimus.

Man tiesiai niekas nedrėbė į akis, kad esu paprasčiausias valkata – kaip anksčiau būdavo įprasta šioje visuomenėje, kurios pagrindiniai bruožai buvo bejėgiškumas ir piktavališkumas. Paprasčiausiai man visur santykinai mandagiai užverdavo duris – dėl įsišaknijusio poreikio užtrenkti jas kitam, nors visa tauta geiste geidė kuo plačiau atsiverti ir nuveikti ką nors didingo. Tačiau dažniausiai geismo ir pakakdavo. Kitaip vargu ar buvo įmanoma – juk visuomenė buvo suformuota iš izoliacijos ir žmonių, kurių mąstysena buvo taip iškreipta tradicijų, kad jų geismai kažin ar kada galėjo tapti apčiuopama realybe.

Parkeliavus į namus, man teko ir vėl užsikarti tėvams ant sprando – lygiai taip, kaip ir prieš išvažiuojant. Tad iš tiesų būčiau galėjęs niekur ir nevažiuoti. Skirtumas buvo tik tas, kad dabar aš nebestudijavau ir dieną paprastai sėdėdavau svetainėje, mąstydamas apie neteisybę ir stengdamasis numalšinti pyktį skambučiais pažįstamiems. Tačiau mano skambučiai neuždegdavo draugams jausmų, ir veikiai aš ėmiau vengti rodytis draugų rateliuose, gėdydamasis savo nevykusio gyvenimo. Jei kartais ir nueidavau į kokį pobūvį, suvokdavau – savo paties gėdai (nors kiti šito galbūt ir nepastebėdavo), kad imdavau pirmam pasitaikiusiam klausytojui aiškinti, jog man nėra jokio tikslo siūlyti išeitį iš visuomeninės betvarkės. Man būdavo gėda, kadangi

žinojau, jog tauta nori visur regėti sumaištį. Tuomet visi bendrame katile. Bendras chaosas yra solidarumo ženklas.

Tėvų namai nėra nei itin dideli, nei labai patogūs rengti pobūviams – juos sudaro tie paprasti sujungti maži kambarėliai ir priedo du miegamieji. Kai ateidavo mamos eilė rengti pobūvį pažįstamiems – mokytojams ir mokytojoms, kurie retai šnekėdavo apie kita nei algas, aš ne visuomet sprukdavau į savo kambarį ir tūnodavau ten, klausydamasis pokalbių šnaresio; kartais, viesulu įsiveržęs į svetainę, pertraukdavau tauškalus ir imdavau kalbėti apie visuomenę. Mokytojų kompanija nei išplėsdavo akis išvydę mane, nei prarasdavo žadą, kai iš jų būdavo atimamas žodis – jie paprasčiausiai kiek ištempdavo kaklus, tačiau jokios kitokios reakcijos nesulaukdavau. Iš šito ir įvairių kitų dalykų aš suvokiau, kad nuo šiol esu pasmerktas kaskart atsitrenkti į tą pačią lygut lygutėlę tylos sieną, kurią pažinojau nuo gimimo. Tačiau dabar siena tapo truputį tvirtesnė dėl kiek pasitaisiusios ekonomikos bei to mielo siauraprotiškumo, kuris visuomet ją lydi. Mamai niekada nekildavo jokių abejonių dėl jos vertės, nors anksčiau ji kartais pasielvartaudavo dėl skurdo. Tad aš viso labo tegalėjau ironizuoti mintyse kaip žmogus, kuris kiek besisuktų yra visuomet nugalimas apsnūdusių tradicijų: „Štai sėdžiu prirakintas prie kilimų tvaiko tėtės ir mamos svetainėje, nors neseniai laisvas maudžiausi saulės spinduliuose pas didesnes tautas."

Mano drąsa baigdavosi tuo, kad po šių įkyrių minčių aš atsisėsdavau ir apsidairydavau, palytėdamas akimis visus daiktus svetainėje – visi jie tebegulėjo savo vietose. Po dauguma daiktų buvo paklotos mažutės siuvinėtos servetėlės, ir tėtė – ne mama – dėl kažkokios manijos vis įnirtingai valydavo nuo stiklu dengtų stalų pirštų antspaudus.

Kai suvokiau, kad buvau kiek persistengęs kovojant su mamos draugų tuštybe, pats sau mintyse pridūriau, kad tuštybė charakteringa ne tik mums, bet ir visam Vakarų krikščioniškajam pasauliui. Tad mes ne ką blogesni nei didesnės tautos.

– O kaipgi kitaip? – pats klausdavau savęs, kai atsisveikinę svečiai išeidavo, o aš sėdėdavau svetainėje, kol mama kraustydavo stalus.

Kai iš virtuvės pasigirsdavo tolimas nešvarių lėkščių ir stiklinių žvangesys, sumišęs su tyliu mano tėvų pobūvio aptarimu, svetainė man pasirodydavo lygiai tiek pat mano teisėtoji vieta kaip ir išpaikintų mokytojų ar dvasininkų vaikų, kurie kartais visą amžinybę praklajoja ant neurozės ir pamišimo ribos.

– Krikščioniškasis tikėjimas ir bažnyčia paremti apaštalais, kurie užsnūdo tuomet, kai iš atsidavimo savo vadovui turėjo budėti ir ginti jį nuo nedraugų. O tėvas irgi ne ką geresnis – kai sūnus ant kryžiaus šaukėsi pagalbos, niekas jo neišgirdo. Tikėjimas ir bažnyčia paremti išdavikiškais apaštalais, o ypač tuo išsižadėtoju Petru bei kurčiu tėvu. Taip išdavikiškumas ir kurtumas atėjo į valdžią. Visiems buvo atleista, o tuštieji iki šiol tebevaldo. Tad ko tikėtis iš visuomenės, suręstos ant neištikimybės pamato?

Jeigu aš kada išleisdavau panašių minčių, idant išprovokuočiau svečius po vakarienės, kai ateidavo laikas gerti kavą, atrodydavo, kad šitos šutvės vidinės ausys itin jautrios ir jie tiesiog įsistebeilydavo į mane iš savo fotelių ir supamųjų kėdžių. Greičiausiai jie niekuomet nebuvo girdėję keistesnio tikėjimo ir visuomenės apibrėžimo. Savaime suprantama, jie nieko neatsakydavo, nes visi žinojo, kad vis tik kišenėje turėjau aukštesnį laipsnį negu jie.

Dažnai paaiškindamas pridurdavau (paprastai mintyse), kad per santykinai ilgą taikos laikmetį Vakarų demokratinėse valstybėse susikūrė tylios, didžios, tačiau visiškai nenaudingos diktatūros; jose politikai leido sau viską, nors nenuveikdavo nieko, kadangi paprasti žmogeliai ten kaip skudurai sugedusioje skalbyklėje su amžinai besisukančia centrifūga.

Tiesa, kai kurios mokytojos nusišypsodavo, kadangi tiek skalbyklės, tiek skudurai joms buvo pažįstami. Joms šis palyginimas rodėsi neblogas, tačiau, be jokios abejonės, neteisingas. Vengdamas stipresnių reakcijų, aš tęsdavau:

– Todėl žmonėms jų betiksliame gyvenime viskas yra visiškai vienodai arba jie ima ir susijungia į politines grupuotes, kurios susikūrė vietoje ankstesniųjų profsąjungų.

Nesu kvailys. Iš mamos kolegų veidų, kuriuos pažinojau nuo vaikystės, man buvo aišku, kad jie klausydavosi manęs ne iš susidomėjimo, o iš pagarbos mano tėvams. Galbūt širdies gelmėse jiems rodėsi (jeigu jie dar nebuvo visai apakę ir apkvaitę), kad aš buvau kuo tikriausias mokslo ir žinių – kuriuos jie patys skelbė savo darbuose – tragedijos pavyzdys, nors iš tiesų tiek mokslas, tiek žinios buvo praktiškai betiksliai dalykai, kadangi neskaitlingoje visuomenėje pažinimas mažai kam reikalingas. Visiškai užtenka mokėti skaityti, rašyti ir sudėti skaičius. Bet gali būti, kad savo paties žodžiais aš pernelyg sureikšminu šitą kompaniją. Kažin ar jie nepasitenkindavo padėka dievui už tai, kad jiems nereikia būti mano tėvais? Vienintelis apčiuopiamas jų pasiekimas po visų vilčių ir nesibaigiančių sunkumų buvo tas, kad į namus po mokslų Italijoje sugrįžo išprusęs sūnus – anais laikais tai buvo retas ir reikšmingas įvykis, tačiau jis grįžo, rodos, vien tik tam, kad drybsotų sujungtuose kambariuose surengtuose pobūviuose kaip koks nelaimėlis, kuris gyvenime nesugebėjo nieko kita, kaip tik nuklysti kairuoliškos pakraipos akligatviais. Įtariu, kad mokytojos dėkojo apvaizdai, kad jų sūnums užteko proto vesti išsilavinusias moteris, kurios daugiausia šnekėdavo apie lyčių pareigas, ir galiausiai prieidavo prie savaime aiškios išvados, kad moteris visame kame nustumiama į šalį. Jeigu tokios žmogystos atsivilkdavo į pobūvius kartu su savo anytomis, aš kuo greičiau užsidarydavau miegamajame. Po tokių vakarėlių mama atrodydavo itin nuvargusi, o tėtė pasakydavo, kad nevalgysiąs vakarienės. Nesu tikras, tačiau tokiais momentais imdavau įtarti, kad tėvai džiaugėsi, jog iš užsienio pargrįžau vienas, o ne su neužsičiaupiančia itale iš paskos.

Svečiams išėjus, mama tučtuojau eidavo į miegamąjį ir užsidarydavo. Tai buvo jos įprotis, tačiau dabar ji ten užsibūdavo ilgiau – ligi pat vakaro. Niekas nepasikeitė. Manyje atgimė siaubas, kuris apsigyveno mano galvoje vaikystėje, tačiau veikiai išgaravo išvykus į užsienį. Jis išnyko drauge su tamsos baime. Buvo dalykas, kurio niekaip nesugebėdavau suprasti – po tokių pobūvių, kuriuos rengti ji, rodės, jautė pareigą (visada savaitgaliais ir ne dažniau kaip kas kelias savaites),

po to, kai ji kartu su tėčiu ir svečiais laimingi dalindavosi prisiminimais arba dainuodavo dainas apie tėvynę, vos išėjus svečiams ir pradėjusi kraustyti stalus ar plauti indus, mama staiga sustodavo nepabaigusi darbo. Tėvas tuomet jau būdavo nutilęs. Jis vogčiomis pavymais pažiūrėdavo, kaip mama užsidarydavo miegamajame, ir paskui pats be garso išeidavo lauk. O aš pabaigdavau plauti indus. Nesuprasdavau, kas juos šitaip pakeisdavo pasibaigus tokiam didžiam džiaugsmui. Vaikystėje galvodavau, kad mama užsidarydavo miegamajame, idant galėtų ten vienatvėje numirti, o tėtė nusiskandindavo uoste. Galbūt tai būtų buvęs vienintelis dalykas, kurį jie būtų atlikę atskirai – tokie neatskiriami jie buvo. Dėl kažkokių priežasčių niekuomet nesivydavau tėčio, tačiau kartais išdrįsdavau praverti miegamojo duris ir pažiūrėdavau į mamą. Tikėdavausi pamatyti iš nematomos vietos jos kūne per čiužinį ant grindų lašantį kraują, tačiau ji viso labo gulėdavo nusisukusi į sieną. Kartais ji pažvelgdavo per petį, tačiau mes netardavome vienas kitam nė žodžio – pamatydavau tik jos tuščią žvilgsnį. Užverdavau duris, grįždavau į svetainę, pabaigdavau nukraustyti stalus ir suplaudavau indus, klausydamasis veriančio trapių puodelių ir lėkščių žvangesio, kuris man rodėsi lyg iš krūtinės iššokusios širdies plakimas, ir laukdamas, kad mama išeitų iš miegamojo, pastumtų mane nuo kriauklės ir užbaigtų pati. Ji niekada to nepadarydavo. Aš jutau pasiaukojimo dvasią lyg kraujo skonį ant liežuvio ir nuplaudavau ją bežodėmis istorijomis. Galų gale mama išeidavo ir beveik tą pačią akimirką tėtė atidarydavo buto duris. Tokie jie buvo vieningi. Tuomet jau būdavau atlikęs savo darbą ir eidavau į savo kambarį. Kai vėl išeidavau, viskas ir vėl būdavo grįžę į savo senąją vietą – taip pat ir mano baimė bei vidinis poreikis, kurio už viską labiau nekenčiau savyje – troškimas pasiaukoti. Jie niekuomet man nesuteikdavo tokios galimybės, išskyrus tada, kai reikėdavo suplauti dužius indus po vakarėlių, ir į mano jausmus jie nekreipdavo jokio dėmesio. Jei kada pamėgindavau mamą užjausti, ji gana šaltai atšaudavo: „Kas tau darosi?“, lyg kažkas būtų blogai su manimi, o ne su ja. Tėtė turėjo dar mažiau jausmų ir abu sakydavo: „Brangusis, eik į savo kambarį ir palik mus ramybėje.“

Po pirmojo pobūvio man grįžus iš užsienio ir svečiams išėjus po mano lekcijos, mama užsidarė miegamajame, o tėtė išėjo lauk, aš supratau, kad privalau atsikratyti įvairių įpročių, kuriuos buvau išsiugdęs gyvendamas pas kitas tautas, tačiau kurie čia neturėjo jokios prasmės. Todėl dėjau didžiausias pastangas, idant atrodyčiau visiškai grįžęs namo – taip pat ir dvasiškai. Stengiausi atrodyti optimistiškai, be perstojo maldamas liežuviu apie nieką; vietoje to, kad išreikščiau savo individualią nuomonę, rodžiau didžiausią dėmesį bet kokiam žvirblio šūdui visuomenėje ir bandžiau žvelgti gyvenimui į akis kaip islandų herojus, šalia to vis nenustodamas aimanuoti.

Aišku, turėjau žinoti iš patirties ir suprasti iš anksto, kas manęs laukė. Tautinė prigimtis nesikeičia, nors pats žmogus ir kiek būtų nukrypęs nuo vėžių užsienyje. Buvau pamiršęs ir savo išauklėjimą, ir kilmę, kai įnikau į mokslus, ir ėmiau krauti vaisius į krepšius bei dosniai dalinti juos kitiems. Savo svajonėse pamiršau, kad manęs vienas paskui kitą laukė pokalbiai su akmenimis, tad man sekėsi uždangstyti savo kvailumą gabumais kaip naivuoliui, ir ėjosi visai neblogai. Man rodėsi, kad jei žmogus suvoktų visa ko beprasmiškumą, jis niekuomet nieko nesiimtų, ir gyvenimo nuotykis pasibaigtų vos prasidėjęs. Tačiau aš nenorėjau, kad taip nutiktų ir man. Man norėjosi panaudoti protą, kurį atsinešiau iš motinos įsčių, prieiti savų išvadų, ir aš mąsčiau šitaip: „Jeigu aš ilgus metus gyvenau Italijoje, man reikia žengti nepramintais takais – ne į niekur, o nežinomo tikslo link.“

Mano pagrindinė problema buvo ta, kad aš šventai tikėjau savo nepaprastu vaidmeniu – ypač dėl to, kad nebuvau nei radęs kelio pradžios, nei nusprendęs, kokia kryptimi noriu jį praskinti. Tačiau dabar savigynai norėčiau paklausti: „Kokia buvo pagrindinė to laikmečio ar visų tų žmonių, kurių norėjau saugotis, svajonė? Ogi viena ir ta pati – įsisukti į gerą darbą, kuriame nebūtų reikalaujama jokių kitokių gabumų, kaip tik ateiti į darbą daugmaž laiku, be saiko netinginiauti ir nebūti taip linkusiam į slogą, kad išnaudotum visas nedarbingumo dienas. O ko dar nori aplinka, išskyrus tai, kad tinkamu laiku vestum,

įsigytum namą ir pakankamai vaikų ar dar kažko, ko nebeminėsiu, idant visai neišeičiau iš proto?“

Man norisi paminėti – nors vien noru ir pasitenkinsiu, nutylėdamas visas kliūtis ir smulkmeniškumą, nes čia ne koks viešas interviu – visus išsisukinėjimus, kuriuos teko patirti iš buvusių bendraklasių, vyrų ir moterų su puikiausia atmintimi, kai tai patogu, žmonių, įgijusių garbingą „proto bokštų“ titulą ir susisukusių gūžtas aukščiausiuose postuose; taip pat tai, kas buvo tėkšta man į veidą, kai prašiau darbų, į kuriuos turėjau teisę (tegul ir vien dėl senos pažinties). Dar mažiau noriu pasakoti apie tai, kas nutiko, kai paprašiau finansinės paramos, idant galėčiau dėstyti ką nors pagal savo specialybę žemesnėse mokslo įstaigose nei universitete.

Veržtis pirmyn su pažįstamų pagalba buvo ne mano jėgoms. Gyvenimas netinkamoje vietoje užsienyje išliejo tarp mūsų jūrą. Geriausiu atveju mane priimdavo kaip paukštį keliauninką – ne kokį kormoraną, kuris nešiko niekur kitur kaip ant vis tos pačios uolos ir savo išmatomis pasišventė tą uolą sau lygiai taip kaip ir visi kiti sėslūs paukščiai. Deja, esu priverstas vartoti tinkamus žodžius tinkamoje vietoje, nors nei viena, nei kita – nei tinkami žodžiai, nei tinkamos vietos – neegzistuoja tame, ką vadiname realybe. Mano žodžiai nėra netgi teisingas saviraiškos metodas, o greičiau kažkas, ko teisėtai ir padoriai griebiamės rašytinėje kalboje.

Dauguma mano bendraamžių, kuriuos pažinojau nuo vaikystės ir kurie kuo lengviausiai galėjo padėti man susirasti kokį nors darbą, sakydavo man, kad jie nuo pat mokyklos žinojo, jog didžiajame pasaulyje aš nieko neišmokau ir valkiojausi ten lygiai taip pat kaip ir čia; tad jeigu ir turėjau kišenėje diplomą, greičiausiai buvau nusipirkęs falsifikatą už kelias liras.

– Kažin ar nesėdėjai smuklėse ligi išnaktų už tėvų pinigus? – sakydavo man atradusieji teisybę poste.

Tik nedaugelis sakėsi suprantą mane; jie taip pat užjautė ir mano mamą – sąžiningą mokytoją – ir dėl to pažadėdavo pagalvoti apie mano prašymą, o aš galįs vėl užeiti arba paskambinti po kelių dienų.

Mane pykdė neteisybė, tačiau veikiai atgaudavau savitvardą ir pamiršdavau savo problemas, kai jie imdavo pasakoti apie save ir kaip žmonėms daug geriau gyventi čia negu svetur. Man buvo linksma klausytis paistalų apie tautos didybę bei daugybę kitų pasakų, nors iš tiesų jiems ničnieko panašaus nebuvo nutikę. Jiems taip pat buvo smagu kurti istorijas apie mane – kaip aš lakiau raudoną vyną su valkatomis arba kaip manimi rūpinosi kekšės – vien dėl to, kad buvau dailus kaip katinėlis, šiaurietiškų veido bruožų, klusnus ir aistringas.

Į tokias replikas nėra ką atsakyti – nebent pasijuokti. Galiausiai paklausdavau tų kelių sveiko proto ir geros valios žmonių, kuriuos anksčiau laikiau savo draugais:

– Kalbėkite, ką norite, tačiau aš noriu paklausti: kokį darbą galėtų susirasti tas, kuris parašė daktaro disertaciją apie Benedeto Kročės[1] estetiką ir apsigynė ją *cum laude* Neapolio universitete?

– Susitaikyti su sąlygomis tėvynėje ir grįžti prie tos pat vagos, kurią palikai, – visi tučtuojau atsakydavo ir netgi nenusišaipydavo.

– Kokios gi?

– Džiaugtis gyvenimu namie, savaitgaliais išvažiuoti į užmiestį pažiopsoti į kokį betrykštantį geizerį, o paskui Kveragerdžio[2] oranžerijoje išgerti kavos su žmona ir vaikais, – atsakydavo jie.

Į tai aš nebeturėdavau ką atsakyti.

Dar ilgai prieš išvažiuojant į užsienį žinojau, kad tėvai dėjo dideles viltis į mane – nuo pat tada, kai aš pradėjau eiti į mokyklą ir skinti prizus (ypač už aritmetiką ir tikybą). Pradinėje mokykloje buvau toks egzaminų vikruolis, kad keturiskart gavau bronza dengtą Sidabrinę liniuotę. Žiūrėdami į tą liniuotę, kurią taip pat buvo galima naudoti kaip kaklaryšio segtuką, mano tėvai jautė neapsakomą džiaugsmą. Atrodė, jie net ėmė jaunėti ir tapti panašesni į mane dėl to teisingumo, kuriuo džiaugėsi sūnus, nes mokykloje man niekas neprilygdavo traukiant kvadratinę šaknį. Teisingumas turėjo gyvuoti ir tuomet, kai

---

[1] Benedetto Croce (1866–1952) – italų filosofas, kritikas ir politikas (*čia ir toliau vert. past.*).

[2] Kveragerdis (isl. *Hveragerði*) – miestelis pietvakarių Islandijoje, garsėjantis savo didžiule geotermine oranžerija. Oranžerijoje taip pat įsikūręs restoranas ir suvenyrų parduotuvė.

jie ėjo į mokyklą, tačiau nė vienas iš jų vaikystėje nieko nebuvo gavęs dovanai, tuo labiau prizų. Man atrodo, kad jie netgi niekada nebuvo pagirti savo tėvų – jiems tebuvo primenamos pareigos. Protas buvo vienintelis dalykas, kuris buvo duotas kaip dievo dovana nuo pat gimimo, ir šio proto pagalba jie pasiekė tai, kuo buvo, atsisakę visų džiaugsmų, išskyrus idėjos, kad žmogus privalo gyventi, garbingai atlikdamas pareigas dievui ir tėvynei. Ši gyvenimo idėja slypėjo prigimtyje žmonių, kurie praktikavo dorybes ir teigė, kad tai einą jiems į naudą. Tačiau tėvai be saiko džiūgavo, regėdami savo atžalose pagražintą savo pačių atvaizdą – tokį, kokie jie būtų tapę, jei būtų turėję galimybę visiškai atskleisti savo gabumus. Mano tėvai nebuvo kuo nors išskirtiniai ir regėjo save manyje labiau negu kituose savo vaikuose, kurie buvo gerokai vyresni ir jau buvo iškeliavę iš namų, kai aš įgijau atmintį. Tad iš tam tikros pusės aš buvau vienturtis – dėl to didžiulio amžiaus skirtumo tarp manęs ir mano brolio su seseria, kurie man buvo „dėdė“ ir „teta“.

Galbūt aš buvau tai, kas vadinama „netyčia“, arba „netikėta dievo dovana“. Mano motinai jau buvo gerokai virš keturiasdešimties, arba, kaip sakoma, jai sau seniai buvo „po laiko“. Tad galbūt nėra ko stebėtis ir greičiausiai yra saugu manyti, jog jų veidrodžiui beaugant, jie savo švelnumu iškraipė paveikslą, kurį regėjo stikle. Šis atvaizdas turėjo išlikti jame visai ateičiai kaip paminklas tėvų pasiekimams ir pasiaukojimui.

Dar ilgai prieš man išvažiuojant tas paveikslas buvo visiškai išbaigtas ir nuostabus. Tėvas palydėjo mane į oro uostą, lyg būtų pasamdęs taksi pavežti savo svajonę. Mama liko namie, nedrįsdama atsisveikinti su manimi kitų akivaizdoje. Kai pabučiavau ją koridoriuje (prieš jai senu įpročiu užsidarant miegamajame), ji visa persimainė – visi jos bruožai nuslinko nuo veido ir, vargiai besilaikydama ant kojų, ji atsišliejo kakta į sieną. Vietoje to, kad pajusčiau užuojautą ir gilią meilę, norą niekur nebevažiuoti, manyje įvyko kažkas keista – ko niekada anksčiau nebuvau jutęs. Mane apėmė šleikštulys, tačiau kartu persmelkė diegiantis skausmas.

Anksčiau aš niekur nebuvau ilgam išvykęs iš namų – daugių daugiausiai į kiemą arba į mokyklą. Tačiau mama vis jaudindavosi, kad aš įkliūsiu į kokią bėdą – toji baimė per atstumą turėjo dar labiau išaugti. Tėtė sėdėjo taksi šalia manęs neramioje tyloje ir ties angaru atsisveikino su manimi dviem žodžiais:

– Mano berniuk!

Sulig tais žodžiais, rodės, jis ištrynė mane iš savo sąmonės. Aš daugiau jam nebeturėjau reikšmės. Jis apsisuko ir sparčiai nužingsniavo, kadangi, be jokios abejonės, nebuvo paprašęs taksi palaukti.

Man buvo sunkiau ištrinti jį iš atminties negu mamą. Keliaujant traukiniais, jis vis žingsniavo mano mintyse, nors ir nepajudėdavo iš vietos. Atsimerkdavau, idant atsikratyčiau jo, tačiau užsimerkęs vėl regėdavau jį, lydimą šešėlio, einantį iš oro uosto senuoju žvyrkeliu be pabaigos. Jis niekuomet nepraeidavo pro universitetą nenusispjovęs. Tokiais momentais keliaudamas traukiniais per Europą aš pašokdavau lyg iš košmaro.

Buvo ankstyvas, melsva migla aptrauktas rytas, kai traukinys įvažiavo į stotį Genujoje – mieste, kurį mano tėvas dievino ir kuriuo nė sekundei nenustojo tikėti. Pagal jo pasakojimus, šis miestas turėjo būti auksinis, tačiau man iš pirmo žvilgsnio jis pasirodė pilnas drėgmės, nežiūrint šviesos ir šilumos. Mane greičiausiai veikė kelionės nuovargis, o tėvo nuomonė rėmėsi laiškais iš žmogaus, kurio jis, manau, nė sykio nebuvo sutikęs. Belaužydamas galvą apie tėvą, aš galiausiai priėjau išvados, kad bambeklių dvasioje slypi kažkas panašaus į meilės geismą ar seksualinį poreikį patinų, kurių sėklidės pasislinkusios į pilvą ir kurių neįmanoma iškastruoti. Jie privalo leistis bėgti šuoliais, gyventi, žaisti slėpynes su kažkuo, kas suteikia jiems galimybę vienu metu būti ir slaptąja policija, ir nusikaltėliu. Pasidavę norui atlikti nusikaltimą, kurį policija juose pačiuose pridengia, jie patys bloškia save į kalėjimus ir džiūgauja, tūnodami už grotų, ligi geismas vėl juos išleidžia lauk ir išgina į medžioklės plotus. Aišku, jų kalėjimas toks, kad jie prasmunka tarp pinučių niekam nepastebėjus – ploni ir slidūs kaip unguriai dėl liekninančių, tačiau trumpalaikių dorybių.

Priežastis, dėl kurios tėtė buvo taip įsimylėjęs Genują – miestą, kurį buvo matęs tik paveikslėliuose – buvo ta, kad jaunystėje jis verslo reikalais susirašinėjo su tenykščiu sūdytos žuvies supirkėju. Be jokios abejonės, supirkėjas niekada laiškų nerašydavo pats – juos parašydavo sekretorius, kuris greičiausiai manė, kad tėtė buvo šviesiaplaukė sekretorė tamsiai mėlynomis akimis – nepanašiomis į tą pavandenijusią melsvą, kurią taip dažnai pamatysi šiaurės Italijos žmonių akyse. Nuo pat pirmo karto, kai pamačiau tokias akis, man jų keistas bespalviškumas atrodė šlykštus. Kalbant su melsvaakiais žmonėmis ar žiūrint jiems į akis, man atrodydavo, kad žvelgiu į apvalius kubilus su pasukomis.

Jeigu verta tikėti tėvo pasakojimais, laiškai buvo tokie dvasingi (nors tai tebuvo sūdytos žuvies užsakymai), kad jie pilnai galėjo būti parašyti paties apaštalo Pauliaus ir išsiųsti iš Korinto.

– Visi parašyti grakščiu stiliumi idealiai taisyklinga vokiečių kalba, – džiaugėsi tėvas, lyg būdamas devintame danguje, ir visai nesigėdijo, užsimindamas apie šį ryšį.

Dėl savo meilės miestui ir pasitikėjimo žuvies supirkėju prieš man išvykstant tėvas įdavė man rekomendacinį laišką – ilgą, vokiškai surašytą laišką anam dvasingajam rašytojui, greičiausiai senamadiškai išdailintą prašymą „nutiesti sūnui kelius“, nors iš visa ko buvo panašiausia, kad tas žmogus jau buvo miręs.

– Šitaip nėra ko abejoti, kad būsi gerai priimtas, – tarė tėvas, įteikdamas man laišką storame užlakuotame voke, kokie jau buvo seniai išėję iš mados, ir, perspėdamas mane nesulaužyti antspaudo, pridūrė: – Tu žinai, ką reiškia be leidimo sulaužyti antspaudą.

Man neliko nieko kita, kaip tik mintyse nusijuokti. Atrodė, kad aš vykstu ne ieškoti ateities, bet atgal į tolimą praeitį. Kaip ten bebūtų, iš pradžių dėl šių prietarų man pasidarė smalsu, tačiau smalsumas veikiai perėjo į abejingumą – man ėmė rodytis vargiai įmanoma, kad šiais laikais nuotykis galėtų išsirutulioti iš užantspauduoto laiško.

Pradinis planas buvo toks: užsienyje aš įstoju į verslo mokyklą ir seku tėvo keliais, tačiau turėdamas daug tvirtesnius pagrindus.

– Dėl to, kad italai vėl ims pirkti sūdytą žuvį – ji jiems į kraują

įaugusi, – kalbėjo tėvas nė neabejodamas, kad jo dievinamas laiškų bičiulis priims savo gerbėjo sūnų išskėstomis rankomis ir nuties jam kelius arba paims į praktiką savo kompanijoje.

Atvykęs į numatytąją vietą, ėmiau nagrinėti žemėlapį, ieškodamas gatvės, kurioje turėjau surasti tą žmogų. Savo paties nuostabai veikiai ją suradau – vadinasi, ji nebuvo išsigalvojimas. Sulankstęs žemėlapį, aš įsiminiau, kur reikės pasukti į dešinę, paskui į kairę, o paskui eiti tiesiai.

Sunkiai kopiau stačiomis gatvėmis, šiek tiek apsvaigęs nuo skaisčios ryto šviesos. Miestas man pasirodė keistas ir neįtikėtinas, išraižytas gilių tarpeklių ir sodų, priaugusių aukštų medžių. Lapija nevaldomai liejosi per aukštas betonines sienas, viršuje prismaigstytas stiklo šukių – be jokios abejonės, apsigynimui nuo vagių, kurie, kai nori, pereina per bet kokias kliūtis. Augmenija driekėsi virš šaligatvių ir užstojo namus, pastatytus pačiame kiemų gale.

Netrukus užkopiau taip aukštai, kad galėjau pamatyti žydrąją įlanką. Ji atrodė panašiai, kaip ir įsivaizdavau, tačiau Viduržemio jūra mane nuvylė – ji labiau panėšėjo į lygų ežerą – kur jau ten jūra...

Netikėtai išsivadavus iš siaurosios gatvės, virš kurios ant tarp langų ištemptos virvės žmonės buvo padžiovę skalbinius, mano akys įsmigo į bažnyčią, kuri, kaip vėliau sužinojau, buvo gotikinio stiliaus. Anais laikais nieko neišmaniau apie stilius ir neturėjau nė menkiausios sampratos apie menų ar ko kitko kryptis, tik žinojau, kad reikia kantriai veržtis į priekį. Mano akims bažnyčia atrodė dryžuota dėl skirtingų sienų spalvų, tačiau vėliau patyriau, kad tai būta įvairiaspalvio marmuro. Bežiūrėdamas į bažnyčią, staiga prisiminiau tėvą, kuris turėjo nuobodų įprotį parsinešti darbo į namus ir vakarais sėdėdavo kambaryje šalia virtuvės. Prisiminęs jį, tučtuojau pajutau neapykantą tai kasdieniškai ateičiai, kuri laukė manęs – jam numirus – kambaryje, persmelktame ištikimybės, atsidavimo viršininkui ir uolumo. Bažnyčia traukė mane, ir kai aš prisiartinau, apžiūrinėdamas dryžuotąsias sienas ir marmuro gyslas, mane apėmė nenumaldomas susižavėjimas, mano viduje nutrūko kažkas, kas susiję su mano idėjomis apie paklusnumą – ypač

tėvams, kuriuos tikėjimas liepia gerbti ir būti jiems atsidavusiais. Vėliau pradėjau tikėti, kad tą akimirką mane pradėjo gaubti vienatvės jausmas, kuris, be jokios abejonės, tūnojo manyje visąlaik ir skyrė mane į dvi dalis, vis plėsdamas griovį tarp sukilimo ir pareigos. Tačiau tą akimirką vienatvės jausmas manyje išvirto į pilnatvę – ten, kur ir stovėjau ant šaligatvio, niekieno neapsaugotas vėsiame bažnyčios šešėlyje po vešlia spalvinga lapija, besliuogiančia lyg per kokio kalėjimo tvorą.

Pasistojęs ant pirštų galų, aš galėjau užmesti akį į kiemą ir pamatyti teritoriją, kurios niekada gyvenime nebuvau regėjęs – netgi sapne. Buvau didžiai sukrėstas. Buvo neįmanoma patirti, kas slypėjo kieme, kadangi viskas buvo paslėpta tirštos žalumos ir žiedų. Man pasirodė, kad patekau į gražų ir šiltą pasaulį, atskleidusį savo spalvingą apdarą. Tačiau, atidžiau pažiūrėjęs, aš pastebėjau, kad visame kame kuždėjo kažkoks baimingumas, kuris, kaip vėliau sužinojau, buvo ne tikėjimo, o valdingosios jo institucijos – bažnyčios – baimė.

Tiesą sakant, šito nesitikėjau pietų krašte – aš maniau, kad čia visa bus atvira, visa maudysis saulės spinduliuose, permatoma ir apjuosta šilumos bei augmenijos – priešingai tam, prie ko buvau pratęs šiaurėje. Tačiau dabar man pasirodė, kad čia viskas gerokai uždariau. Aš netgi pajutau kažkokį liūdesį žieduose, nors jie buvo plačiai išskleidę savo vainiklapius – pažiūrėti linksmi. Vėliau aš patyriau, kad, kaip ir augmenija, džiugieji žmonės viduje taip pat slėpė sunkumą ir liūdesį. Pietų kraštai tokie – liūdesio pasaulis, besislapstantis po džiugesio kauke, ir tai yra gilaus, neišdildomo tragizmo nuo pat amžių pradžios pavyzdys.

Išsivadavau iš bažnyčios spalvų apžavų ir, dirstelėjęs į žemėlapį, žengiau iš šešėlio į saulės nutviekstą gatvę. Buvau tikras, kad ėjau teisingu keliu ir kad surasiu tėvo laiškinį draugą ir savo geradarį. Tikėdamas tuo kopiau stačiuoju šlaitu aukštyn, abejonėms vis labiau nykstant ir man vis labiau įtikint, kad jo egzistavimas ir svetingumas negalėjo būti tėvo minčių padarinys.

Būsimojo draugo namą juosė tokia pat geltonai rudo atspalvio tvora, kaip ir kitus namus. Per aukštą sieną buvo nematyti, ar

anapus – už vijokliais apraizgytos tvoros – egzistavo kokia nors gyvybė. Tvoroje stūksojo žaliai nudažyti arkiniai vartai be jokios lentelės su gyventojo vardu, tačiau šalia jų buvo varpelis, ir aš paskambinau. Tą pačią akimirką pasigirdo šuns – aiškiai sarginio – lojimas, tačiau tai buvo gyvybės požymis. Aš nudžiugau, kadangi neminint nuolatinio paukščių cypsėjimo, šioje keistoje saulėtoje tyloje daugiau nebuvo nieko. Belaukiant mano krūtinę lyg akmuo užgulė.

Netrukus prasivėrė nedidelės durelės – lyg didžiųjų vartų sparnas – ir pro jas pasklido gėlių kvapas. Moteris balta drobine suknele tyliai stovėjo tarpduryje, žvelgdama į mane nei smalsiai, nei nedraugiškai, nei džiugiai. Tyla buvo nepakenčiama. Nepastebėjau, kad moteris būtų pasisveikinusi. Nuo jos dvelkė ramus bešališkumas, kuris, kaip vėliau patyriau, buvo charakteringas ne tik pasiturintiems pietiečiams, bet ir jų darbininkams. Kadangi moteris netarė nė žodžio ir nebuvo nė ženklo, kad ji išvis būtų ketinusi išsižioti, aš taip pat nieko nesakiau, tik mandagiai ištiesiau laišką. Ji greitai dirstelėjo į voką – lygiai taip pat tebetylėdama, tačiau nepaėmė jo ir net nepapurtė galvos. Mes žvelgėme vienas kitam į akis, tačiau ji nenusuko jų į šalį. Mano didžiam nusistebėjimui, aš nepamačiau nei juodų, nei rudų akių, o spalvą, kurią vėliau ėmiau vadinti itališku pasukų mėliu; neapgalvotas žingsnis su laišku man pasirodė ne mano reikalas, o tipiškas mano tėvui – jo iliuzijoms bei už rimtumo slypinčiam vaikiškumui.

Moteris atrodė gyvenime patyrusi ir, ko gero, ji įtarė, kas dėjosi mano galvoje ir dėl ko aš leidausi į savo kelionę. Ji neištiesė rankos ir aš atitraukiau savąją. Tuomet ji lėtai užvėrė duris, tylomis žvelgdama į mane pro tarpą ligi durys užsitrenkė.

Supratau, kad man nebėra ką čia veikti, ir vienintelis kelias beliko leistis iš miesto į nežinomybę, idant pasitikrinčiau save patį, nors ir žinojau, jog mano padėtyje tai buvo betikslis dalykas. Su minčių srautu galvoje vietoje plano visiškai sutrikęs leidausi žemyn, dairydamasis traukinių stoties. Beklajojant mano dėmesį patraukė palmės, augančios palei tvoras. Kaip ir kiti augalai, jos atrodė išvargintos savo prislėgtos

egzistencijos ir veržėsi aukštyn. Vietoje to, kad būčiau nusivylęs ir jausčiausi pažemintas po nesėkmingos kelionės, aš kažkodėl ėmiau užjausti šitą vešlią žalumą, tuo pačiu prisimindamas skurdžią, tačiau laisvą augmeniją namuose, Islandijoje. Niekuomet anksčiau nebuvau to jutęs, kadangi nesu nei medžių, nei gėlių mylėtojas. Niekuomet anksčiau nebuvau regėjęs palmių, išskyrus paveikslėlyje šalia kupranugario ir piramidės. Tačiau dabar manyje suvirpėjo smalsumas, ir priėjęs kažką, kas pasirodė besanti šiukšlių dėžė, aš neatsispyriau pagundai užsiriogIinti ant jos ir kiek galima labiau išsitempęs paglosčiau grubųjį kamieną. Man šitaip besistaipant, atėjo šlavėjas, kuriam šita šiukšliadėžė priklausė. Nulipau žemyn ir padėkojau už paskolintą dėžę, bet tas tik tylėjo, įbedęs akis į mane. Tačiau paskui jis ėmė juoktis ir ploti man per nugarą. Man aiškiai buvo pasidarę per karšta.

Traukinių stotyje aš nemąstydamas pasirinkau aštuntąją platformą. Netrukus prasidėjo kelionė po tolimąją šalį, kuri buvo ilgojo gyvenimo ir tikrosios istorijos, kurios nusprendžiau nepasakoti niekam, pradžia.

Mano tėvų susižavėjimas ir tikėjimas manimi niekada neišblėso – bent jau laiškuose – ir tiek viena, tiek kita atrodė nepasikeitę, kai grįžau namo. Tuomet mama lydima tėčio atėjo pasitikti manęs į oro uostą. Pamatę mane, jiedu apsikabino, idant man būtų lengviau apkabinti juos abu. Svajonių sukurti vaizdai greičiausiai buvo gana painūs, kol aš buvau užsieniuose. Jiedu buvo toli, o aš, be jokios abejonės, visuomet jų mintyse, tolimuose kraštuose – lyg rūke. Jie visuomet buvo žemėlapyje, tačiau dabar turėjo būti ir daugiau kur – dėl pašto ženklų ant mano atsiųstų laiškų.

Kai aš pradėjau ieškoti darbo – atėjus kitai dienai, savaitei ir mėnesiui – ir įžengiau bedarbis iš rūko bei geografijos, kurią jiedu išmanė, žinodami, kur žemėlapyje yra Europos kultūros centrai, upės ir kalnai, juodu pakirto neteisybė mano atžvilgiu. Skausmas ypač žeidė mamą, nors ji retai rodydavo jausmus ar reikšdavo savo požiūrį, todėl stipriausiai skausmą jutau aš. Kartą ji ištarė:

– Mes neketiname keisti savo požiūrio į žmogų, kuris ryžosi

kopti į stačiausią šlaitą arba pasirinko kitokį kelią nei nuolankumą tradicijoms.

Pajutau, kaip jai buvo skaudu, ir man pagailo jos. Paskui ji pridėjo, kad tam būsią sunkiausia, kuris sieks kitko, nei įsitaisyti į prastai apmokamą darbą – kaip tėtė – ir galiausiai pasieks dėka sėkmės, nedideliu tiražu išleidus... Hitlerį, kurio reikėjo tam, kad...

Ji nebaigė sakinio, ir buvo aiškiai matyti, kaip jos širdis ėmė daužytis bekalbant apie tai, kas jai atrodė teisinga, tačiau nepritinkama.

Visada sutrikdavau ir imdavau šiek tiek gėdytis – panašiai kaip tėtė, – kai kadaise į naujoves linkusi mokytoja, kuri nieko nepamiršdavo, pakeldavo galvą. Tačiau ji visuomet ir vėl ją nulenkdavo – dėl tėtės, o paskui dėl laikmečio dvasios, kuri buvo gerokai čionai įsitvirtinusi, kai grįžau į namus. Ji rėmėsi nerašytu įstatymu: „Slėpk savo nuomonę – tuomet galėsi toliau snausti visuomenėje.“ Vos prabilusi mama tučtuojau puolė kaltinti save, idant tuo būdu galėtų susigrąžinti savo nuomonę.

– Baik jau, baik, – bandžiau ją nuraminti. – Nieko blogo išreikšti savo nuomonę vienumoje.

Tačiau aš negalėjau jos sustabdyti.

– Man nereikėjo spausti tavęs prie knygų! – aimanavo ji. – Tai mano kaltė – tau reikėjo baigti mokslus po gimnazijos ir eiti dirbti į raštinę kartu su tėčiu, paskui per pažintį gauti ten darbą, arba siekti ne daugiau, nei tapti spaustuvininku.

Leisdavau jai kalbėti, jeigu namuose būdavome vieni. Ji tebebuvo išlaikiusi senąjį teisingumo jausmą – lyg paskutinį rezervą. Tėtė nieko panašaus neturėjo. Kiek tik atsimenu, jis visuomet dirbo tarnautoju raštinėse – ir tebedirba kažkuo IŽPS[3] – tačiau kalbėjo mažai. Jis buvo lyg paprastas sąžiningas sąsiuvinis iš senosios mokyklos. Kai pažvelgiu atgal, jis visą mano vaikystę buvo tvarkingai apsivilkęs, gana neaukšto ūgio ir dailus vyras, visuomet vilkintis dvieilį kostiumą, tačiau pastoviai su ta veido išraiška, kuri būdavo vadinama „amžinai nuplaktas“. Jis turėjo – ir tebeturi – penkis švarkus, kurie tvarkingai

[3] Islandijos žuvies prekybos sąjunga (dabar *Iceland Seafood Int.*).

ir sunumeruoti kabo ant pakabų spintoje. Tėtė vilkdavosi jais griežtai iš eilės ir niekuomet nesuklysdavo. Būtų buvę nuodėmė po švarko „numeris trys“ apsivilkti švarką „numeris penki“, nors išvaizda buvo visai nesvarbu. Visi švarkai buvo lygiai tokie patys, tad nepažįstamas galėjo pagalvoti, jog tėtė visuomet dėvėjo tą patį švarką, nors tai buvo ir yra visiška netiesa. Jo manymu, vienodi drabužiai turėjo spintoje „prasivėdinti ant pakabų“, kaip jis pats pasakydavo. Panašiai buvo ir su mėlynais dryžuotais kaklaraiščiais. Jis taip pat nešiojo – ir tebenešioja – tą pačią prieškarinę anglišką šukuoseną, kurią drauge su sustingusia šypsena paveldėjo iš savo tėvo. Kaip ir senelis, tėtė buvo žilaplaukis – jis nei kada buvo išstūmęs iš darbo moterį, nei kam įgnybęs į storą subinę.

Man grįžus namo, jis neištarė nė žodžio apie mano darbo paieškos rezultatus, tačiau buvo aiškiai suerzintas, kad išleido šitiek pinigų, o aš nesiėmiau to paties darbo (tik didesnę apyvartą turinčioje kontoroje). Nors ir virpėte virpėjo iš smalsumo, tėtei užteko proto nepaklausti apie laiškų draugą Genujoje. Arba bėgant metams jis ėmė galvoti, kad tai tebuvo iliuzija, pasakų herojus man, kai buvau vaikas, arba suvokė, jog tuo laišku jis ,bus pastūmėjęs mane atrasti gyslą, kuri, be jokios abejonės, slypėjo ir jame pačiame, ir kad nepavykęs vizitas buvo jo klystkelių pradžia. Kas bebūtų teisinga šioje teorijoje, mano tėvas greičiausiai suprato susimovęs ir nusprendė nebeužsiminti apie Genują, tačiau mintyse tebeturėti draugą – sau pačiam, lyg paties išsigalvotą prisiminimą žmogaus, leidžiančio sau mažai ką, išskyrus paslėptas svajones.

Vienas iš nedaugelio prasiveržusių priekaištų, kurių mano tėvas negalėjo suvaldyti, buvo jo apgailestavimas dėl manęs; tai jis buvo regėjęs vieno savo brolio ir dar kelių giminaičių gyvenime – nors man ir nestigo proto, aš aiškiai buvau toks mėmė, jog kai prašydavau darbo, mano veido išraiška priversdavo garbingus žmones parodyti man su pasigailėjimu sumišusį mandagumą ir kuo greičiau manimi atsikratyti pažadant „pažiūrėti“. Tuo būdu užtekdavo dviejų vizitų, kad išvaduočiau juos nuo nepatogumo ir pats priimčiau vienintelį sprendimą – tą, kurį

tokie kaip aš ir tesugeba priimti – pasiduoti pačiam. Tačiau vienąkart jam taip užvirė pyktis, jog nebesusivaldydamas jis išrėžė:

– Tokie kaip tu visąlaik gauna tą patį atsakymą: „Pažiūrėsim, ateik po savaitės – gal tada kas nors atsiras.“

Man pasirodė juokinga, kad tėvas, kuris visuomet uoliai vykdė savo pareigą matyti tik tai, ką jam derėjo matyti, turėjo tam tikrą sugebėjimą įžvelgti, o, be to, dar ir drąsos pasakyti savo suaugusiam ir mokytam sūnui teisybę. Tačiau manęs nė kiek neveikė jo nuomonė, ir aš žvelgiau į tokius jo išsišokimus panašiai kaip darbuotojas, kuris, regėdamas kompanijos, į kurią nieko nėra investavęs, smukimą, slapčia laukia direktorių veikiai užgriūsiančių sunkumų, tuo pat metu rodo jam ištikimybę ir imasi visiškai nenaudingų pastangų situacijai gelbėti. Man atrodo, kad tėtė man pavydėjo, garbino mane, tačiau vis tik troško, kad man gyvenime nepasisektų, idant galėtų įrodyti savo pranašumą. Santykiai tarp tėvų ir vaikų yra sudėtingesni, nei paprastai teigiama ir pripažįstama. Tėvai dažnai nepasitiki vaikais ir trokšta kuo greičiau jais atsikratyti, idant kiti būtų atsakingi už juos bei jų smukimą, po kurio jie, pabrukę uodegas, vėl atsivilktų pas tėvus, kur jų lauktų nesibaigiantys gėdijimai ir pažeminimai.

Taip tėtei ir pasakiau.

– Užtenka! – įsikišo mama, pažvelgusi į tėtę žvilgsniu, kurio aš taip niekada ir nesupratau – po to žvilgsnio tėtė tapo kaip primuštas šuo, bet jo akys vis dėlto rodė dėkingumą.

Vaikystėje aš dažnai regėdavau tokias scenas. Dabar ji ir vėl pasikartojo, išskyrus tai, kad šįkart jis susijaudino šiek tiek kitoniškai. Su keistu kliuktelėjimu gerklėje tėtė lyg staiga nurijo kažką pusiau sukramtyta ir atvėrė viduje paslėptą magmą – kas šiaip jo atveju buvo reta. Tėtė jau buvo pradėjęs senti, ir aš palaikiau tai ženklu tokios senatvės rūšies, kai net patys tvirčiausi vyrai ima savęs gailėtis ir daro tai palūžusiu balsu.

Noriu papasakoti vieną atvejį: mes sėdėjom už stalo (buvo savaitės vidurys). Mama buvo paruošusi neįmantrų patiekalą, tačiau vis tik nekasdienį – ne ką nors virta, kaip pas paprastus žmones, bet gana

maistingą, kiek aštroką valgį, kuris vadinosi „netikras zuikis“. Anais laikais tai buvo labai madingas dalykas tarp žmonių su išsilavinimu. Iš kitos pusės, mamos, nors kadaise ji ir buvo radikalių pažiūrų, nebuvo apėmęs nei pažangių moterų smegenų uždegimas, nei mokytojų madų vaikymasis, kurios visame kame remiasi progresyviais prietarais arba žinynais. Vis tik gamindama maistą ji visuomet atsižvelgdavo į produktų maistinę vertę.

Tą popietę namuose buvo gana taktiškai kalbama apie žmonių elgesį, laisves bei pareigas gyvenime. Mama teigė, kaip buvo įpratusi, kad žmogus, kuriam po kaklu pakabintos pareigos, privalo jas vykdyti besąlygiškai. Tėtė ne tik su ja sutiko, bet siekė dar giliau užgriebti:

– Ne tik tai, bet dar ir kiekvieno doro žmogaus pareiga, žinant, jog kitas nevykdo savo pareigų, pastoviai jam tai priminti. O jei to neužtektų, tuomet jis turi varu jį priversti jas vykdyti.

Aš visuomet sudrebėdavau nuo tokių nuomonių, nes man atrodė, jog niekas neturi teisės reikalauti iš kito pareigų vykdymo. Dalyvavimas pokalbiuose prie stalo šia įprastine tema rodė man, jog aš grįžau į tėvynę, kurioje viešpatauja liūdnoji tiesa, kad viena yra nuomonės, o visai kas kita – jų laikytis. Akimirką pajutau gėdą, pajutęs į save įsmeigtas Kročės akis, tačiau nuvijau tą žvilgsnį šalin, prisiminęs, kad panašios temos užeidavo tėvams ant seilės ir kai aš buvau vaikas. Tačiau dabar atrodė, jog riešutas, kuris galbūt visą laiką buvo įstrigęs tėtės dvasiniame gyvenime, dabar su trenksmu išlėkė per gerklę lauk, leisdamas man suprasti jį, tačiau kartu ir susigėsti savęs paties. Nors jis ir buvo nematomas, aš regėjau tą kietą paslėptą riešutą iššaunat per burną, tuo pat metu iš akių ištrykštant kelioms ašaroms. Susigėdęs ėmiau atjausti jau peržengusį šešiasdešimt tėvą, įtardamas, kad greičiausiai jis širdies gilumoje niekada nebuvo sąžiningas – jo pareigingumas veikiausiai buvo pasekmė baimės, kuri radosi jam vos užgimus šiame pasaulyje, kuriuo jis norėjo džiaugtis, tačiau gavo tik vergauti kartu su savo žmona. Be jokios abejonės, jis, kiekvieną rytą atėjęs į darbą, tikėjosi būsiąs atleistas iš darbo, o į jo vietą atsisėdusi jauna minkštų manierų moteris – kaip sviestas lėkštelėje – užteptų jį,

sužiedėjusios duonos kriaukšlį, iš anksto išmoktais žodžiais. Jaunos moterys ir kompiuteriai po truputį glemžėsi visas kontoras, tad šitų ruginių kepalų – kostiumuotų senių – mažėjo. Man atrodė, kad tėtė buvo vienas iš paskutiniųjų sąžiningosios kartos atstovų, vilkėdavusių dryžuotais kostiumais su dviem eilėmis sagų ir ryšėdavusių tokiais pat rainais kaklaraiščiais iš pigios medžiagos. Jie buvo panašūs į tų labai juokingų Britanijos studentų, kuriuos Reikjaviko kontorų grietinėlė vis nepavargdavo cituoti ir mėgdžioti, kartojamą pokštą apie neregį: „*I see, said the blind man, but he did not see at all.*“ Mane nuo šio pokšto kratė šiurpas.

Man buvo gėda dėl jo prieš save ir mamą, kai tas riešutas iššovė lauk, tačiau jis žagsėdamas nurijo tą savo riešutą, po to vėl atsitokėjęs pasitempė ir pradėjo toliau tratinti man:

– Aš siunčiau tau pinigus iš menkos algos, nuoširdžiai tikėdamas, kad tu išmoksi naudingų dalykų, grįši namo ir stengsiesi padėti įmonėms atverti naujas sūdytos žuvies rinkas pietuose. Tačiau dabar, kaip suprantu, grįžai ne tik nemokėdamas nė verslo laiško parašyti itališkai, bet dar ir gavai diplomą iš nežinia ko pas mokslininką, kurio čia niekas nepažįsta. Aš net nežinau, kaip jo vardą taisyklingai ištarti.

Tėtė buvo taip įsismaginęs, jog panėšėjo, kad jis ne įsižeidęs, o veikiau nori man įgelti, ir net nenusuko akių, nors aš ir neslėpiau savo šypsenos.

Man nesuskaudo nuo jo kalbų – jo žodžiai man tesukėlė tuštumos jausmą, kuris po truputį ėmė vis labiau ir labiau mane užvaldyti. Man atrodė, lyg parkeliavęs namo būčiau grįžęs ne į naują pasaulį, o pakliuvęs pas kadaise pažinotų darbščiųjų žmonių palikuonis, tačiau vietoje darbštumo dabar buvo išsivystę gabumai išsisukinėti. Buvo aiškiai matyti, kad šitie palikuonys buvo bildukai iš kažkokio kito pasaulio – ne to, iš kurio aš buvau atkeliavęs, nevisiškai atitrūkę nuo kitų šalių ir tautų, tačiau savo noru pasirinkę egzistuoti nei ant žemės, nei po žeme, nei savo gimtuosiuose kraštuose. Žiūrint mano akimis, visi čia buvo savimi patenkinti ir manėsi esantys patys sau pakankami – bent jau iš išorinės pusės. Tokie jau yra žmonės, kurie viena koja

kitame pasaulyje, o kita – tarp žmonių, jeigu taip galima išsireikšti ir jei atsižvelgsime į tai, kaip mes patys save apibūdiname kaip tautą.

Kažin ar buvo galima tikėtis ko kita, nei kad Islandijos universitetas nepripažins Italijos universiteto diplomo. Padavęs pareiškimą dėstytojo darbui, gavau tipišką atsakymą – puikybės ir nevisavertiškumo jausmo mišinį. Tokia jau ta islandiška ironija – šių dviejų dalykų mišinys bei nuolankumas kokiai bebūtų valdžiai: „Estetinis požiūrio taškas yra ne tai, ko mums labiausiai reikia šiame pasaulyje, kuriame žmonės privalo susikaupti į žmogiškųjų veiksmų vertę ir dalykų prigimtį, idant galėtų abiem kojomis atsistoti ant žemės."

Šiuo teiginiu greičiausiai buvo turimas galvoje britų ir amerikiečių loginis požiūris.

Man mirė blusos priėjus prie reikalo, aš nusprendžiau veikiau rizikuoti ir pasiduoti pats šiose taip vadinamose „gyvenimo vertybių lenktynėse" negu leistis, kad kiti priverstų mane pabrukus uodegą tai padaryti. Tačiau šis sprendimas ilgai negaliojo – man teko nusilenkti aplinkybėms ir prigimčiai. Vietoje to, kad siekčiau aukštumų, kuriosna turėjau pakliūti dėl savo išsimokslinimo, aš pradėjau laižyti rankas pagyvenusioms moterims, viešpataujančioms socialinės pagalbos tarnybų kontorose.

Prieš numirštant paskutinei blusai – jeigu taip galima pasakyti – aš parašiau laišką Elenai Kročė, filosofo dukteriai, ir gana ilgame tekste išdėsčiau jai, kaip menko išmanymo šviesuomenė šiame pasaulio krašte žiūri į jos tėvą. Pripažįstu, rašiau ne vien tam, kad parodyčiau kitų menkumą – šalia to savo laišku aš vyliausi kokios menkos paramėlės, sukeldamas jos užuojautą sau ir jos tėvui. Maniausi esąs tikras, jog ji dėl savo įtakos ir užuojautos galėtų surasti man, jos tėvo garbintojui, kokį nors darbą – tegul ir mokytojo vietą Brešioje[4]. Ir nors buvau girdėjęs, jog Elena buvusi gera moteris ir dėjo visas pastangas, kad tėvo garbė ir atminimas visame pasaulyje neužgestų, į mano laišką ji neatsakė. Be jokios abejonės, ji taip nustebo, perskaičiusi mano laišką, kad jai pritrūko žodžių. Tai vienintelis paaiškinimas, dėl ko ji neatrašė.

---

[4] Miestas Lombardijoje, šiaurės Italijoje.

Jos tyla man paaiškino geriau negu kas kita, kad mes gyvename „ant gyvenamojo pasaulio ribos“ ir kažin ar verti atsakymų – bent jau tam tikrose srityse.

Prisiminiau garsiuosius Hamleto žodžius, kuriuos jis ištarė lemtingą akimirką: „Būti ar nebūti – štai klausimas“, nes lygiai taip pat ir man buvo visos durys užvertos, nebent priimčiau lemtingą sprendimą. Tačiau pasirinkti buvo maža iš ko: arba stengtis atsistoti abiem kojomis į anglosaksiškąją loginę poziciją, arba ir toliau tūnoti tėvams ant sprando ir susitaikyti su šia amžina neganda.

Vildamasis, kad man pasiseks įkristi į bendrą katilą, kaip ir paprastam žmogui, nesistengiant mokytam – tačiau luošam – varžytis gyvenimo vertybių lentynėse, aš pasistengiau ištrinti iš savęs visa, kas priminė pasaulio pilietį ir, lygiai kaip ir kiti, nusižeminęs ir palaužtas, tačiau kuo įprasčiau išsiviepęs išėjau į darbo rinką, ieškodamas ko nors, kad visų pirma pratempčiau, o vėliau imčiau kilti, ligi pasiekčiau visa ko aukščiausią tašką – susirasčiau moterį. Po šitokio sprendimo aš tučtuojau užsigeidžiau kuo greičiau pradėti vedybinį gyvenimą, kuriame abu sutuoktiniai deda visas pastangas, idant paremtų kitą.

Sekdamas šiuo tikslu lyg kelrode žvaigžde aš ėmiau klajoti pagal skelbimus iš vienos vietos į kitą, ligi galų gale atsidūriau ten, kur tebesu iki šiol. Po keturių paieškos mėnesių aš įsidarbinau socialinės pagalbos tarnyboje, kurioje iš pradžių ploviau grindis ir šluosčiau pasturgalius nuo senatvės nukvakusioms senėms, po to – visiškai nuvarytiems našliams pašlijusiais nervais, paskui dukart prižiūrėjau du senus bankininkus, kenčiančius nuo Parkinsono, ir vieną kartą – aklą pianistą tris valandas per dieną. Tačiau ilgiausiai aš dirbau pas dvi paralyžiuotas mokytojas, kurios šalia to dar buvo ir dvynės.

Įsidarbinti valytoju buvo toli gražu ne taip paprasta – aš pastoviai turėjau kovoti su visuomenės nusistatymais. Niekas – nei vyras, nei moteris – iš pradžių nenorėdavo, kad pas juos grindis plautų jaunas vyrukas. Nors šitie senoliai jau būdavo beveik iškeliavę iš šio pasaulio, išvydę mane, jie tučtuojau prabusdavo. Išankstiniai nusistatymai juos

taip paveikdavo, kad jie, pametę senatvę – bent jau akimirkai – puldavo klausinėti:

– Tai nejaugi socialinė pagalba tikrai pradėjo samdyti vyrus?

Jų susijaudinimas retai siekdavo toliau, kadangi seniai, visai laimei, negali ilgai jaudintis. Paskui jie užgniauždavo kvapą, lyg laukdami širdies smūgio, tačiau jeigu vėliau dar ką išstenėdavo, pridurdavo:

– Ar tik čia mums nesiunčia vištgaidžių?

Nusprendžiau nesierzinti dėl tokių priėmimų, nutaręs, kad jie dažnesni pas senius, užaugusius visuomenėje su pelės urvelio dydžio pasaulėžiūra bei apsamanojusiomis idėjomis, kokios lyties turi būti tas, kas plauna grindis. Vis tik man šis senovinis požiūris atrodė mažiau keistas nei valdininkų idėjos apie tai, iš kurios kultūrinės sferos – skandinaviškosios ar anglosaksiškosios – turi būti vyrai ir moterys, priimami į darbą universitete. Viskas buvo išmokta iš vienos ir tos pačios knygos. Seniai, pas kuriuos dirbdavau, jau būdavo pusiau išleidę dvasią ir merdėjantys tarp savo šiukšlių, tačiau jie verčiau geidė šito, negu atsisakyti minties, kad pas mus savo ir svetimų namų grindis plautų ne kas kitas, o tik ištekėjusios moterys tarp keturiasdešimties ir penkiasdešimties, kurios, įkvėptos feministinių šūkių, pasirinko laisvę ir, vos pavilkdamos artritines kojas sutinusiais keliais, išėjo į darbo rinką.

Veikiausiai ėmiausi tyrinėti šią sritį dėl geismo neapkęsti savęs paties, kadangi, mano manymu, plauti grindis ir tvarkyti namus buvo žemiau mano savigarbos. Tačiau, pradėjus dirbti, man visai patiko, ir mane netgi pakutendavo senių pyktis man įėjus pro duris ir paklausus, kur kibiras su skuduru. Aišku, iš pradžių šitoks jų nedraugiškumas mane veikė, tačiau netrukus mane apėmė užsispyrimas, ir aš nusprendžiau nepasiduoti. Mano džiaugsmas prasidėjo tuomet, kai išgirdau, kaip senoliai pradėjo skambinėti į tarnybą, skųsdamiesi, kad gavo vyrą. Kai kurie kategoriškai manęs atsisakydavo, nepaisydami klientų aptarnautojų riksmo į ragelį. Mane atleido iš darbo, tačiau mane ir vėl apėmė užsispyrimas – aš jaučiausi turįs visišką teisę būti valytoju. Todėl to tylomis nenuleidau ir pareikalavau, kad nebūčiau išbrauktas iš

eilės; anksčiau ar vėliau kas nors – ar vyras, ar moteris – bus priverstas priimti mane kaip savaime suprantamą dalyką ir dėkoti dievui, kad gavo mane.

Taip tęsėsi ilgokai: aš kildavau aukštyn eilėje ir vėl krisdavau žemyn, priklausomai nuo to, kaip mane priimdavo, kai atėjęs paprašydavau kibiro su skuduru, o seniai įsiutę puldavo reikalauti savo, ir mane galiausiai atleisdavo iš darbo. Šitaip aš puldavau ir vėl kildavau aukštyn pagal senių nuotaikas arba kai iš darbo išeidavo moterys. Atsidūriau užburtame reikmės ir stereotipų rate.

Tačiau staiga mane ištiko sėkmė – vieną dieną šioje šalyje prasidėjo nauji laikai, pakeitę žmonių požiūrį į lyčių vaidmenį ir teises. Psichologams pavyko atverti naujus horizontus sociologų ir senių galvose, o aš sulaukiau paramos kovoje už tai, kad beveik trisdešimties metų vyras su diplomu iš Italijos, nepaisant senių valdžios ir mąstysenos, galėtų džiaugtis savaime suprantama teise žengti koja į koją su bekoje buvusia namų šeimininke, idant galėtų pratempti gyvenimą iš valytojo darbo, kuris, beje, buvo pakeitęs pavadinimą – iš pradžių į „grindų plovėjo“, o paskui – į „sanitarinio technologo“.

Nors darbas socialinių paslaugų tarnyboje toli gražu nebuvo tai, kuo galėčiau didžiuotis, aš verčiau laikiausi įsikandęs savo teisių negu savigarbos, riedamasis su tarnybos agentu. Jis – kuris, beje, buvo moteris – mėgino išguiti mane lauk, apsimesdamas, kad geranoriškai pataria man neapsikęsti su įžeidinėjimais, neteisybe ir nebūti bejėgiu prieš tokią instanciją kaip socialinių paslaugų tarnyba. Tačiau dabar aš nesitraukiau ir nesidaviau apgaunamas apsimestine užuojauta ir supratimu. Nebūčiau išsižadėjęs grindų skuduro, net jei man būtų pasiūlę Islandijos universiteto filosofijos fakulteto dekano postą.

Galiausiai, kai vyrai išsikovojo teisę valyti grindis bei šluostyti pasturgalius pensininkams lygiai su moterimis, aš dėkingai ir kukliai prisiėmiau vaidmenį, už kurį kovojau ištisus mėnesius – vietoje to, kad užriesčiau nosį – panašiai kaip daro kiti, didžiuodamiesi pergale – ir pareikščiau, kad dabar bekojės bobos gali pasiimti savo grindis, nes aš gavau garbingesnį darbą. Džiaugiausi, kad manyje buvo dar

išlikę kažkiek pareigos bei tikėjimo, kurie išaukština darbininkus viešpaties sode. Šitaip bet koks žmogus turėtų su džiaugsmu priimti bet kokį pasitaikiusį darbą – tegul jis ir visai jo nemokėtų. Reikia tik pasistengti – laikui bėgant bet koks avinas, o ką jau kalbėti apie protaujantį žmogų, išmoks, nes visiems žinoma, kad su laiku viskas vienaip ar kitaip susitvarko.

Vieną sekmadienį mama ir tėtė greičiausiai nutarė susiimti rankomis ir po pietų rimtai mane prigriebti. Visą rytą jie elgėsi su manimi gana formaliai – ligi man prisireikė trečio puodelio kavos. Staiga jie užpuolė mane kartu, aiškindami, kad kitaip nebūsią, kaip tik aš privalėsiąs pats susiimti – jie esą nebeturį nei jėgų, nei dvasios daugiau prižiūrėti suaugusio žmogaus kaip vaiko, gyvenančio svajonėse išgarsėti, nepajudinus tam nė piršto – aš niekada netapsiąs profesoriumi; tikrovė turinti prasidėti kitur, kur galbūt nebūsią ypatingo pasirinkimo, bet vis tik dauguma galimybių būsią geresnės, negu būti valytoju.

– Ką tu sau galvoji – ką pamanys pažįstami, kai paklaustas, ką mano sūnus veikia po visų savo mokslų, aš atsakysiu: „Jis dirba valytoju“? – paklausė tėtė, nedrįsdamas pakelti į mane akių.

– O tai kam jiems klausti – visi juk žino, – atsakiau aš, vos susilaikydamas nenusijuokęs iš jo tragiškos minos.

– Tu privalai imti žvelgti tikrovei į akis, – tarė mama.

Padėkojau jai už tokį originalų patarimą, tačiau pasisakiau esąs paveldėjęs iš jų bruožą, kad jeigu įsikalsiu ką nors į galvą, to iš manęs niekas neišmuš; todėl ir toliau tęsiąs savo ir nuo šiol nusižeminusiai ir džiugiai vadinsiąs save „daktaru su skuduru“. Tuo viskas baigėsi ir ničniekas nebuvo pakeista.

Kitą pirmadienį, kai atėjau į socialinės pagalbos tarnybą, šiai vos spėjus atsidaryti, mane lydėjo sėkmė. Priimamajame sėdėjo ta pati pagyvenusi moteris, kuri visuomet dėdavo visas pastangas su manimi susitvarkyti greitai, tačiau neperžengiant mandagumo ribų. Man dažnai teko aiškintis su ja ir netgi rietis, nes ji kaskart mane pasitikdavo nedraugiškai arba, vos mane išvydusi, ištiesdavo man „formas“, kad vėl galėčiau parašyti pareiškimą dėl priėmimo į darbą ir būčiau pastatytas

į eilę. Ji retai pakeldavo į mane galvą ir paprastai, lyg kalbėdama su priešais gulinčia popieriaus lapų šūsnimi, pridurdavo, kad užpildyčiau visus lapus ir rašyčiau spausdintinėmis raidėmis. Moteris buvo savo laikmečio vaikas. Tai reiškia, kad ji visa ką lygino su Jungtinėmis Amerikos Valstijomis ir nenustodama garsiu balsu aiškino kolegėms, sėdinčiomis jai už nugaros, kaip šis ir tas daroma „ten". Viskas „ten" buvo pavyzdys kitiems. Daugiausia ji pasakodavo apie amerikiečių naujausių tyrimų rezultatus ir tai, kaip visi privalo nenukrypdami nuo tikslo siekti įsitaisyti į užtikrintą darbą, paskui be perstojo užsirašinėti į įvairiausius kursus, idant gautų kuo daugiau taškų algalapyje ir visame kame išsikovotų priedus. Buvau papratęs pusiau juokais, pusiau su ironija atėjęs jai pasakyti „kas pirmesnis, tas gudresnis". Paprastai šis liaudiškas posakis būdavo visiškai neteisingas, kadangi gyvenimas išsivystė iš Biblijos, kurioje parašyta, jog pirmieji yra paskutiniai, o paskutiniai – pirmieji. Tačiau šį rytą moteris, likimas ir istorija nukrypo nuo savo kelio. Vos ištaręs savo sakinį, jos akyse pastebėjau kitokią šviesą. Jos veide radosi drąsos pažvelgti kitam į akis, ir kai ji pažvelgė į mane, jos akyse suspindo nekantrumas, lyg ji būtų laukusi manęs pasirodant – vietoje to, kad nenoriai atsakytų į mano klausimą, kelintas esu eilėje ir kiek prieš mane moterų.

– Puiku. Atėjai pačiu laiku, – tarė ji beveik maloniai.

Apsimečiau, kad susijaudinęs laukiu naujienų.

– Galbūt galėtum kibire nunešti truputį tos savo Italijos saulės mūsų globotiniams? – pridėjo ji.

Prisipildžiau jausmo, kurio niekada anksčiau nebuvau savyje jutęs – palaimos ir pajuokos mišinį – ir ne kitiems, o sau. Tad, užpildęs lapus pagal visas taisykles, įteikiau jai kartu su nauju pareiškimu, kuriame buvau pridėjęs, kaip galėčiau paįvairinti savo paslaugas, pavyzdžiui, pasakodamas sunkiems ligoniams, akliesiems, nusilpusiems ir luošiems apie keliones po tolimas šalis, savo meilės nuotykius, nepaprastus vyrus ir moteris, skurdą ir nešvarą, lėbavimus smuklėse, apie ką monotoniškai gyvenantys žmonės geiste geidžia paklausyti. Taip pat pasisakiau galįs skaityti seniams naujai išleistas knygas.

Šį kartą agentei greičiausiai pasirodė nepakankama vien tik dirstelėti į mano tvarkingai užpildytą pareiškimą – ji įdėmiai perskaitė visus lapus.

– Ar gali papasakoti apie Saprį? – paklausė ji.

– Aišku, – atsakiau.

Atrodė, kad jai nepatiko mano atsakymas ir ji manimi nepatikėjo – vien dėl to, kad atsakiau taip greitai.

– Taip, – trumpai nukirto ji. – Nežinau, ką tu sugebi papasakoti apie Kaprio grožybes, tačiau nusprendžiau išbandyti tave darbe.

Man pasidingojo, kad senoji istorija vėl pasikartos ir aš nieko negausiu.

– Ar moki išgręžti skudurą? – klastingai, kaip man pasirodė, paklausė ji.

– Ar nori, kad išgręžčiau kaip mama, moterys apskritai, moterys užsienyje ar kaip vyrai? – paklausiau.

– Kaip mama, nors turi daugiau vilties būti įdarbintas kaip gailestingasis tėtė negu kaip namų šeimininkė, – trumpai ir ironiškai atsakė ji.

Pritardamas linktelėjau galvą.

– Išbandysime tave su paprastu skuduru ir tau prisieis įmerkti rankas į vandenį, – tuo pačiu šaltu tonu tęsė ji. – Čia kol kas dar nėra tokių šluostų kaip Amerikoje, bet jie jau užsakyti.

Mintyse meldžiau dievą padėti man išgręžti skudurą teisingai – taip, kad agentei patiktų. Dievas atsakė pazvimbdamas man kažką į ausį, ir aš interpretavau tai taip, kad jis išgelbėjo mane nei iš didelio noro, nei su ypatingu džiaugsmu, bet tiesiog dėl to, kad taip pas jį priimta, ir jis atliko savo darbą be atskirų maldų ar reikalavimų.

– Palauk truputį, – tarė agentė.

Ligi tol, man ateinant, ji sėdėdavo prie savo kompiuterio taip, kad apatinė jos kūno dalis buvo po stalu, ir aš ją įsivaizdavau tik kaip pusę kūno, kadangi nebuvau matęs nieko kita, išskyrus jos galvą ir krūtinę. Ji nurūko iš po savo stalo nepakildama ant kojų. Paaiškėjo, kad ji sėdėjo ne ant įprastos kėdės su ratukais, o su specialiomis

pakojomis, kurių pagalba ji baisiu greičiu nulėkė prie durų, atplėšė jas ir riktelėjo:

– Rousbrūna!

Po to ji vėl nuskubėjo prie savo stalo, dingo po juo puse kūno ir pranešė, kad tuoj ateisiąs įdarbinimo specialistas. Linktelėjau galvą, ir ji vėl nudūmė tarp stalų ant savo kėdės. Net nustebau, kaip mikliai ir greitai ji važiavo. Pirma aš pastebėjau tik vieną pakoją, ištiestą į priekį – su ja ji vairavo. Paskui pamačiau ir kitą, kurios pagalba ji varė kėdę į priekį. Buvo aiškiai matyti, kad tai ne naujamadiška kėdė su baterijomis. Pakoja buvo panaši į koją, tačiau ant jos nebuvo nei bato, nei kojinės, o pirštai panėšėjo į sutinusius rankų pirštus nukirstais galais.

Negalėjau detaliau panagrinėti tos kojos, kadangi prie manęs priėjo jauna, tvarkingai sudriskusiais rūbais apsivilkusi mergina su pažangia veido išraiška. Tučtuojau supratau, kad tai ir buvo Rousbrūna. Jos laikysena rodė pasitikėjimą savimi bei progresyvų mąstymą. Ji prisistatė ne vardu, o kaip „kvalifikacijos specialistė“, ir pareiškė ištirsianti mane nuodugniau. Mane pribloškė jos išvaizda, kadangi ji nešiojo tokį patį meškerės kabliuką, su kokiais mes, vaikėzai, žvejodavome uoste. Tačiau ji buvo įsismeigusi tą kabliuką į dešinį antakį – man buvo net nepatogu pažvelgti į jį, nes atrodė, kad jis gali bet kada įsmigti į akį ir ją apakinti.

– Amerikoje šitaip visuomet daroma. Ten niekas nepriimamas be kvalifikacinio testo, – paaiškino ji niekada neabejojančio savo teisingumu žmogaus tonu.

Buvo aiškiai girdėti iš jos dirbtinų pauzių bei ilgo „aaa“ tarp žodžių – dažnų tarp angliakalbių, kad ji buvo neseniai baigusi mokslus. Tiesa, su savo sustingusia, nepajudinama šypsena ji to ir neslėpė. Ji buvo tokia jaunutė, kad tebeatrodė kaip studentė, ir buvo aiškiai matyti, kad studijų metais ji tesimaitino įvairiomis sultimis, idant nepriaugtų svorio. Ši lieknaliemenė, beveik permatoma mergelė staiga dingo, bet tučtuojau ir vėl grįžo nešina pilnu vandens raudonu plastmasiniu kibiru bei skuduru. Priėjusi ji padėjo juos ant grindų priešais mane.

– Gali pradėti, – tarė ji, prieš tai pakartojusi tą pat, ką ir pirmoji,

kad čia kol kas dar nėra šluostų, tačiau jie jau užsakyti. Paskui ji pridėjo, kad taikomųjų higienos studijų metu Kalifornijos universitete San Diege išmokusi, kad visiems privalu naudoti šluostus, kadangi jie labiau higieniški už skudurus. Tačiau kadangi šluostų dar nėra, teksią naudoti skudurus iš Aklųjų kombinato.

Išgręžiau skudurą du kartus, kad mano visapusiškas šlapių skudurų gręžimo išmanymas neliktų nepastebėtas. Pirma išgręžiau jį taip, kaip, man atrodė, tai turėtų padaryti mokytas valymo technologas. Paskui kaip mama, o galiausiai panaudojau tai, kas dailėje vadinama „mišriąja technika".

Mergina nesiliovė šypsojusis, tačiau kuo toliau, tuo nuo tos šypsenos man darėsi nejaukiau – nors man rodėsi, kad būtų daug natūraliau, jeigu žmogui nuo šypsenos darytųsi kuo toliau, tuo maloniau. Ilgai besitęsiančios šypsenos turėtų būti panašios į itališkas – pastebėjau, kad itališkos šypsenos, kurios tęsiasi apie pusvalandį, yra puikiausias pasitikėjimo garantas tarp to, kuris šypsosi, ir to, kuriam šypsomasi.

Išgręžęs skudurą tris kartus, aš norėjau ironiškai paklausti – man kartais pakyla toks noras, sutikus pasipūtusius protus – ar ji nenorėtų pamatyti, kaip skudurus gręžia penkių Europos žemyno šalių valytojos. Tačiau mergelė užbėgo man už akių – vos man padėjus skudurą, ji tarė:

– Jeigu esi toks mokytas, koks prisistatei pareiškime, aš pamaniau, kad galbūt norėsi valyti pas mokytus, o ne paprastus žmones?

– Man visiškai tas pat, pas ką plausiu grindis ir kam šluostysiu užpakalį, jeigu jau ėmiausi valytojo darbo – retkarčiais taip pat ir užpakalių, idant galėčiau šiaip netaip pragyventi, – atsakiau stiliumi, kurį leisiu sau pavadinti „šaltu kuklumu".

Mergina nieko neatsakė, tik ištiesė man lankstinuką ir parodė atsisėsti, liepusi atidžiai viską perskaityti. Paskui be jokių pašalinių žodžių ji pasitraukė ir dingo už savo durų. Tą pačią akimirką su savo kėde pardūmė toji pirmoji ir šovė po stalu, pradingdama po juo puse kūno. Apatinė kūno dalis jautėsi ten taip gerai, kad man net pasirodė, jog išgirdau trinktelint užraktą.

Lankstinuke buvo išdėstytos socialinės paramos tarnybos darbuotojų taisyklės, tačiau tekstas buvo parašyta beveik nesuprantamu kontoriniu stiliumi, ir man dingtelėjo į galvą Kročės žodžiai, kai jis pasakė, kad didieji mąstytojai sudarkė kalbos meną, teigdami, jog išpuošta kalba vertingesnė už paprastą. Tai buvo trijų puslapių leidinukas, panašus į tuos, kurie guli vaistinėse ir sveikatos apsaugos centruose ir kuriuose paprasta kalba aprašomi krūtinės vėžio ar prostatos uždegimo požymiai, dantų priežiūra pensijinio amžiaus žmonėms, vidurių užkietėjimas ir kokios yra naktinio prakaitavimo priežastys. Tačiau galiausiai paaiškėja, kad tie požymiai gali taip pat reikšti ir įvairias kitas ligas, tad iš tiesų iš tokios informacijos nėra jokios naudos, išskyrus tai, kad skaitytojas išsigąsta, nes gali būti pasigavęs ne vieną, o visas ligas, ir kad pats laikas imtis kovoti su jomis, kuo greičiau pasitikrinant, ar jis neturi alergijos pieno produktams ar glitimui.

Neskaičiau lankstinuko iki galo – tik perverčiau jį, skaitydamas atskirų skyrelių pavadinimus. Pačiame gale buvo aiškinama, ką galima apibrėžti kaip „seksualinį priekabiavimą prie pensininkų“. Kadangi niekada nebuvau apie tai girdėjęs, manyje prabudo smalsumas. Greičiausiai tai buvo patys naujausi dalykai iš seksologijos studijų sferos, tad aš viską perskaičiau kuo nuodugniausiai. Ten buvo trumpai išdėstyta, kad jeigu darbuotojui prisieina nuvesti pagyvenusį vyriškos lyties klientą į tualetą, tuomet jam leidžiama prasegti kelnes, tačiau po to reikia nusisukti ir pasakyti: „Dabar jūs“. Nevalia pridėti „seneliuk“, nes tai gali įskaudinti; dėl to „privalu būti atidiems kito sielai“.

Lankstinuko stilius kartais būdavo netgi poetiškas. Jeigu į tualetą reikėdavo nuvesti vyresnio amžiaus moterį, idant ji galėtų nusilengvinti – darbuotojams buvo leidžiama gerokai numauti kelnes per „pompį“, bet ne daugiau. Tik baigusi mokslus medicinos sesuo turėjo teisę numauti pagyvenusiai moteriai kelnes visiškai.

– Tai nejaugi senelė turės apsikakoti, o socialinės tarnybos darbuotojas stovės ir žiūrės, idant nepažeistų legalios distancijos, laukdamas, kol iš kito miesto galo su „greitąja“ atvažiuos medicinos sesuo? – svarsčiau.

Elgesio su klientais taisyklėse ypatingas dėmesys buvo skirtas pastraipai apie tai, kas yra „priimtinas familiarumas“ – kad giminės neturėtų priežasties apkaltinti darbuotojų bandymu pelnyti senelių pasitikėjimą, idant galėtų išvilioti iš jų pinigus. Pavyzdžiui, buvo draudžiama eiti už pensininkus į banką ar sužinoti jų sąskaitų numerius.

Viena akimi skaitydamas, kita akimi aš sekiau moterį už stalo, kuri arba atsakinėdavo į telefono skambučius, arba lakstydavo su kėde tarp stalų. Pakoja su nupjautais pirštais buvo storos čiurnos, ir aš nejučiomis pradėjau ją vadinti kumštkoje, nors niekada tokios nebuvau matęs. Kai baigęs skaityti pakėliau galvą, moteris vėl su taukštelėjimu prisisegė prie stalo ir tarė:

– Turiu tau naujieną iš kompiuterio, nors ji, tiesa, nenauja. Užvakar gavom laišką iš mūsų globotinių, dviejų seserų – reiklių, protingų dvynių, kurias ištiko tokia nesėkmė, kad abi apėmė paralyžius tuo pačiu metu ir paveikė abi lygiai taip pat – suparalyžiavo apatinę kūno dalį tą dieną, kai jos baigė Pedagoginį universitetą.

– Tai buvo linksma, – netyčia išsprūdo man kaip kvailiui.

Moteris žvilgtelėjo į mane priekaištaujančiu žvilgsniu.

– Ką nori tuo pasakyti? – tačiau nelaukė atsakymo ir atrodė labai susijaudinusi.

Norėjau pasitaisyti, tačiau ji taip pažvelgė į mane, kad pasidarė blogiau negu nuo antausio kumštkoje.

– Manai, kad juokas būti idealiomis dvynėmis, kai nesimato, kuri yra kuri? – paklausė ji. – Seserys visą gyvenimą buvo vienodos – tiek motinos įsčiose, tiek ir gyvenime. Vienodo ūgio, vienodo svorio ir vienodai sužalotos paralyžiaus. Ligi šiol buvo neįmanoma nei skustuvo ašmenų tarp jų įkišti. Pamatysi.

Moteris šaltai nusikvatojo, dirstelėjo į mane ir tęsė toliau:

– Mokykloje jos iš visko gaudavo vienodus pažymius – niekada nesukčiaudamos – ir kai jos tebeturėjo savo pusiaujyje jėgų, abi vienu metu eidavo į tualetą. Viskas pas jas buvo lyg dievo išmatuota – lygiai ir teisingai. Be to, iš jų išeina vienodas kiekis šlapimo, o taip pat ir

išmatų... Nors mūsų dietologijos specialistas paskyrė joms skirtingas dietas.

Pažvelgiau į ją su tokia nuostaba, kad ji tučtuojau sugrįžo į realybę ir tarė:

– Na, tiek to – aš jau nebepasakosiu tau, kokius gavome rezultatus iš amerikietiško tyrimo, atlikto su šiomis dvynėmis.

Mėgindamas ištaisyti savo išsprūdusią klaidą apie linksmybę, aš tariau:

– Savaime suprantama, aš turėjau galvoje save, tai yra kad bus linksma gauti darbą pas išsilavinusius žmones, su kuriais bus galima pašnekėti apie kitką nei gimtąją gūžtą, brangymetį ir tai, kad kai kas turi pinigų viskam, nors niekas nežino, iš kur tie pinigai atsiranda.

– Aišku. Aš suprantu, – burbtelėjo moteris, tačiau buvo aiškiai girdėti, kad ji per nago juodymą nepasitraukė nuo savo pradinės nuomonės. Vis tik ji jos garsiai nepasakė, tik nurijo seiles, o paskui pridūrė:

– Be to, jos taip tobulai visame kame vienodos, kad dar ir ištekės už to paties žmogaus – pamatysi.

– Negali būti, – išsprūdo man.

– Negali ar gali, – atšovė ji. – Tai tik dabar taip sakai. Gal nori lažintis?

– Niekada nemėgau lažintis, – atsakiau.

Moteris sumirksėjo, o po to vėl įsistebeilijo į mane lyg į psichinį ligonį. Atsižiūrėjusi į mane pakankamai, ji suktai tarė:

– Ilgai besitęsiančios linksmybės daugumai pasibaigia – priklausomai nuo to, kaip į jas pažiūrėsi ir kiek ilgai jos tęsiasi.

Aš susigėdau. Mintyse man iškilo Kročės žodžiai, kadangi ir vėl pasakiau nesąmonę. Jis teigė, jog tokie žodžiai ne gražūs – iš esmės jie yra bjaurūs ir dėl to iš jų reikėtų išimti tai, ką jis vadino „akį rėžiančiomis detalėmis“. Jau ketinau pasekti jo patarimu, tačiau moteris neleido man išvalyti neprideramų reikšminių atspalvių iš mano žodžių ir padailinti kalbos. Ji suparalyžiavo mane, nenuleisdama nuo manęs akių. Bet galiausiai ji nusuko akis į šalį ir tarė beveik kuždomis:

– Kažin ar buvo linksma abiem kairiarankėms ir talentingoms dvynėms, juolab dar ir raudonplaukėms. Tokie žmonės daug jautresnės prigimties už kitus. Baigusios mokslus iškilmingos ceremonijos kulminacijos metu jos pergalingai šypsodamos lipo ant scenos ir tiesė rankas, idant iš rektoriaus priimtų diplomus ir įgytų visų pripažintą teisę mokyti vaikus ir jaunuolius kultūros bei gražinti pasaulį, kai staiga pikta likimo ranka trenkė – bum! Šios puikiosios būsimos mokytojos krinta ant grindų. Iš pradžių visi pagalvoja, kad jos tik nualpo iš susijaudinimo, tačiau galiausiai paaiškėja, kad jas abi suparalyžiavo ligi juosmens, vos tik prisilietė prie didžiausios gyvenime pergalės. Ateitis jų laukė arba lovoje, arba invalido vežimėlyje.

– Ne, tikrai negalėjo būti linksma, – paskubėjau ištaisyti savo klaidą, tačiau moteris nesileido pertraukiama.

– Ypač dėl to, kad jos taip ir gulėjo pažemintos visų akyse, praradusios savo krikšto vardus – Jóuna ir Lóua – vienintelius dalykus, kuriuos atskirai buvo gavusios su šventuoju krikšto sakramentu. Po šio įvykio abi gavo tą patį vardą – kai apie tai buvo pasakojama žiniose, o paskui ir tarp pažįstamų bei draugų, jos buvo vadinamos „paralyžiuotosiomis mokytojomis“.

Jai bepasakojant, aš be perstojo linksėjau galvą, norėdamas parodyti, kad jos įtaigaus pasakojimo dėka regėjau visą istoriją lyg ji būtų įvykusi man prieš akis ir kad visa širdimi geidžiau ištiesti joms pagalbos ranką bei pastatyti jas ant kojų.

– Man atrodo, kad nei tu, nei aš būtume nenorėję atsidurti – veikiau atsigulti – jų padėtyje, – pridėjo agentė.

Kiek nejaukiai išstenėjusi šitai, ji vėl įbedė į mane akis taip, kaip visuomet anksčiau, kai norėdavo arba palaužti mane, arba nugąsdinti mane nuo geismo prisiimti vaidmenį, kuris ligi tol būdavo skirtas tik moterims. Mane išpylė prakaitas, bet iš visų jėgų stengiausi nesileisti išstumiamas iš ringo, sukaupęs visą dėmesį į iškreiptąją koją po stalu. Tačiau, sąžinės graužiamas, aš susigėdau, kad mane patį labiau traukia prie žmonių iškreiptumo nei tobulumo, ypač kai kalba eina apie fizinį iškrypimą. Pats sau pasirodžiau esąs nekultūringas menkysta.

Taip aš ir klaidžiojau mintyse, bijodamas būti paralyžiuotu gėdos dėl savo kerštingumu persismelkusios sąžinės, arba to, kad agentė savo skvarbiu žvilgsniu pamanys pastebėjusi, jog aš nesugebėsiąs suprasti paralyžiuotųjų mokytojų, ir pavarys mane šalin – kaip vyrą, kuris nesugeba ničnieko. Tačiau galbūt ji troško, kad būsimame darbe aš po truputį pats tapčiau luošiu – į kompaniją mokytojoms. Priėjau šios išvados dėl to, kad ji staiga susimąstė, lyg svarstydama, ar jai nevertėtų apriboti mano darbą, siunčiant mane prižiūrėti vien senų ir piktų senių – našlių, kurie, pasimirus žmonoms, prisispyrę atsisako išeiti į gryną orą, idant išsivėdintų nuo myžalų smarvės. Turėčiau pažinti tokius vyrus, kurie ištisą dieną drybso ant sofos, paniekinamai tintiliuodami kojų pirštais – kurių patys ilgiausi išlindę pro kojinių skyles. Mane apėmė siaubas pagalvojus, kad gali tekti kuopti tokius kelmus, ir jau mažai trūko, kad pasitraukčiau iš ringo, mesčiau viską ir suvisam užsikarčiau tėvams ant sprando. Tačiau tą pat akimirką agentė paėmė popieriaus skiautę ir kažką brūkštelėjusi tarė:

– Štai adresas. Pradėsi rytoj ryte, devintą valandą.

Palengvėjusia širdimi be žodžių pasirašiau po sutartimi.

Kitą dieną aš pradėjau darbą, smalsus ir laimingas keliaudamas pas seseris. Jos gyveno daugiaaukščiame name su prie lovos įtaisytu durų atidarymo įtaisu, idant joms nereikėtų rioglintis iš lovos tam, kad atidarytų duris maisto siuntą atnešančiam vyrui, kuris ateidavo prieš dvyliktą. Bute buvo įtaisyta speciali vaizdo stebėjimo kamera, kuria buvo galima matyti visą namą; ją buvo galima įjungti su distancinio valdymo pultu. Paskambinau į duris, tačiau seserys iš karto jų neatidarė. Be jokios abejonės, jos stebėjo mane ekrane. Jos taip ilgai mane tyrinėjo, kad pagalvojau, jog būsiu joms nepatikęs ir jos nė nemano atidaryti man durų. Tačiau vėliau patyriau, kad mėgstamiausias jų užsiėmimas buvo sekti, kas ateidavo į pastatą ir kas dėjosi prie laukujų durų. Jaunimas ten dažnai stovėdavo ir bučiuodavosi valandų valandas – ne tiek iš meilės, kiek trokšdamas pakliūti į ekraną. Išsiaiškinau, kad daugiausia malonumo seserims – ir kitiems – suteikdavo stebėti, kas pasirodo ekrane, ir spėlioti, į kurį

butą ir dėl ko ateidavo. Jos priėjo tvirtos išvados, kad vyrai visuomet ateidavo vienu tikslu į vieną ir tą patį butą tam tikrame aukšte – tačiau jo, aišku, ekrane nebuvo matyti.

Kai aš visa tai perpratau, man paaiškėjo, kodėl seserys buvo taip susijaudinusios pirmąją dieną. Jos manęs nepažinojo ir pamanė, kad būsiu surinkęs jų numerį netyčia. Mano išvaizdos aprašymas, kurį jos buvo gavusios iš tarnybos, nesutapo su mano tikrąja išvaizda. Kaip jos mane sutiko pirmąjį rytą, leido suprasti, kad jos manė (arba joms buvo pranešta iš tarnybos), jog aš buvau iškrypėlis – tos rūšies, kuriuos traukia arba prie nevisai išsivysčiusių moterų, arba prie luošų kūnų. Kažkas kunkuliavo seserų viduje ir jos suko mane aplink save panašiai kaip mokytojas, kuris galvoja, kad jo psichologijos išmanymas yra gilesnis, nei yra iš tiesų. Todėl nepradėjau tvarkyti buto ar plauti grindų iš karto – ėmiau įtarti, jog seserys laukė, kad, genamas savo aistrų, aš tučtuojau lįsiu nagrinėti jų kūnų. Tačiau joms teko nusivilti. Mano prigimtyje neįžiūrėsi panašių geismų – esu visiškai tiesus; mėgstu paskubėti, bet vengiu delsimo bei ilgų žaidimų. Dėl šių priežasčių galbūt nesu pirmos rūšies, kaip vynas, kuris, kaip sakoma, turi stiprų prieskonį. Savo naudai galiu pasakyti, kad kai pilu pieną iš butelio, nusistovėjusi grietinė manęs nesustabdo.

Mane pribloškė gilaus nusivylimo išraiška – netgi priešiškumas – jų veiduose, kai tuojau pat puoliau vykdyti savo namų tvarkytojo vaidmens, nutraukęs kalbas ir sukinėjimusis aplink lovą. Noriu tai paminėti kaip nekaltybės ir pareigingumo darbe pavyzdį. Tik vėliau, kai seserys paprašė mane pasakoti istorijas, susipratau, kur esąs, ir suvokiau, kad abi buvo – bent jau iš dvasinės pusės – labiausiai sugedusios asmenybės iš visų mano kada nors pažintų, nors aš pažinojau daugel prastų dvynių ir seserų grupių – ypač užsienyje. Jokiam paprastam žmogui tai niekada nebūtų ir į galvą atėję, regint jas gulinčias vieną šalia kitos and dvigulio amerikietiško čiužinio su kietomis spyruoklėmis, lygiais veidais, abi absoliučiai vienodas, tokiomis pat be išraiškų fizionomijomis – lyg mumijos, lyg rusiškos „matrioškos“. Vėliau patyriau, kad mano spėjimas buvo

teisingas, nors niekada nebuvau pagalvojęs, kad Reikjavike – mieste, kuriame viskas aišku kaip ant delno – galėjo egzistuoti šitokios seserys. Pajutau pagarbą, kaip ir pridera žmogui, stovinčiam priešais kažką siaubingo, bet kartu gražaus. Mano pagarba tam tikra prasme kilo ir iš vaikystės prisiminimų – mat būdamas vaikas regėjau, kokia šeimose jaučiama gili pagarba seserims – ypač dvynėms, dėl to drįstu pareikšti, kad mergelės Marijos garbinimas Italijoje nė iš tolo neprilygsta pagarbai seserims čia. Ji taip įsišaknijusi į tautą, jog vyrai nieko netrokšta labiau, nei vesti seseris – ypač luošas – ir man regisi, kad taip vyksta ne šiaip sau, o tam tikra prasme dėl to, kad kartkarčiais būtų galima nesunkiai susipainioti – su tam tikru tikslu – ir po šitokio susipainiojimo rankai ničnieko neatsitiktų. Tik panašios kaip du vandens lašai dvynės žino, kuri ką gavusi. Tačiau, deja, pasaulyje nėra pakankamai dvynių seserų visiems, trokštantiems jų už sutuoktinę ar žaidimų partnerę. Tačiau susižavėjimas toks stiprus, jog dėl šito – o ne ko nors kito – dirbtinių apvaisinimų vis gausėja, mat kaip rodo tyrimai, dvyniai dažniau gimsta tokiu apvaisinimo būdu, o ne tradiciniu. Kalbu apie šitai iš patirties – pažįstu šeimų, kurios augina mėgintuvėlyje pradėtas seseris, ir drįstu teigti, nesistengdamas nieko per daug išpūsti, kad jos ten iškeltos į padebesius, ypač jeigu jos dar turėjo ar neturėjo laimės (priklausomai nuo to, iš kurios pusės pažiūrėsi) būti suparalyžiuotos iki juosmens.

Neturėjau jokios galimybės sužinoti, ką apie šias ypatingąsias seseris, pas kurias pradėjau dirbti, galvojo visuomenė. Galbūt jų buvo gailimasi, tačiau iš savo požiūrio taško drįstu teigti, kad net miesto damos Ravenoje, besimėgaujančios nevaržomais gyvenimo malonumais ir ištekėjusios už vardą visuomenėje turinčių vyrų, kurie be perstojo skraido iš vienos konferencijos į kitą, toli gražu nesulyginamos su šių seserų padėtimi, nors anos ir turėjo neribotas galimybes mėgautis kūniška laisve už mokestį. Kartais ta laisvė būdavo palanki man, todėl galiu kalbėti iš patirties, o vyrai tuo tarpu džiaugdavosi „konferencinėmis meilėmis“, kaip moterys įmantriai vadino neištikimybę. Seniau panašiai – tik daug grubiau – būdavo

kalbama tik apie jūrininkus ir jų malonumus, kurie esą turėdavo „naują malonumą kiekviename uoste“.

Požiūris į šiuos dalykus pasikeitė – kaip ir daug kas mūsų laikais, tačiau pagrindas liko tas pat, kadangi jūrininkus ir mokslininkus konferencijose daug kas riša, pavyzdžiui, anais laikais prekių iškrovimas iš laivo tęsdavosi tiek pat, kiek dabar tęsiasi paprasta konferencija. Taip pat galima pastebėti ir dar vieną panašumą – konferencijų dalyviai skraido tarp miestų lygiai taip, kaip jūreiviai anksčiau plaukiodavo per pasaulio vandenynus.

Dėkoju dievui už tai, kad svetimose šalyse įgijau tokią didžią gyvenimo patirtį ir supratau seseris ir iš pradžių kiek nenoriai, o vėliau su džiaugsmu ėmiau dalyvauti jų išdykavimuose. Idant galėčiau save pateisinti, aš įsiteigiau, kad jos tebebuvo pačiame gyvenimo žydėjime, ir man buvo privalu suteikti joms ką kita nei švarą vietoje galios, kurią kažkas buvo atėmęs jų kojoms. Neilgai trukus man ėmė rodytis visiškai natūralu, kiek tik leido jėgos, lopyti jų kūnus kamavusią negalią.

Ką beišmanyčiau apie žmogiškąsias silpnybes ar gyvenimo geismą, vos įėjęs pro duris, aš ne iškart suvokiau situaciją. Pavyzdžiui, nesupratau, kodėl jos tučtuojau puolė skųstis man, medicinos neišmanančiam žmogui, apie savo negalią – ypač tarp šlaunų. Man netgi nebuvo duota laiko prisiimti vyro iš socialinės pagalbos tarnybos vaidmens ir paklausti:

– Ar kibiras su skuduru tualete – kaip ir visur kitur?

– Eikš čia ir sėsk ant lovos, – tarė jos abi, į taktą lygiais delnais paplodamos per antklodę. Taip ir padariau (nors iš mandagumo atsisėdau ant naktinio stalelio). Miegamajame nebuvo jokios kėdės, ir aš stengiausi išvengti to, kad mane būtų galima apkaltinti priekabiavimu arba artimavimu. Tiesa, aš įtariau visokiausių dalykų, tačiau idant nustumčiau šalin abejones, nusprendžiau, kad jos norėjo, jog prieičiau taip arti dėl to, kad paralyžius buvo kažkiek apėmęs ir ausų būgnelius, ir dėl to jos prastai girdėjo.

– Tai kur man pradėti? – paklausiau pasiryžęs čiupti skudurą ir šokti valyti dulkių. Buvau netgi pasišovęs nušluostyti dulkes,

kurių buvo pakankamai, o paskui sutvarkyti virtuvines spintas – jų paslaptys visuomet mane viliojo. Besidarbuodamas būčiau galėjęs gyvai šnekučiuoti su seserimis – galbūt apie Dantę ar Njevą[5]. Man išvykstant iš Italijos, buvo ką tik pradėta gaivinti ir kelti iš užmaršties pastarojo darbus, ir, didžiai džiaugdamasis, visa savo kvailybe tikėjau, kad panašus susidomėjimas bus pasiekęs ir Islandiją. Viskas anksčiau ar vėliau mus pasiekia.

Staiga pajutau savyje tai, ko jau seniai nebuvau jautęs – tai buvo nenumaldomas noras įlįsti į virtuvės spinteles. Tas jausmas dabar tiesiog žyste pražydo. Panašiai jaučiausiai būdamas berniukas, kai mane apimdavo noras pasiieškoti kokių nors saldumynų. Bet dabar mane apėmė geismas valyti dulkes ir įsiveržti į spinteles. Sėdėdamas ant naktinio stalelio, koviausi pats su savimi, nežinodamas, ar man šokti prie darbo, ar leisti seserims išsiurbti mano syvus, idant galėtų mane užvaldyti. Degiau iš smalsumo trokšdamas sužinoti, ką suparalyžiuotos seserys turėjo savo virtuvėje, nors galėjau įtarti, kad viršutinėse spintelėse tegulėjo visiškas šlamštas – suskilę puodeliai ir lėkštės ar kažkas panašaus, o stalčiai greičiausiai buvo prigrūsti tuščių plastmasinių maišelių ir pilni trupinių. Anksčiau man niekuomet nesinorėjo knaisiotis po maisto likučius, tačiau dabar tiesiog virpėte virpėjau iš geismo pulti juos ir visą šlamštą bei surūšiuoti šiukšles. Mano ausyse tai skambėjo kaip laikmečio šauksmas. Baigęs tai geidžiau mestis prie drabužių spintų, idant drabužiuose išvysčiau prisiminimus iš tų laikų, kai abi seserys dar tebeturėjo gyvybingumo savo kojose. Tai buvo tikrų tikriausias tyrinėjimas, sinchroninė archeologija. Tačiau, savo nuostabai, sulaukiau labai netikėtos reakcijos seserų, kurios, rodos, turėjo būti gavusios gerą išsilavinimą bei apsišvietusios – bent jau taip teigė moteris kontoroje. Be to, ji mane dar įspėjo per daug nesididžiuoti savo išsimokslinimu, esą nors pačios seserys ir nekalba apie šiuos dalykus, abi išmano daugel dalykų, dėl to savo aštriomis pastabomis gali bet kada priremti mane prie sienos.

Kol svarsčiau, ar man reikėtų perimti iniciatyvą į savo rankas ir

[5] Ippolito Nievo (1831–1861) – italų rašytojas.

užimti namų šeimininko vaidmenį, ar tebūti klausytoju, pajutau, kad tiesiog tūnau kaip šieno kupeta ant naktinio staliuko, būdamas viskam pasiryžęs ir prispaustas keturių tiriančių rudų akių baltuose kaip sniegas veiduose. Galiausiai nebeapsikenčiau toje tyloje ir nebegalėjau ilgiau išsėdėti:

– Ar nebūtų geriausia, jeigu pradėčiau nuo apatinių spintelių virtuvėje – prie kriauklės?

Vietoje atsakymo seserys suprunkštė.

– Jaučiu kažkokią smarvę, man rodos, kad ji sklinda iš spintelių, – tęsiau aš.

Seserys nusikvatojo. Iš jų žvilgsnių supratau, jog joms rodėsi baisiai juokinga, kad maniau dvoką sklindant iš spintelių. Iš pradžių aš to nesupratau ir jos tai pastebėjo.

– Palik ramybėje tą kvapą – geriau pasistengtum išgydyti mums paralyžių, – vienu metu ištarė abi plonais balsais. – Gal tuomet išnyks ir puvėsių tvaikas.

– Aš ne gydytojas, – paskubėjau paaiškinti, idant tučtuojau išnyktų visos abejonės, kokio darbo atėjau dirbti – suteikti paslaugų, o ne spręsti problemų.

– O tai kas tu toks? – unisonu paklausė abi šiek tiek nustebusios.

– Tam tikro tipo valymo technologas, – atsakiau.

– Tai išvalyk mus kuo nuodugniau, – tarė viena jų, daugiaprasmiškai nusišiepdama ir nužvelgdama reikšmingu žvilgsniu. Tokį žvilgsnį man yra tekę matyti paprastų namų šeimininkių veiduose. Jos bandydavo prisivilioti santūrius ir stropius darbininkus, šiems pataisius vandens čiaupą, ir už atlyginimą pasiūlydavo puodelį kavos virtuvėje.

– Būtent taip ir išgydyk mus – valymu, – tarė kita ir atrodė, jog ji perskaitė mano mintis.

Kažkodėl į galvą atėjo idiotiška mintis, kad savo pašaipomis ir dejavimais jos bandė man parodyti, jog mano mane esant kažkokios keistos lesbiečių rūšies atstovu.

– Šito aš negaliu, – atsakiau beveik nusižeminęs atsiprašančiu balsu žmogaus, kuris giliai gailisi neturįs gydytojo rankų.

Mano galva staiga taip ištuštėjo, jog nusprendžiau nuo šiol vengti fantazijų būdamas šalia seserų ir atsargiau elgtis su žodžiais.

– Ir dar kaip gali, – atšovė abi.

Tuomet ryžausi tiesiai šviesiai pilti joms į akis, kad esu ne svečias, nešiojantis po namus pagalbą, bet socialinės pagalbos tarnybos darbuotojas.

– Mes ne tokios kvailos ir luošos, kad pačios to puikiausiai nežinotume! – riktelėjo jos vienu metu, ir man pasirodė, kad joms atrodė patogiausia atsakyti į klausimus kartu.

Pasakiau joms – daugiau ironiškai nei rimtai, jog nesu taip tobulai dvasiškai išsivystęs, kad sugebėčiau išsyk suprasti unisonu užduotus dviejų ar trijų žmonių klausimus, ir paprašiau jas kalbėti atskirai.

– Puiku, – atsakė jos vienu balsu. – Tačiau, esant šioms aplinkybėms, tai vargu ar įmanoma.

– Nešnekėkit vienu metu! – riktelėjau, susinervinęs dėl to jų neatsiejamumo. Man pasirodė, jog man, Kročės mokiniui, derėjo paaiškinti joms, kaip svarbu būti asmenybe – kai tai pridera, tačiau vis tik gebėti būti visumos dalimi. Mat vienoje vietoje jis rašo, jog kiekvienas asmuo turi atlikti savo pašaukimą ir pareigą. Galiausiai iš mano studijų patirties ir mokytojo mokymų išplaukusi pagunda tapo realybe. Jos esmė buvo ta, kad su šiuo darbu man atsivėrė galimybė imti rašyti Kročės stiliumi – tuo būdu, kad mano istorijos paverstų seseris nepriklausomais individais, tegul ir suparalyžiuotais iki juosmens – ir pasakojimo galia abi išgydytų.

– Matosi, kad tau nekaip sekasi suprasti paprastus klausimus, tačiau mums tu tinki, tad nė nesistenk būti tuo, kuo nesi; veikiau būk tuo, ko mums, luošoms, labiausiai reikia.

Jos atrodė tokios linksmos, kad, nežiūrint į vargana kūnų būvį, džiaugsmas tiesiog virė jose, ir aš ėmiau įtarti, jog vaikystėje jos nepaleisdavo iš rankų amerikietiškų knygų, skirtų mergaitėms – tų knygų paskirtis buvo įskiepyti teigiamą požiūrį į viską, netgi jei ištiktų paralyžius, o labiau už viską tos knygelės skatino išsiugdyti

pasiaukojimą, kuris turėjęs tapti parankus ateityje tiek joms pačioms, tiek ir jų būsimiems vyrams.

Neturėjau laiko daug svarstyti apie šitai ir prieiti kokių nors išvadų. Seserys pareikalavo, kad nustočiau galvoti apie dulkes, spinteles ir kibirą, o vietoje to padėčiau joms įsiropšti į dvivietį vežimėlį ir, kadangi oras buvo geras, išvežčiau jas į Lioigavego gatvę.

– Mes norime pamatyti gyvenimą, – pareiškė jos.

Prabėgus daugeliui metų, kai pamėginau Kročės stiliumi parašyti savo paties „Įnašą į savikritiką“, arba *Contributo alla critica di me stesso*, kaip savąją knygą pavadino jis, aš dažnai susimąstydavau apie savo pirmąją dieną pas seseris. Ji rodėsi man kažkokia nereali – lyg jos niekuomet ir nebūtų buvę, lyg ji tebūtų mano paties išsigalvojimas. Galbūt taip atsitiko dėl iliuzijos, kad, vis labiau nykstant filosofo mokiniui, galvą vis aukščiau ėmė kelti rašytojas. Šiokiai tokiai savo nuostabai nusprendžiau – jei tai būtų galima vadinti sprendimu – išmėginti tai, ką dabar ir darau, t. y. parašyti (tikiuosi) pardavimui tinkamą istoriją iš asmeniškos patirties apie savo tarnybą pas luošas mokytojas. Tikiuosi, kad su tokiu pavadinimu, „Paralyžiuotosios mokytojos“, aš turėčiau rasti leidėją ir toliau verstis iš plunksnos vietoje to, kad plaučiau grindis Reikjavike ar linksminčiau nukamuotas senes Ravenoje ir užsiimčiau valymu pačia giliausia – nors ir netiesiogine – šio žodžio prasme.

Maždaug tuo pat metu, kai šis mano „vietinis“ gyvenimo periodas baigėsi, aš buvau ne tik dukart tapęs luošų dvynių našliu – nors antroji santuoka tebuvo dvasinė ir simbolinė, bet ir gerokai įgudęs pasakoti stebuklingos galios pasakas, kurių seserys pastoviai iš manęs reikalavo. Mėgavimasis žodžiu buvo vienintelis dalykas, kuriuo jos savo luošume galėjo džiaugtis – ligi tas luošumas išnyko žodžių galios dėka.

Visa laimė, aš veikiai supratau, jog mano asmenyje seserys netikėtai gavo vyrą ir savo negailestingų reikalavimų dėka lyg kokios deivės jos pakeitė mane iš higienos technologo į pasakų sekėją.

Mano pirmoji užduotis šioje tarnyboje buvo išvežti jas į Lioigavegą specialiai sukonstruotu dvynių vežimėliu, kad galėtų pasižvalgyti po gyvenimą gatvėje, kurią jos vadino labiausiai seksualiai stimuliuojančia

šalies – jei ne viso pasaulio – gatve. Seserys pasakė man, kad gatvėje galėsiu lavinti pasakojimo meną, nes pasinaudojant jų pačių žodžiais, Lioigavegas toli gražu nėra gatvė su stabo ištiktomis kirkšnimis. Dar niekad nebuvau girdėjęs, kad kas šitaip išsireikštų apie pagrindinę Reikjaviko gatvę ir miesto pasididžiavimą, ir nesistengiau suprasti, tai tiesa ar ne, nors ir maniausi galintis įrodyti, jog užsienyje esama ir gyvesnių gatvių – pavyzdžiui, Montera Madride, jeigu pasitenkinsime vienu pavyzdžiu. Tačiau vis tik, jeigu jau ėmėme kalbėti apie lentyniavimus, pakeisdamas nuomonę drįstu tvirtinti, kad jokia kita Europos sostinė negali didžiuotis gašlesne gatve už Lioigavegą, tegul nemaža gatvių daugelyje kitų Europos miestų – tarp jų ir Ravenoje – ir būtų galima pavadinti gašliomis už mokestį.

Pamirškime varžybas šia tema. Besivažinėjant Lioigavego šaligatviais, seserims labiausiai patikdavo spręsti iš žmonių eisenos, kas su kuo miegojo. Jos manėsi galinčios lengviau spėti iš vyrų eisenos nei moterų, kas gavo šįryt, kam buvo atsakyta ir kaip įvyko, jeigu kas apskritai įvyko. Jos nesikuklino reikšti savo pastabas ir kalbėjo taip garsiai, kad panašius dalykus girdėdavau toli gražu ne vien aš:

– Jouna, pažiūrėk į šito onanisto snukį!

Man buvo gėda kaip prižiūrėtojui iš silpnapročių skyriaus, kuris privalo, tačiau kartu gėdijasi eiti kartu su ligoniais pasivaikščioti, klausytis nesąmoningų paistalų ir apsimesti, kad negirdi komentarų apie keleivius viešojo transporto priemonėse. Nemėginau jų sustabdyti ar ką nors paaiškinti toms kvaišelėms – žinojau, kad tai betikslis dalykas, ir, be to, esu skaitęs vadovėliuose, kad tokių ekskursijų tikslas – leisti išsilieti. Žmogus, dirbantis darbą už atlyginimą – tegul jis ir nebus ypatingai aukštas – privalo atlikti savo pareigą, tylėti arba daryti taip, kaip liepia viršininkas (nors galbūt ne visuomet privalo su juo sutikti). Todėl aš tylėjau, ką jos bekalbėtų ir kiek beklausinėtų mano nuomonės. Turėjau paklusti ir vežti jas gatve, kuriai visuomet jaučiau prieštaringus jausmus – lygiai taip kaip ir savo vaikystei. Ji buvo man brangi, bet tuo pat metu tuščia. Mano jausmai jai, jeigu galima taip išsireikšti, buvo saulės ir lietaus mišinys.

Kai išvežiau seseris prasivėdinti patį pirmąjį kartą, tylėjau visą kelią. Po to dar daug kartų turėjau paklusti jų reikalavimams ir išvežti jas pasivažinėti, tačiau apsiribodavau galvos linksėjimu. Man jų pokalbiai neatrodė itin prasmingi ir, mano manymu, nebuvo verta į juos veltis – tai buvo paprasčiausi tauškalai. Tačiau baisiausia buvo tai, kad galiausiai man prisiėjo ne tik įsitraukti į tuos tauškalus, bet ir sutikti su jų nuomone, idant jos nusiramintų – panašiai, kaip tėvai elgiasi su besiožiuojančiais vaikais. Puikiai mačiau, kad jos manėsi esančios puikiausios specialistės srities, vėliau pavadintos gatvės psichologija ir dabar tapusios viena svarbiausių sociologijos sričių. Tai žmonių gatvėje studijos, atsižvelgiant į jų buitį. Dabar gatvės psichologija yra pripažinta mokslo šaka ir netgi labai madinga – ir ne tik Jungtinėse Valstijose. Todėl, manau, galiu drąsiai tvirtinti, kad seserys buvo gerokai pralenkusios savo laikmetį bent jau šiuo atžvilgiu, nors ir buvo luošos (o gal būtent dėl to). Anksčiau man niekada nebūtų atėję į galvą, kad iš žmogaus eisenos būtų galima spręsti, ar jis „gavo“ ar „negavo“ praėjusią parą. Dar turėčiau seserų labui pridėti, kad jos savo tyrimą atlikdavo itin nuodugniai. Jos netgi buvo susikūrusios slaptą kalbą, kurią vartojo tik gatvėje, kad niekas nesuprastų aštriausių jų pastabų. Dėl to labai džiaugdavausi, kai jos imdavo kalbėtis savo seserų kalba. Tiesa, ji nebuvo labai sudėtinga – man būtų buvę lengva ją suprasti, jei būčiau turėjęs nors kiek noro. Mat panašių dalykų esu regėjęs ir tarp kitų seserų. Gudrybė, jei taip galima išsireikšti, yra ta, kad prieš kiekvieną žodį pridedama viena ar pora raidžių, paprastai *s*, o tarimas kiek pakeistas, pavyzdžiui, tardamos žodžius seserys krizendavo. Taip garsas *s* ir krizenimas susiliedavo į kažkokį bruzdesį, kuriuo būdavo galima pridengti prasmę. Galiu drąsiai tvirtinti, jog nė vienos seserys, kokias tik teko pažinti, nebuvo tokios išradingos, kai savo spygaujančių draugių būryje užsinorėdavo ką nors viena kitai paslapčia pasakyti apie savo nykų ir monotonišką gyvenimą. Kitų seserų originalumas ypač menkas tobulinant kalbą, kadangi jų pokalbiai dažniausiai sukasi apie berniukus arba vyrus. Neturiu ypatingo noro pasakoti, apie ką jos kalbėdavosi, tačiau keletą frazių vis dėlto išversiu į žmonių kalbą:

– Žiūrėk!

– Kur?

– Aiškiai matosi, kad šitam ryte buvo užstrigę ir žmona vidury reikalo pabėgo iš lovos.

Panašiai jos su didžiausiu susidomėjimu ir įkarščiu kalbėdavosi apie visuomenėje gerai žinomus žmones – įskaitant tėtę, kurį matėme iš tolo; jos nežinojo, kad aš jo sūnus. Mane labiausiai pritrenkė tai, ką jos vienąkart pasakė apie mano mamą, kai ji kartą gatvėje susidūrė su tėte. Aš susigėdau dėl to, kas man tuo pat metu atrodė iš dalies gana natūralu – kitapus uždangos žmonės dažnai tampa visai kitokie, ir tokie jie privalo būti. Gyvenimas šiapus uždangos yra baisiai nuobodus ir visiems dingtų susidomėjimas, jei jis tęstųsi ilgiau nei įprastinė pjesė.

Seserys pasakė, kad vienąkart jos dalyvavo kiek neįprastoje sueigoje namie pas savo mamą – kurios aš dar nebuvau sutikęs, mokslus baigusią mokytoją (jų giminėje potraukis visuomenės švietimui greičiausiai buvo įaugęs į kraują). Į tuos namus – dažnai slapčia – ateidavo įvairių Reikjaviko pradinių mokyklų mokytojos, idant galėtų niekieno nevaržomos išsakyti, kas kuriai gulėjo ant širdies. Kiek supratau, tai buvo kažkokia prislėgtų mokytojų sąjunga, kurios mėgdavo atvirai išsilieti bei praktikavo grupinį verkimą ir mylavimusis – panašiai kaip anoniminiai alkoholikai. Skirtumas buvo tik tas, kad tarp pastarųjų būdavo tiek moterys, tiek ir vyrai. Pamačiusios savo mamą, jos puolė klausinėti viena kitą: „Tu atsimeni? Atsimeni?“, pasakodamos viena kitai – ir visiškai nenutuokdamos, kad ten būta mano tėvų – apie tai, kaip mano mama lankydavo taip vadinamus „juokų vakarėlius“ kartu su kitomis mokytojomis ir vieną kartą jos linksminosi pasakodamos viena kitai apie savo vyrų daiktelius bei jų ilgį. Kaip aš supratau – jei tik seserų žodžiais buvo galima tikėti (pats aš niekada šito nežinojau), jeigu vyrai būdavo išvažiavę, jie paguldydavo savuosius ant tuščio popieriaus lakšto, nubrėždavo pagal juos liniją ir nusiųsdavo savo namuose pasilikusioms žmonoms, kad jos galėtų pasidžiaugti šiais brėžiniais. Šie prisiminimai sukėlė seserims begalę džiaugsmo, tačiau aš apsimečiau nesiklausąs, apie ką jos tauzija – ką jau bekalbėti apie tai,

kad prisipažinčiau suprantąs, kad kalba eina apie mano tėvus. Aš tik galvojau apie istorijos tikrumą, niekaip negalėdamas prisiminti tokio atvejo, kad tėtė būtų kada ilgesniam laikui išvykęs iš namų be mamos. Šią istoriją seserys greičiausiai buvo išsigalvojusios pasiguosti.

Daugiau nepasakosiu, ką girdėjęs, tik norėčiau pridurti, kad jų liežuviai buvo tiek pat miklūs, kiek juosmenys paralyžiuoti.

– Anai siela taip užkalkėjusi, kad turbūt net skylė sulipusi, – kalbėdavo jos apie kai kurias moteris, tiesiog švytėdamos iš džiaugsmo.

Man buvo šleikštu klausytis šitų iš pavydo kilusių nešvankybių, tačiau susilaikiau nieko nepasakęs, tyliai sau kuždėdamas:

– Tylėk, esi tik tarnyboje, nemąstyk apie etiką bei prie ko gali privesti apatinės kūno dalies paralyžius ir kaip tai gali paveikti viršutinę kūno dalį, kurią vadiname galva.

Kad sutrumpinčiau sau valandas besukdamas ratus po šaligatvį – seserų medžioklės su akimis galėjo užimti ilgą laiką, galiausiai nusprendžiau mąstyti apie tai, kad italų kurčnebylių kalbos specialistams, kurie nėra tokie išmaningi, kaip jiems patiems atrodo, be jokios abejonės, būtų buvę naudinga susipažinti su šiomis seserimis. Man atrodo, kad jie būtų vieni kitų verti. Tačiau nelaimei, keletas mano minčių netyčia išsprūdo lauk, ir seserys sužinojo, kad aš ilgus metus gyvenau Italijoje. Nuo to jos ne tik suliepsnojo kūno liepsna – jos užsiplieskė dar ir iš dvasinio smalsumo:

– Jeigu gyvenai Italijoje, vadinasi, moki pasakoti istorijas. Tai sek mums pasakas – tik pataupyk tą itališką humorą, nes jis tinka tik puspročiams.

– O kodėl jūs taip sakote? – nustebusiu žvilgsniu paklausiau seserų, kurios mano veido išraišką interpretavo savaip ir tarė:

– Todėl, kad itališkas humoras yra ne tiek juokingas, kiek rodo jų pasitenkinimą pačiais savimi. Tai puikiausiai įrodo filmai – jų juokai tesuprantami pačiam istorijų pasakotojui.

Turiu pripažinti, kad tuo metu dar neišmaniau pasakojimo meno ir tuo labiau buvau nusistatęs prieš istorijų pasakojimą. Man

visada būdavo baisiai nuobodu klausytis vakarėliuose taip vadinamų pasakotojų – ypač tų, kurie garsėjo savo sugebėjimais pasakoti įdomiai. Mano supratimu, tai buvo ne kas kita, tik paprasčiausi plepalai tiek tinkamu, tiek netinkamu laiku tam, kad žmogų visai pribaigtų arba kad žiopliai galėtų spoksoti išsižioję – tokie pasakotojai nesuvokdavo, jog išsižiojusios burnos reiškia ne didžiausią susidomėjimą, o tiesiog nuovargį. Įvairiems palaižūnams galiausiai netgi išsivystydavo taip vadinamas klausytojų reumatas, kuris pasireikšdavo skausmais kakle ir lūpų kampučiuose.

– Važiuojam – mes nebegalime daugiau žiūrėti į šitą netikusią gatvę! – pačią pirmąją dieną vos išvežtos riktelėjo seserys, ir man buvo visiškai aišku, kad tai veidmainystė.

Tačiau nieko joms neatkirtau ir, savaime aišku, parvežiau abi namo.

– Daug geriau klausytis kitų, pavyzdžiui, tokių kaip tu, pasakojančių istorijas miegamajame, nei smoksoti Lioigavege ir žvejoti jas arba bandyti kurti jas pačioms apie žmones, kurie tų istorijų nebeverti, nes savo gyvensena pavertė save taškais, – atsisukdamos į mane tarė seserys.

Kelio atgal nebebuvo. Turėjau surasti kažkokią išeitį, būdą kurti pasakas, nors niekada ir nesapnavau, kad šitai mokėčiau – visada maniausi turįs gabumų logiškai mąstyti, o ne nežabotai fantazuoti – priešingu atveju prarasčiau darbą. Jeigu sumanyčiau pereiti pas kitą globotinį ir pareikščiau norą parodyti savo abejonių nekeliančius sugebėjimus, įgytus keletą dienų panaršius po buto kampus su skuduru, iš seserų gaučiau charakteristiką, net ne rekomendaciją, o greičiau netinkamumo liudijimą. Jei gaučiau neigiamą charakteristiką, darbo niekur neberasčiau ir būčiau „nurašytas“ kaip pats negabiausias ir nuobodžiausias vyras, koks tik kada buvo dirbęs socialinės pagalbos tarnyboje. Taip man paaiškėjo, jog ieškoti šioje srityje lygybės buvo beviltiškas dalykas – namų tvarkymas buvo skirtas tik pagyvenusioms moterims, kaulų išretėjimo paverstoms keturkampėmis kaladėmis, tačiau tebebandančioms išsitiesti ir bešliaužiojančioms paskui skudurą

lygiai taip kaip ir namie – tik dabar šliaužiojančioms už prastą atlyginimą.

Seserys atrodė lyg devintame danguje iš džiaugsmo, išvydusios, kaip aš noriai sutikau jas pavažinėti vietoje to, kad imčiausi šluostyti dulkes ir plauti grindis. Galbūt iš tiesų tai ir nebuvo būtina, nes prieš man jas aprengiant šiltesniais drabužiais ir pasodinant į vežimėlį, seserys man pasakė, kad nejausčiau jokios kaltės:

– Ne tiek daug visko pas mus, kad gana tvirtas vyras negalėtų visko sutvarkyti per pusvalandį.

Šito negalėjau suprasti kitaip, kaip tik noru pagirti mane, darbe nepatyrusį. Po to jau nebegalėjau sugadinti džiaugsmo nei joms, nei sau, prisiminęs jų kvailus paistalus apie mano mamą ir tėtę:

– Visada nekenčiau istorijų apie vyrus, man pradeda skaudėti liežuvį vien pagalvojus apie jas.

Važiuojant namo jos staiga išpylė:

– Dulkės ir grindys gali palaukti iki rytojaus.

– Ką? – paklausiau nustebęs.

Tuomet jos, lyg gebančios skaityti mano mintis, išmanančiu tonu tarė:

– Mes norime ko kita, kadangi regime, jog tavyje slypi gausybė pasakų, nors ir neatrodai kalbus, todėl geidžiame, kad papasakotum mums – o šito mūsuose trokšta visi – apie tai, ko negali sukapoti jokios kandys ir paslėpti jokios dulkės. Dėl mūsų gali pasiimti net ir išeiginę, kol galvosi, ką mums papasakoti, ir rinksi istorijas į savo kraitelį, nes greičiausiai galą gausime tikrai ne nuo susikaupusių dulkių.

– Gerai, – pasakiau, nors ir baisėjausi turėsiąs daryti tai, ko nekenčiau.

Grįžus namo, kai paguldžiau seseris atgal į lovą, staiga pakeičiau nuomonę, nusprendžiau vėl išvežti jas į gatvę ir paskatinti pratęsti pasakojimus apie praeivius. Man atrodė, jog galėčiau jas pamėgžioti – žinia, šį bei tą pakeisdamas. Juk daugumai, be jokios abejonės, ir seserims, labiausiai patinka mėgžiojimas, tai yra tai, kas visiems ir taip aišku ir ką kiti patys galėjo pasakyti.

– Ne, kad jau atsigulėm, tai niekur nebekelsim kojų, – užprotestavo jos.

Mane lyg koks velnias apsėdo – neklausydamas jų iš sandėliuko atvilkau vežimėlį, paskui jėga, kurią jos įvertino, įgrūdau jas į drabužius ir galiausiai į ratukus. Vos seserims atsidūrus vežimėlyje, viena iš jų (aš dar nebuvau spėjęs įsiminti jų vardų) griebė man už vienos šlaunies, o kita – už kitos, ir abi vienu metu jau be ironijos balse sužvigo:

– Labai jau didelės tavo kelių girnelės! Jos primena kažką kita – dievas žino ką!

Kiek pasimuisčius joms, atrodo, užteko mano girnelių ir jos susitaikė su tuo, kad iš manęs sulauks pasakų tik gerai apgalvota tema – kai ateisiu kitą kartą ir būsiu pasiruošęs. Pasakiau, kad man reikės gerokai laiko pagalvoti, bet šįkart jos būsiančios išvežtos lauk, nors jau ir buvo bepradedą lyti.

Man bevežant jas iš buto ir besileidžiant liftu, į kurį didžiulis vežimėlis vos įvažiavo, seserys negalėjo užsičiaupti. Jos bandė įtikinti mane, kad tik mano dėka suprato, jog joms tiesiog gyvybiškai būtina prasivėdinti ir leisti šviežiam, grynam orui bei vyrų akims glamonėti jas būtent Lioigavege, o ne kokioje kitoje gatvėje. Man pasirodė, kad jų buvo itin keistai išsireikšta. Dar nebuvau matęs, kad kokio nors vyro žvilgsnis būtų mėginęs paglamonėti jas, atvirkščiai – susigėdę jie stengdavosi kuo skubiau nusukti akis į šalį, ir tai puikiausiai įrodė, kad naujausi seksologijos tyrimai yra visiškai teisingi. Jais buvo prieita tvirtos išvados, kad apie devyniasdešimt procentų vyrų svajoja apie seksą su paralyžiuotomis moterimis, ypač jei paralyžius apėmęs apatinę kūno dalį žemiau juosmens. Tokiu atveju jie gali ramiausiai galvoti tik apie save, nes niekas neburbės – mat paralyžiuotosios ničnieko nejaučia.

– Mes bent jau šį bei tą iš tavęs gavome, paliesdamos tavo šlaunis, – tarė viena iš jų, kuri, kaip pagaliau prisiminiau, buvo vardu Loua ir atrodė kiek tvirtesnė nei kita, kuri buvo vardu Jouna, ir bandė atspėti, kur būtų geriausia paliesti kūną neperžengiant padorumo ribų.

Nustebau, kad jos staiga nustojo žioti savo burnas vienu metu –

tai rodė, kad mano kelių valandų buvimas šalia privedė jas prie tam tikro individualybės įvertinimo. Tai supratau kaip savo nuopelną ir optimizmo kiek padaugėjo. Tapau kažkam reikalingas visuomenėje.

– Deja, islandų vyrai, rodosi, yra gimę tam, kad vis rodytų save ir dėl to nematytų kitų, – tarė Jouna.

– O ypač paralyžiuotų mokytojų, – pridūrė Loua, ir iš jos juoko nebuvo įmanoma suprasti, ar tai buvo ironija, ar paslėptas po karčia pajuoka liūdesys, skirtas tam, kuris pirmas pasitaikė, o ne tam, kuris tikrai buvo tos pajuokos vertas.

– Nesibaigiančios pagyros vargu ar gali atnešti laimę šaltai dviejų asmenų sąjungai pakeliui į garbę, – tarė Jouna.

Sėdėjau ant kėdės šalia buto durų, išvargęs po tąsymosi su vežimėliu ir dvynėmis, ir diskusijoje nedalyvavau. Tas, kuris žino esąs tik tarnyboje, galvoja savo ir viską dedasi į atmintį – tačiau pripažįstu, kad sutikau su jomis.

Dėl to kai vėl grįžome į Lioigavegą, nesusilaikiau ir išsitariau, kad Italijos gatvėse galiojo kiti įstatymai nei čia. Žvilgsniai, prisilietimas akimis ir ypač meilė mintyse ten buvo pagrindiniai dalykai. O sangulis buvo paskutinis dalykas.

Kai jos išgirdo, kaip aš detaliai išdėsčiau visą teisybę, man pasirodė, kad joms atsivėrė visiškai naujas pasaulis. Jos tučtuojau puolė kvosti mane apie mano praėjusį gyvenimą ir patyrė, jog aš buvau didžiai išsimokslinęs ir daug keliavęs; be to, jos netgi priėjo išvados, kad turėčiau mokėti meiliai – itališku būdu − elgtis su žmonėmis ir ypač moterimis. Jos kiek apstojo tauškusios, jose prasikalė kažkoks etikos daigelis, persipynęs su smalsumu – galiausiai jos pareiškė norinčios tučtuojau grįžti namo, idant galėtų paleisti man žarnas. Man bebuvo likę dirbti porą valandų, tačiau jos energingai pasiūlė man užmokėti už viršvalandžius, jei galėsiu pakalbėti ilgiau.

– Dvi valandos pasakų – tai niekai, – tarė Loua, ir Jouna karštai jai pritarė.

Savaime suprantama, man teko sutikti, tačiau nusprendžiau neleisti joms išplėšti man žarnų, kadangi man jų pačiam reikia – ypač storosios,

jei taip galima išsireikšti. Ji pati storiausia ir galbūt turi nemažai įtakos kiekvieno žmogaus pasakų pasauliui (tiesa, neužmirštant ir straubliuko kitoje pusėje). Daugiau ką čia ir bepridėsi apie žmogaus ir pasakų prigimtį.

Seserys suvokė ar tik spėjo, kad manyje slypi gausybė įvairių gaivių istorijų, kadangi buvau gyvenęs įvairiose vietose. Joms, užaugusioms tarp gimtųjų namų sienų, užsienis atrodė lygiai taip pat paslaptingas kaip tamsus sandėliukas po laiptais vaikams, žaidžiantiems „mamas ir tėtes“. Jos žvelgė į mane, tikėdamos, jog buvau išnaršęs begales sandėliukų pas įvairiausio plauko žmones – ir vis tuo pačiu tikslu. Buvo aiškiai matyti, kad jos degte degė iš nekantrumo; be to, jos dar manė, kad originalumas gyvenime paremtas ne gryna teisybe, o tikėtinu ir pagražintu melu, bent kažkuo panašiu į prasimanymus ar kūrybą. Tuo pačiu jos liovėsi į viską reaguoti vienodai, atsakinėti vienu metu ar kreiptis į mane pagalbos bet kuriuo klausimu – lyg būtų paralyžiuotos ir kūniškai, ir dvasiškai. Abi kartais imdavo laužyti galvas, stengdamosi pasiekti savo ne užsispyrimu, o prasimanymais. Seserims pavyko – paskambinusios į socialinės pagalbos tarnybą, jos išsikovojo, kad man būtų duota ne tik plauti grindis ir šluostyti dulkes nuo sunkių drožinėtų baldų, bet ir skaityti joms knygas – kaip daroma seneliams ir akliesiems. Šitaip aš tapau pasakų sekėju ir dar gavau už tai algą – ne dėl vidinio poreikio, o dėl rinkos spaudimo. Jis, tiesa, nebuvo labai didelis – viso labo dviejų moterų, tačiau turiu pasakyti, kad ši mažoji rinka buvo reiklesnė prekių pasirinkimui nei šimtas žmonių. Tačiau jos kėlė žemesnius reikalavimus kokybei, ligi aš – iš savigarbos sau – suliejau kiekybę ir kokybę kartu ir ėmiau kelti abu. Didžiai savo nuostabai, neilgai trukus iš manęs ėmė tiesiog liete lietis margiausios istorijos – veikiai turėjau jų tiek, kad būčiau galėjęs patenkinti visų Islandijos paralyžiuotųjų reikmes, o dalį dar eksportuoti – jei būčiau mokėjęs supjaustyti save, pasakotoją, į gabalus kaip slieką ir pasiųsti kiekvieną dalį šliaužti per visą pasaulį, kur tik manęs laukė nenuilstančios ausys.

Kad už šią papildomą paslaugą sumokėtų pati tarnyba – man šis

atlyginimo pakėlimas tikrai netrukdė – seserys verkdamos primelavo į telefono ragelį, kad esą joms ir abi akis suparalyžiavę ir jos nebetekusios regos dovanos.

Tiesa, iš pradžių aš atsisakiau ateiti linksminti jų dar ir vakarais. Visiškai nenorėjau būti jų migdytoju, pasakoti visokius niekalus, o paskui, joms užmigus, vienišam ir visiškai ištuštėjusia galva ant pirštų išcipenti iš kambario klausantis, kaip jos ima knarkti. Man būtų prisiėję arba šitaip išsliūkinti – lyg žmogžudžiui, arba atsigulti ant kilimėlio gale lovos ir miegoti ligi ryto – lyg ištikimam šuneliui. Iš anksto šitai nuspėdamas aš taip griežtai laikiausi savo, kad jos galiausiai sutiko su mano sąlyga, kad pasakosiu istorijas tik dienos metu.

Sudarius šitą sandėrį, mane suparalyžiavo siaubas. Suvokiau, ką buvau pasižadėjęs. Einant Lioigavegu namo, iš muzikos parduotuvės pasigirdo sunki muzika. Užėjau į vidų ir staiga pasijutau gavęs antausį. Ne į veidą, bet kažkur kitur – daug giliau. Mano galvoje staiga ėmė šėlti kažkas netikėta ir nesuvaldoma – tai prasidėjo pakeliui namo ir tęsėsi ateinančias dienas ir savaites. Ėmiau justi savyje požymius – ne islandiškųjų sagų tradicijos tiesiogine prasme, bet greičiau nežaboto srauto – be pradžios, pabaigos ir be vidurio. Jis buvo tiesiog begalinis. Pajutęs tai apstulbau pačiu savimi, nors man ir nebuvo aišku, kas čia taip skandalinga. Veikiai įveikiau savo gėdą, sutvirtėjau ir pradėjau nuo to, ką pats pavadinau kraujo gerinimu, maišant jį su kitais, įvairesniais, kūno skysčiais. Pavyzdžiui, aš maišiau kraują su tulžimi; rodos, žmonėms tai labiau patinka nei taurusis mėlynasis, tekantis literatūros gyslomis, kuri būna sukurta iš disciplinos ir proto. Tokią literatūrą stengiamasi pagrįsti vadinamaisiais klasikiniais būties argumentais, vengiant mindžikavimo toje pačioje siužeto vietoje ir begalinio medžiagos atrajojimo – taip pasakoja tik monotoniškas pasakotojas. Sakyčiau, kad klasikinis pasakojimo stilius yra toks, kai tarsi žiūri į paveikslėlį ir nematai paslėpto piešinio. Tai matymo ir nematymo mišinys. Prieš mūsų akis neaiškus ir painus gyvenimo paveikslas. Jis visuomet tas pat: Adomo ir Ievos išvarymas dėl tikėjimo, pabudusio išvydus vaisių. Jie manė, kad su tuo obuoliu prasidėsiąs kilimas į viršų,

amžinas ir nevaržomas rijimas, tačiau pamiršo, kad sėdėjo po gėrio ir blogio supratimo medžiu, tad po paskutinio kąsnio tegalėjo tikėtis išvarymo. Šitaip aš mąsčiau.

Taip pamąstęs nusprendžiau nešokti į tą pačią duobę ir nepasiduoti pagundai grūsti seserims tą patį obuolį nuo savo pažinimo medžio, kuris buvo išaugęs pagal Kročės mokymą – buvau tikras, kad jos tuo obuoliu užsprings lygiai kaip ir aš. Vėl ir vėl mėginau išsisukti tylėdamas, tačiau seserys suprato, kas vyksta mano galvoje.

– Prireikus mes su mielu noru atsuktume laikrodžio rodyklę, jei tik galėtume paklausyti sultingų pasakų, – tarė viena.

Jos taip pat paprašė mane nuskusti joms pakaušius – kaip madinga tarp kai kurių primityvių genčių, idant jos geriau girdėtų, kadangi plaukai kliudė istorijoms pasiekti galvą. Be to, turėjau paguldyti jas kaip dviguliame karste – vienos kojomis šalia kitos galvos. Aš paklusau. Kai atėjo pasakų eilė, man teko jas apsukti ir kalbėti savo istorijas bei teikti jėgą pakaitomis. Visa tai gerokai apsunkino mano darbą ir žodžių jėga veikė jas abi nevienodai. Tačiau seserys teigė, jog šis sukamasis metodas atvėrė naują ir teisingą pasakojimo būdą. Aš jį pavadinau „kaklo sukinėjimu nieko nekeičiant galvoje“.

– Originaliai pasakyta, – buvo vienintelis dalykas, kurį tepasakė Jouna.

Man taip besisukiojant, netrukus jos pradėjo kalbėti po vieną, kaip nepriklausomi individai, bet vis tik nė viena nemetė įpročio kalbėti už abi, panašiai, kaip šalių vadovai, kurie kalba už save, tačiau apsimetą darą tai už visą tautą. Taip manyje atsirado pirmas ženklas apie pramanystę ir melą.

– Pateik kokią sultingą istoriją mūsų popiečio miegui, – liepė Loua, meilingai pabučiuodama savo seserį.

Man buvo šlykštu žiūrėti, kaip dažnai jos bučiuodavosi – greičiausiai dėl to, kad galėtų man įrodyti, jog paralyžius nė kiek nebuvo paveikęs lūpų – tegul kitos kūno dalys ir buvo paliegusios. Nuoširdžiai pasakysiu, kad niekada iki tol nebuvau susidūręs su šitokiomis pagedusiomis mergelėmis. Man buvo gėda pasakoti joms

„sultingas“ istorijas, kadangi žinojau, jog bevertės ir žemos istorijos pasakojamos tik tiems, kurie patys žemos prigimties. Mažai trūko, kad įgaučiau narsos, atsakyčiau joms ir sprukčiau pro duris, tačiau manyje yra įsišaknijęs poreikis pasiduoti ir patenkinti kitus – nebūtinai tuos, kurie tikrai vargsta. Greičiau tuos, kurie visą savo gyvenimą pragyveno apsupti malonumų ir kurie manosi vargstą, jei kas nors truputėlį pasikeičia. O kartais ir patys malonumai tampa vargu.

Aš nesitikėjau žemų mokytojų reikalavimų ir niekuomet nesuabejojau jų tyrumu, tačiau dabar pagalvojau, kad jeigu dievas būtų kas kita nei žmogaus minčių padarinys, šių dviejų mergelių atveju jis greičiausiai būtų paėmęs vadžias į savo rankas ir atėmęs jėgą liežuviams lygiai kaip ir kojoms tą dieną, kai jos baigė Pedagoginį, pasiruošusios tapti vaikų dvasiniais vedliais. Galbūt atimdamas jėgą kojose, jis norėjo jas įspėti, tačiau tokios priemonės paprastai ničnieko nevertos, kadangi jos tebūna vien dėl akių. Visaregintis dievas turėjo giliau įžvelgti būsimųjų mokytojų sąmonę nei mokyklos direktorius ir panaudoti savo metodiką, paralyžiumi užkirsdamas kelią žemiems instinktams. Aišku, manęs tai nė trupučio nelietė, nes aš jau seniai buvau baigęs pradinę mokyklą – taip pat dar netapęs nekaltųjų tėvu – tačiau, žiūrint iš mano požiūrio taško, mokytojų luomas galėjo padėkoti apvaizdai, kad taip lengvai atsikratė seserų. Įrodysiu tai, istorijai pajudėjus į priekį. Abi seserys – tačiau abi skirtingai – užtėškė bjaurią ir nenuvalomą dėmę ant mokytojų luomo. Be menkiausios abejonės.

Iš pradžių seserys žavėjo mane savo elgesiu – panašiai žavimasi plepiais arba žmonėmis su sutrikusia psichika. Būnant šalia jų manyje gyvybę palaikydavo apgavystė. Mano manymu, apgavystė ir melas yra du svarbūs mūsų dvasinio gyvenimo šulai. Abu kutina mus gyvenime į priekį ir, prabėgus daug laiko, mes džiūgaujame, atpažinę apgaulę ir pamatę, kokia ji buvo aiški nuo pat pradžios. Tačiau pastebėti ją tada būtų buvę nepakankamai įdomu. Pirmojo susitikimo metu man nė neatėjo į galvą, jog šiose dviejose moteryse, tokiais nekaltais ir vaikiškais veidais gulinčiose lovoje, galėčiau rasti ką kita nei tai, ką akis pamatė išsyk. Niekas nė nebūtų įtaręs, kas slypėjo jų viduje. Po

to, kai jos, tempdamos mane už mano asilo ausų, privertė pasakoti tas klaikias istorijas, savo paties siaubui kartais pagalvodavau – kaži ar negalėjo būti, kad ir mano mama, tipiška mokytoja (bent jau iš išvaizdos) lygiu ir tyru veidu, žilais plaukais ir papilkėjusia oda, šiek tiek pamėlusiomis lūpomis dėl jokių – arba negyvų – mano tėvo bučinių, už geraširdiškos išvaizdos taip pat slėpė siaubingą geismą išgirsti tai, kas išsprūsta tik grubiausiam jūreiviui. Gali būti, kad kai buvau vaikas, vakarais ji girdydavo mane pašildytu pienu, kad greičiau užmigčiau ir naktį nepašniukštinėčiau – kaip vaikai dažnai daro – norėdamas sužinoti, ką tėvai be garso veikia nakties tylumoje. Man niekuomet nebuvo atėję į galvą išgręžti sienoje skylę, kad galėčiau pažvelgti į juos lovoje – ligi kiti berniukai pasakė man, kad jie patys taip darė, idant „išmoktų, kaip turėti moterį“. Kai aš nusprendžiau pamėgžioti juos, sienos staiga buvo išmuštos kietmedžiu. Man buvo baisu ir pagalvoti, jog kai aš užmigdavau, mama liepdavo tėtei išdarinėti panašias nesąmones, apie kokias dabar kasdien privalėjau pasakoti seserims už algą – be to, vidury baltos dienos (kartais užtraukus užuolaidas). Negi jos galvojo, kad mano melas užteps langų stiklus regima gėda – panašiai kaip šešėlių ar lėlių teatre? O gal tai buvo daroma iš atsargumo, jei aš netyčia taip įsijausčiau į savo istorijas, kad paversčiau jas realybe. Tai būtų buvę negražu, kadangi priešais langus stovėjo vaikų darželis, ir daugeliui jis simbolizuoja nekaltybę ir dorybę.

Taip pat buvo ir namie, nors šis panašumas buvo grynas sutapimas. Tėtė ir mama taip pat buvo įsirengę savo būstą priešais vaikų darželį, kad mamai nereikėtų toli su manimi eiti ir galėtų atiduoti mane „į saugyklą“, kol pati dirbo mokykloje.

Mintimis sugrįžau į vaikystę ir man staiga atsivėrė pusė jos paslapčių. Mane apniko mintis, kad mama pradėdavo dieną griežta dorybių praktika virtuvėje, priversdama mane gerti žuvies taukus ir valgyti avižinę košę vien dėl to, kad naktį ji buvo nusidėjusi su tėčiu. Visiems žinoma, kad nusidėjėlių dviveidiškumas pasireiškia tuo, kad jie nesąmoningai apsivalo nuo savo nedorybių, reikalaudami skaistybės iš kitų. Mamos reikalavimai švarai buvo aiškūs visame kame, įskaitant

valgio gamybą – kuo daugiau virto maisto ir dar taip išvirinto, kad pradingdavo visas skonis.

Tą apreiškimų vakarą aš supratau, kad mūsų krikščioniškoji pasaulėžiūra atsispindi ir mūsų kulinarijoje. Pagal tokią filosofiją, virtas maistas yra nekaltas ir beskonis, kai pagundos glūdi kepsniuose. Nepavojinga valgyti keptą maistą tik sekmadieniais, kadangi šios dienos šventumas atsveria kepsnio nuodėmę ir nugali ją. Be nuodėmės yra virta ėriuko mėsa, taip pat mėsa, skirta sriubai. Pas mus šitai žino bet kuris žmogus, pripažįstantis ryšį tarp nuodėmės, dorybės ir maisto. Aišku, šitai tiesiogiai seserų nelietė, kadangi joms maistas būdavo ruduose su skyreliais padėkluose atsiunčiamas į namus ir kiekviename skyrelyje būdavo visko po truputį – ir virto, ir kepto. Šitaip kulinarinė etika pasikeitė ir dėl skirstymo į skyrelius teorijos, išgalvotos virškinimo ir mitybos mokslų specialistų, įgavo naują veidą.

Kitą dieną turėjau pradėti savo gydomųjų istorijų pasakotojo darbą, kadangi seserys šventai tikėjo žodžio jėga, galinčia įkvėpti galūnėms gyvybę. O aš teturėjau tiek pasitikėjimo savimi, kad pasiėmiau iš namų seną brolių Grimų pasakų tomą, kurio ketinau griebtis, jeigu nieko neišgalvosiu pats. Tą rytą mano galva buvo visiškai tuščia ir negalėjau pasiūlyti nieko kita, kaip tik tai, ką buvau paėmęs iš kitų. Praėjusį vakarą dar bandžiau rasti išeitį iš padėties, įkišdamas pirštą į žvakės liepsną ir nusidegindamas – tikėjausi, jog šitaip galėsiu joms pasiguosti dėl savo nerangumo ir jos ims pakaitomis bučiuoti mano pūslę.

Dėl savo kvailumo aš maniau, kad jos išsigąs, kai imsiu skaityti baisias istorijas, ir idant jas padrąsinčiau, ketinau paimti jas abi už rankų, pats įsiskverbdamas į lovą tarp jų – nors ir rizikavau būti apkaltintas seksualiniu priekabiavimu.

Išsitraukiau knygą. Vos tik pamėginau atsigulti, kai jos tą knygą pamatė, puolė mane kaip pašėlusios ir klykdamos išmušė ją man iš rankų. Po šio išpuolio pajutau, jog pavirtau į senelę, ir pamėginau sukelti jų užuojautą, parodydamas joms pūslę ant smiliaus. Tačiau vienintelis pūslės poveikis buvo tas, kad seserys užrietė nosis ir nusisuko, nė nepažvelgusios į ją. Man pasigirdo, kad jos dar ir pirstelėjo.

Mažai kas gali būti bjauriau negu tai, kai suparalyžiuotos mokytojos tau į veidą paperdžia. Galiu užtikrinti. Dėl šio pažeminimo jau buvau besugniūžtąs, tačiau susiėmiau, atsistojau ant kojų, ir idant kitomis mintimis užklostyčiau šį pažeminimą, ėmiausi plauti grindis ir šluostyti nuo baldų dulkes – ko iki šiol nė nebuvau pradėjęs. Tačiau vos tik pakėliau skudurą, jos atsuko viršutines savo kūnų dalis ir, paniekinamai mane nužvelgusios, vienu metu tarė:

– Branguti, pasakyk mums poterius „kur mama išmokė“ – nors iki vakaro dar šešios valandos. Būdamos šalia tavęs, mes tiesiog mirštam iš nuobodulio.

– Kitaip sakant, tu esi toks paprastas ir nuobodus, – pabrėždama pridėjo Jouna.

Bandžiau apsiginti ir, norėdamas nuslėpti nuoskaudą, apklojau jas pūkine antklode ir priedo dar apkamšiau. Tuomet jos vėl vienu balsu tarė:

– Bet tegul tie poteriai būna sultingi.

Nors jos paprašė prisiversdamos, abi susirangė kaip katinėliai, vis pažiovaudamos – ar dėl to, kad mano tylėjimas kėlė joms mieguistumą, ar tiesiog norėdamos mane pašiepti. Pažvelgiau į jas. Iš po antklodės nebuvo matyti nieko, išskyrus balti, lygūs veidai. Nuo jų šaltų veidų mane apėmė toks siaubas, kad trenkiau skudurą šalin ir tylėdamas išlėkiau pro duris, nusprendęs niekada daugiau čionai nebeateiti vien tam, kad kiti mane žemintų.

Tačiau vakare viskas apsivertė – mano jausmai persimainė, ir aš už viską karščiau ėmiau geisti arba pakilti ant savo paties dorybių, arba gultis prieš kitus į dulkes. Tai įvyko man besėdint kambaryje, vienišam ir palūžusiam – manyje staiga užgimė laisvės jausmas, tačiau aš taip pat pajutau maloniuosius jos pančius. Troškau, kad paralyžius valdytų mano drąsą. Dėl šių priešingybių, kurias galima rasti tik gėryje – kadangi blogis yra vientisas, nedalus ir be jokių paradoksų, aš nieko netroškau labiau, negu grįžti atgal kaip atgailaujantis nusidėjėlis. Mano vidinis pasaulis apsisuko ir paniro į drumzliną vandenį, kurio dumble pamačiau, kad pažeminimas turėjo stimuliuojančios įtakos ir beveik

prižadino tą seksualinį talentą, kurį kiek pasitreniravus buvo galima panaudoti pasakojant.

Man pasidarė bloga. Atrodė, kad manyje prasiveržė likučiai vaiko, išbarto pamokoje už tai, kad nežino atsakymo į jam užduotą klausimą. Mokytojas užduoda savo klausimą, o toliau valdžią atiduoda kankinančiai tylai. Vaikas stovi nežinioje. Jis nieko neatsimena. „Tai ką – neatsimeni atsakymo?“ – klausia mokytojas. Vaikas negali ištarti nė žodžio. Tuomet mokytojas pažymi jį savo prakeiksmu tardamas, kad, girdi, reikia tikėtis, kad panašiai nutiksią ir gyvenime, kai jis nesurasiąs atsakymo į klausimus, kurie iškyla sulig kiekvienu žingsniu. Po to mokytojas prieina prie lentos ir saldžiai šypsodamasis pasako atsakymą prieš visą klasę. Tą pačią akimirką visi vaikai prapliumpa žeminančiu juoku, nenuleisdami akių nuo vaiko, kuriam taip gėda, jog jis nebežino, ar kada bepajėgs atsistoti ant kojų. Tačiau vėliau šis vaikas suvokia, kad savo elgesiu mokytojas pataikė taip tiesiai į tikslą ir atsakymą jis atsiminė visam gyvenimui. Tačiau jis neatsiminė ničnieko, už ką buvo pagirtas.

Nesvarsčiau, kaip reikės elgtis – šis sprendimas atėjo man į galvą pats, visiškai išbaigtas, ir pakuždėjo man, kad privalau išsaugoti paslaptį ir suvirškinti ją pats. Pajutau, kad tam tikra prasme užsivėriau nuo pasaulio, tačiau tuo pat metu atsivėriau kažkam kitam – ne visiškai atsilapojau, o padoriai laikydamas už vadelių.

Kitą dieną papasakojau seserims istoriją iš savo patirties ir pradėjau tuo, kad leidausi nuo Genujos geležinkelio stoties aštuntosios platformos į nežinią, veikiau miręs nei gyvas prisišvartavau Ravenoje ir nusprendžiau stoti mokytis. Nusprendęs tai toliau keliavau savo jėgomis, ieškodamas nepramintų kelių. Buvau pasiklydęs, todėl ėjau teisingu keliu. Niekas nežinojo, kur buvo mano tikslas – nė aš pats. Man buvo visiškai tas pat – ar seserys klausė, ar neklausė ir ar mano istorija darė gera, ar bloga. Istorijos moralas buvo ne kas kita, kaip noras surasti daugmaž tinkamų žodžių ir vynioti pasakojimą, kol jis baigsis, tai yra ligi amžinybės, kurią rasi ne kitur, kaip tik mintyse.

Vieną gražų pavakarį ėjau gatve palei Dantės paminklą, trokšdamas,

kad jis įkvėptų man jėgų (nors puikiai žinojau, kad žemiškieji poeto palaikai gulėjo kitur).

Taip aš pradėjau savo istoriją, ir ji liejosi lengvai – galima sakyti, be jokių pastangų, o seserys nuo pat pradžių klausėsi ištempusios ausis. Dėl to aš drąsiai žengiau pirmyn, pasakodamas beveik teisybę, tačiau savo malonumui šiek tiek pagražinau stilių, pajutęs, jog dvasia liejasi iš nepažįstamos vietos, ir mane tai maloniai nustebino. Kita – kas irgi buvo neblogai – buvo tai, kad aš nieko, kas buvo įvykę mano gyvenime, neprisiminiau tiksliai, ir dėl to mano rankos tapo daug laisvesnės. Tiesa, aš net ir nesistengiau pasakoti tiksliai. Savo paties nuostabai, aš nebeprisiminiau, kur tas paminklas stovėjo ar kaip jis atrodė, nors mintyse ir aiškiausiai jį regėjau – tiesa, kiek subjektyviai.

Manojoje istorijoje viskas buvo maždaug šitaip: šį gražų pavakarį – tiesa, jau buvo pradėję temti ir nuo namų su jau pradėjusiomis vėsti sienomis sklido nosį kutenantys vakarienės kvapai. Taigi šį ramųjį pavakarį priešais Dantės skulptūrą stovėjo jaunų mergaičių būrys, apstulbusiomis akimis žvelgiančių į poetą. Kartais prisimindavau, jog tai įvyko rudenį, kartais – kad pavasarį, tačiau būtinai tą neaiškią valandą tarp dienos ir nakties. Beje, prisiminimuose viskas vyksta maždaug tuo laiku – ypač kai imi apie juos pasakoti. Pats pasakojimas yra sutemų akimirka. Dėl to mergaitės buvo ne tik rausvais skruostais po bėgiojimo gatvėmis ir aikštėmis, bet savo išplėstais veidais dar ir atrodė kaip prasiskleidę žiedai, sujaudintos to, ką regėjo – be jokios abejonės, ne pačioje skulptūroje, o kažką jaudinančio savo pačių sielose. Panašiai įvyksta mergaičių gyvenime, kai ateina laikas priimti sutvirtinimo sakramentą – tokiais ypatingais gyvenimo momentais kažkas lyg nubunda jų sielose, atskleisdamas jų vidinį pasaulį ir pažadindamas kūną. Matosi, kad malonumų vaisius tuojau sprogs – lyg sunokęs arbūzas, kuris su jauduliu laukia, kada peilis pradurs žievę ir su tuo įstabiu garsu atvers plyšį, pro kurį pasipylusios lipnios sultys nudažys staltiesę krauju.

Kaip pamenu, ėjau iš logikos paskaitos, kuri, beje, neužėmė svarbios vietos Kročės mokyme, kai mane staiga sustabdė nematoma

virvė, ištiesta per aikštę. Aš ne pargriuvau, o greičiau sugriuvau. Ligi tol man mergaitės rodėsi esančios belytės būtybės ir, be to, nepaprastai nuobodžios. Man niekuomet nesinorėjo atskleisti jų, nors tarp kitų vyrų tai būdavo gana dažna – tik jie dažniausiai nežinodavo, kaip įsiskverbti į tą plyšį ir kartu išvengti tragedijos, nes merginos mano, jog suplyšusi mergystės plėvė reiškia amžiną vyro prisirišimą. Niekuomet daug nemąsčiau apie paslaptis, susijusias su mergystės plėve. Tačiau esu mėginęs paganyti mintis apie ėrieną, kaip kartais sakoma, kurios geidžia dauguma vyrų. Tiesa, mano patirtis šia tema tokia, kad kai pagalvodavau apie ėrieną, man prieš akis iškildavo ką tik nupeštas gelsvas viščiukas tarp šlaunų, ir tai toli gražu nebuvo patrauklus vaizdas.

Šįkart aš kažkodėl ilgai žvelgiau į būrelį ir mane apniko mintys – tačiau ne apie šlykštųjį viščiuką. Nejučiomis žvilgtelėjau žemyn ir pajutau kažką lašant ant žemės. Mane sugriebė beveik nenumaldomas noras pulti ant gatvės grindinio ir nukarusiu liežuviu išlaižyti medų – panašiai, kaip daro atsidavę ir ištroškę šunys. Greičiausiai netyčia pasilenkiau į priekį ir nematoma virvė parvertė mane ant žemės. Mergaitės įtarė, kas dėjosi mano širdyje, kadangi vietoje to, kad pakeltų mane, jos davė viena kitai ženklą akimis, kuris pralėkė tarp jų kaip ugnis per sudžiūvusią žolę. Taip jos nusprendė padegti mane ir atimti man protą visam gyvenimui – nuo to laiko šios mano nelaimės nesibaigė. Ligi tol aš niekuomet nebuvau apimtas aistrų taip smarkiai, kad nebūčiau galėjęs jų suturėti – man buvo šiek tiek virš dvidešimt.

Ravenoje vakaro karštis įstabesnis nei vidurdienį ir gali būti, kad drėgmė buvo kalta dėl to, kad aš pradėjau regėti haliucinacijas kaip tik tuo metu, kai rasa mėgino nusėsti ant sausos žemės. Tada mergaitės pavirto sultingais arbūzais, kuriuos vietiniai valstiečiai krauna į piramides. Šios piramidės dabar pakriko, ir arbūzai, atsijungę vienas nuo kito, riedėjo tolyn, dusliu skambesiu viduje išduodami, jog yra visiškai sunokę. Aš vėl užsimerkiau ir galų gale susivaldęs valios pagalba grįžau į tikrovę. Tą pačią akimirką mergaitės, padariusios savaime suprantamą kadrą „štai mes prie Dantės paminklo“, nusisuko

ir tylėdamos paskubomis išlakstė aptemusia gatve. Tačiau, staiga vėl susibėgusios į krūvą ir sugriebusios viena kitai už liemenų, užtraukė liūdesio arba mergelių giesmę: „*Come è bello il prim´ amore!*“

Man rodėsi, jog ši aukštais balsais dainuojama daina sklido ne iš pusiau atvertų burnų veiduose, bet iš po trumpų sijonėlių, kurie vis pakildavo virš šlaunų, kedenami vakarinio vėjelio.

Kaip niekada man tada norėjosi griebti jas už plaukų, nutempti tarp namų ir išprievartauti.

– Nuostabu! – tiesiog sužavėta riktelėjo viena mokytojų – rodėsi, jog su šiais mano žodžiais ji gavo tai, ko visa širdimi troško.

Man atrodo, kad tai Jouna buvo surikusi, tačiau nepamenu, kuri iš tiesų.

– Tai, reikia manyti, taip ir padarei, – pasakė kita. – Mergaitės nenusipelno nieko kita kaip to, ko trokšta.

– Aišku, kad ne, – atsakiau nustebęs, kad jos reagavo kitaip, nei aš iš jų tikėjausi.

– Kaip tai ne? – išsižiojo Jouna.

– Juk vyrams būtų gera vakare Italijoje prievartauti mažas mergaites, – nutaisiusi švelnų veidą pridėjo Loua ir lėtai užmerkė akis. – Pietų kraštų šiluma maloniai apgaubia žmogų – ji nežeidžia sielos kaip mūsiškos vėtros su dulksna, – pridėjo ji, lyg būtų atmosferos reiškinių įtakos seksualiniam geismui žinovė.

– Visiškai teisingai, – pritarė jai Jouna ir saldžiu balsu pridūrė: – Tačiau man atrodo, jog žmonės vis tik tūno pavėsyje, idant išvengtų karščio, kuris tiesiog skatina deginančius išprievartavimus tarpduryje.

– Ne, – atsakiau. – Anaiptol.

– Tai kodėl gi? – nustebo Loua.

– Nemeluok mums nieko, išskyrus tai, ką mudvi, seserys, norime girdėti, – įspėjo mane Jouna. – Mes skiriame teisingą ir neteisingą melą.

– Italijoje dar nesutemus ir orui dar nespėjus visiškai atvėsti, visi žmonės išeina į gatves ir slampinėja aplinkui kažko ieškodami, – pasakiau.

– Tai ar pagrindinis pietiečių bruožas yra tąsytis patamsyje po gatves nežinant tikslo? – tęsė savo klausimus Loua.

– Kažin ar jie nesišlaisto, laukdami, kad kas nors juos išprievartautų? – pridėjo Jouna.

– Kas žino? – tariau. – Ten žmonės ne tokie nuspėjami kaip čia.

– Baik! – riktelėjo Jouna. – Čia viskas aišku.

– Kaip ten bebūtų, – tariau, – iš baimės aš nepatenkinau savo geismo. Žinojau, kad priešingu atveju nepajėgčiau susitvardyti, panašiai kaip nekaltuolis, kuris netyčia paleidžia vadžias ir pajunta savyje prievartautoją. Nuo tol jis niekuomet nebesitaikstys su tokiu pačiu pasitenkinimu, kokį kitas žmogus gauna santykiaudamas normaliu būdu, negeisdamas, jog jo būtis nors akimirką susvyruotų. Tačiau prievartautojas taip daro ir prievartauja nepaliaudamas – dėl to nei jis pats, nei ta, kurią jis prievartauja, niekuomet nejaučia iš prievartavimo jokio pasitenkinimo.

– Nieko nėra normaliau už išprievartavimą, – tarė Loua.

– Jis atsirado pirmiau negu abipusis geismas, – pridūrė Jouna.

– Abipusis geismas yra tik nuobodi iliuzija, – atkirto Loua, liepdama seseriai tylėti ir netrukdyti man pasakoti.

Kai pradėjau pasakotojo darbą, mano pirmoji istorija buvo paremta tiek patirtimi, tiek fantazija, kadangi esu įsitikinęs, jog nei gryna realybė, nei teisybė nėra pakankamai įdomios – nebent būtų pakylėtos fantazijos, kuri pagražina pasakojimą puošmenomis. Žodis „puošmena“ reiškia papuošimą ir jis geriau apibūdina šį reiškinį nei žodis „melas“. Melas yra grynas ir paprastas, jame nėra jokių puošmenų ir, šalia to, jis nėra meniškas. Mano pasakojimuose taip nėra ir hiperbolių.

Aišku, mano mąstysena buvo daug kuo pagrįsta Kročės mokymu, kuris laikėsi filosofinės nuostatos, jei taip būtų galima pasakyti, kad menai turi atmesti reikalavimus, keliamus mokslams, kuriuose tiesa turi būti paremta patirtimi ir kurią galima atskleisti tyrimais. Tačiau istorija remiasi tik pasakojimu – ta gimtosios kalbos dalimi, kuria pasakotojas naudojasi ją kurdamas.

Pamirškime Kročę – visai su juo atsisveikinkime ir eikime savo keliu. Šitaip kalbėjau sau pačiam, ligi galų gale pasiekiau savo tikslą.

Praėjo kelios dienos. Aš nepasakojau seserims apie tai, kad po įvykio Ravenoje mane apėmė nenumaldomas geismas, nesilpstantis nei dieną, nei naktį. Galiausiai, nebegalėdamas susitvardyti, kartais pasislėpdavau tamsioje kertėje ir masturbuodavausi. Šitai aš nuslėpiau, o seserims papasakojau tiktai apie jaunąsias mergaites ir jų plastiškus kūnus, kuriuos daugumai vyrų norisi formuoti savo rankomis (paprastai kuo greičiau), ir dar padainavau joms aukštabalsę mergaičių dainą. Aš giedojau *Come è bello il prim´ amore* taip dailiai, kaip tik man leido mano naujasis žodžių menas, bandydamas pavaizduoti, kaip mergaitės skriejo, panašios į pavasario atėjimą Botičelio paveiksle, susikabinusios rankomis ir primenančios linguojančias aguonas – simbolį, kurio niekuomet nesu matęs taikant mergaitėms, tačiau sakoma, jog aguonos reiškia krikščioniškąją nekaltybę.

Anuomet mano pasakojimo meno supratimas buvo toks kvailas – ar moteriškas (nors buvau mokytas) – ir aš už viską labiausiai troškau to, kad mano istorijos būtų tokios įspūdingos, jog seserys būtų tiesiog priblokštos ir užmigtų lovoje kaip senės, besiklausančios istorijų apie meilę. Savo šleikščiame moteriškame apkvaišime jos troško paskęsti šventajame angelų sapne. Aš tikėjausi, kad šių istorijų pagalba galėsiu kasdien baigti darbą prieš keturias – kai užsidaro bankas. Tą dieną aš ypač skubėjau, kadangi mano kreditinėje sąskaitoje atsirado kažkokia nauja įmoka ir norėjau ją patikrinti. Tačiau vos tik seserys aprimo ir, kaip man pasirodė, netgi ruošėsi užmigti dėl šleikščios istorijos saldybės, viena jų staiga visiškai skaidriu balsu tarė (o kita jai pritarė):

– Klausyk, branguti, mums visiškai nusispjauti į pasakas apie mergelių nekaltybę.

– Tokios nekaltybės, beje, ir nėra, – pridėjo Loua.

– Jaunos mergelės yra ne kas kita, o bedugnis geismų šulinys, – užbaigė Louna.

Dabar aš suvokiau, kad gerokai įklimpau, tačiau kaip paprastai su manimi būna, bėda mane traukė labiau, nei geismas rasti iš jos išeitį.

Ligi tol nelaikiau savęs žmogumi su fantazija – greičiau žmogumi su patirtimi. Man teko matyti daug – patyriau daugiau įvykių nei dauguma mano tautiečių, tačiau bijojau, ar prispyrus reikalui galėčiau papasakoti apie juos tik taip, kaip viskas ir buvo įvykę – tikroviškai ir detaliai.

– Apsigalvok ir rytoj atnešk mums ką nors aštresnio nei pasakas apie mergaites trumpais sijonais, – paliepė Loua.

– Šiandienai užteks – gali eiti, bet pirma atkimšk kriauklę su klozeto pompa, – tarė Jouna.

– Besiklausant gargaliavimo gal pagyvės išdvėsusi fantazija, – pridūrė Loua ir nusikvatojo, dviem žodžiais tariant – kaip karvė.

Nuėjęs į banką aš viską išsiaiškinau. Niekas nemėgino ištraukti iš mano sąskaitos pinigų. Kol moteris kasoje aiškino man, jog brūšnelis šalia sumos reiškė, kad suma buvo pridėta, o ne atimta, aš mintyse mąsčiau, ar nereikėtų kreiptis pagalbos į vieną pažįstamą, kuris kaip ir aš buvo matęs daug, tačiau buvo nepataisomas melagis be jokios sąžinės. Tačiau vos išėjęs iš banko aš nusprendžiau neieškoti jokios pagalbos. Be jos jaučiausi daug geriau. Manęs nepaveikė žeminantis nuotykis banke ir staiga supratau, kad tik visiški mulkiai džiaugiasi puošniu melu ir hiperbolizuotais prasimanymais. Seserys toli gražu nebuvo kvailos ir man derėjo turėti tai omenyje.

Naktį manęs neaplankė joks įkvėpimas ir kitą rytą stovėjau visiškai sutrikęs priešais seseris, kurios dėl karščio kambaryje gulėjo nusimetusios antklodę ir, sprendžiant iš kvapo, dar ir jų skrandis streikavo.

– Sėskis ant lovos krašto ir papasakok mums ką nors sultingo, idant ir kaulai, ir kaulų smegenys sutvirtėtų, ir mes galų gale išsivaduotume nuo paralyžiaus, – pasakė Loua ir nusikvatojo.

– Išsitrauk tą savo didįjį ir parodyk mums, kad jis sugeba stovėti stačias, – pridūrė Jouna.

– Jeigu vėl pasakosi mums apie nekaltybę, tai mus taip suparalyžiuos, kad ir kaklo nebegalėsim pasukti, – tarė Loua.

– Net ir galvos, – pridėjo Jouna ir išsiviepė.

Kurį laiką mes sėdėjome tylėdami, ir aš nežinojau, nuo ko pradėti. Staiga Jouna nužvelgė mane ir, neliesdama manęs, ištiesė ranką.

– Sėsk ant lovos ir išsitrauk tą! Gal tada mes ką nors ištempsim iš tavęs, – paliepė Loua, kuri gulėjo arčiau, ir ištiesė savo delną.

Krūptelėjau, esu nepratęs prie grubaus elgesio – ypač iš moterų. Vis dar tebebuvau tos nuomonės, kurią privalu turėti kiekvienam vyrui, tegul realybė ir visai kitokia, kad moterys yra švelnios. Dėl to paklusau, tačiau tik iš dalies – vietoje to, kad atsisėsčiau ant lovos, sunerimęs nutūpiau ant kėdės šalia lovos.

Seserys šypsodamosi laukė, kol aš išdrįsiu žengti žingsnį iki galo. Loua, gulėjusi arčiau manęs, ištiesė ranką ir ėmė glamonėti mano kelį. Dabar man paaiškėjo, ko ji anksčiau taip prie jo lindo. Man į galvą viena po kitos lindo įvairiausios mintys, tačiau tuo pačiu nieko ypatinga – mano manymu, tai būdingas mūsų tautos bruožas. Žaidžiant su vis didesniu įkarščiu, mane apėmė vis didesnis bejėgiškumas ir žaidimas man atrodė greičiau vaikiškas nei erotinis.

„Man atrodo, ji gali sau čiupinėti mane – nuo to aš netapsiu nei geresnis, nei blogesnis“, – svarsčiau.

Apie ką pasakoti? Ar įmanoma įdomiai papasakoti apie tai, kaip aš valandų valandas sėdėdavau universiteto skaitykloje? Ar augantis pažinimas ir dvasiniai sugebėjimai galėtų tapti gyvybiškumą teikiančiu šaltiniu? Būdamas realistas aš labai tuo abejojau. Man atrodė visiška nesąmonė aiškinti mokytojoms, kaip skaityklose sunku atsiginti nuo snaudulio, nors, kita vertus, seni, dulkėti rankraščiai kartais sukelia tokių minčių, jog tenka vis eiti į tualetą nusiplauti šaltu vandeniu rankas ir veidą.

Aš tylėjau.

Seserys tylėjo.

Mes laukėme.

Šlykščios mintys, kurios slypi kiekvieno žmogaus mintyse, šįkart, atrodė, mane visiškai apleido. O gal man reikėjo nusirengti – lyg pasakojimas būtų ne kas kita, o kūno rodymas – ir stovėti nuogam prieš kūniškąją ir dvasiškąją luošybę, gulinčią priešais mane dvigulėje

lovoje, kurią seserys greičiausiai buvo paveldėjusios iš tėvų, o gal net ir gimusios šioje pilkoje, panašioje į lajų masėje.

Nuo šios siaubingos minties mane išpylė prakaitas. Loua, perskaičiusi mano mintis, įsakmiai tarė:

– Tučtuojau išsitrauk savo mykolą!

Buvau beišsižiojąs atsikirsti, kad nepakęsiu tokio begėdiško elgesio, tačiau ji pratęsė:

– Mums bus geriau matyti iš jo, ar tu sakai tiesą, ar meluoji.

Pažvelgiau į jas pakaitomis.

– Teisybė atsispindi jo trūkčiojimuose, kai galvoje kyla mintys, – paaiškino Loua.

– Vyrai mums nepameluos, – prisimerkusi pridūrė Jouna.

– Tačiau jie gali kiek pasaldinti, – dar labiau prisimerkusi užbaigė Loua.

Iš pradžių norėjau viską padaryti pats – kaip būdamas berniukas buvau išmokęs iš mamos. Kadangi buvau išmokęs paklusti jai, panašiai ir įvyko – aš paklusau ir įkišau pirštus į kelnių prarėžą. Pamačiusios, ką ištraukiau, jos abi vienu metu ištarė:

– Pas tave nei koks ypatingas pasakų bybis, nei šiaip paprasta melų byrka, o tiesiog pakenčiamas pimpalas, taigi imk vynioti savo siūlų kamuolį.

Aš netgi pralinksmėjau nuo šios nesąmonės. Tokie žaidimai buvo kažkas nauja mano gyvenime. Italijoje man nieko originalaus neteko patirti, nors ir mačiau įvairiausių dalykų.

– Ką aš galiu pasakoti, kai galva tuščia kaip pilvas iš ryto? – paklausiau pusiau juokais, pusiau rimtai.

– Pradėk, pavyzdžiui, nuo savęs – kažkiek gali ir pameluoti, bet ne viską, – pasiūlė Loua, mėgindama padėti.

– Labai gerai pradėti siaura tema, bet tik ne pasakojimu apie tai, kaip būdamas berniukas masturbuodavaisi – mus tokios istorijos labai vargina, – pridūrė ji.

– Be to, jos nuvalkiotos, – įsiterpė Jouna.

– Paskui, po lėtos pradžios, galėsi nuo asmeniškų dalykų pereiti

prie platesnių temų, – pridėjo Loua, kuri, rodos, jėgomis buvo kiek pranašesnė už Jouną.

Aš ne visai supratau siūlomą metodą ir jos tai įspėjo.

– Pavyzdžiui, gali papasakoti apie save patį, remdamasis savo asmeniška patirtimi ir nieko nevogdamas iš kitų, nors ir viskas tavo gyvenime būtų buvę kaip ir pas kitus, – tarė Loua, lyg būtų kalbėjusi su siena.

Tai buvo nekvailos gairės. Bet ką man papasakoti – ar pameluoti – apie save patį?

– Pamėgink ką nors išgromuliuoti namie, jeigu sugebėsi, – ištarė jos vėl vienu metu. – O dabar nusišluostyk prakaitą ir eik namo. Jeigu ką nors turėsi, ateik rytoj, o jei ne – graušiesi per amžius, kad išėjai iš mūsų namų su gėda.

– Abejoju, kad ką nors sugalvosiu, – beviltišku balsu ištariau aš, susikišdamas jį atgal ir jausdamas, kaip jam palengvėjo, grįžus į savo vietą.

Aš palaužiau save, taip sulaužydamas savo taisykles.

Ėjau namo sunkiais žingsniais gerokai prislėgtas ir džiaugiausi, kad pakeliui nieko nesutikau. Diena nuėjo niekais, o tokiomis dienomis mintyse randasi tuštuma. Gavęs darbą, kuris, tiesa, buvo toli gražu ne mano lygio, nors, kita vertus, jis buvo visai normalus, aš pradėjau justi laiko vertę. Tai pirmieji požymiai, kad imu suvokti savo amžių, ir man buvo gėda, kad visą dieną nenuveikiau nieko naudinga, net rankų į vandenį neįkišau, o ką jau kalbėti apie grindų plovimą, padorias mintis ar dulkių bei nešvarumų valymą nuo baldų.

Nejusdamas alkio nuėjau tiesiai į savo kambarį. Mama pašaukė mane, tačiau aš neatsakiau. Tik išgirdau ją sakant tėvui:

– Jis pavargęs.

– Tegul sau drūnija vienas, – atsakė tėtė.

Kai kitą rytą atėjau į savo pamainą, jei taip galima išsireikšti, su visiškai tuščia galva po nemigos nakties, kurią praleidau kurdamas istorijas ir bandydamas jas įsiminti, seserys laukė taip susijaudinusios, jog pamaniau, kad paralyžius išdums iš jų galūnių lyg rūkas ryte ėmus šviesti saulei ir jos abi stryktels ant kojų – kaip būna stebuklų pasakose. Klydau manydamas, jog praėjusią dieną pačiu pirmuoju žodžiu pataikiau tiesiai į tikslą. Viskas buvo toli gražu ne taip. Seserys buvo lygiai taip pat suparalyžiuotos kaip ir anksčiau. Man aptemo akyse, tačiau sąmonės nepraradau. Seserys žvelgė į mane. Iš jų akių švietė perspėjimas, kad jeigu greitai nesurasiu tinkamo žodžio, panašiai kaip dievas, kuris pasakė „tebūnie šviesa“ kurdamas pasaulį, mus visus suparalyžiuos. Tai buvo aiškiai matyti. Mano pečius užgulė sunki našta.

Užteko pažvelgti į miegamąjį ir nesunkiai buvo galima suprasti, kad dviejuose kūnuose vyksta kova tarp gyvybės ir mirties.

Visa laimė, kad ryte skusdamasis pasitreniravau prieš veidrodį, laikydamas rankoje skustuvą ir išsitepęs veidą putomis. Taigi aš priminiau italų vyrus, kurie į skutyklą eina skustis kasryt vien tam, kad turėtų su kuo paplepėti. Kol juos skuta, jie neužsičiaupia, liedami istorijas apie savo meilės nuotykius praėjusią naktį ir didžiuodamiesi tvirtina, kad jų barzdos auga taip sparčiai būtent dėl to. „Geiduliai suteikia plikę ir gražią barzdą“, – sako italų priežodis. Kažkiek teisybės tame esama. Gražiaplaukiai dažnai yra baisūs mergišiai, tačiau savo minkštais kastratiškais balsais jie tik bando užklostyti, kokie iš tiesų yra menkystos, kai prieinama prie reikalo. Italų vyrai liete lieja istorijas, tačiau visą seksą netiesiogiai kontroliuoja bažnyčia ir tikėjimas. Todėl teisybę geriausia nuslėpti – nerodyti jos apnuogintos dienos šviesoje. Aš visa tai žinojau ir nusprendžiau panaudoti toms, kurios reikalavo iš manęs aštrumo.

Manyje buvo susikaupę nemaža pusiau išbaigtų vyriškų eilių ir dabar pavyko įlieti į jas iš savo širdies šiek tiek islandiškos sėklos. Aš jutau tai. Tačiau viduje šiek tiek gėdijausi, lyg užsiimdamas plagijavimu.

„Ne, – mąsčiau. – Šventoji autorystės teisė neapima senių paistalų barzdų skutyklose.“

Baigęs skustis, jau buvau gerokai pasitreniravęs ir pasiruošęs papasakoti apie tai, kaip pajutau Džinos žiedinį raumenį ir kaip man buvo malonu, kai lūpos tučtuojau godžiai griebė galą ir džiaugsmingai susiurbė varpą į save, raumeniui tai susitraukiant, tai atsileidžiant, kviečiant manąjį tolesniems žygiams, kol galiausiai bučiavo jį prie pat šaknų – taip, kad didesnio malonumo niekuomet nebuvau jutęs. Už tai turiu padėkoti ne tik raumeniui, bet ir žodžiams, pakuždėtiems Džinos, kurie dar didino malonumą į taktą su pakšėjimu tyloje. „Ar nori, kad labiau paspausčiau?“ – kuždėjo Džina.

Eidamas į darbą, aš mąsčiau apie Džiną, leisdamas jai spausti ir atleisti tiek, kiek jai norėjosi. Kai atėjau pas seseris, kaip man pasirodė, jos mąstė panašiai. Šis bendras mąstymas mus visus taip įaudrino, kad buvo neįmanoma sulaikyti.

– Ne! – riktelėjo Jouna.

Man lyg į žandą kas būtų trenkęs. Džina išlėkė iš galvos. Sunkiai sudribau ant kėdės prie lovos ir ketinau praverti burną, tačiau seserys neklausė manęs – išmušusios mane iš vėžių, jos vertė tučtuojau sukurti siautulingesnę istoriją. Persėdęs ant naktinio staliuko, aš iš pradžių užsispyriau pasakoti apie linksmas ir nekaltas itališkas kirpyklų istorijas su islandišku, mano paties išgalvotu įdaru, tačiau protestai nesiliovė:

– Ne! Ne! – vienu balsu rėkė seserys.

– Ramiau, ramiau, – bandžiau jas nuraminti.

– Norim, kad jos būtų nešvarios! – dar labiau šaukė jos, ir tik kai Jouna užspringo ir nebegalėjo rėkti, Loua pasakė:

– Ir kad jose viskas būtų gauruota – kad viskas būtų nenuskusta!

– Dėl dievo meilės – kaip nekenčiu tų nekaltų skutyklų nesąmonių ir senių paistalų! – vėl ėmė šaukti Jouna, šiaip ne taip atrijusi skreplius iš gerklės.

Pagalvojau, kad jos nežinojo, ko netenka, prašydamos dievą apsaugoti jas nuo barzdaskučių paistalų. Pats esu tos nuomonės, kad nerasi geresnės progos susipažinti su visuomene ir jos pasaulėžiūra.

Sociologui naudingiausia klausytis šnekaus taksisto arba barzdaskučio. Aš niekada nemaniau, kad šių profesijų žmonės ką nors tiksliai žino – jie greičiau suvokia visuomenės dvasią ir struktūrą iš gaudesio savo pačių galvose, tik viena ausimi besiklausydami nesibaigiančio ūžimo radijo imtuve ar klientų pokalbių. Klausytis ir kalbėti su gal tūkstančiu keleivių užpakalinėje sėdynėje kasdien ar su šimtu barzdotų, šnekių ir plaukuotų vyrų, prikaltų prie skutyklos kėdės, turėtų būti didžiai naudinga bendram išprusimui.

Tačiau nebuvo jokios prasmės bandyti atvesti seseris į protą. Jos vis kartojo tą patį:

– Mes norime atgauti jėgas, kurias turėjome anksčiau, ir jas atgausime tik galios pasakų pagalba.

Beliko pasakoti apie savo patirtį šalyje, kurioje, jų manymu, niekas negalvoja apie kita, kaip tik apie kūniškus malonumus, kurių metu tiek vyrai, tiek moterys leidžia tokius pat garsus kaip operų solistai.

Kas per rytas, kai tenka klausytis panašių dalykų!

Nors jau prabėgo daug metų, aš tebematau tą pedagogikos žąsį, kurią apsikvailinau vesti. Su siaubu prisimenu tuos metus, kai pats vos nesuakmenėdavau iš baimės, pagalvojęs, jog vieną dieną kartu su seserimis ir mane gali suparalyžiuoti – ne kūniškai, o dvasiškai.

Amžius įkvėpė man drąsos, nors mane dar ir dabar suima baimė berašant šią tikrą istoriją, kurią apsiėmiau aprašyti, tikėdamas užsidirbti keletą kronų, mat šiais laikais literatūra, kuri tik per nago juodymą skiriasi nuo pornografijos, tapo labai madinga – ypač tarp skaitančių moterų, kurios anksčiau neimdavo nieko kita į rankas, kaip tik belyčius meilės romanus. Tokia jau ta laisvė – ji išleidžia iš požemių tikrąją prigimtį ir niekuomet nemeluoja. Pačiomis geriausiomis laikomos istorijos su žmogžudystėmis ir sanguliu – tad manajai turėtų pasisekti neblogai. Manojoje galima rasti ir viena, ir kita. Todėl aš tikrau uždirbau savo kronas per visą vargą, išgyventą šioje istorijoje, jos sukūrimą ir galiausiai papasakojimą, mat kol gyvos seserys man nesumokėjo nė cento arbatpinigių iš savo pačių kišenės – nors invalidų pašalpos ir buvo šoktelėjusios į viršų. Viskas, ką aš gavau, atėjo iš valstybės. O

seserys gynė savo algą, esą pačios buvusios išlaikomos socialinių reikalų departamento. Tas departamentas man ir mokėjo, ligi jos rado patikimą būdą sukombinuoti man teisėtą invalidumo pašalpą – už tai, kad vedžiau suparalyžiuotą mokytoją, kas iš tiesų buvo visiškas idiotizmas.

Prieš žengdamas į šiuos spąstus, bandžiau išsikovoti didesnį atlyginimą iš tos agentūros bobelės su paralyžiuota koja, teigdamas, kad ne tik plaunu grindis, bet dar pasakas seserims seku, kurios po truputį stiprino raumenis. Tačiau ji atrėžė:

– Dar padėkotum, kad apskritai turi ką veikti – čionai tvyro krizė net ir tarp išsilavinimą turinčių žmonių, o tu dar gauni pakalbėti apie aukštesniuosius dalykus. Tai didelis pliusas šioje menkaverčių tauškalų šalyje. Sakau iš savo patirties, kad neretai esame priversti kalbėtis su tais, su kuo iš savigarbos neturėtume kalbėti, tačiau vis viena pliauškiame su jais, apsimesdami, kad kalbame gryną išmintį. Prisimink, kad mokytojos bent jau kultūringos ir neblevyzgoja.

– Man jos atrodo nevienodai kultūringos – nelygu, į kurią vietą pažiūrėsi, – atsakiau ne tam, kad priešgyniaučiau, bet greičiau tam, kad atskleisčiau tai, ką buvo galima nutylėti.

– Seserys bent jau nekalba kūniškų nešvankybių, – sušnypštė agentė.

– Tarkim, – pasakiau, nenorėdamas atskleisti daugiau tiesos.

– Nė vienas nėra tobulai kultūringas – įskaitant ir tave, – tarė ji aprimusiu balsu. O paskui, idant sušvelnintų savo žodžius, pridūrė: – Ir mane.

Nežinodamas, kaip atsiliepti, aš patylėjau.

– Deja, negaliu pasidžiaugti tavimi ar tavo istorijomis – nebent ir man nusišypsotų laimė ir paralyžius apimtų daugiau vietų nei vieną koją.

Ji kiek patylėjo bemąstydama, o paskui nė nenuraudusi užbaigė:

– Pavyzdžiui, nešvariąją vietą.

Tiesa, ji tik sumurmėjo šiuos žodžius, kaip ir visa kita, į savo niekada nemažėjančią popierių kaugę.

– O iš kur žinai, kad nesi ten suparalyžiuota? – paklausiau įkvėpęs sau jėgos, kurią pajutau, pradėjęs pasakoti istorijas.

– Sako, mano raumuo nebeveikia ir normaliai nebesuspaudžia, kai reikia, – tęsė moteris, lyg būtų užhipnotizuota popieriaus lapo prieš nosį – greičiausiai panašiai kaip autoriai, kurie kalba su savo rankraščiu, kurdami istorijas.

– Tai kodėl nepasamdai žmogaus, kuris tau sektų sveikatingas pasakas, stiprinančias nusilpusius raumenis? – paklausiau.

– Dėl to, kad man nieko nėra, – atsakė ji.

Aš pažvelgiau į ją. Tuomet ji, pažvelgusi man tiesiai į akis, pridūrė:

– Gali pats įsitikinti, jei prieisi iš kitos stalo pusės.

Ištarusi tai ji pradėjo dusti ir jai teko pakvėpuoti inhaliatoriaus su vaistais nuo astmos.

Susipratau greičiau nei kaukštelėjo dantys ir nusekiau paskui ją. Patirtis mane išmokė, kad tai, kas jaunystėje buvo vadinama „charakerio nebuvimu“ ir mokymas nesiveržti gyvenime visomis jėgomis į priekį, tikrovėje pravertė daug labiau nei stiprus charakteris. Paklusnumas yra ne trūkumas, o būtinybė. Iš patirties supratau, kad abu dalykai turi savo pranašumų, tačiau paklusnumo menas labiausiai praverčia politikoje ir santykiuose su moterimis. Vyras, kuris nori prasimušti, privalo leisti joms tąsyti save ligi pasieks tam tikrą tašką. Tuomet jis turi negailestingai blokšti jas šalin, kadangi nėra nieko lengviau kaip susirasti naujų, kurios praves stačiausiais laipteliais, vesti vieną jų, padaryti ją savo vaikų motina, niekada jos nemesti, tačiau apgaudinėti su visomis kitomis.

Kai atsidūrėme siaurame koridoriuje – aš visuomet ėjau užpakalyje, kaip vyras, nusipirkęs prostitutę, tačiau nenorintis pasirodyti su ja, – ji pranyko sandėliuke ir liepė man pratraukti ją ant krūvos nešvarių staltiesių.

Man bemąstant, kas čia per sandėliukas, staiga suvokiau, kad visiškai klydau – jos raumuo veikė kuo puikiausiai ir netgi, sakyčiau, su religiniu įkarščiu griebė mane dar šiltą (kai kurie lytiniai organai yra

dėkingesni už kitus), čepsėdamas kaip kūdikis apie tą ganėtinai mažą mano kūno dalį, kuri vis tik atliko savo pareigą visoms.

– Viskas pas tave kuo puikiausia, – tariau padrąsinamai.

– Esu dėkinga, – atsakė ji tyliai, tačiau nelabai įtikinamai.

Jai tai ištarus, aš sviedžiau jai vieną staltiesę ir nedrąsiai išėjau iš sandėliuko. Man atrodė, jog padariau pakankamai didelę paslaugą, nors žinojau, jeigu moteris gauna iš vyro tai, kas jam atrodo pakankama, tačiau jai – ne, ji visuomet jo ieškos, vildamasi gauti likučius arba tai, ko nėra, arba neįmanoma net įsivaizduoti. Tai tam tikras praeities geismas, o kartu priežastis, kodėl moterys linkusios į vyrus, kurių menka jausminė pusė, tegalinčius pripildyti moteris skaudžios tuštumos. Tai yra moterų tragedija. Tiesa, ji liečia ir vyrus, tačiau daug mažesne dalimi. Tai susiję ne tik su meile – tiek iš kūniškos, tiek iš dvasinės pusės, bet ir su geismu ir poreikiu plačiąja prasme. Prigimtis gena mus siekti nepasitenkinimo ir beviltiškumo.

Kitą dieną atėjus pas seseris man visiškai nebebuvo sunku kurti. Pradėjau maždaug ties praėjusios dienos įvykiu ir ėmiau pinti toliau. Ėjosi visai puikiai. Pradėjęs kažkur nuo vidurio, tariau:

– Kitą dieną ėjau per aikštę Ravenoje neturėdamas ypatingo tikslo. Perėjęs pusę aikštės, aš staiga pajutau keistą plekštelėjimą, suskambusį pranašingai, ir atsisukau ten, iš kur ženklas atėjo. Savo didžiai nuostabai pamačiau tą pačią moterį, kurią buvau sutikęs socialinių paslaugų įstaigoje. Ji sėdėjo ant suoliuko viduryje aikštės šalia tvorele aptvertų gėlių.

Moteris sėdėjo sukryžiavusi kojas ir atrodė, jog pozos ji nebuvo pakeitusi nuo pat seksualinio subrendimo. Buvo aiškiai matyti, jog ji tykojo vyrų. Be jokios abejonės, ji mane pastebėjo. Neatsisukdama į mane, kaire ranka ji trūktelėjo sijoną aukščiau kelio. Kitoje rankoje ji laikė teptuką, kuriuo lakavosi nagus. Man pasirodė, jog ji žinojo, kad aš ateisiu. Nuėjęs prie jos, įsitaisiau ant suoliuko. Tą pačią akimirką ji staigiai švystelėjo teptuku, pažymėdama mano plaštaką raudona dėme.

– Mano belaisvio ženklas! – ištarė ji, nežiūrėdama į mane.

Nustebęs aš pažvelgiau į raudonąją dėmę.

– Tau niekada nepavyks ja atsikratyti. Turėsi ją – o kartu ir mane – amžinai, – tarė ji, toliau lakuodama nagus.

Aš jutau, kaip mano ranka degė ir niežtėjo po lako dėme, ir manęs neapleido mintis, jog nuo šiol moterys visuomet kažkuria prasme degins mane – tik nežinojau kaip.

Ji net neatsuko į mane akių ir atrodė, jog kalbėjo su dangumi:

– Ar išgersi su manimi kavos?

Nelaukdama atsakymo, ji atsistojo – aš taip pat – ir, mums įsitaisius prie metalinio staliuko ant šaligatvio, ji atkartojo tą pačią istoriją, kurią buvau jau daug kartų girdėjęs iš moterų panašioje situacijoje – tai nebuvo mano pirmoji atsitiktinė pažintis, einant per aikštę. Būdamas užsienietis, aš praktiškai užsidirbdavau pragyvenimui iš šio užsiėmimo, kurį vietiniai studentai praktikuodavo arba pasismaginimui, arba tam, kad galėtų išsunkti daugiau kišenpinigių iš tėvų.

Mums beskanaujant lengvais užkandžiais, moteris skundėsi vyru.

– Tegul jis pasakoja tau gydomąsias istorijas, idant tavo raumuo sustiprėtų, o jam – „kaulas“ – pamenu, kad pasakiau kažką panašaus, kadangi mane visada apima geismas ironizuoti, jei kitame pajuntu tai, kas slypi manyje pačiame – supratimo ir užuojautos poreikį; tačiau aš susivaldau, imdamas pats savęs nekęsti. Man atrodo, kad šis bruožas paprastai vadinamas savitvarda ir yra visų siekiamas, tačiau mano paties nuomone tai tik sumautas charakteris.

– Tučtuojau liaukis! – riktelėjo moteris, aiškiai visai nenorėdama ieškoti savo įsisenėjusios problemos sprendimo, nors apsimetė, kad nori.

Žmonės prie gretimo staliuko staiga nustojo domėtis savo ledais ir atsisuko į mus. Pastebėjusi tai moteris tylesniu tonu tarė:

– Mano vyras niekuomet nesiimtų masažuoti manęs ligi kaulų žodžių pagalba, net ir žinodamas, jog žodinis masažas – tai geriausias būdas numarinti gyvenimą.

– Tai jis tyli užmerktomis akimis? – paklausiau.

Ji palietė mano ranką pirštais, kurie atrodė padaryti veikiau iš kremzlių nei kaulų, ir tęsė:

– Paprastai jis tepasako šitai: „Man jau mažai betrūksta – palauk“. Be jokios abejonės, jam būna smagiausia, kai viskas baigiasi. Tuomet jo varpa gali vėl nulinkti, o jis pats – nusiraminti arba šauti iš lovos ir eiti pažiūrėti automobilio garaže. Jeigu gerai pažįstu vyrus, įtariu, kad jis išeina tam, kad galėtų pasimasturbuoti vienumoje – greičiausiai galvodamas apie mane arba viso pasaulio moteris, o gal apie tūkstantį analinių angų. Dauguma vedusių vyrų svajoja pasistūmėti ten gilyn per keletą centimetrų.

Moteris staiga pradėjo verkti ir visi, rodos, laukė šito. Nuo gretimų stalų jai tučtuojau buvo atkišta mažiausiai aštuoniolika nosinaičių, tačiau ji papurtė galvą, prisitraukė vieną servetėlę nuo stalo ir nusišnypštė tiesiai ant peliuko Mikio.

Kol ji gręžė savo šnerves trimis susuktomis į straublį servetėlėmis, aš supratau, kad mažiausiai noriu užsikrauti ant galvos tokią moterį su visomis jos problemomis. Tačiau buvau arti to, kad būtent taip ir padaryčiau – greičiau iš geros širdies, nei iš sugebėjimo ar geismo vėl nusėlinti su ja į koridorių, kuriame buvo sukrautas visas šlamštas iš valgyklos bei nešvarios staltiesės. Nors man čepsėjimas ir patiko, vis tik turėjau pakankamai proto nerizikuoti bet kuo, kas galėtų turėti abejotinos įtakos mano vyriškumui. Suvaldžiau savo geraširdiškumą, su pasišlykštėjimu palyginęs tai, kas lindo iš jos nosies, su tuo, kas galėtų išlįsti iš manosios.

Šį rytą nieko nepelniau. Toji moteris buvo kaip islandės, kurios niekuomet nesumoka vyrui už tai, kad jis sutinka dalyvauti jų vidiniame konflikte ar suminkština jas, atakuodamas kiaušides. Jos yra įsitikinusios, kad nuodėmė savęs nesigailėti, nes dievas taip sukūrė moteris, kad jos niekuomet neišgyvena tikrojo orgazmo, išskyrus tada, kai paaukoja savo kūnus ir gyvenimus tam, kad suteiktų pasitenkinimą priešams ir galų gale tesulauktų nedėkingumo ir keiksmų.

Tačiau aš džiūgavau. Pastaraisiais metais moterų požiūris į literatūrą pasikeitė, ir aš džiaugiausi, kad leidėjams šovė į galvą leisti specialiai joms lengvo pobūdžio kriminalines istorijas, sumišusias su meilės romanais. Su mano knyga buvo šitaip – daug kam nusiunčiau paskaityti

teksto ištraukų, tačiau negavau nė vieno atsakymo. Nors man ir buvo gėda dėl ūmumo, būdingo pradedančiajam rašytojui, tebūnie jis jaunas ar senas, aš nusprendžiau nueiti ir pakalbėti su vienu iš jų. Jis buvo didžiai mandagus ir žvelgė į mane, nepasukdamas galvos nuo lango – jis stebėjo mane lango atspindyje – o paskui, lyg norėdamas išgąsdinti, o gal išsiaiškinti, ar tikrai tikiu tuo, ką rašau, žybtelėjo į mane akimis. Galiausiai jis pasakė tai, ką sako ir visi kiti leidėjai – esą jis gaunąs tiek daug rankraščių iš įvairiausių žmonių, kad nežinąs, ką daryti – vieni tekstai geri, kiti – ne. Prisiklausęs neaiškių atsakymų ir dejavimų, kaip leidėjams dabar sunku, nes skaitytojų įpročiai pasikeitę ir knygų gerokai pagausėję, tačiau tiražai sumažėję, aš išėjau, neketindamas jo užjausti. Neturėjau jokių vilčių. Tačiau dabar tas pats leidėjas paprašė mane – tiesa, jau pusamžį – prisijungti prie jo veiklos. Prieš kelias dienas gavau iš jo laišką ir dalį jo norėčiau išspausdinti:

„... pagyvenusi moteris, į kurią kreipiausi dėl rankraščio, patvirtino, kad tekstas puikus. Ši moteris turi gerą skonį, yra šiek tiek sukūrusi pati ir vienu metu dirbo socialinių paslaugų tarnyboje, nors jau seniai ten nebedirba. Aš nusiunčiau jai paskaityti jūsų tekstą, ir ji pripažino, kad jūs remiatės tikrove, o ne fantazija. Tai didelis rankraščio pranašumas. Moteris prisiminė, kad kadaise jūs, pasiųstas socialinių paslaugų tarnybos, dirbote pasakotoju dviem paralyžiuotoms mokytojoms – seserims, dvynėms, ypač reiklioms pasakojimo turiniui ir pateikimui. Kai minėtoji moteris palygino rankraščio tekstą su tuo, ką prisiminė pati ir ką buvo girdėjusi iš kitų apie jūsų pasakojimo gabumus, ji sutiko rekomenduoti knygą leidybai. Jūsų stilius esąs nei per greitas, nei per lėtas – padoraus greičio, tad jausmai gali lietis patys savaime, o ne dėl to, kad jais manipuliuojama arba jie skatinami už širdies griebiančiais aprašinėjimais. Taigi, skaitant kito žmogaus kūrinį, skaitytojui atsiveria galimybė įsiskaityti į savo paties mintis. Aš neabejoju, jog visiška teisybė yra tai, kad jūsų pasakojimai buvo ypač paveikūs ir jums niekuomet netrūko pakankamai stiprios medžiagos, sugebėjusios įkvėpti gyvybinės jėgos paralyžiuotosioms mokytojoms – ne drauge, o vienai po kitos. Istorijos liudija, kad antroji įgavo jėgas pirmajai mirus.

Dėl to galima užtikrintai teigti, jog vieno mirtis yra kito duona[6] – bent jau šiuo atveju. Kai seserys atgavo jėgas, anot moters, tu jas vedei – tai buvo kilnus žingsnis – pirma vieną, o paskui ir kitą, tačiau po trumpo gyvenimo kartu abi paslaptingu būdu mirė, o tai panėšėja į veiksmo romanų siužetą, kokie dabar labai madingi tarp moterų. Norėdamas išreikšti tau savo užuojautą – turėjo būti didelis smūgis netekti dviejų paralyžiuotų mokytojų – aš, leidėjas su patyrusia akimi, priedo norėčiau pastebėti, kad turite gerą išsilavinimą, esate nuovokus, ir knygai galima prognozuoti perkamumą, kadangi luoši žmonės – nekalbant jau apie dvynius – dabar atėję į madą literatūroje, nors iš tiesų jie visuomet atrodė kažkuo įdomūs. Drįstu teigti, kad jūs būsite vienintelis toks Islandijoje – tuo noriu pasakyti, kad nedaugel autorių gali didžiuotis vedę seseris, dvynes, kurios įgavo tiek jėgos, jog ėmė judėti su ratukų pagalba ir sugebėjo išnešioti vaisių keturis mėnesius. Dabar, kaip suprantu, jūs nesate joks prislėgtas našlys – šia knyga pergalėjote dviejų žmonų netekties tragediją. Su istorija, parašyta tokia tema bei pripildyta įvairių filosofinės prigimties dalykų bei itališkų nuotykių, esate gimęs perkamų knygų kūrėjas – gal ir ne pasaulinio masto, bet bent jau mūsų šalyje. Tikėdamas, kad nė vienas mūsų nepatirs šiame nuotykyje nuostolio, siūlau jums puikias sąlygas – dvidešimt šešis procentus nuo pelno pardavus kietai įrištas knygas ir tiek pat už knygas minkštais viršeliais. Jeigu mums pavyks susitarti dėl šio abipusiai naudingo pasiūlymo, galiu drąsiai teigti, kad prastų laisvalaikio skaitalų dienos suskaičiuotos. Tiesa, būtų dar geriau, jei be paralyžiaus seserys dar būtų ir aklos – viena bent jau viena akimi, o kita galėtų būti silpnaregė arba su katarakta – visa tai sukelia moterų užuojautą bei skaitytojo susidomėjimą, tačiau palieku jums spręsti, ar norėsite pakeisti turinį ir pridėti aklumą. Aš žinau, kad sujungti aklumą su paralyžiumi – meistriškumo reikalaujantis darbas, todėl elkitės savo nuožiūra. Tai tik pasiūlymai. Leidėjams nedera kištis į autorių tekstą, nors jie ir mato, ko trūksta visiškai patenkinti skaitytoją, o taip pat ir leidėją. Tikiuosi, jūs būsite nieko

[6] Islandų priežodis.

prieš, jei atsiųsiu jums redaguotą tekstą – perskaitykite jį. Paspirtimi jums tebūna supratinga aštrios akies tekstamotė – taip aš vadinu moteris, kurios pas mus peržiūri rankraščius ir paruošia juos spaudai."

Atsakiau beveik išsyk:

„Aš aprašysiu tikras išpažintis apie savo meilės nuotykius tiek Italijoje, tiek ir Islandijoje – dviejose šalyse, kuriose gyvena pasaulio kiečiausiai virtos tautos (bent jau kalbant apie kirkšnis). Tačiau iš mūsų bendradarbiavimo kas nors išeis tik tuo atveju, jei gausiu dvidešimt devynis procentus nuo pelno.

Padorus užmokestis autoriui yra krislas leidėjų akyse, nebent leidėjai būtų prispirti padėti bičiuliams, turėtų nusileisti ir atidaryti piniginę dėl giminystės ryšių arba jeigu autorius paleistų gerklę ir išvadintų leidėjus leidybos šunauja – jauni autoriai taip neretai ir daro. Jie per daug nesirenka žodžių, geisdami tais žodžiais tapti didžiais (nors ir nėra tokie pat dideli kūryboje), tačiau jie išsikovoja vietą rinkoje, mokėdami išreklamuoti save."

Paprastai reikalavimas pakelti atlyginimą visuomenėje laikomas prastu skoniu ir nepatinka darbdaviams – todėl aš visiškai nenustebau, gavęs tokį atsakymą:

„Savaime suprantama, Islandijoje neįmanoma sumokėti tiek pat kiek ir plačiajame pasaulyje. Mūsų rinka daug mažesnė, ir tai turėtų būti akivaizdu, turint galvoje, kad čia, žmonių pasaulio pakraštyje, gyvena tik apie du šimtus šešiasdešimt tūkstančių gyventojų. Dėl to žmonės turi gimdami suprasti, kad gyvenime reikės labai stengtis – daugiau nei kitose pasaulio šalyse – ir mąstyti apie ką kita nei algą. Tauta šiais sunkiais laikais turi būti palaikoma – ypač jūsų, rašytojų, darbų, juolab moterų nebegąsdina drąsūs aprašymai. Aš nevadinu tokių knygų „pornografija", kadangi moterys mielai tai skaito, o moterų skonis yra šiandienos rinkos reikalavimas."

Nemėginu apginti prieš skaitytojo akis iškilusios istorijos, cituodamas leidėjo žodžius – veikiau man atrodo, jog, atsižvelgiant į visuomenės padėtį, man privalu parašyti tautai naudingą veikalą ir

papasakoti apie naujosios kūrybos malonę, kuri sugeba išgydyti – su sąlyga, kad tauta sutiks su jai iškeltais reikalavimais.

Tad daugiau nebetęsdamas įvado, suku prie istorijos visomis jėgomis, ir čia prasideda pats tikrasis veikalas:

Viskas, kas buvo parašyta prieš tai, buvo pavyzdys, iš kurio galėjo išeiti romanas. Tačiau viskas galėjo pasikeisti po to, kai rankraštį perskaitė tekstamotė. Tekstamotė – tai žodis, kuriuo vadinu moteris, užauginančias autorių kūrinius savo rankomis, užgrūdinančias juos lyg islandiškos vėtros – kaip seniau buvo išsireikšta viename eilėraštyje apie tautinį auklėjimą. Jaučiu pareigą tai paskelbti anksčiau, nei knyga bus išspaudinta ir atsidurs skaitytojų rankose.

Paralyžiuotosios mokytojos, dvynės seserys Jouna ir Loua, vakarais norėdavo eiti anksti miegoti.

Tai puiki istorijos pradžia. Po to geriausia tęsti pakeitus toną:

Kadangi jos buvo įtikėjusios amerikietiško tyrimo rezultatais, kurie teigė, jog valandos miegas prieš vidurnaktį yra gilesnis ir geresnis nei trijų valandų miegas paryčiui – net jei jį pratęsi ligi septynių, o paskui dar prasivartysi lovoje iki aštuonių.

Buvo akivaizdžiai nustatyta – ir mokytojos tai žinojo, kad geriausi sapnai prasideda po penktos ryto. Gilus miegas iš pačių pradžių yra įvairių sapnų bei poreikio istorijų klausymui – ar pasakojimui – pagrindas. Pastarųjų seserys neskyrė ir dėl to reikalavo, kad aš paskubėčiau laiku atsigulti ir užmigčiau vos nugriuvęs į lovą.

Dabar, kai seserų nebėra tarp gyvųjų, jos gyvena geresnį gyvenimą prisiminimuose. Prisimenu jas su tokiu giliu liūdesiu, kad man norisi jas visame kame pagražinti, ir tikiuosi, kad jų įvairiapusis grožis išryškės

šioje istorijoje – ypač tose vietose, kur jos guli viena šalia kitos lovoje kaip ilgos prancūziškos pagalvės.

Patį save regiu sėdintį prie lovos krašto ant prabėgusių laikų kėdės, amžinai paskendusį abejonėse ir ieškantį tinkamo pasakojimo stiliaus. Mintyse matau save išsigandusį, kad manęs neapgaubs šventoji dvasia ir nesugebėsiu išlieti tų įstabiųjų pramanų, kurie yra pramanai tik tam tikra prasme. Jie nėra kiauri pramanai ir iš tiesų netgi teisingesni už pačią teisybę, kuri iš prigimties yra vienpusė ir paprasta. Savo vaizdinių paveiksle regiu save patį, nenuilstamai grūdantį melą į mėsos krūvas – aš taip jas vadinau, idant išprovokuočiau save. Mat kūryba remiasi provokacija ir ironija, o ne užuojauta ir jausmingumu – nebent ji būtų merdėjanti.

Vėliau, jau pradėjęs savo istorijų kelią, ėmiau naudoti džentelmeniškumo ir beveik nevaržomo žodyno mišinį, o galiausiai ėmiausi grubios pornografinės leksikos, kurios moterys ėmė vis labiau reikalauti, įgavusios laisvę – lyginant tai, kas jos buvo, su tuo, kuo jos tapo – ne kokia nors vyrų geismų suformuota idėja.

Tad buvo galima dėkoti dievui, kad po to, kai seseris šalia paralyžiaus dar ėmė kankinti ir nemiga, po socialinių paslaugų tarnybos antpuolio jos išsikovojo, kad man būtų mokama pagal naktinės pamainos įkainį, kadangi jos pastebėję, jog dvasia mane aplanko dažniau ne tik dėl padidėjusios patirties, bet taip pat ir apie vidurnaktį. Tai buvo akivaizdu ir jokie daiktiniai įrodymai nebuvo reikalingi. Agentūros kontrolierei neprireikė jokių pašalinių liudininkų – ji gavo įsitikinti, jog po mėnesio praktikos žodžiai imdavo piltis man iš burnos vos atsisėdus ant kėdės – net jei ir ateidavau į darbą nepasiruošęs. Aš pavirtau kalbančia pasakų mašina, o seserys darėsi vis labiau nepasotinamos ir vis reiklesnės.

– Tegul istorijos būna nešvarios, – griežtai tarė Jouna, o Loua jai paantrino – ne tiek griežtai, kiek suktai:

– Istorijose neturi būti jokios mokytojiškos etikos. Žinome iš patirties, kad po lygiu jos paviršiumi ant skaistyklos ir pragaro ugnies kunkuliuoja puodas, tačiau dabar mes žinome ir pripažįstame, jog jis ir yra rojaus malonumų kampelis.

– Nebijok savo mamos, – padrąsino Jouna. – Neleisk jos auklėjimui varžyti tavęs.

– Nesiduok apgaunamas melagingojo obuolio – mamos! – pridūrė Loua.

– Gilumoje mama tėra nešvari geidulių puodynė, – ištarė jos abi vienu metu, staiga įgavusios grėsmingą išvaizdą.

Po to jos dar pareikalavo dalyko, su kuriuo niekada anksčiau nebuvau susidūręs – kad į mano pasakojimus būtų įtrauktos vakarinės maldelės. Jas turėjau pats išgalvoti ir, jų džiaugsmui, tai man sekėsi gana neblogai. Mano prozos maldelėse[7] nebuvo jokių angelų nesąmonių – jos buvo žemiškos, taiklios ir turėjo gydomąją galią. Aš stengiausi priartinti jas prie kriminalinių istorijų, kičo romanų, paversti preparatais nuo naktinio staliuko, kuriais moterys pripildo savo kūnus ir galvas prieš miegą. Taip aš seserų reikalavimu tapau jų migdytoju. Po to jau visus reikalus užbaigdavo sapnai.

Kai įgudau sakyti maldeles, seserys nebenorėjo, kad aš sėdėčiau ant kėdės šalia lovos – esą distancija buvo per didelė ir istorijoms trūko asmeniškumo. Man teko pašliaužti po lova ir migdyti jas labiau krikščionišku būdu, šnabždant pro skylę čiužinyje. Atlikus visa tai, aš pasirinkau gana nekaltą istoriją, įvykusią Italijos žemėje maždaug šitaip:

– Kartą Italijoje, kur studijavau ir kur tam tikra prasme buvo mano gyvenamoji vieta (ne namai), mieste, kurio pavadinimo neminėsiu, aš gyvenau su, ar pas, ar sugyvenau, ar, teisingiau sakant, buvau sugyventinis vienos moters, kurią vadinkime tiesiog Džina. Džina dėl to, kad tai yra dažnas vardas, kuris absoliučiai ničnieko nereiškia. Ši moteris buvo viena iš tų daugybės pusamžių Italijos moterų, apie kurias niekada nebuvo pasakojama jokiuose kino filmuose ir kurios niekada nebuvo paminėtos jokiose knygose, išskyrus dabar manojoje. Šios italės turi madą pavakariais bastytis palei pašto dėžes. Pavyzdžiui, Ravenoje, kuri yra patogus miestas, tikėdamosi, kad jaunas vyras įbruks į jų plyšį meilės laišką.

[7] Tradicinės islandų maldos paprastai būdavo eiliuotos.

Susipažinau su savo Džina štai taip – tuo metu, kai jos akys pamatė mane, ji gėrė iš pakelio jogurtą. Pamačiusi mane, ji taip susijaudino, jog pakelis išsprūdo jai iš rankų ir jogurtas išsiliejo ant batelių. Aš buvau toks jaunas ir taip troškau nuotykių už nedidelę pinigų sumą, kad tučtuojau pasilenkiau su nosine, norėdamas nuvalyti baltąją masę ir, naudodamasis proga, pakėliau akis po jos sijonu. Daugiau nieko nereikėjo. Priešais mane dunksojo tai, kas buvo savaime aišku, ir mes akimirksniu supratome vienas kitą.

Džina buvo nepriklausoma moteris ir gyveno viena mažame bute, kuris per daug nedvokė puvėsiais. Nemokšiškai nudažytos sienos nebuvo nei prikalinėtos vinių, nei išvarpytos skylių nuo vinių, nei pilnos ir vinių, ir skylių nuo vinių; jame nebuvo jokių paveikslų, išskyrus tą įprastinį, kuriame pavaizduota mergelė Marija su peraugusiu Jėzumi ant rankų. Ši moteris buvo gerokai už mane vyresnė ir dieną dirbo kontoroje. Po pirmojo susitikimo ji, savaime suprantama, panorėjo, jog įsikelčiau pas ją – ką aš ir padariau mielu noru, tiek norėdamas atsikratyti nuomos mokesčio, tiek geisdamas palavinti italų kalbą, mat užsienetis niekaip nepramoks svetimos kalbos, kol neišmoks jos pagalba pasimylėti. Mano gyvenimas tekėjo kaip pasakoje – su seksu ir tobulinant italų kalbą – nors Džina ir nebuvo itin linkusi klausytis mano istorijų. Aš supratau tai, kadangi istorijos – tiek reguliarios, tiek ir nereguliarios – sunaikina meilę ir trukdo mylėtis. Todėl vakarais mes sėdėdavome priešais RAI – tai yra televizorių – arba gulėdavome lovoje. Dienos metu, kai neidavau į universitetą, sėdėdavau namie mokydamasis arba kraudamasis energijos, idant Džina galėtų pasidžiaugti manimi, grįžusi iš darbo. Ji tikrai manimi džiaugėsi ir galiausiai ėmė vadinti savo „vakariniu žaisliuku“. Aš buvau tinkamo jai ūgio – nei per aukštas, nei per žemas. Visiška netiesa, kad italėms labiausiai patinka liekni ir šviesiaplaukiai aukštaūgiai. Jas labiausiai traukia prie ganėtinai nedidelių – tokių, kokius nesunkiai galima laikyti delne, kaip jos pačios mėgsta sakyti. Man buvo malonu būti jos delne, o jai buvo malonu laikyti savo delnus ant manęs.

Tačiau vieną naktį, po vidurnakčio, nutiko taip, kad man pabodo nepaliaujamai žaisti tą patį žaidimą šalia Džinos gimdos ir kas vakarą migdyti ją, sūpuojant ant pagalio. Tą lemtingą naktį, kai ji užmigo, mane apėmė saugumo jausmą meilėje lydintis nerimas, ir aš išsmukau iš lovos į gatvę, prislėgtas vis to paties oro mūsų bendrame gyvenime – įprastai žydro dangaus ir kaitrios saulės.

Tą vakarą į lovą guliau pilnas žmogžudiškų minčių. Aš atlikau savo pareigą, tačiau po to troškau vėtros ir liūties. Buvau pasiryžęs bet kam, ką likimas bepaduotų.

Man atrodo, neįmanoma aprašyti jausmo, sukilusio vyrui, galų gale radusio savyje jėgų apleisti pasitikėjimą keliančią pusamžę moterį saugioje lovoje ir naktį išeiti į didmiestį – pajusti, kaip plaučiai prisipildo laisvės ir gaivos oro. Rodos, visa būtis atsiveria kartu su miesto galimybėmis. Įtariu, kad tai yra panašu į žudymo maniją – aukščiausią laisvės pakopą. Vos durims užsivėrus už nugaros, man norėjosi lėkti gatvėmis, suvilioti nematomą moterį – žavingą iliuziją – patenkinti ją, o paskui nužudyti, padėkojant už mus abu. Žmogžudystė yra niekas kita, kaip paskutiniai dieviškosios kruvinos aukos likučiai. Galbūt neįtikėtina, tačiau tiesa, kurios niekas nenori pripažinti – kad geismas žudyti yra nevisiškai atlikta padėka būčiai. Būtent dėl to moterys linkusios į kriminalinius romanus, kadangi moteris yra nusikaltimo, o kartu ir žmonių būties kitapus rojaus pramotė. Man regisi, kad žmonės niekur šito nesupranta taip giliai kaip Italijoje – ypač dėl žemės vaisingumo bei šalies grožio.

Lyg genamas įpročio reguliariai rašyti mamai laiškus, kuriuose niekuomet nesakydavau teisybės, aš slampinėjau po aikštę priešais centrinį paštą mieste, kurio pavadinimo nenoriu minėti, tačiau tokiomis aplinkybėmis pavadinkime jį ne Ravena, o Neapoliu, kadangi jame gali įvykti bet kas. Neapolis viską pakelia, lyg niekur nieko.

Todėl jau pačią pirmąją dieną man būnant mieste, kurį pavadinau Neapoliu tam, kad paslėpčiau teisybę, aš netyčia gavau suprasti aikštės ir pašto paslaptį ir pripažinsiu, jog prieš susipažįstant su Džina ir kai nenorėdavau naudoti kumščio (išskyrus ypatingais atvejais), aš kartais

ateidavau papildomų gardumynų. Man patiko paįvairinti gyvenimą be ypatingų pasekmių. Dažnai, eidamas iš paskaitų ir būdamas atitinkamos nuotaikos, aš apie trečią valandą pereidavau per aikštę. Tuo metu vyrai patys gašliausi, kaip teigia seksologai ir kaip yra įrodyta paskutinių amerikietiškų tyrimų. Beje, aš priėjau šios išvados pats, be niekieno pagalbos, juoba kad tuo metu moterys slankiodavo aplink pašto dėžes, medžiodamos vyrus.

Į Neapolį atvykau gyvenime visiškai nepatyręs, tačiau po savaitės studijų, turėdamas kažką pasakyti mamai, taikiausi įkišti laišką į plyšį, pažymėtą „Oro paštas“. Kai jau buvau besugrūdąs laišką, prie manęs priėjo gražiai apsirengusi moteris įprastine makaronų spalvos oda ir, nežiūrėdama į mane, paklausė:

– Ar nenorėtum įkišti į kitą plyšį?

Tuo metu mano italų kalbos žinios dar nebuvo tokios gilios, kad būčiau galėjęs nevaržomai išsilieti iš širdies – pavyzdžiui, aš nejaučiau reikšmės skirtumo tarp daugybės žodžių, skirtų išreikšti kišimui. Italijoje yra tiek tarmių, kad tikra košė. Pamaniau, kad būsiu sumaišęs dėžes ir vietoje oro pašto būčiau išmetęs laišką į dėžę, skirtą žemės paštui.

Pamačiusi, kaip kvailai aš atrodau, moteris paklausė, kokia tarme aš kalbu, o kai nesupratau ir šio klausimo, ji griebėsi visiems suprantamos kalbos – švelniai kilstelėjusi sijoną virš kelių, tarė:

– Turiu galvoje patį geriausią plyšį meilės laiškams.

Supratęs dar mažiau, aš nuraudau. Būdamas visiškai kvailas, pamaniau, jog prieš mane stovi ką tik išėjusi iš darbo paštininkė, kuri iš džiaugsmo ir meilės darbui niekaip negali atsiplėšti nuo pašto. Moteris ėmė įtarti, kad man trūko gyvenimo patirties ir, be to, suprantu tik visiškai sugromuliuotus dalykus. Tad kiek į mane pažiūrėjusi, ji ištarė:

– Tu greičiausiai islandas.

Tai išgirdęs, aš krūptelėjau, tačiau tuo pat metu prisipildžiau išdidumo. Ištižau nuo to, kad kažkas tolimoje šalyje pastebėjo, jog ant kaktos nešiojuosi savo tautybę, ir įsitikinau, kad islandus galima lengvai atpažinti bet kuriame pasaulio krašte – kaip buvau išmokytas

ir gimnazijoje. Paskui man netyčia išsprūdo šitai – nors ne tam, kad būčiau dar kartą pagirtas:

– O iš ko tu matai, kad aš islandas, o ne iš kitų Skandinavijos šalių?

– Iš to, kad tu sunkiai supranti visiškai aiškius dalykus, – tarė ji, nusišypsodama kaip mama, kuri sau prisipažįsta susilaukusi lėtai protaujančio vaiko.

Pristigęs žodžių, aš susigėdau dėl savo baltos odos, žydrų akių, išgaubtos kaktos ir apskritai šviesaus gymio. Tačiau moteris, nekreipdama dėmesio į mano sutrikimą, tęsė:

– Čia visi tai žino, o, be to, dar yra skaitę Leopardžio[8] veikaluose, kad nėra jokios prasmės bandyti ką nors jums paaiškinti įmantriais būdais. Tam, kad suprastumėte paprasčiausius dalykus, netgi tokius dalykus kaip instinktų pagrindas, jums reikia tvoti per užpakalį.

– Ir koks tai pagrindas? – paklausiau.

– Turėti pakankamai proto sveikai maitintis, – ironiškai atsakė ji.

Turiu pripažinti, kad tam tikra prasme ji buvo teisi, tačiau aš visiškai nesusigėdau. Žinojau iš patirties, kad islandės ne ką blogesnės už itales, o kai kuriais atžvilgiais net ir pranašesnės; be to, jos gali būti gerokai malonesnės – jei po jų sijonais ne rūkas ar dargana. Dėl to, kad islandės yra vienintelės moterys, su kuriomis įmanoma pasimylėti netiesiogiai, ir po visko jos nesuvokia, kas nutiko – nebent po mėnesio, tada jos pagalvoja, kad buvo išprievartautos palapinėje. Tai jos vadina nekaltybe ir yra visiškai teisios.

Kai šypsena nuslinko nuo jos veido, aš pasakiau jai tiesiai ir šviesiai – kaip pridera vyrui:

– Visai nesigėdiju būti naivuoliu.

Po to, visiškai nebijodamas kalbėti makaronų kalba, aš papasakojau jai, kokios yra islandės. Tuomet ji ėmė juoktis ir tarė:

– Gerai, kad jos neužsibetonavo savo tarpo – kaip kai kurios čionai.

Kurį laiką mes diskutavome apie individų ir tautų skirtumus, ir aš

[8] Giacomo Leopardi (1798–1837) – italų mąstytojas ir poetas.

jau maniau, kad tuo viskas ir pasibaigs, tačiau staiga ji, paėmusi vadžias į savo rankas, nukirto:

– Šito gero užtenka.

Nuėjau su ja namo, ir jai pasirodė, kad, kartą pradėjęs, aš niekada nuo jos nebenulipsiu. Galiausiai ji pabandė nustumti mane į šalį, tačiau aš nenusileidau, pasakęs jai, jog jeigu mes jau pradedam, tai islandų ištvermė tokia pat tvirta kaip nenoras iš pradžių.

– Mūsų taip pat, – atkirto moteris, bandydama vėl mane nustumti.

– O kaip gi? – atsakiau, jau išmokęs meno tempti laiką.

– Kartą susidarę nuomonę, mes jos neišsižadame ligi pat grabo lentos, – atsakė ji.

– Mes dar tvirčiau laikomės savosios, – nenusileidau aš.

– Tai neįmanoma, – moteris jau atrodė pavargusi.

– Dar ir kaip, – atsakiau ir man vis dar buvo negana.

– O kaip? – atsiduso moteris, nebetekusi vilties.

– Mes netgi prisikeliame iš kapo, idant grįžtume prie tos pačios nuomonės, – tariau.

– Tuomet jūsų nuomonės vaiduokliškos, – atsakė ji.

Man beliko nusijuokti iš tokio atsakymo ir paklausti:

– Tai ar pavaryti? – Jau praėjo apie pusantros valandos, bet aš vis nenorėjau baigti.

– Gali varyti, – abejingu balsu ištarė ji.

Istorijai priėjus šį tašką, turiu pasakyti (neturėčiau paversti rimtos istorijos juokais, o vis viena tai darau), nors ji ir pasakė: „Gali varyti“, aš staiga pristigau žodžių. Nebežinojau, kaip pratęsti istoriją.

Ligi tol seserys klausėsi manęs tylėdamos ir su didžiausiu dėmesiu. Vos man nutilus, jos tą pačią akimirką prabilo vienu metu:

– Pabaik istoriją pačiame aukščiausiame įtampos taške. O dabar paimk vežimėlį ir nuvežk mus prie jūros atsivėsinti. Tai turės gerą poveikį.

Atsargiai nutraukęs istoriją, idant vėliau galėčiau vėl nesunkiai prie jos sugrįžti, nuėjau ruošti vežimėlio. Tai užėmė kiek laiko, ir

kai galiausiai pasodinau į jį abi seseris, tarpduryje išdygo vyrukas su rudaisiais maisto padėklais. Kai jis padėjo maistą seserims ant kelių, abiejų veidus nutvieskė įprastinė šypsena – buvo matyti, jog abi buvo gerokai praalkusios. Tuomet vyrukas tarė:

– Nagi, mergaitės, pagaliau atkeliavo pasistiprinimas.

Kita vertus, jis neatrodė itin žvaliai – greičiau kaip koks pusvaiduoklis: trumpas, kubo formos, storomis rankomis, tačiau minkštabalsis; iš jo žvilgsnių buvo aiškiai matyti, jog jis geidė jų abiejų. Jis buvo toks pat kaip dauguma paprastų vyrų – išvaizda kaip nekalto avino, tačiau po ja slypi geismai, kurie kartais gali būti netgi labai spalvingi, ir savotiškas elgesys – jei tokiam leisi pasimėgauti vienumoje su tais, kurie juo visiškai pasitiki. Niekas nieko nė neįtartų, kadangi po geismų protrūkio jis vėl taptų tokiu pat avinu kaip ir anksčiau.

Šis padėklų nešiotojas niekada negavo tokio šanso. Galėjau visiškai nuspėti jo veiksmus ir tuo pasirūpinau. Jis negavo net kelnių paskubomis prasisegti. Tačiau negaliu neigti, jog seserų žvilgsniai ničnieko nesakė – jos žinojo, kas dedasi jo galvoje ir, reikia manyti, buvo viskam pasiruošusios – nors jis ir nebuvo toks, kokį vadiname „gerai nuplautu“, nebuvo jis ir purvinas. Nuo jo kūno dvelkė tokia pačia ramybe ir pusiausvyra, kokia atsispindėjo ir jo elgsenoje.

Bevažiuojant prie įlankos, seserys vienbalsiai prabilo:

– Mums atrodo, kad savo istorija, kurią papasakojai anksčiau, gal ir gali pakutenti mums bambas, tačiau ji toli gražu neturi tiek galios, kad įkvėptų gyvybę žemiau diafragmos.

– Tačiau tęsk istoriją ten, kur pabaigei, – paliepė Loua.

Gamtoje atradę ramybę, mes žavėjomės peizažu – jūra, įlanka ir kalnais kitoje pusėje. Visa tai buvo taip gerai pažįstama, kad žodžiai buvo nereikalingi. Kai pavargome nuo to, ką iki tol buvome darę gal šimtą kartų, mes dar kartą Polaroidu nufotografavome ramybę, o išryškinus juostą kaip visuomet tarėme: „Kaip gražiai išėjo“. Kadangi pagal metų laiką buvo neįprastai šilta, aš nusprendžiau pratęsti savo istoriją, paveiktas fotoaparato:

– Po to Džina visuomet norėdavo, kad mes nusifotografuotume

Polaroidu. Tokie fotoaparatai buvo neseniai pasirodę rinkoje ir atrodė itin gudrus išradimas, tinkamas daryti nuotraukoms namie – juos ypač mėgo sutuoktiniai, traukdami seksualumą stimuliuojančias nuotraukas. Aš vis atsisakinėdavau, teigdamas, kad kas nors gali aptikti tas nuotraukas, paskelbti jas laikraštyje, parodyti jos vyrui, jei ji sugalvotų ištekėti, mamai ar senelei, ir jos garbė būtų nuplėšta. Visuomet buvau tos nuomonės, kad sutuoktiniai privalo atsargiai kalbėti apie savo nuotykius iki santuokos ir leisti savo sutuoktiniui spėlioti, kas nors nutiko ar ne. Nežinia ir paslaptis kaitina malonumą ir gerokai jį padidina.

– Dieve tu mano – čia, Italijoje? – išsižiojo ji. – Nejaugi tu manai, kad žmonės nemato to, ką nori matyti, ir neužsimerkia prieš visa kita? Nesvarbu, ką žmogus daro ar ko nedaro – viską apsprendžia nuomonė.

– Ne, – atsakiau. – Dabar tokie laikai, kad nebeaišku, kas gera, o kas – bloga. Juk kas nors gali apie mus sužinoti.

– Liaukis tu, kaimiška dūšia – išauk iš savo kiemo, – tarė Džina.

Tai tarus ji nuoga iššoko iš lovos, bloškė į mane drabužius ir išspyrė mane lauk tiesiogine to žodžio prasme.

Gandai apie mūsų santykius ir mano išvarymą greičiausiai nuskriejo kaip žaibas per „slampinėjančiųjų moterų visuomenę“ (kaip aš vadinau medžiojančiąsias moteris), kadangi netrukus pastebėjau, kad tapau pats nepopuliariausias vyras prie pašto dėžių Šv. Petro aikštėje. Įtariu, kad moterys už kelias liras prিprašė paliegusius elgetas spjaudyti man į nugarą. Jie tyčiojosi iš manęs, už pinigus siūlydavosi apsimesti, kad spjaudo, tačiau vardan savo orumo ir tautybės aš negalėjau su tuo sutikti. Niekuomet nesu pirkęs meilės paslaugų, nors už mokestį esu neretai suteikęs tokią paslaugą kitiems. Iš sąžinės požiūrio taško tai yra du skirtingi dalykai.

– Manęs tai visiškai nestebina, – nusižiovaudama tarė Loua.

– Ar dažnas dalykas Italijoje, o gal net verslas, kad jauni vyrai medžioja pagyvenusias moteris aplink pašto dėžes? – paklausė Jouna.

– Savaime suprantama, mūsų buvo daug ir konkurencija smarki,

tačiau kartais ir siekti būdavo ko, – tariau, tiesiai neatsakydamas į klausimą ir vengdamas apibrėžti tai, ką seserys vargu ar būtų supratusios. Islandų visuomenė nepažįsta šios subtilios verslo šakos – vos galiu susilaikyti nepasakęs „technikos“ – kai būtina naudotis prigimties duotais įrankiais.

– Jei būtum buvęs vienui vienas, be jokios konkurencijos, viskas būtų buvę gerai ir būtum apsuptas iš visų pusių, – paguodė mane Jouna.

– Galbūt dėl savo kilmės ir išsiauklėjimo mažoje tautoje nepakankamai savimi pasitikėjau, todėl man stigo narsos išsitraukti peilį ir nuvyti kitus, panašiai, kaip darė jie, – tariau.

– Pas mus rodomas ne peilis, o kumščiai, – nutraukė Loua. – O tu turi peilį ar kumščius?

– Kumščiai atrodo daug vyriškiau, – pridūrė Jouna.

Pasakiau, kad jos pačios būtų galėjusios įsitikinti.

– Kaip tai? – nustebo Loua, lyg nebūtų nieko pastebėjusi.

– Man mažiausiai norėjosi pasitraukti, pasitenkinant pašto dėžėmis kokiame nors priemiestyje, – tariau. – Tokių vietų buvo pakankamai, tačiau aš laikiausi savo.

– Aš puikiai suprantu, – tarė Loua. – Jei būčiau kekšė, norėčiau būti didžiausia kekšė visame pasaulyje. Viduje esu tikra islandė – man arba viską, arba nieko.

Ji pasakė tai su tokiu pasididžiavimu ir tvirtybe, kad Jouna nusišypsojo – aiškiai būdama tokios pat nuomonės, kadangi pridūrė:

– Mažų tautų didžios svajonės. O kaip tu pasielgei?

– Nusižeminęs ir atgailaudamas grįžau pas Džiną, – atsakiau pamatęs jų pamėlusius nuo šalčio veidus ir nusprendęs vežti jas namo. Tačiau jos nesiskundė, ir aš priėjau išvados, kad šilumą jose palaikė istorija. Seserys bent jau nenuobodžiavo. Tęsinį nusprendžiau pasilaikyti kitai dienai.

Mes suvalgėme maistą iš padėklų – seserys padalino visiems po lygiai – nesuprasdami, kodėl pasiėmėme juos su savimi, vietoje to, kad būtume palikę juos namie.

Seserys priėjo išvados, kad gyvenime tiek keistenybių, jog neapsimoka per daug laužyti dėl to galvos. Aš visa širdimi joms pritariau.

Prieš išeidamas iš darbo, ant stalo palikau keturias kokakolos skardines – jei jas po vakarienės netyčia imtų troškinti – ir atsisveikinau, džiaugdamasis, kad pagaliau jomis atsikračiau.

Įtampa auga. Artėja pabaiga.

Kai kitą dieną grįžau į savo darbą, seserys atrodė surūgusios. Jos pasisakė man, kad kiek anksčiau ryte pas jas buvo užėjusi mama, idant galėtų paverkšlenti bei paskaityti skelbimus laikraščiuose, kuriuos jos gaudavo už dyką, kadangi buvo invalidės. Vėl pasikartojo ta pati istorija – vos penkias minutes pagailėjusi jų, mama ėmė gailėtis savęs pačios, nes seserys buvusios jos dukterys, ir ji turėjusi gailėtis jų ne tik namie, bet ir sutikusi pažįstamus, kurie visuomet atsargiai paklausdavo, kas nauja pas dukteris. „Vis tas pat“, – atsakydavusi ji, nes tai buvo tiesa. „Tai jos jau niekada nebeišsikapstys“, – atsakydavo pažįstami, ir ji pripažindavo, kad nėra jokios vilties pasveikti, kol nebus surasti vaistai nuo paralyžiaus. Visi tuomet atsakydavo: „Nieko negali žinoti“, tačiau ji atsakydavo, kad niekada negali sakyti „niekada“, ir visi sakydavo: „Kaip tau sunku su tokiomis vargšėmis dukterimis“. Galiausiai ji pripažindavo, kad iš visų vargų ją užgriuvę sunkiausi.

– Nesibaigiantys mamos dejavimai mane vargina labiau negu paralyžius, – atsiduso Loua.

– Aš išprotėčiau, jeigu turėčiau klausyti panašių dalykų iš savo mamos, – tariau.

– Džiaukis, kad tavo mama neturi dejavimo manijos, – pasakė Jouna.

Pasisakiau, kad už tai esu dėkingas dievui, ir nuėjau į virtuvę pasiimti gėrimo, nes tokios diskusijos man kelia troškulį.

– Duok mums vandens – mes norim gerti. Bet ne šito amerikoniško acto, – vienu balsu paliepė seserys, kai aš grįžau nešinas kokakolos skardine ir stikline.

Išgirdus šį kančios pilną prašymą, man keistai dilgtelėjo širdį. Supratęs jį religiškai, nuskubėjau į virtuvę atnešti joms vandens – ne „amerikoniško acto“.

Grynas vanduo iš čiaupo jas, rodėsi, taip atgaivino, jog seserys įgavo jėgų pratęsti savo kančių istoriją, ir Loua pridūrė:

– Paskui mama apsiverkė.

Po šito jos paprašė dar gerti. Daviau joms daugiau vandens, ir buvo aiškiai matyti, kad jas ėmė troškinti vien pagalvojus apie ašarojančią motiną – nors gal veikiau nuo kalbų apie ją.

Seserys plempė vandenį iš stiklinių gana ilgai. Numalšinus troškulį, abi išmušė gausus prakaitas. Man bešluostant nuo jų kaktų lašus, seserys žvelgė į mane aukštyn savo šviesiomis akimis – vieninteliu dalyku, kuris, galima sakyti, jų gyvenime buvo šviesus.

Bešluostant prakaitą, manyje pabudo meilės jausmas – tačiau ne geismas, nes jei taip būtų įvykę, aš arba būčiau puolęs jo tenkinti, arba pajutęs neapykantą vyrukui su maisto padėklais, kuris tik išdygęs vis įsikišdavo smilių tarp savo kelnių prarėžo sagų. Tai buvo arba netikęs įprotis, arba begėdiškas elgesys – tačiau vargu ar pas jį veisėsi gaktinės utėlės.

Panašių dalykų dažnai pastebėdavau tarp vidutinio amžiaus italų. Jie manė, kad pasigauti gaktinių utėlių buvo seksualinio pajėgumo požymis ir įrodymas, jog jie yra tikras moterų auksas. Italijos moteris traukte traukė prie tokių vyrų, ir dauguma jų buvo tos nuomonės, kad gaktinės utėlės ir pasitenkinimas yra neatskiriami dalykai. Gyvendamas Italijoje dažnai pagalvodavau: „Kokių tik prietarų nerasi sekso pasaulyje.“ Tačiau galiausiai man teko pasirinkti – arba įsigyti gaktinių utėlių ir, įsikišus pirštą į kelnių prarėžą, ilgu mažojo piršto nagu kasytis bendrojo naudojimo transporto priemonėse, arba būti nukonkuruotam.

– Pasiguodusi mama... – tarė Jouna.

– ... ir pati save pagyrusi už tai, kad apgyvendino mus šiame žinybiniame bute, kuriame mes galime būti vienos sau nuo niekieno nepriklausomos... – pridėjo Loua.

– Jos teigimu, žmogus tegali subręsti vienatvėje, – paaiškino Jouna.

– Tas, kuris visuomet sukasi žmonių rate, niekuomet nepajunta ryšio su pačiu savimi, – pridūrė Loua. – Žinau tai taip pat gerai kaip ir mama.

Seserys pradėjo kalbėti, pratęsdamos viena kitos mintis, ir mane tai erzino taip pat kaip ir jų kalbėjimas vienu metu.

– Mes nesuprantame mamos, – tarė jos vienu balsu.

– O mažiausiai suprantame tai, kad psichologijos kurse, kurį turėjome išklausyti Pedagoginiame, ničnieko nebuvo pasakyta apie tokį dažną reiškinį kaip mama, nors gyvenime daugumai žmonių prisieina su jomis susidurti, – tarė Jouna.

– Tokie žmonės kaip mama apsimeta darą kitiems paslaugą, darydami paslaugą sau patiems, nusimesdami savaime suprantamas pareigas, – pridūrė Loua.

– Jie tvirtai laikosi šios taktikos – iš pradžių pasigaili kitų, o paskui, kalbai išsivysčius, tesigaili vien tik savęs, – tęsė Jouna.

– Tad mūsų asmeninė patirtis apie žmogiškąją elgseną toli gražu pralenkia tai, kas parašyta knygose, – tarė Loua.

– Todėl, žiūrint iš šitos pusės, paralyžius išėjo mums į naudą, – užbaigė Jouna ir pabučiavo Louą, kadangi neturėjo nieko kito pabučiuoti – nei motinos, nei tėvo, nei draugų, pažįstamų – kurie daugiau nebepasirodė, pasmalsavę, kokią jų kūno dalį buvo apėmęs paralyžius, gavę įgnybti joms į juosmenį ir po to paklausti: „Negi jūs tikrai ničnieko nejaučiate?“

– Tik pagalvok – šitaip mes atšventėme penkerių metų studijų baigimo jubiliejų, – tarė Jouna.

– Atėjo visi išskyrus vieną, ir visi gavo mums įgnybti, – pridūrė Loua.

– Tačiau tik viena buvo nuoširdžiai susidomėjusi – ji papurtė galvą ir pasakė: „Bet jus tikrai rimtai suparalyžiavo“. Paskui ji paprašė užrišti mums akis ir įgnybo dar kartą, idant išsiaiškintų, ar mes nemeluojame, – tarė Jouna.

– Aš žinau, kad tu netiki, – tarė Loua, – tačiau ji tęsė studijas ir perėjo į dietologiją.

– Tai daug ką pasako, – paaiškino Jouna, prisimerkdama ir įbesdama į mane akis.

– Na, nėra čia ko nagrinėti besielių žmonių sielų, – nekantriai užbaigė Loua, norėdama nutraukti šį pokalbį.

– Tęsk istoriją, – paliepė Jouna.

Dėl netikėtų aplinkybių, į kurias buvau šį rytą papuolęs, aš visiškai pamečiau istorijos siūlą ir neatsiminiau, kur buvau baigęs, tačiau šiuo atveju tai neturėjo jokios svarbos – seserys vis viena ničnieko nebūtų pastebėjusios. Todėl be jokių įžangų tučtuojau pradėjau tęsti istoriją ten, kur liežuviui pasirodė patogiausia – ir patogiausia jam pasirodė čia:

– Tą naktį, kai išsmukau iš Džinos lovos, prie pašto nebuvo jokių moterų – greičiausiai visos jau buvo įsigijusios po žaislą – bent jau tokios, kuri užmokėdavo už tai, kad kas įkištų į jų plyšį storą laišką. Šalia dėžių tesišlaistė kelios tokios, kurioms pats vyras turi užmokėti už pašto pristatymą. Dėl stereotipų – ar dėl davatkiškumo – aš niekuomet nebuvau kreipęsis į jas, ir man rodėsi nenormalus bei žeminantis dalykas abiem pusėms mokėti ar imti pinigus už pasitenkinimą, kurio vyras siekia ir kuris dėl to turi būti abipusis.

– Baik čia tempti gumą – duok ką nors aštresnio, – paliepė Loua.

– Ir tegul būna netikėta, – pridūrė Jouna.

– Neapsiribok tomis pagyvenusiomis sekso ištroškusiomis moterimis – istorijos apie jas yra paprastos ir prie jų nieko nebepridėsi, – tarė Loua.

Apsimečiau, kad neišgirdau, kas buvo pasakyta, tačiau mano širdis ėmė plakti sparčiau, ir aš mintyse ėmiau be maldos melsti dievą, kad jis kuo skubiausiai atsiųstų man medžiagos. Aš laukiau ir dvasia buvo

užstrigusi man gerklėje. Po kiek laiko mane apgaubė dvasia taip, kad aš pajutau kažkokį pokytį. Po to aš pratęsiau savo istoriją – ne visai žinodamas, kur ji mane nuves:

– Nenorėjau ten ilgai smoksoti, nesitikėdamas, kad tokią vėlyvą valandą kas nors įvyktų – pavyzdžiui, pasirodytų ir pasisiūlytų moteris, kurios vyras būtų išvykęs verslo reikalais į Milaną. Vietoje to nusprendžiau vienas pasidžiaugti naktimi ir išgerti kokioje smuklėje, kurios neturtingųjų kvartale žemiau aikštės tebebuvo atidarytos. Naktis buvo itin rami ir žingsnis po žingsnio aš pasiekiau San Andželo aikštę. Tame kvartale buvo daug populiarių restoranų, kadangi maistas ten buvo geras. Priėjęs išvydau du vyrus, sėdinčius lauko kavinėje, kuri jau buvo uždaryta, ir visos kėdės, išskyrus tris, buvo sukrautos į krūvą po stogine šalia San Andželo prekybos centro. Ore tvyrojo šviežios skerdienos kvapas. Maisto parduotuvių kvapai visuomet ypatingai mane veikia – jie sukeldavo man viliojantį pasišlykštėjimą. Aš prisėdau prie vyrų, ir jie ėmė šnekučiuoti su manimi apie tuos mielus visiškus niekalus, kaip kad yra įprasta Italijoje. Tenykščiai žmonės yra tikri pilstymo iš tuščio į kiaurą meistrai – jie ims rietis dėl visiškų menkniekių ar ginčysis valandų valandas dėl dalykų, kuriuos būtų galima išspręsti akimirksniu. Tačiau jie verčiau tuščiažodžiaus, nei imsis ieškoti sprendimų. Mane baisiai erzindavo šis žaidimas – be to, visiškai vaikiškas ir nuobodus.

Vyrai buvo skirtingo amžiaus, tačiau tarpukojus kasėsi vienodai dažnai.

„Abu turi gaktinių utėlių“, – pagalvojau.

Neilgai trukus vienas jų pakilo ir nuėjo apžvelgti teritorijos – jaunesnysis, palieptas viršesnio pareigose. Tas liko su manimi. Jų būta sargų. Nedrįsau klausti, tačiau pastebėjau, kad abu turėjo nemažas juodas lazdas ir pistoletus prie dešinės šlaunies. Man darėsi bloga, regint žvilgančios odos dėklus, kuriuose pūpsojo ginklai. Man pasirodė, jog vienas buvo kankinimo įnagis, o kitas – žudymo. Nuo šios minties man staiga dilgtelėjo kelius ir ėmė suktis galva, o tas, kuris buvo pasilikęs, nelauktai nusisegė abu ir pasiguldė sau tarp kojų.

Greičiausiai pastebėjęs, kaip aš sužvairavau nuo galvos sukimosi, jis pasisuko į mane ir lyg erzindamas tarė:

– Paliesk.

Atsargiai paliečiau dėklus drebėdamas iš baimės, kad bet kurią akimirką trenks šūvis. Kadangi kitas vyras buvo nuėjęs, o mes abu sėdėjome tamsoje, uždengti stoginės šešėlio, atrodė, kad į mane staiga įsiskverbė kažkas nesveika. Savimi stebėdamasis švelniu balsu ėmiau jam pasakoti apie jaunutį savo sūnų, kurio negalėjau turėti dėl savo jauno amžiaus; man niekuomet anksčiau nebuvo atėję į galvą, kad aš galėčiau būti tėte – kadangi juo, savaime suprantama, ir nebuvau. Tačiau, kaip ten bebūtų, aš labai mylėjau savo sūnų, o vyras atidžiai klausėsi. Galbūt jis manė, kad aš girtas – arba trenktas. Įsivaizduojamas sūnus sėsdavo man ant kelių ir aš bučiuodavau jam galvą.

– Jis taip myli savo tėtę, – pasakiau vyrui tokiu šleikščiai saldžiu balsu, kad vos pats neapsivėmiau.

– Gerai, kad turi gerą sūnų, – tarė vyras.

– Jis visuomet mane glosto ir bučiuoja, – pasakiau. Taręs tai, aš pakėliau akis į vyrą, kurio akys buvo pradėjusios žvilgėti – jos priminė man akis ruonio, kurį buvau matęs uždarytą zoologijos sodo narve.

Aš paklausiau jį, ar jis turi sūnų. O kaipgi kitaip – visi italai turi sūnus, o jo sūnus dar lankė kažkokį sportą. Išsitraukęs piniginę, jis parodė man prastai padarytą jauno vyruko su paprastu treningu fotografiją.

– Ar tu jį myli? – paklausiau beveik pakuždomis, ir jis patvirtino, energingai iškvėpdamas pro šnerves karštą orą bei persibraukdamas ūsus. Po to, norėdamas dar labiau pabrėžti savo žodžių tikrumą, jis įsikišo smilių į kelnių prarėžą.

– Aš taip pat myliu savąjį – jis jaunesnis už taviškį, – tariau. – Susilaukiau jo, kai man buvo šešiolika, ir jis visuomet nori sėdėti man ant kelių.

Nuo šių žodžių vyras ėmė kažkaip keistai stenėti.

– Pirmyn! – energingai paskatino mane Loua. – Pirmyn šia teisinga kryptimi ir nieko netrumpink!

– Dabar tu tikrai pagavai siūlą ir bus labai įdomu sužinoti, koks bus šios istorijos tęsinys, – nemažiau energingai paantrino savo seseriai Jouna.

– Tiksliau pasakius, tikrąjį siūlą, tad galbūt mūsų galūnės veikiai ims stiprėti, o jėgos pasieks net ir juosmenį – supranti? Jei tik tau pasiseks...

Louai nepavyko užbaigti sakinio pritrūkus kvapo, ir aš ėmiau tęsti istoriją dar svaresniais žodžiais:

– Išgirdęs šiuos keistus garsus iš jo gerklės, aš ištiesiau ranką ir tylėdamas ėmiau žaisti su juo – tačiau taip, kad jis galėtų suprasti taip, kaip norėtų. Apsiraminęs jis užsimerkė ir atrodė, kad tuoj ims murkti kaip katinas.

– O ar tavo sūnus kartais nesėdi šitaip tau ant kelių ir neglosto tavęs – štai šitaip? – paklausiau aš, palinkęs prie vyro karštoje tamsoje.

– Ne, – tyliu balsu lėtai atsakė jis, aiškiai neapsispręsdamas, ar jam toliau sėdėti šioje pozoje ir mėgautis tuo, kas jam patiko, ar pašokus uždaužyti mane lazda arba nušauti, idant apsivalytų nuo nuodėmingų jausmų.

– Tai nuostabi istorija, – giliai įkvėpusi pasakė Loua. – Tegul aš prasmegsiu skradžiai žemę, jeigu nepasijutau stipriau.

– Sargui turėjo būti malonu, kad kažkas meiliai su juo elgėsi, – tarė Jouna.

– Man atrodo, kad niekas kitas nėra toks nesuprastas kaip sargai, – pridūrė Loua.

– Aiškiai matosi, kad šitas nejuto meilės santuokoje, – pastebėjo Jouna.

– O gal net ir tėvų meilės vaikystėje, – pridūrė Loua.

– Ne jis vienintelis, – tarė Jouna, ir jos balse nuskambėjo tiek gyvenimo patirties, kad šiuo atžvilgiu ji galėjo būti senė.

– Meilė gyvenime nedažna, – atsiduso Loua. – Ir mažai kam tenka laimė ja pasidžiaugti.

Jos balsas skambėjo dar dusliau nuo gyvenimiškos patirties nei sesers; be to, atrodė, ji tuoj prapliups ašaromis.

– Mums nėra jokio reikalo keliauti į Italiją, idant susipažintume su tokiais dalykais, bet tęsk toliau ta pačia kryptimi ir nieko neslėpk, – paliepė Jouna.

Buvau išsigandęs, kad seserys niekada nebepames savo įpročio viską kontroliuoti – pertraukinėti mane, pasakotoją, arba neleisti pasakyti nė žodžio, tačiau jų paskutinius žodžius supratau kaip pagyrimą, paskatinimą naujiems žygiams, todėl drąsiai tęsiau istoriją:

– Paskui aš delnu paliečiau rankeną, parodydamas, kaip mano sūnus glostė mane. Tačiau prisibijojau netyčia žengti per toli. Tiesa, mano baimė neturėjo jokio pagrindo, kadangi sargui aiškiai patiko mano ranka – dar labiau nei mano sūnus. Vietoje to, kad pasipriešintų, jis netgi padėjo mano rankai paliesti netikėčiausias vietas. Tai tęsėsi taip ilgai, jog man pradėjo pabosti, ir aš jau norėjau nutraukti žaidimą.

– Ne! – protestuodama riktelėjo Loua.

– Nenutrauk! – parėmė seserį Jouna.

Užsitęsus mūsų žaidimui, jis padėjo savo plaštaką ant manosios, aš netyčia paliečiau pistoletą, ir mano kūną lyg žaibas trenkė. Aš pasijutau lyg trenktas elektros. Vyras nustebęs žvelgė į mane tamsoje.

– Tau nieko labiau nesinorėjo, tik kad jis tave primuštų, – daugiaprasmiškai tarė Loua.

– Visų pirma su lazda, – pridūrė Jouna.

– O paskui jis nutaikytų į tave vamzdį ir tu prileistum kelnes, – grėsmingai ištarė Loua.

Tai buvo ne mano žodžiai. Aš nebuvau nužengęs taip toli į praeities istoriją, kurios niekada ir nebuvo. Tačiau seserys greičiausiai buvo perskaitę mano mintis, todėl toliau tęsiau pagal jų nurodytas gaires.

– Loua, kas pasakoja – tu ar jis? – priekaištaujamai paklausė Jouna seserį.

– Aš pažadu tylėti, – tarė Loua. – Tęsk toliau – tu autorius, ne aš.

– Paskui įvyko tai, kad prieš vyrui nuspaudžiant gaiduką ir paleidžiant šūvį, kuris turėjo suplėšyti mano galvą į skutelius, aš griuvau kakta jam į krūtinę ir palaužtas, vaitodamas ir vos nenužudytas ėmiau lieti ašaras.

Seserys atsikvėpė.

– Dabar jau panašu į istoriją, – tarė Loua.

Daug vėliau aš pradėjau įtarti, nors iš tiesų dėl ničnieko negaliu būti tikras, kad po to, kai vos nebuvau nušautas, Loua pajuto pirmuosius gyvybingumo požymius stuburo smegenyse.

Neilgai mąsčiau apie tai, veikiai ir vėl pradėjau vynioti savo istorijos kamuolį lėtai, su pauzėmis, tempdamas laiką ir laukdamas, kada pasibaigs mano darbas ir galėsiu eiti namo, idant galėčiau apsvarstyti, kur atsidūriau ir kaip toliau pratęsti savo istoriją:

– Vyrui mano sugniužimas atrodė visiškai natūralus dalykas – jis ramiausiai murkė sau į tankius juodus ūsus, kurie po šnervėmis buvo kiek pageltę nuo rūkymo. Sugebėjimas tabako dūmais nusidažyti ūsus Italijoje laikomas vyriškumo požymiu.

– Ar jis palietė tavo kaklą? – pertraukė mane Loua, kuri, rodės, buvo taip sutverta, kad nieku gyvu negalėjo nustygti vietoje netrukdžiusi man pasakoti.

– Italai neliečia kaklo, – pertarė Jouna.

– O tai ką gi jie liečia? – įsižeidusi purkštelėjo Loua.

– Savaime aišku – jie abiem rankomis suima veidą, – atsakė Jouna.

– Taip daro moterys – ne vyrai, – nenusileido Loua, nors absoliučiai ničnieko neišmanė apie italų meilinimosi taisykles.

– Aš troškau, kad jis prispaustų mane prie savo prakaito ir naminio muilo riebalų kvapo, kurie dvelkė nuo jo drabužių, – tariau, norėdamas susigrąžinti istoriją.

– Ir taip kurį laiką gulėjai be dvasios ir tylėjai, – tarė Loua.

– Tik nenutilk dabar! – sunerimo Jouna.

Apsimetęs, kad paskendau prisiminimuose, leidau seserims pačioms pratęsti istoriją.

– Pasistenk, pasistenk atsigauti ir tęsk istoriją, – ėmė prašyti Jouna, gavusi iš sesers ženklą, kad gali kalbėti už abi.

Jai neilgai teko laukti. Nurijęs seiles, aš pasakiau, kad netrukus man pagerėjo, o paskui pridūriau, kad vyras pasakė lygiai tą patį, ką ir ji:

– Tik nenutilk dabar!

– O ar tavo sūnus daro taip? – paklausiau, leisdamas rankai nuslysti prie širdies.

– Aišku, kad ne! – šaltai nutraukė Loua.

– Ne, – atsakė vyras su neviltimi balse.

– O ar taip patinka? – paklausiau, patraukdamas ranką nuo prasegtų marškinių ir tikrąja to žodžio prasme paliesdamas kotą, žvilgantį tarp jo kojų.

– Nuostabu! – pergalingai sušuko Loua. – Pagaliau malkos įsiliepsnojo ir tegul mane griausmas, jei mano kojos veikiai neims spurdėti ir aš vėl galėsiu į jas įsistoti – kaip tada, kai tik pradėjau vaikščioti ir žengiau taip šauniai, už nieko nesilaikydama, kad visi sakė: „Šitai mergaitei – tiesiai į baletą“.

– Man patinka ir aš norėčiau, kad mano sūnus irgi taip darytų tėtei, tačiau jis visiškai atsidavęs sportui, – tarė sargas taip nuoširdžiai, lyg būtų ėjęs išpažinties pas kunigą.

Išgirdęs tai, kaip pagyrimą pasakiau jam, kad jo ūsai su geltonais dryžiais buvo labai gražūs – pamalonintas vyras nusižvengė kaip kumelys. Aš paklausiau, ar galima paliesti dryžius pirštais ir pažiūrėti, ar paskui ant pirštų galų jausis tabako kvapas, ir jis atsakė:

– Žinoma, mielasis.

Savaime suprantama, tabako kvapas prilipo prie pirštų – o taip pat ir česnako, mat dėl tam tikrų priežasčių česnako kvapas Italijos vyrams kaupiasi ne pilve, o plaučiuose. Toliau tęsiau savo žaidimą ir vyrui jis patiko. Jam patiko justi smiliaus galiuką, kuris kartais nuslysdavo nuo ūsų, paliesdamas lūpas. Aš nežinau, ar tikrai dėl šito, bet netrukus jis pradėjo stenėti, švokšti, ir atrodė, lyg būtų staiga pasigavęs gripą ir prisipylęs į burną verdančio limonado, idant išplėštų tą gripą iš savęs.

Mane kažkoks velnias sugundė – aš pabučiavau barzdą. Vyro reakcija buvo kaip sraigės, bakstelėtos šiaudu – jis akimirksniu kiečiausiai suspaudė lūpas; tai rodė, jog ligi šiol jis nebuvo buvęs su kuo nors kitu, išskyrus savo žmoną, kaip paprastai sakoma, kadangi bučiuotis nemokėjo. Tai yra pirmasis menas, kurį kiekvienas jaunuolis

Italijoje išmoksta iš prostitučių, jei jos nelaiko savęs vien dulkinimo mašinomis. Dabar aš pasiverčiau prostitute, kuri bare motiniškai ruošia berniuką vedybiniam gyvenimui. Aš praplėšiau jo sučiauptas lūpas liežuviu – vyras nesipriešino. Kol aš dirbau savo darbą, jis tris kartus išstenėjo kažkokius garsus iš stemplės, tačiau manęs neatstūmė. Galiausiai jis dar kartą sustenėjo – vis dar praverta burna.

– Gali ir toliau, – gerkliniu balsu sugargaliavo jis, mat jam dar nebuvo atėję į galvą užsičiaupti.

Istorijai pasiekus šį tašką, Loua staiga ėmė visu balsu klykti. Aš ir Jouna nustebę žvelgėme, kaip ji staiga užsikimšo ausis.

– Nenoriu klausytis toliau, kol nesuprasiu, ar tai praeis, ar tęsis! – sušuko ji.

– Kas čia tau dabar darosi? – visiškai suglumusi išstenėjo Jouna.

– Man pasirodė, kad į kūną ėmė skverbtis gyvybė, tačiau nesu tikra, kad tai – ne išsigalvojimas, – atsakė Loua, klausydamasi savo kūno.

Jouna pakratė galvą, lyg bandydama kažką nuslėpti, tačiau tuo pačiu suprasdama, kad nieko nuslėpti neįmanoma.

– O gal tu manai, kad netrukus tau sugrįš jėgos – anksčiau negu man? – tęsė Loua.

– To niekada nebus, – atsakė Jouna. – Mes per daug panašios, kad pakęstume tokią nelygybę. Mes arba atgausime jėgas abi vienu metu, arba neatgausime nė viena.

– Jėga remiasi ne teisingumu, o teisingu neteisybės naudojimu, – atkirto Loua. – Didžiausia jėga slypi neteisybėje, o džiaugsmo ir malonumo daugiau lygybėje.

Po to Loua paliepė man nuėjus į vaistinę nupirkti ausų kaištelius ir užkimšti jais Jounai ausis.

– Mes negalime atgauti jėgų vienu metu, – paaiškino ji, kai aš grįžau nešinas kaišteliais. – Mat likimo nulemta taip, kad tau teks mus vesti, tačiau mūsų šalyje dvipatystė, deja, draudžiama. Būtų nuostabu, jei abi galėtume ištekėti už to paties vyro. Tačiau, pasak pranašystės, tam, kad galėtume ištekėti ir visiškai tavimi pasidžiaugti, viena iš mūsų turės mirti.

– Viską apie tai žinau, – sukuždėjo Jouna, įsikniaubusi į sesers krūtinę taip kaip aš mano istorijoje apie mane ir vyrą.

Kai seserys kiek paverkė, abi nusišluostė ašaras, ir Loua liepė man tęsti toliau, lyg ničnieko nebūtų atsitikę.

Man sunkiai sekėsi atrasti siūlo galą, tačiau galiausiai po netrumpų svarstymų tęsti ar verčiau sustoti, aš priėjau išvados, kad geriausia būsią tęsti, ir pradėjau taip:

– Siekiau liežuviu ir delnu tiek, kiek galėjau. Aš praplėšiau jo lūpas liežuviu, o paskui dantis – pirštais. Tačiau paskui staiga nutiko kaip visą laiką mano gyvenime – pasiekus tikslą, aš suvokiau, kad savo kvailumu pats atvedžiau save prie liepto galo ir nebeturėjau jokio noro tęsti. Man užvis labiau norėjosi dingti iš ten. Vos nusprendžiau pasitraukti iš klystkelių ir pasukti tiesiojo kelio link, sargas staiga tyliu balsu prabilo, dairydamas aplinkui.

– Eik paskui mane, – tarė jis ir aš vangiai nusekiau iš paskos.

Mes įėjome į tamsų namą su stačiais laiptais – aš ėjau antras, o vyras, atrodė, puikiai žinojo kelią. Nors pastate buvo tamsu, blanki šviesa, besiskverbianti pro į gatvę atsuktus langus, kiek apšvietė apsilupusias ir apleistas sienas. Kvapas, tvyrojęs patalpoje, buvo ne tiek sumišęs šunų ir žmonių šlapimo, kiek drėgmės. Taip pat atrodė, kad nuo pastatymo name niekas nebuvo dažyta. Pačioje palubėje tamsavo angos, užaklintos pinučiais – idant nepriliįstų balandžių. Niekuomet nebijojau tamsos, tačiau man rodėsi, kad sienų plyšiuose ir aplinkui mane krebžda vabalai – nors gal tai tebuvo išsigalvojimas. Lipdamas laiptais aukštyn, aš spėjau, kad dalį pastato užėmė butai, o apačioje buvo sandėlis, kurį vyras ir jo bičiulis naktimis turėjo saugoti nuo vagių. Viršuje mes pasiekėme siaurą koridorių – ten jis geidulingai palytėjo mane, ir aš visiškai nesipriešinau. Vyras tyliai suinkštė, kad čia esą nėra visiškai saugu.

– O ar negalim nueiti į sandėlį? – sukuždėjau.

– Ne – gali atvažiuoti sunkvežimiai su skerdiena ir šviežiomis daržovėmis, – atsakė jis.

– Gali būti, kad jie ilgai užtruks iškraudami prekes, – tariau, lyg būčiau nors kiek išmanęs sandėlių reikalus.

– Sunkvežimiai ir krovėjai greitai išvažiuoja, tačiau paskui ateina kiti darbininkai ir pradeda kabinti mėsą ant kablių bei stumdyti dėžes. Mums teliko valanda, tad turime paskubėti.

Skubumas jaudrino mane. Niekada nebuvau jutęs panašaus geismo – būti kartu su kitu nuogu žmogumi šalia neseniai paskerstų, drėgnų gyvulių kūnų.

– Nuostabu! – šūktelėjo Loua. – Šitai puikiai apibūdina žmogų.

Jouna užkimštomis ausimis nieko negirdėjo, todėl nepritarė Louai.

– Ne, šito negalim, – suvapėjo jis. – Voliotis jaučių kūnais – nuodėmė prieš dievą.

Jis skubiais žingsniais pasileido laiptais žemyn, o aš lėkiau iš paskos.

– Prieš dievą? – paklausiau.

– Taip, – atsakė jis. – Tai būtų ir jaučių kūnų išniekinimas – čia niekada nebūna karvių.

– Tučtuojau liaukis, tačiau vis tik tęsk ta pačia kryptimi toliau! – pertraukė mane Loua ir ėmė kvatotis. Nuo jos džiaugsmo ir gyvuliško juoko atrodė, jog kūnas žemiau juosmens šiek tiek sujudėjo.

Jounos ir jos ištikimybės garbei turiu pasakyti, jog ji neatsikimšo ausų, nors ir regėjo, kad istorijoje įvyko kažkas svarbaus – ji tik kiek sukrutino lūpas.

Po to jis nuvedė mane į nedidelę patalpą šalia prekybos salės, kuri atrodė lyg pusė cirko arenos po stogu – tai buvo vaikų žaidimų aikštelė. Aš puikiai visa tai pažinojau – pavyzdžiui, arkliukus, į kuriuos motinos įsodindavo vaikus ir priveržsaid diržais, idant jie galėtų sūpuotis, kol jos apsipirkinės. Ten taip pat buvo futbolino stalai – jie buvo panašūs į biliardo, tačiau su virbais, siekiančiais per visą stalo plotį. Ant tų virbų buvo kvailai suverti futbolistai su ore maskatuojančiomis kojomis. Žaidimo esmė yra įspirti kamuolį į vartus.

– Jokių bereikalingų aprašinėjimų ir nukrypimų į lankas! – sušnypštė Loua. – Eik prie esmės.

Tą paros valandą patalpoje tebuvome mudu ir abu įmušėme po savo įvartį. Po to sargas prisėdo ant betoninių grindų, idant galėtų atgauti kvapą bei atsikvošėti po įtampos. Tuo tarpu apsidairiau aplinkui. Virš cirko buvo stogas, kurio dalis buvo uždengta pusiau permatomomis banguotomis plokštėmis – jos buvo panašios į langus, tačiau menkai praleido šviesą. Tačiau aš vis tik pastebėjau, kad atsisėdęs jis susiėmė rankomis už burnos, ir aš išgirdau užslopintą verksmą. Jis nušliaužė po vienu futbolino stalų, mėgindamas po juo pasislėpti nuo blausios šviesos. Aš puikiai mačiau, kad po džiaugsmo, kurio jis pats siekė, jį ėmė graužti sąžinė. Tarp vyrų tai gana dažnas reiškinys – ypač jei daro ką nors, ko niekada nebuvo darę anksčiau ir darydami tai jaučia didžiulį malonumą. Visos prostitutės pažįsta šį jausmą. Po to juos apima noras raudoti, kadangi jie suvokia esantys su ničniekuo nesusiję ir kad dėl visko kalti kiti, o paskui juos apima įsiūtis. Tačiau sargas nieko nedarė – jis tik susigūžė. Tačiau manęs sąžinė visiškai negraužė – aš net pats nustebau. Atvirkščiai – kaip kad dažnai būna prostitutėms, man norėjosi jį apmyžti.

– Gerai, – tarė Loua. – O dabar papasakok apie savo nuostabą, ir tegul tame slypi jėga!

Man daugiau nebesinorėjo tenkinti seserų įgeidžių. Manau, kad niekam nesinori tenkinti kitų norų istorijai įsivažiavus. Pasakotojas paprasčiausiai tęsia, kaip nori – ir aš padariau tą patį:

– Gerokai vėliau – kai jau buvau įsikėlęs gyventi pas sargą ir jo žmoną – aš supratau, kad tai buvo mano užkietėjimo pradžia, ir nuo to laiko stengiausi būti toks visame kame. Po šio įvykio aš ničnieko nebesiėmiau – nebent to, kam tiko mano užkietėjimas, nors jis turėjo ir savų trūkumų – savo užkietėjime aš privalėjau paslėpti savo nuolankumą.

Jau buvo pradėję brėkšti...

Loua žvelgė į mane, laukdama pratęsimo. Nebetariau nė žodžio, nes, vos baigus sakinį, mane apėmė siaubas – aš ėmiau bijoti pratęsimo, kuris įvairiomis formomis puolė mane iš visų pusių. Man nesinorėjo problemų. Istorija pati liejosi, ir aš nusprendžiau,

kad privalau ją nutraukti dėl savęs paties – sustoti, mauti pro duris ir niekuomet nebesugrįžti į tą patį liūną. Man pavyko atsistoti ant kojų. Seserys, suvokusios, jog ketinu sprukti, ėmė šaukti, liepdamos man grįžti. Kai apsimečiau, kad neišgirdau, ir pravėriau duris, ant mano galvos pasipylė baisiausi keiksmai – ne ką prastesni už čigonų. Jos pranašavo man netolimą mirtį, šaukė, kad aš ta žmonių rūšis, kurie meta ko besiėmę – ypač vos tik pasirodo pirmieji darbo vaisiai. Paskiausiai aš išgirdau, kaip jos ėmė grasinti pasiųsiančios man savo mamą.

– Ji pažįsta tavo močią ir žino daug ką apie jūsų šunaują – ją pačią, tavo tėvą ir tave! – rėkė Loua.

– Palauk! – šaukė Jouna.

Nužingsniavau tiesiai namo pas tėvus – ne į savo butą, kurį išsinuomavau, vos įsigijęs pastovų darbą ir atlyginimą. Tebeturėjau raktus nuo tėvų namų ir įėjau nepaskambinęs skambučiu. Kiek pastoviniavęs pirmame aukšte, užlipau laiptais į kambariuką mansardoje, kuriame vaikystėje buvau įsirengęs savo būstinę.

Neilgai ten prasmoksojus, pasigirdo durų skambutis, o paskui mama atvėrė duris. Po valandėlės pasigirdo duslus balsas – mama šaukė mane:

– Kažkokia moteris nori su tavimi pasikalbėti!

– Tegul užlipa čia, – atsakiau pamanęs, kad mama neišgirdo, kai aš atėjau.

Po akimirkos tarpduryje išdygo moteris – kiek jaunesnė nei mama, tačiau su tokia pačia mokytojiška fizionomija. Turiu prastą atmintį žmonių veidams, tad iš pradžių visiškai nesupratau, kas ji tokia.

Moteris prisistatė tik po to, kai įsitaisė ant senos kėdės su atramomis rankoms – tuomet ji pasisakė esanti dvynių motina.

– Taip, žinau, – atsakiau stebėdamas ją, tačiau nerasdamas nė vieno panašumo tarp jos ir seserų veidų.

– Loua ir Jouna atsigimusios į tėvą, – perskaitė mano mintis moteris.

Paskui be jokio įvado ji ėmė aiškinti, kad nėra jokios abejonės,

jog jos dukterų kūnuose ėmė skleistis teigiama jėga, ir tai esąs mano nuopelnas.

– Arba tavo kaltė, – pridūrė ji. – Tačiau palikime pagyrimus ir kaltinimus – žmogiškuose santykiuose svarbiausią vaidmenį vaidina tai, kad jeigu kas nors įvyksta kieno nors dėka, tas kas nors privalo prisiimti atsakomybę už savo veiksmų rezultatus. Jam nevalia išsižadėti savo pareigų.

Man nė neatėjo į galvą klausytis panašiai nuvalkiotų argumentų, tačiau vis tik likau atsukęs ausis.

– Aš nežinau, kaip tai įvyko, tačiau prieš tau atsirandant jų gyvenime – ar pasakojimuose – niekam nė nebūtų atėję į galvą, kad jos kada nors atsistos ant kojų, – tęsė moteris, nenuleisdama nuo manęs akių. – O dabar žmogus, tai yra aš, jų motina, gali susilaukti to, kad jos vėl mane užgrius – pusiau luošos, tačiau jokiu būdu ne savarankiškos, ir šito aš visiškai nenoriu. Tu vienas kaltas dėl šitos naujos gyvybės, ir dėl to sakau tau: elkis kaip pridera krikščioniui, prisiimk atsakomybę už savo veiksmus ir istorijas ir imk į žmonas tą, kuri pirmoji atsistos ant kojų. Kita palauks geresnių laikų.

Po to moteris atsistojo ir, prieš išeidama pro duris, kurios jai kalbant liko atviros, pridūrė:

– Kitaip gali labai pasigailėti ir pats spjaudysi ant savo likimo.

Tarusi tai ji išnyko laiptų apačioje, ir aš išgirdau, kaip lauko durys užsivėrė. Tą pat akimirką tarpduryje išdygusi mama puolė mane klausinėti su tokiu nekantrumu, kad aš net negalėjau patikėti, jog ji gali šitaip pulti klausinėti, nė nemėgindama nuslėpti, kad kažką žino:

– Kas ši moteris ir ko ji iš tavęs norėjo?

– Nieko, – sausai atsakiau, tačiau kiek sunerimau.

– Tuomet tai bus pirmas kartas, kai šitokia moteris nieko nenori iš vyro, – tarė mama.

Iš šio pastebėjimo aš supratau, kad mama kažką slėpė.

– Gal, – teištariau.

– Kaip manai, kodėl jai buvo užvertos švietimo skyriaus durys? –

paklausė mama, ir man neliko nieko kita, kaip tik nusijuokti iš to, kad ji – kaip ir visi kiti mokytojai – tegalvojo apie švietimą ir teisybę.

– Neturiu menkiausio supratimo, – atsakiau.

– Tikiuosi, kad ir toliau to nesuprasi, tačiau šiam kartui palieku tave ramybėje, – ištarė ji ir nusileido laiptais žemyn.

Naktį aš nusprendžiau nepasiduoti ir nepasitraukti darbo viduryje, prisiimti atsakomybę už savo veiksmus ir istorijas. Grįžau atgal. Kai pravėręs duris dirstelėjau į miegamąjį, seserys elgėsi lyg ničnieko nebūtų atsitikę. Besisėsdamas jutau, kad mano galva visiškai tuščia, tačiau vos tik mano sėdynė prisilietė prie kėdės, atmintyje staiga sušmėžavo tas pats sakinys, kuriuo buvau nutraukęs istoriją, ir, nieko nelaukdamas, aš pratęsiau:

– ... brėkšti, kai mes pasilenkę palindome po uždanga.

Iš pradžių man pasirodė keista, kad sugebėjau prisiminti paskutinius sakinio žodžius, nors tada nė nemaniau jų įsiminti – mat buvau tvirtai nusprendęs toliau nebetęsti. Aš ir iš tiesų buvau juos pamiršęs, tačiau dabar buvau visiškai tikras, kad istoriją tęsiau nuo teisingos vietos. Manyje kažkas dunkstelėjo – panašiai kaip grindlentė, kai ji tinkamai prigula grindyse prie gretimos, ir mačiau iš seserų veidų, kad ir jos buvo patenkintos. Jos buvo išmokytos prisiminti žodžius, kadangi vaikystėje abi priklausė jaunųjų krikščionių sąjungai, į kurią nebūtų priimtos, jei neprisimintų žodžių. Tačiau man atmintis buvo, taip sakant, į kraują įaugusi. Dėl šito negalėjo kilti jokių abejonių. Vieną kartą pas senelį su senele įvyko giminės susitikimas, kadangi senelis, kaip buvo panašu, ketino palikti šį pasaulį. Jis sėdėjo gražiai apsirėdęs svetainėje, laukdamas visų giminaičių. Jo dukterys buvo tokios nepataisomos pliuškės, kad net ir namuose tvyrant tėvo mirties šmėklai – kuri, rodos, turėjo nuslopinti kasdienius tauškalus, kadangi tai buvo atsisveikinimo valanda – jų liežuviai malė visu pajėgumu. Puikiausiai atsimenu, kad vienos dar trūko, ir visi laukė. Senelis atrodė išsekęs, sėdėdamas krėsle jis porino savo žentams apie praėjusias dienas, kai staiga ji įsiveržė pro duris su tokia žodžių lavina, kad senelis nutilo viduryje sakinio. Seserys puolė tauškėti viena per kitą, ir tai tęsėsi gal pusę valandos, jei ne ilgiau,

nors ničniekas nesiklausė. Kai jos galiausiai aptilo, žentai pasinaudojo proga ir sunėrė rankas, leisdami seniui tęsti savo pasakojimą – jei jis dar nebuvo pamiršęs, kur sustojo. Tačiau kai senelis vėl prabilo, jis pataikė taip tiksliai ten, kur buvo sustojęs, kad vienas iš žentų nesulaikė savo nuostabos:

– Tikrai gaila, kad tu miršti – juk tokią gerą atmintį turi...

Dabar atėjo mano eilė žengti senelio pėdomis ir tapti prisiekusiu giminės nariu. Aš tęsiau toliau:

– Mes išėjome iš salės. Tuo pat metu kažkoks praeivis dirstelėjo į mudu, ir man pasirodė, jog jis suprato, ką mes buvome padarę. Tačiau tą pačią akimirką privažiavo autobusas ir mes nieko nelaukdami įšokome į jį. Važiuodami gatve mudu tylėjom, netardami nė žodžio apie kitą susitikimą. Išlipau ne ant kampo netoli namų, kuriuose gyvenau, bet kitoje vietoje – tikėdamas suklaidinti tą, kuris galbūt ketino mane pasekti. Nuvingiavau aplinkiniais keliais, palei šiukšlių dėžes dviem skersgatviais, ir kai galiausiai įsitikinau, kad niekas manęs neseka, pasukau prie namų, pravėriau duris, įsmukau į vidų ir šokau į lovą pas Džiną. Toji sujudėjo, prisitraukė mane prie savęs, leisdama suprasti, jog jai manęs reikia, ir aš leidau jai pajusti save visa jėga. Tuomet ji per miegus sumurmėjo:

– Nieko sau!

Aš ją puoliau dukart – lyg išbadėjęs vilkas. Antrąjį kartą ji visiškai prabudo ir ničnieko man nepagailėjo. Pajutęs tai aš nusisukau ir ėmiau verkti.

– Kas nutiko? – paklausė Džina, bandydama iškvosti mane, tačiau ničnieko nepešė.

Neužilgo ji pradėjo ruoštis į darbą. Nusipraususi ir susitvarkiusi – ji retai valgydavo pusryčius namie – Džina demonstratyviai atsisėdo ant kėdės ir, švelniai paėmusi man už čiurnos, tarė:

– Greičiausiai tu ilgiesi namų – žmonės iš šiaurės tokie, ir ilgesį paprastai lydi ašaros.

Džina turėjo įprotį viskam rasti paaiškinimą ir ji tikėjo tik tuo, kuo pati norėjo tikėti. Iš tam tikros pusės tai buvo naudinga, nes ji

pati slėpėsi po savo žinojimu, ir aš veikiai pajutau, kad, gyvenant su ja, lengviausia buvo leisti jai gyventi saviapgaulėje. Tai mane liūdina, tačiau tokia jau ta žmogiškoji prigimtis, kad kai kurie tiesiog nori būti apgauti – ir tegul. Žinau, kad leisdamas kitiems apsigauti ir apsimesdamas, kad pats tuo tiki, tapsi laisvas. Pats esu daug kartų tuo įsitikinęs ir laikausi šio devizo: „Stenkis išlaisvinti kiek galima daugiau žmonių meluodamas sau – tai suteiks tau gyvulišką džiaugsmą ir paniekos jausmą“.

Vieną rytą, vos nusiprausęs apsivilkau, duryse staiga išdygo sargas (Džina buvo ką tik išėjusi į darbą). Nežinau, kaip jis surado mano namus ir iš kur jis žinojo, kad aš čia gyvenau – tad didžiai nustebau. Vienintelis įmanomas paaiškinimas buvo tas, kad jis iššoko iš važiuojančio autobuso ir sekė mane iš nuotolio – arba paprašė savo draugą pasekti mane (gali būti, kad prieš tai sargas buvo išsiuntęs jį tik dėl akių). Taip pat gali būti, kad jo draugas visą laiką buvo autobuse – tik aš to nepastebėjau. Tačiau, kaip ten bebūtų, kažkas pastebėjo, į kuriuos namus aš užėjau.

Šis atsitikimas įvyko praėjus dviem dienoms po mūsų pažinties. Kai suskambėjo durų skambutis, aš tebebuvau su pižama. Nelaukiau jokių svečių ir pamanęs, kad tai galėjo būti vagis, duris pravėriau labai atsargiai. Už durų stovėjo besišypsantis nepažįstamas vyriškis, žvelgdamas į mane ir su nuostaba, ir su džiaugsmu.

– Tai nepažįsti manęs?

Pamėginau prisiminti šį veidą, tačiau jis vėl prabilo:

– Nieko keista – manęs niekas neatpažįsta, nebent būnu apsivilkęs sargo drabužiais.

Vis vien niekaip negalėdamas prisiminti, kur galėjau būti jį matęs, ir pakračiau galvą.

– Tai turėtum prisiminti rudąją barzdą su geltonais dryžiais po nosimi, – tarė jis kiek nusivylęs.

Žvilgtelėjau į barzdą, tačiau jis staiga neprašytas žengė į vidų.

– Nuo tavo moters skaniai kvepia, – tarė jis, uostinėdamas į visas puses. – Dabar, būdamas su savąja, aš galėsiu galvoti, kad kartu esu su tavimi ir tavąja.

Pirmąjį kartą tuo viskas ir pasibaigė, tačiau vėliau jis ėmė ateiti dažniau ir tapo agresyvesnis – jis liepdavo man glostyti ne tik savo barzdą, bet ir kitur, ir ką nors jam kalbėti. Šitaip manimi bežaisdamas, kartą jis išsitarė, jei aš būčiau mergina, o jis pats nebūtų vedęs geriausios moters pasaulyje, jis tučtuojau mane vestų ir užtaisytų man vaiką.

– Man atrodo, kad būtų nuostabu užtaisyti tau vaiką, – visas švytėdamas tarė jis.

Aš pasisakiau nesąs tikras, tačiau jis liepė man užsičiaupti ir per daug nesikuklinti.

Man šitie juokai netgi šiek tiek patiko – kadangi mums visiems patinka pakankamai didelės nesąmonės.

Kartais, kai neskubėdavo išeiti, jis neslėpdamas džiugesio imdavo pasakoti, kaip gvelbdavo iš parduotuvės įvairius smulkius daiktus, pavyzdžiui, aliejų ir vaisius – visada pernokusius ir kiek apgedusius, idant nepadarytų žalos žemės ūkiui. Jis sakėsi jaučiąs užuojautą ūkininkams, kadangi jiems nėra lengva pragyventi iš savo darbo – viskas nuplaukia į tarpininkų rankas. Dėl šios priežasties jo žmona kartais slapta išgerdavo, ir buvo privalu atnešti jai kokį lašelį, tad jis pavogdavo jai vyno iš statinių ir laistytuvu pripildavo į jas vandens. Vyno pardavėjai to nėsyk nebuvo pastebėję.

– Po truputį taip ir susirenka, – gudriai prisimerkęs tarė jis.

Dalijausi jo džiaugsmu, tačiau visiškai nenorėjau tapti jo perpardavinėtoju ir vaikščioti iš namų į namus, siūlant žmonėms medų, vyną, suvytusius obuolius ir taip toliau.

– Man reikia būtent tokio žmogaus kaip tu – iš veido sąžiningo, o viduje – lapino, – tarė jis, įgnybdamas man į skruostą.

Persigandęs papurčiau galvą, kad parėjusi namo Džina gali pajusti naują kvapą – kito žmogaus kvapą – arba ką nors pagalvojus darbe pareis namo ir užtiks mus, kaip paprastai būna, ir ne tik anekdotuose.

Paprastai jis nerodydavo jokio susidomėjimo manimi ar mano reikalais – dažniausiai jis kalbėdavo apie save patį, tačiau kartą užklausė, ką aš veikiu Italijoje. Atsakymo, savaime suprantama, visiškai nesiruošė laukti ir atsakė į savo klausimą pats:

– Aišku, kad pasidžiaugtum saule pačioje puikiausioje šalyje visame pasaulyje.

Atsakiau, kad Italija esanti graži, tačiau iš tiesų aš čia studijavau ir gyvenau šiame bute su moterimi, vardu Džina. Jam ir viena, ir kita atrodė visiškai natūralu.

Jo reakcija manęs visiškai nenustebino. Toks mąstymas man buvo pažįstamas. Tačiau visuomet pasijusdavau nepatogiai, kai kas nors išsireikšdavo panašiai vaikiškai:

– Jeigu eini mokslus, privalai gerai valgyti.

Šioje pasaulio dalyje prisisprogti maisto buvo laikoma vaistu nuo visų ligų. Be to, vietiniai žmonės taip pat šventai tikėjo, kad jų laukia pragaras, jei bent pusę minutės negalvos apie futbolą, ir galvoti apie jį visą dieną nebuvo nieko bloga. O pačia švelniausia studijų pasekme buvo laikomas neišgydomas mieguistumas, nuo kurio žmonės galiausiai mirdavo.

– Mokslai atima iš jaunų vyrų apetitą, – tarė jis. – Tau reikia valgyti sveikai, o tokio maisto negausi iš moters, kuri visą dieną dirba kontoroje.

– Aš maistą gaunu iš savęs, – atsakiau.

– Iš savęs? – priblokštas paklausė vyras.

– Aš gaminu maistą, – paaiškinau.

– Ką? Tai gal tu moteris? – paklausė jis ir nustebęs, ir susižavėjęs.

– Ne, – atsakiau.

– Tai iš kur tu moki gaminti valgyti? – sumišo jis. – Čia gi ne restoranas.

– Pats išmokau, – pasakiau. – Vyrai gamina maistą ne tik restoranuose.

– Bet tik ne vedę vyrai, – tarė jis beveik klastingai.

– Gamina – tiek nevedę, tiek ir vedę, – atkirtau, pasiryžęs nepasiduoti. – Pažiūrėk į mane.

– Tai tu vyras ar moteris? – nedrąsiai paklausė jis, ieškodamas atsakymo savo paties sąmonėje.

– Juk pats radai manyje atsakymą, – vyptelėjau.

Jis dar pasirausė savo sąmonėje ir, kaip atrodė, rado dalinį paaiškinimą, nes tarė:

– Greičiausiai tu toli gražu ne toks, koks atrodai. Gal tu dar kažką slepi – kaip grafas Čianas?[9]

– Be jokios abejonės, ne, – tariau pastebėdamas, kaip jis sukluso.

– Mano žmona geriau tavimi pasirūpins nei tavoji, – tarė jis. – Niekas nepagamins geresnių makaronų už mamą.

Energingai su tuo sutikau, nors neturėjau nė menkiausio supratimo apie jo mamos maisto gamybą.

– Pas mus ir šviesiau, ir kambariai didesni, – tęsė jis. – Kai tu įsikelsi pas mus, mes rytais galėsime būti kartu, kol mano žmona parduotuvėje apsipirkinės ir kalbėsis su draugėmis. Ji būna išėjusi pusantros valandos – aš pažiūrėjau į laikrodį, o mudviem daugiau laiko ir nereikia.

Kai ji kasdien išeidavo apsipirkti, jis paprastai miegodavo, kadangi vėlai grįždavo iš darbo.

– Tu gali pasitraukti nuo savo knygų ir ateiti pas mane – panašiai kaip vaikystėje, kai norėdavai pabūti lovoje pas mamą ir tėtę, – tarė jis, ir atrodė, kad jį patį aplankė prisiminimai. – Tuomet pajusi, kokia lova maloni ir drėgna po moters. Ji karšta ištisus metus – ne tik žiemą.

Ištarus šiuos žodžius, nuo jo ėmė spinduliuoti sveiko sutuoktinio laime, ir aš ėmiau trokšti, kad jis išvystų manyje našlaitį berniuką, kurį jam visuomet norėjosi paimti į savo namus ir išauginti jį vyru, o už tai gauti numalšinti juo savo geismus. Nors man ir buvo malonu visa tai įsivaizduoti, aš supratau, kad neatsikratysiu juo, jei bandysiu priešintis. Dėl to galiausiai nusileidau ir sutikau persikelti gyventi pas jį ir jo žmoną.

– Kada šita tavo Džina išeina į darbą? – tiesiai paklausė jis, neslėpdamas savo nepagarbos.

– Šiek tiek po septynių, kadangi jai reikia toli važiuoti, – atsakiau.

– Pats tinkamiausias laikas man, – tarė sargas. – Tuo metu aš kaip tik išeinu iš darbo ir galėčiau užeiti pas tave pakeliui į namus.

[9] Gian Galeazzo Ciano (1903–1944) – Italijos užsienio reikalų pirmininkas, iš pradžių rėmęs fašizmą, tačiau vėliau jo išsižadėjęs.

Nužvelgiau jį.

– Pirma patikrinkim, prieš žengdami žingsnį iki galo, – tarė jis. – Malonu vogti ne tik obuolius ir vyną iš parduotuvės – dar maloniau vogti vyrus iš moterų.

Nieko neatsakiau.

Nuo to laiko jis pradėjo ateidinėti į namus apsivilkęs kostiumu ir pasiraitęs ūsus – jis sutepdavo juos vašku, idant įspūdingiau atrodytų mano akyse. Visa laimė, Džina buvo pareiginga ir punktuali ir visuomet jau būdavo išėjusi. Tačiau aš vis viena būdavau kaip ant žarijų. Nuogąstavau, jog ji gali ką nors pamiršti, grįžti, rasti mus, tada išmestų mane pro duris. Taip pasakojama visuose anekdotuose apie meilužius, ir aš buvau tikras, kad mano istorija nebūtų išimtis. Tačiau manoji vis tik buvo – ir dar kokia!

Kad sulaikyčiau sargą toliau nuo namų bei sustabdyčiau jo ateidinėjimus, aš nusprendžiau išsigalvoti galvos skausmą. Vieną vakarą pasisakiau Džinai, kad man labai skauda galvą ir kad geriausias būdas atsikratyti juo yra valandą pasivaikščioti. Jai tereikią būti namie ir ničniekuo nesirūpinti. Šito užteko. Pabučiavau ją labos nakties, ir ji pasakė, kad aš esąs nepakartojamas.

– Ar visi islandai tokie? – beveik miegodama paklausė ji.

– Taip, – atsakiau visiškai negraužiamas sąžinės ir kuo puikiausios nuotaikos apie vidurnaktį išėjau susitikti su sargu. Tikėjausi, kad mūsų susitikimo užteks ir kitai parai, tačiau anaiptol – pasimatymas dar labiau įaudrino mūsų jausmus. Buvo ankstyva naktis, todėl buvo nesunku pasiųsti kolegą patikrinti teritorijos ir po to nueiti į tuščią parduotuvę. Sargas ėjo su pilna uniforma, tad prie diržo jam kabėjo pistoletas – jis leido man paliesti jį juodajame odos dėkle, o paskui nutaikė į mane ir meiliai nusijuokė. Mane nukratė iš susijaudinimo. Jis niekuomet rimtai man negrasino ir nevertė nieko daryti, atsukęs į mane vamzdį – to nereikėjo, kadangi buvau pasiruošęs daryti bet ką. Lygi ir minkšta dėklo oda kėlė man pasitenkinimo jausmą. Tačiau vis tik pasijutau nejaukiai, kai jis dabar ėmė kišti man vamzdį į burną. Jis buvo per didelis, o mano burna daili, ir man skaudėjo.

Paprastai mes viską darydavome parduotuvės kampe, kur stovėjo lova, priklausiusi tik jam vienam.

– Aš esu mano bendradarbio viršininkas, tad galiu išsiųsti jį, kada tik noriu, – tarė jis, imdamas išradinėti naujus neregėtus būdus pasismaginti – švelniai tariant, jis buvo gana originalus, nors vargu ar buvo galima pavadinti tai menu. Man buvo sunkiausia sekti paskui jį, atliekant aktą su žalios mėsos vyniotiniais aštriame padaže, kuriuos turtingieji užsisakydavo pokyliams. Jis laižydavosi iš skanumo, vėl juos suvyniodamas, lyg mūsų įdaras būtų koks brangus prieskonis iš Rytų.

– Tikiuosi, kad mano žmona pamatys šitą, nors ji ir neturi pinigų tokiems skanėstams, – nusikvatodamas tarė jis.

O paskui, pažvelgęs į laikrodį, jis pridūrė:

– Tiksliai po pusės paros mūsų prieskoniai susigers į mėsą, o paskui paklius į turtuolių pilvus...

– Dieve švenčiausias – juk tai nuostabiai radikalus ir puikus kerštas turtuolių gaujai! – sužavėta riktelėjo Jouna.

– Ar italų sargai tikrai tokie išradingi? – pasiteiravo Loua, kuriai ši istorija taip pat patiko, tačiau atsakė Jouna, o ne aš:

– Neturėčiau nieko prieš tokį avienos vyniotinį Kalėdoms – galbūt padėtų mano stuburo smegenims?

Mums patiko šis pokštas, ir manėme, kad jis visiškai pritinka buržua.

– Norėčiau, kad kas nors panašaus būtų padaryta ir su manimi, – staiga liūdnu balsu tarė Loua – jos gyvenime nebuvo įvykę nieko didinga ar ypatinga, išskyrus keletą šansų papildyti mano istorijas savais žodžiais.

– Negaliu įsivaizduoti nieko sveikesnio už tokius vyniotinius, – tarė Jouna ir jos gerklėje sudžeržgė užkimęs juokas.

– Nuo panašių patiekalų, be jokios abejonės, veikiai pajusčiau gyvybę pilve ir po savaitės tapčiau nėščia, – tarė Loua, kukliai žvilgtelėdama mano pusėn.

– Tačiau pistoletas turėtų būti užtaisytas, kad jaustumeisi lyg

skaitydama įtempto veiksmo romaną prieš miegą, kai pirma pajunti vyrą ant savęs, o paskui – kulką galvoje, – pašiepiamai tarė Jouna.

– Aš pabėgčiau – sveika ir pilna naujų jėgų, užlipčiau ant kruvinos ką tik paskerstų jaučių krūvos! – su ekstaze veide tęsė Loua.

– Ar galiu paklausti: o koks kvapas toje parduotuvėje, kur ant kablių kabo penkiasdešimt ar šimtas kūnų? Ar ne aštrus? – staiga pakeitusi toną paklausė Jouna.

– Arba kai mielieji kūnai guli krūvoje, – atsargiai pridūrė Loua, lyg ieškodama kvapų šnervėmis.

Jai ieškant įkvėpimo, iš jos veido matėsi, kad ji nieko negeidė labiau nei naujausių tyrimų įrodymų, jog kūnui ir sielai yra sveika nuogam gulėti dvokiančioje skerdykloje ant mėsos krūvos.

– Man mėsos kvapas parduotuvėje visuomet primindavo saldų ir šlykščiai patrauklų mirties kvapą, kuris, kaip įsivaizduodavau vaikystėje, įkvėpdavo krikščionišką jėgą bei gyvybę, – atsakiau, nors iš tiesų niekada nieko panašaus nebuvau galvojęs. – Aš troškau – kaip ir daugelis vaikų – atrasti akmenį ar nežinomo augalo šaknį žemėje, kurių pagraužęs galėčiau tapti nemirtingu kaip dievas.

Išgirdusios, kas glūdėjo mano širdyje, kol gyvenime aš tepažinau išpuoselėtą darželį aplink gimtuosius namus, seserys, beveik įpuolusios į transą, vienu metu – kaip ir pridera dvynėms – ištarė:

– Mano manymu, yra nepaprastai sveika ir naudinga pagyventi skerdykloje bei mėsinėje.

– Dieną praleisti skerdykloje, o naktį miegoti mėsinėje, – patikslino Loua.

Aš tylėjau, nežinodamas, kaip suprasti pokyčius jų balsuose, tačiau man atrodė, jog abi trоško to, ko niekuomet nebuvo patyrusios. Nors, tiesa, galėjo būti ir taip, kad jos tiesiog beždžioniavo mane.

Didžiai savo nuostabai pastebėjau, kad nuo tos dienos ėmė rodytis ryškūs gyvybingumo požymiai tose abiejų seserų kūno vietose, kurios buvo suparalyžiuotos. Louai sekėsi geriau nei Jounai, ir man dingtelėjo, kad jos galbūt ne tokios vienodos, kaip iš pradžių atrodė, bent nevienodai kovojo už savo gyvybę, nors iš veido jos atrodė

vienodos ir abi turėjo po tiek pat vienodo dydžio apgamų. Tiesa, Loua turėjo vieną apgamą ant dešinio peties, kuriam ir buvo lemta atnešti laimę. Iš to apgamo jas vaikystėje atskirdavo motina, o dabar jis ir vėl jas atskyrė.

Sustiprėjus jėgoms, pasikeitė ir reikalavimai – dabar seserys reikalavo, kad istorijos būtų dar galingesnės. Ligi tol aš tepasakojau apie moteris – pasakojau ar melavau – tačiau šių istorijų jėga tesugebėjo pasiekti Louos blauzdas. Kirkšnių jos nepasiekė. Greičiausiai atrodžiau toks nuliūdęs ir išsekęs, kad seserys, matyt, pamanė, jog nebeturėjau ką pasakyti – nebegalėjau išspausti iš istorijų daugiau syvų. Tuomet jos aiškiai pasakė, jog vietoje manęs pasikvies kitą pasakotoją – mokytų žmonių, gebančių pasakoti galingas istorijas, pilna – „kadangi esame istorijų tauta“, kalbėjo jų veidai. Norėdamos mane pagąsdinti, vieną dieną seserys užrėkė:

– Mums nusibodo pasakos apie bobas – jos nepagydys mūsų kojų nei šlaunų. Šios pasakos tesugebėjo pakutenti mums padus!

– Tai ko jūs norite? – paklausiau visiškai sutrikęs.

– Ko nors rimtai veiksminga – ir sultinga! – atsakė tos.

– Aš neturiu nieko kita, išskyrus tai, prie ko dabar atėjome, – aš nežinojau, ką beatsakyti.

– O jeigu tu kitaip truktelėtum tą sargą? – paklausė Loua.

– Negi neįmanoma pripinti ko nors spalvinga prie sargo? – tarė Jouna. – Iš to siūlo išsivystytų tokia pynė, kad mes tučtuojau atgautume jėgas, – beveik su malda balse dar pridūrė ji.

Nusigandęs, kad Jouna kalba tiesą, aš vėl griebiausi istorijos ir tęsiau ją – kaskart vis šiurpiau – kol Loua ėmė krutinti kojų pirštus gana mikliai.

Taip jau yra su siaubo istorijomis, kad nors tą siaubą gali bet kada sustabdyti, idant atgautum ramybę, vis viena jo nestabdai, atvirkščiai – veržiesi vis tolyn į jį. Aš nebuvau jokia išimtis. Vietoje to, kad apie viską pasakočiau saikingai, valdyčiausi, nusiraminčiau, aš dėjau visas pastangas nusileisti žemiau padorumo ribų – kadangi visiems labiau norisi būti žemiau jų negu virš jų. Vakarais aš pašiurpęs

sėdėdavau ant kėdės, pindamas siužetus ir mėgindamas sumąstyti tai, ką paskui detaliausiai atpasakodavau – kaip išdaviau Džiną, kaip leidausi suviliojamas sargo persikelti gyventi pas jį ir kaip aukojausi lovoje, kol jo nieko neįtarianti žmona parduotuvėje pirkdavo šviežias daržoves, žuvį ir mėsą. Dalykas buvo tas, kad sargo žmona nenorėjo kasdien valgyti makaronus.

Šitaip man be perstojo kartojant šitą košmarą – treniruojantis vakarais namie, o kitą dieną, viską gerokai persūdžius, perpasakojant seserims, Loua ėmė stiprėti ne dienomis, o valandomis. Jos kojų pirštai, kurie anksčiau atrodė kaip bespalvė šaltiena, dabar ėmė rangytis kaip sliekai. Kraujo apytaka spartėjo sulig kiekvienu žodžiu, nuslystančiu nuo mano lūpų. Tiesa, vieni žodžiai – patys šlykščiausi ir galingiausi – buvo veiksmingesni už kitus, tačiau visi atliko vieną ar kitą vaidmenį. Kai galų gale tapo aišku, kad jėgų sugrįžimas nebetoli, įvyko netikėtas dalykas – Loua atsisakė gulėti vienoje lovoje su seserimi. Aš buvau visiškai priblokštas, kadangi buvau įsitikinęs, jog galia reiškia vienybę, tačiau iš tiesų buvo atvirkščiai. Galia yra išsižadėjimas ir savimeilė. Patyriau, kad kūniškoji ir dvasiškoji jėga skatina suvokimą, jog mes esame individualybės – ne visuomenės dalys – kad kiekvienas žmogus kitoks nei jo artimas ir kiekvienas stengiasi pakilti aukščiau už kitą.

Loua griežtai atsisakė važinėtis viename vežimėlyje su Jouna. Ji viena užėmė visą vežimėlį – lyg drauge su augančiomis jėgomis būtų tapusi savo pačios dvyne ir jai būtų prireikę visos vežimėlio erdvės. Bandžiau paaiškinti jai, kad, išskyrus jėgas, tarp jų ničniekas nepasikeitė. Tačiau vienintelis rezultatas buvo tas, kad prie dvynių vežimėlio gavau prijungti atskirą sėdynę skirtą Jounai. Taip Loua galėjo visiškai džiaugtis gyvenimu, nors Jouna bambėjo, kad kažkodėl jai nebuvo lemta atgauti tiek pat jėgų kaip Louai. Suversdama visą kaltę man, ji klausė:

– Kodėl ta pati istorija nevienodai veikia žmones – netgi dvynes seseris?

Savo paties siaubui nežinojau, ką jai atsakyti, tačiau tuo pat metu pajutau, kad tas siaubas man malonus. Buvau tapęs profesionaliu

istorijų pasakotoju. Garsas apie mane pasklido plačiai, į mane ėmė kreiptis paralyžiuotieji, raišieji ir knygų leidėjai. Visi norėjo iš manęs pasipelnyti. Tačiau tuomet prisiminiau, kaip su manimi buvo elgiamasi, kai grįžau į namus po studijų užsienyje, ir nusprendžiau atsikeršyti. Apsimečiau, jog ketinu istorijas pasilikti sau pačiam ir seserims.

Nuo mano pasakojimų Loua pradėjo taip sparčiai gerėti, kad buvo galima matyti, kaip gyvybės banga vis labiau ir labiau mėgina išsiveržti iš kūno. Aš dar labiau užaštrinau siužetą ir pripildžiau istoriją išmonės, kuri turėjo užtikrintą gydomąją galią.

Sargui vis labiau imant mane spausti, mintyse įsikeldavau pas jį, o paskui vėl išsikeldavau. Jis kalbėjo man apie sveiką maistą, tačiau aš apsisprendžiau nepasilikti pas jį suvisam. Džina buvo moteris, ir savo paties saugumui norėjau, kad ji liktų mano gyvenime.

– Tu tik dabar taip kalbi, tačiau galų gale liksi sužavėtas, – suokė man sargas.

Mano vaizduotėje jo butas buvo mažas, trijų kambarių, su šaltomis ir tuščiomis sienomis, dažytomis kalkėmis, o pačiame galė niūksojo mažutėlaitė kamarėlė su langeliu į ankštą vidinį kiemą, pro kurį tebuvo matyti nevienodo storio kanalizacijos ir vandentiekio vamzdžiai. Šis tylus kambarėlis buvo skirtas man.

– Čia ponui profesoriui bus gera, – tarė žmona.

Manęs kambarys netraukė, tačiau nepuoliau lauk pro duris. Moteris, kaip atrodė, taip džiaugėsi manimi, kad aš nenorėjau jos užgauti. O sargas tiesiog švytėjo, galėdamas pasirūpinti didžiai išsimokslinusiu žmogumi, atsivedęs jį į savo namus.

– Aš niekada nesu mačiusi profesoriaus, – tarė moteris, paglostydama man krūtinę.

Jų sūnus nerodė ypatingo susidomėjimo tuo, kas vyko.

Man atsisakius įsikurti kamaroje, iš pradžių man buvo liepta miegoti viename kambaryje su sūnumi. Jie pasakė man, kad sūnaus kambarys esąs jaukesnis nei kamara, nes jame ant sienų kabėjo paveikslai – viename buvo pavaizduota išsižiojusi beždžionė, žaidžianti krepšinį, o kitame – Jėzus su kruvina širdimi, į kurią jis rodė smiliumi.

Seserims patiko šie aprašymai, tačiau pareikalavo dar geresnių. Kelias dienas aš nesugebėjau išgalvoti nieko nauja ir rytais sėdėdavau, naršydamas po savo galvą ir ieškodamas, ką pasakyti po to, kai papasakojau seserims, jog sūnus rytais anksti išeidavo į treniruotę.

Galiausiai man pavyko vėl atrasti siūlo galą, ir viskas susisiuvo taip puikiai, kad nė nebuvo matyti, kur sudurta.

Savo istorijoje aš išgirdau, kaip tyliai trinkteli durys – žinojau, kad žmona ir sūnus išėjo ir kad ji pareis tik po pusantros valandos, o jis – apie pietus. Žinojau, kad tuomet pasigirs kostelėjimas iš miegamojo – tai buvo ženklas. Tą pačią akimirką pavirsdavau šuniu ir slinkdavau į susitikimo vietą. Tačiau, mano manymu, aš buvau kitoks šuo nei įprastiniai – buvau seksualinis šunelis. Aš bijojau, tačiau sargas vis kartojo:

– Tu jaunas, iš tavęs išeis daug – daugiau negu iš manęs, keturiasdešimtmečio!

Seserys suplojo rankomis ir vienu balsu ištarė:

– O čia tai šauniai pasakyta!

Apsidžiaugiau sukūręs tokį vaisingą sakinį, kuriam buvo lemta vėl jas sujungti. Tačiau mane dar labiau nudžiugino tai, kad Jouna, kuri buvo daug mažiau linkusi mane girti negu Loua, kadangi jos kojų pirštai ne taip sparčiai stiprėjo, staiga ėmė taip balsiai mane šlovinti, kad net kuklinuosi atkartoti jos žodžius. Paminėsiu tik keletą – gerokai sutrumpinęs:

– Pirmyn, mano vyre, nepamesdamas siūlo veržkis pirmyn!

Man norisi teigti – nors galbūt nieko ir nepasakysiu, kad sulig šiuo paskatinimu aš atradau naują savo veidą. Dėl savo įgimto gėdos jausmo, sumišusio su naujuoju pasitikėjimu savimi kuriant istorijas ir seksualine geba dvigulėje lovoje su geležinėmis spyruoklėmis ir paauksuotais kraštais, aš pamaniau, kad mano istorijos buvo tokios taiklios, jog laikui bėgant, jei pasiseks su seserimis ir jei išgarsėsiu, tapsiu vienu iš poetų-magų ir būsiu laikomas ne ką prastesniu kalbėtoju nei Jėzus Kristus, kadangi būsiu išgydęs mokytojas žodžio galia (nors mano istorijos iš esmės buvo pornografija).

Pajutau, kad laikui bėgant aš atitolau nuo savo mokytojo – Benedeto Kročės, tačiau manyje išsikerojo didybė, troškimas eiti savo keliu, o ne sekti svetimais, ir kad mano kelyje skambėtų šlovinantys himnai, nors, tiesą sakant, tas kelias gal ir nebūtų išklotas palmių šakomis, o himnai teskambėtų iš seserų lūpų. Tačiau man nedavė ramybės tai, jog viskas priklausė nuo atsitiktinumo – tik jo dėka atradau save srityje, kuria ligi tol visiškai nesidomėjau, ir kad mano sugebėjimai gali lygiai taip pat staiga pasibaigti.

Supratęs, jog dvasia sergėtoja – toli gražu ne pastovus draugas ir kad vienam, be jokios paramos, būsią sunku, aš nusprendžiau arba vesti, arba imti gyventi taip, kaip pasakojau savo istorijose – taip susikuriant paspirtį iš savo sukurtos realybės. Mano istorijos būtų paremtos mano gyvenimu ir jų užtektų tol, kol aš gyvas. Tačiau ilgiau pasvarstęs aš priėjau išvados, jog gyvenimas negali remtis istorijomis – tad mečiau šią mintį ir viską palikau spręsti atsitiktinumui.

Vieną vakarą, belaužydamas galvą dėl siužeto, aš suvokiau, jog savo istorija buvau didžiai nusikaltęs dorovei ir nusprendžiau pakeisti kryptį bei grįžti prie teisingo kelio.

Kitą rytą nusprendžiau, jog iš manęs pakaks, ir ėmiau pasakoti apie sargo socialinę padėtį, neturtą bei visas neteisybes, su kuriomis paprastam žmogui tenka susidurti Italijoje, nekreipiant dėmesio į nesibaigiančias profsąjungų ir stiprią paramą turinčių kairiųjų partijų pastangas. Nupiešiau skurdžias varguomenės gyvenimo sąlygas, papasakojau, kaip moteris Italijoje pastoviai pririšta prie viryklės ir kriauklės, nuo kurių ji gali pasitraukti tik tada, kai reikia plauti nuskurdusių kartų kojų numindytas grindis. Mano istorija nuslydo prie pustuščių drabužių spintų, tačiau to paties negalėjau pasakyti apie šaldytuvą, kadangi sargas ir jo žmona jo paprasčiausiai neturėjo. Kai priėjau prie šeimininkės piniginės ir buvau besiruošiąs nupasakoti jos turinį, tai yra keletą lirų, seserys nuplieskė mane tokiu žvilgsniu, jog aš supratau, kad joms pakanka realizmo.

Kaip ten bebūtų, aš priverčiau sargo žmoną išsiimti paskutines liras, tačiau, vos pradėjus pasakoti, kaip ji ėmė vartyti rankose

apiplyšusius banknotus, seserys išsižiojusios pažvelgė viena į kitą ir retoriškai paklausė:

– Tai kur mes keliaujam dvidešimto amžiaus pabaigoje, kai čia pat dvidešimt pirmas su didžiais žygiais?

Jų žvairuojantys žvilgsniai aiškiai rodė, jog mano istorija esanti anachronizmas – tokio pobūdžio istorijos priklausančios istorijai.

Aš nenusileidau.

– Paėmusi iš piniginės paskutines suplyšusias liras, žmona nusprendė, jog tą dieną nevalgys nieko, išskyrus košę iš sago.

Man dar nebaigus sakinio, paralyžiuotosios seserys ėmė kikenti, o paskui paklausė manęs ta kūno dalimi, kuri buvo gyvybinga:

– Ar tik pats nebūsi vartotojų sąjungos atstovas, kad nuobodžiai realistiškai už pilną atlyginimą pasakoji, kaip žmonėms sunku sudurti galą su galu, jei jie ima pirkinėti daugiau negu būtina?

Išvydus jų veidus bei išgirdus jų toną, mano dvasia pasidavė, išsižadėdama tikroviškumo. Aš supratau, kad šiame bute viskam vadovavo ir viską tvarkė moterys. Spiriamas aplinkybių, aš pasidaviau, nusprendęs vėl grįžti prie ano kelio – kelio, kurį buvau pradėjęs ir kuris man atnešė populiarumą, tegul ir paremtą tik paralyžiuotųjų seserų reikmėmis (o gal ir kaip tik dėl to). Man buvo nesvarbu, kiek tai kainuos – net jei būsiu ir visiškai išsunktas.

Iš dalies šį sprendimą lėmė ir tai, jog galbūt aš galėjau ir išgarsėti – tiek, kad viso pasaulio žmonės imtų varžytis dėl manęs, idant galėtų pasikviesti mane už atlyginimą – ne tik vietiniai, kurie greičiausiai tenorėtų pasikviesti mane į savo darboviečių naujametinius pobūvius, geisdami daugiau iš smalsumo nei iš įdomumo pasiklausyti žmogaus, sugebančio pasakoti gyvybę įkvepiančias istorijas. Man greičiausiai prisireiktų prikurti istorijų įvairiausiomis kalbomis – visos būtų vienodos, tačiau kiekviena su savita atmosfera. Istorijos gydytų įvairaus pobūdžio ligas – tiek dvasines, tiek kūniškas. Pasižadėjau kaskart nepasakoti to paties kramtalo – nors, kita vertus, tas kramtalas turėjo savų privalumų – jis laidavo, kad žmonės žinos, ko laukti toliau, ir nesibijos, kad tęsinys gali netikėti pasunkėti.

Man netgi buvo šovę į galvą pasiduoti spaudimui ir visa šitai išleisti – pirma knygą, paskui parašyti miuziklą, parduoti dainas kompaktiniame diske, tačiau galiausiai šios idėjos atsisakiau. Mano laikas dar nebuvo atėjęs. Didžiausia šlovė buvo priešakyje.

Aš žinojau, jog istorijos veiksmingumui didelę įtaką turi fizinis artumas. Niekas nepakeis judesio bei garso, gyvo ir vis besikeičiančio veido sukuriamo meno; noriu pasakyti, jog pasakojimas netgi sukuria veidą klausytojo mintyse. Dėl to man niekuomet nebuvo šovę į galvą įrašyti savo istorijų į kasetę ir pasiųsti seserims, idant jos galėtų ją leisti sau be perstojo – manęs nebūtų reikėję (nors užmokesčio vis viena norėčiau).

Netrukus aš supratau, kad, atsižvelgiant į laikmetį, kuriame gyvenome, privalėjau kuo skubiausiai sugrąžinti į istoriją sargo pistoletą ir skirti ypatingą dėmesį vamzdžiui bei gaidukui. Ir nesuklydau. Seserys tiesiog liepsnote suliepsnojo – gyvybė plūstelėjo į jų kūnus, kai išdaviau, jog sargas ir miegodavo su tuo pistoletu, dėklą prisijuosęs po pižama. Šito pradžiai pakako. Lazdą nusprendžiau pasilaikyti ateičiai – dėl viso pikta – jos literatūrinė vertė mums dar nebuvo reikalinga.

„Prisimink, jog pasakoji istorijų ištroškusioms, išsilavinusioms moterims, kenčiančioms nuo sunkios negalios ir trokštančioms ypatingos jėgos“, – vis kartojau sau mintyse.

– Nejaugi Italijos vyrai tokie įžvalgūs, kad supranta, kaip jaudinančiai veikia pistoletas po pižama? – pasiteiravo Loua.

– O ar ne geriau šiuo atveju būtų dvivamzdis? – nekaltai paklausė Jouna.

– Arba kulkosvaidis, nors, tiesa, jis nelabai tilptų lovoje, – pridūrė Loua, kuri dažnokai kalbėdavo taip, jog būdavo sunku patikėti, ar ji pati tiki tuo, ką sako.

– Nepertraukinėk ir nekišk čia savo pokštų – kitaip jis niekada neprieis prie esmės, – užsipuolė ją Jouna, užimdama seseriai burną.

Po to jos abi apsiramino ir nė nešnipštelėjo ligi aš priėjau prie tų delikačių dalykėlių, kuriuos ne tiek nupasakojau žodžiais, kiek leidau joms pačioms įsivaizduoti – pats nesu didelis grubumų mėgėjas.

Keletą kartų dėl to pabandžiau pakeisti temą, grįžti prie neteisybės visuomenėje, kaip kad anksčiau būdavo madinga istorijose, bandžiau pasakoti apie filmus arba grįžti į sveikąjį Džinos glėbį.

– Ne, ne! – pasibaisėjusi užsiplieskė Loua. – Tik ne vėl pas ją, nes aš visai pasiligosiu.

– Aš privalau, – atsakiau. – Nes turiu pakvėpuoti.

Keletą minučių man pavyko išsilaikyti, kadangi kurį laiką ir mokytojos, pamiršusios savo negalią, paskendo saldžiuose prisiminimuose.

Džina suprato mane, interpretuodama mano kartkartinius išnykimus kaip įrodymą, jog „šiauriečiai tokie jau yra“. Šiauriečiai šiek tiek įnoringi – jie kartais užsigeidžia pamesti kitų draugiją ir užsidaryti savo vidiniame pasaulyje. Šitaip jie, panašiai kaip italų turtuoliai, genami savižudiškų minčių, ieško prieglobsčio šlykščiausiose lindynėse, purvinose smuklėse ir tyso ten, mirtinai prisigėrę, bandydami atgauti taip vadinamą „ryšį su savimi“. Kai galiausiai pavyksta, jie vėl grįžta į savo šeimas ir gyvena toliau lyg nieko nebūtų atsitikę – ligi kito prasiveržimo.

Remdamasi savo nuomone apie „šiauriečius“, man grįžus namo iš pasimatymo su sargu, Džina tepasakydavo „taigi“, o paskui pridurdavo:

– Tu kaip iš knygos iškirptas... o daugiau nieko nesakysiu.

Atsilygindavau jai lygiai taip pat, teatsakydamas „taigi“, vengdamas išsiduoti arba atimti iš jos melą, kuriuo ji norėjo tikėti. Tuomet ji pasakydavo:

– Argi ne taip pat buvo ir jūsų sagose, apie kurias tu vis pasakoji, nors teatsimeni jų dalį ir tai, kad tiek jūs, tiek jūsų kalba nė kiek nepasikeitė amžiams bėgant? Beje, tuo ničniekas netiki – nebent viskas jūsų galvose būtų visiškai suakmenėję. Negi neįmanoma kažkiek prasiverti?

Nė nemaniau atsakyti. Tuomet Džina ėmė kažką lyginti, vardinti sudėtingiausius apibrėžimus, aiškinti man savąjį ypatingąjį požiūrį bei pasakoti, kaip turtingi italai, kuriems, užėjus priepuoliams, kildavo noras dingti, ieškodavo pačių purviniausių vietų – varganų pensionatų,

arba tiesiog atsiguldavo po tiltu, pavyzdžiui, šalia Arno upės, laukdami, kada juos nusineš kasmetinių potvynių bangos.

– Taip daro tik valkatos, kurie neturi kur skubėti ir gyvena amžinai tiek gyvi, tiek ir mirę, – atsakiau, neleisdamas išmušti savęs iš vėžių.

– Ką tu žinai? – paklausė ji, pyktelėjusi, jog užsienietis aiškina jai kažką nusimanąs apie italų tautos bruožus, ypač turtuolių ir valkatų nuotaikas.

– Aš nežinau, kodėl turtingi žmonės žudosi, – atsakiau.

Tuomet ji, viską apvertusi aukštyn kojomis, puolė man pasakoti, kad esama ir vargšų, kurie nusipirkdavo brangiausius drabužius ir apsigyvendavo prašmatniausiuose viešbučiuose, idant galėtų nusižudyti žvilgančioje aplinkoje.

– Nejaugi tai jų vienintelis džiaugsmas – mirti tokia brangia mirtimi? – paklausiau.

Džina nieko neatsakė, vietoje to ėmė aiškinti man savo tautos santykių su aplinka bei pačiais savimi sistemą.

Man ėmus būti pas ją vis trumpiau ir trumpiau, aš ėmiau jausti vis mažesnį poreikį apsivalyti nuo nuodėmės, tačiau Džina tuo tarpu ėmė jausti vis didesnį poreikį visame kame ieškoti esmės ir viskam rasti apibrėžimą – galbūt iš dalies dėl to, kad ji žinojo, jog užsieniečiai italus laiko paviršutiniškais, nesugebančius išlaikyti dėmesio ties vienu dalyku ilgiau nei penkias minutes. Tai buvo visiškai nereikalinga, kadangi aš neturėjau įpročio iš anksto susidaryti nuomonės apie dalykus, kurie turėjo anksčiau ar vėliau iškilti. Man labiau patinka nerimastingas laukimas. Kartais nusibosdavo jos išvedžiojimai, o kartais būdavo smalsu pasiklausyti jos samprotavimų apie turčių ir vargšų požiūrio į mirtį bei jos aplinkybių skirtumus. Anot jos, dauguma vargšų jaučia tokią pagarbą mirties valandai, jog visą gyvenimą dirbs, idant susitaupytų pakankamai pinigų numirti puikiuose viešbučiuose. Tuo tarpu turtuoliai siekia nusižudyti smirdančiose smuklėse. Ji liepė man gerai apie tai pagalvoti, pridurdama, jog tai buvo du skirtingi, tačiau visiškai suprantami požiūriai į mirtį, ir abu turėjo visišką teisę egzistuoti.

Buvo nesvarbu, apie ką Džina pasakojo – apie ką ir su kokiu

užsidegimu ji bekalbėtų, galiausiai ji pasirinkdavo neutralią poziciją. Dėl šių savo bruožų, o gal dėl įgimto atlaidumo ji per daug nesusirūpino, kai aš ėmiau kasnakt dingti – iš pradžių vienai nakčiai, o vėliau ir kelioms iš eilės, mat buvau nusprendęs palyginti gyvenimą, kurį turėjau, su gyvenimu, kuris laukė.

Kai grįždavau atgal, ji tepasakydavo:

– Cha cha, sveikinu!

Iš visa ko buvo galima spręsti, jog Džina ničnieko neįtarė arba buvo tokia protinga, kad neleido sau džiaugtis įtarinėjimu. Ji buvo apdovanota nuostabiu bruožu – gebėdavo nustumti sunkumus ir nusivylimą į tokią sąmonės vietą, kurioje paskui galėdavo lengvai sunaikinti visą jų kartybę. Laikui bėgant aš supratau, jog tokius dalykus sugeba tik iš didžių ir senų tautų kilę žmonės. Kitos, menkesnės, tautos leidžia sunkumams ir nusivylimui keroti širdyje, kol visiškas beviltiškumas prasiveržia į paviršių lyg nebepakenčiama kankynė. Tačiau reikia paminėti, jog viską, ko Džinai reikėjo, ji gaudavo iš manęs (gal netgi daugiau), todėl jai atrodė visiškai pakankama dirbti savo darbą, pareiti namo, išvirti makaronų ir dukart per savaitę pareigingai meiliai atsidusus pasakyti:

– Ar tik mums ne laikas kažką padaryti?

Tuo tarpu vos tik aš sugrįždavau pas ją, sargas tučtuojau sukrusdavo – jis ateidavo pas mane kasdien pakeliui iš darbo namo (vos tik Džinai išėjus į darbą). Atsipalaidavęs šiltoje lovoje, jis eidavo į savo namus, kur, kaip pats sakydavo, „paimdavo savo žmoną“, o paskui miegodavo kaip akmuo iki pusiaudienio.

Visi mano žodžiai apie jį yra iš jo paties lūpų. Taip pat ir tai, kai jis kartą atsikėlęs iš lovos žiovaudamas paaiškino, jog buvę labai malonu „pagraibyti mane“, kadangi aš geresnis už žmoną. Jo žmona tuo tarpu laukdavo su maistu – sveiku, ką tik paruoštu ir dailiai patiektu. Ji niekur nedirbo – jis nieku gyvu nebūtų su tuo sutikęs.

– Aš nežeminsiu savo žmonos – neparduosiu jos darbdaviams, – sakydavo jis, pridurdamas, jog būdamas atsakingas vyras krikščioniškoje santuokoje, jis niekuomet šito neleistų.

Žmonai taip pat atrodė visiškai natūralu būti namuose ir savo pasiaukojimo vyrui ir sūnui nelaikyti ypatingu darbu. Sūnui puikiai sekėsi sportas. Jo tėvas sakydavo, kad sūnus dažnai pasiekdavo rekordus – asmeninius, kvartalo, miesto, apylinkės, Italijos. Belikę buvo tik pasaulio rekordai. Pats sūnus teigė, jog už rekordus jis turėjo būti dėkingas savo motinai ir jos maistui. Jis niekuomet nepamiršdavo taip kruopščiai jos pabučiuoti, jog man kartais atrodydavo, kad jis dantimis į ją įsikibdavo. Sargas taip pat pabučiuodavo ją pavalgęs ir patarė man daryti tą patį.

– Nėra tau ko mėtytis iš vienų namų į kitus – lik pas mus ir stenkis pasiekti kiek galima geresnių rezultatų savo sporto šakoje, – kalbėjo jis.

Negalėjau išgalvoti jokios tinkamos priežasties palikti Džiną visam laikui. Tiesa, per daug jos ir neieškojau. Man labiausiai norėjosi vaidinti užsiėmusį ir išsaugoti savo laisvę, idant galėčiau bet kada pateikti Džinai melagingą savo dingimo paaiškinimą, kuriuo ji tučtuojau patikėtų. Tačiau turėjau elgtis apdairiai ir dingti tik kuriam laikui, nes jeigu gyvenimas netyčia pasuktų nepalankia kryptimi, aš galėčiau bet kada sugrįžti į saugų jos uostą. Norėjau po kojomis jausti brastą – nesiimdamas jokių sprendimų ir palikdamas viską išspręsti likimo valiai. Geriausia išeitis tokiu atveju yra priimti sprendimą, kuris yra joks sprendimas arba veikiau visų pirma sprendimo priėmimas, o paskui jo atsiėmimas su atgailaujančio nusidėjėlio ašaromis bei garsiomis aimanomis.

Sargas ėmė jausti man neribotą pasitikėjimą – ne dėl to, kad būčiau davęs tam dingstį, tačiau dėl to, kad, būdamas su manimi, jis pats įgavo daugiau drąsos. Kartą jis tarė:

– Nesibaimink – galiausiai tu būsi kaip pas mus gimęs.

Aš nieko neatsakiau – taip kartais geriausia, kadangi tokiais atvejais tas, kas klausia, gali pats sau ir atsakyti.

– Pamatysi, – kalbėjo sargas. – Jeigu tapsi mano sūnumi, kai numirsiu, galėsi paveldėti iš manęs sargo postą – taigi gausi jį ne per pažintis. Pasieksi daugiau, negu pasiekiau aš – savo šlovės kelyje

galiausiai tapsi mėsos skyriaus vedėju ir valdysi prekybą mėsa visame rajone.

Aš papurčiau galvą.

– Šis postas visuomet buvo laikomas didžiai garbinga vieta mūsų rajone, – suokė jis, kai aš, užėjus „galvos skausmams“, pasprukdavau nuo Džinos, idant atsikratyčiau to skausmo.

Nusiteikęs, jog kada nors tapsiu jo įpėdiniu, sargas išdidžiai vedžiodavo mane po parduotuvę, viską man rodydamas bei mokydamas mane daržovių pavadinimų. Turiu pripažinti, kad jis buvo geras mokytojas ir liepdavo man garsiai kartoti jų pavadinimus ligi ryto, kol aš galų gale juos įsiminiau.

– Tylėdamas nieko neišmoksi, – teigė jis, ir tai buvo visiška tiesa.

Mano italų kalbos žinios tiesiog šoktelėjo į priekį, nors jis, tiesa, kalbėjo savo tarme. Tačiau ir tai pravertė, nes netrukus žinojau visų mėsų ir gyvulių vidurių, skrandžių ir žarnokų pavadinimus bendrine italų kalba ir keliomis tarmėmis. Lygiai taip pat gerai pažinojau daržoves, prieskonius ir visus kitus augalinius maisto priedus, naudojamus virtuvėje. Visi, kurie mano, jog italų virtuvė tėra makaronai, giliai klysta. Mus nuo mokymosi atitraukdavo tik mūsų bendri reikalai, tačiau didžiąją nakties dalį praleisdavau su daržovėmis, mėsa ir žuvimi – aš netgi išmokau skirstyti mėsą pagal kategorijas. Sargas mane taip pat išmokė, kaip atskirti, ar sūdyta žuvis pirmos rūšies, ar ne. Ligi tol aš neturėjau nė menkiausio supratimo apie tai. Sargui tai rodėsi keista, kadangi jam buvau pristatęs Islandiją kaip sūdytos žuvies šalį. Pakėlęs pirmą pasitaikiusią žuvį, jis paklausė manęs:

– Ką tai reiškia?

Mintyse aš prisiminiau tėtę bei nepažįstamąjį draugą Genujoje, tačiau jie man ničniekuo nepadėjo. Sargas laukė su rankoje vertikaliai laikoma sudžiūvusia žuvimi.

– Sutrikai? – paklausė jis, tačiau vos jam išsižiojus pasakyti teisingo atsakymo, man pačiam ištrūdo:

– Kad žuvis pirmos rūšies.

Aš ničnieko nenusimaniau apie žuvis – tiesiog sekiau Kročės mokymu apie įžvalgą.

– Teisingai! – trumpai, tačiau džiaugdamasis mano atsakymu, atsakė sargas.

Man palengvėjo, o jis vėl padėjo žuvį į vietą ir nusišluostė rankas.

– Dabar jau nieko baisaus, jei man ir kraujas į smegenis išsilietų, – tarė jis, vos neapsiašarojęs iš džiaugsmo.

Mudviem apėjus ratą aplink parduotuvę, pakėlus visus mėsgalius ir visas žarnas, kiaules, vištas, visas vidurių rūšis, visas kopūstų galvas ir man galiausiai viską pavadinus bendrine italų kalba ir tarme, sargas, kuriam net seilės pradėjo tekėti, paplojo man per petį. Mano spartus mokymosi tempas taip jį paveikė, kad man pasirodė, jog jį staiga ištiko *attacco di cuore*, mat jis staiga užstrigo ir, susigriebęs ranka už širdies, ženklais parodė man paduoti vynuogę. Suvalgęs uogą ir neišspjovęs sėklų jis, atrodo, pasijuto gerėliau ir pabaigė:

– Sūnau, priimk iš manęs šitą parduotuvę!

Tiesą sakant, man tai pasirodė didis pripažinimas – daug didesnis nei tas, kurį kaip pagyrimą buvau gavęs iš dėstytojo, būdamas estetikos pirmakursis universitete. Tą pagyrimą gavau už tai, kad sugebėjau atsakyti, iš kur tarybinis režisierius Eizenšteinas paėmė motyvą vienam savo filmui. Visa tai įvyko atviro žodinio egzamino metu tiesiai prieš visus kolegas, kurie, sėdėdami auditorijoje pusračiu, vaipydamiesi laukė savo eilės. Žodiniai egzaminai Italijoje yra lyg koks spektaklis, skirtas studentams ir profesoriams, kuriems patinka daryti iš studentų kvailelius.

– Tai iš kur šitas žmogus? – paklausė profesorius.

– Iš Mikelandželo, – atsakiau nė nesusvyravęs.

– Kokio darbo? – prisimerkdamas paklausė jis.

– Iš freskos Vatikane, kuri vadinasi „Aukščiausiasis teismas“, – atsakiau. – O Eizenšteinas įkišo jaunuoliui į burną trimitą. Beje, iš tiesų Mikelandželas pats turėjo tai padaryti. Eizenšteinas tik ištaisė jo klaidą.

– Tu esi pirmasis, kuris tai pastebėjo, – tarė profesorius. – Aš dažnai būtent šiuo klausimu sukertu studentus.

Tada nudžiugau, tačiau džiaugsmas nebuvo toks gilus kaip tas, kurį pajutau pagirtas sargo už žuvų pažinimą, nors, tiesą sakant, aš jam atsakinėjau spėliodamas, o anam profesoriui – žinodamas.

Tokie jau tie žmonės keisti.

Kai buvau beatsistojąs užleisti kėdės kitam studentui, kadangi tai buvo paskutinis klausimas, profesorius staiga paklausė:

– Iš kokio pasaulio krašto tu atkeliavai?

Greičiausiai jis buvo pastebėjęs iš mano tarties, kad aš ne italas, tačiau paklausė taip atsargiai, kaip klausia mandagūs žmonės, pagal tartį įtariantys, jog jų pašnekovas yra iš kokios nors nesvarbios apylinkės, tačiau laikosi savo gimtosios tarties, idant neprarastų savo identiteto. Man nesuskubus atsakyti, kadangi liežuvis susipynė kaip ir visada, kai nenoriu pasisakyti savo tautybės, nes žinau, jog tai reiškia pasisakyti kilusiam iš šalies, kurios nėra ir niekada nebus šioje žemėje, jis džiugiai atsakė pats:

– Tu iš kokio nors itališko kvartalo Amerikoje.

– Ne, – atsakiau pajusdamas, kaip liežuvis atsipalaiduoja.

Profesorius nesugebėjo atspėti šalies, įsižeidęs, kad dabar pats susimovė, nors ketino ciniškai sumauti mane. Mane kiek ėmė graužti sąžinė, kam nepamelavau, tačiau galiausiai nusprendžiau nepasiduoti, tegul ir esu kilęs iš nežinomos šalies. Aš nusprendžiau pasufleruoti jam atsakymą netiesiogiai – literatūros pagalba. Žinojau, kad nė vienas jokioje pasaulio šalyje nepakęs, kai kitas, viso labo esąs niekas, žino daugiau negu tas, kuris nuo pat gimimo yra svarbus. Jautriausiai į tai reaguoja mokyti buržua – ne iš pykčio ar nevisavertiškumo komplekso, o tiesiog dėl to, kad egzistuoja nerašyti įstatymai, jog žmogus iš menkos valstybėlės negali žinoti daugiau nei žmogus iš didelės valstybės. Man mintyse atgailaujant, profesorius įnirtingai tebeieškojo šalies, nė vienoje smegenų kertelėje nerasdamas atsako. Galiausiai nusprendžiau leisti jam pasukčiauti lyg per geografijos egzaminą, pasufleruodamas esminį žodį:

– Ariosto.

– Aha, – myktelėjo tas visiškai sutrikęs. Buvo aiškiai matyti, kad

nuo šio vardo jo smegeninėje nesuskambėjo nė vienas varpas. Tuomet aš patikslinau nuorodą, paminėdamas šalį citatoje iš „*Orlando furioso*“:

– Dešimtoji giesmė, eilėraščio numeris 86: „*... da la remota Islanda, da ogni terra, insomma, che là giace, nimica naturalmente di pace*“.

Profesorių net prakaitas išpylė nuo nervinės įtampos.

– Aišku, – tarė jis nė kiek nesupykęs, tačiau iš jo balso buvo girdėti, kad tegausiu įvertinimą „išlaikė“, nors iš tiesų buvau vertas „su pagyrimu“.

Niekuomet ilgai neužtrukdavau atsikratyti savo galvos skausmo – paprastai nuo vidurnakčio iki antros nakties. Džinos pūslė veikė kaip laikrodis, pirmąjį kartą ji smukdavo iš lovos penkiolika po dviejų, o paskui – ne anksčiau pusės šešių. Jeigu tuo metu nebūčiau šalia jos, ji būtų pasiilgusi manęs ir ėmusi ką nors įtarti. Turiu paminėti, jog mano pūslė laiką skaičiavo visai kitaip, tad mes niekada nesusidurdavome ir neužkirsdavome vienas kitam kelio savo „drėgnosioms išvykoms“, kaip mama vadindavo tėtės naktinius pasivaikščiojimus. Tai turėjo teigiamos įtakos mūsų bendram gyvenimui. Man atrodo, kad nieko nėra blogiau, kai abiejų sutuoktinių pūslės elgiasi daugmaž vienodai ir naktį vienas privalo dantis sukandęs laukti už durų, kol kitas pabaigs, bei nuogąstauti, kad po to nebegalės užmigti arba dėl susierzinimo, arba dėl nepavykusio išsituštinimo.

Vis mąsčiau, kaip rasti kokį nors būdą ilgesniam laikui pasprukti nuo Džinos. Kartą aš nusprendžiau pasakyti jai, kad mama serga – tiesa, ne mirtinai – ir man reikia nuskristi namo, bet aš nenoriu, kad Džina nupirktų man bilietą, nes esą jis per brangus. Tai buvo ne vienintelė problema – aš taip pat nežinojau, ką reikėtų daryti, jeigu santykiai su sargu staiga pasikeistų. Jis buvo man davęs suprasti, kad jeigu aš nepersikelsiu pas jį suvisam, taip jam atsilygindamas už rūpestį, jis ateisiąs pas mane ankstesnę valandą ir įsiveršiąs Džinai besidažant.

– Jokia italė neleis trukdyti sau dažytis, – tarė jis, kietai sučiaupdamas lūpas, tačiau aš nesupratau, kas slypėjo už šių jo žodžių.

Tuomet jis metė man paslaptingą žvilgsnį.

Galiausiai aš nusprendžiau nesakyti Džinai, kad mama sirgo, mat

kartą ji man papasakojo apie kažkokią moterį iš Vienos, kuri, mirus motinai, nusprendė važiuoti į laidotuves traukiniu:

– Yra kažkokios ribos, kiek žmogus gali gedėti per atstumą. Galima gedėti tėvo, mirusio Torine, nors pats gyventum Siderne – kadangi čia ta pati šalis. Tačiau visiškai kas kita, kai reikia važiuoti į užsienį – ką jau ir bekalbėti apie kelionę jūra!

Įtariau, kad Džina imtų juoktis, jeigu aš jai papasakočiau, kad noriu važiuoti namo pareikšti užuojautą savo mamai dėl apendicito, ir tik pasišaipytų:

– Nespėsi pakilti į dvidešimties, ką jau bekalbėti apie trisdešimties tūkstančių metrų aukštį, kai tavo užuojauta dėl apendicito pasibaigs, nors tebūsi išgėręs tik vieną taurelę vyno prie maisto.

Itališkas humoras gana gyvuliškas, nors, tiesa, prie jo meilikaujančio tono galima veikiai priprasti ir galiausiai imi norėti, kad iš tavęs būtų tyčiojamasi pastoviai.

Neminint Džinos pašaipų bei mano troškimo būti jos patyčių objektu, aš išgyvenau kitokius nei kūniškus malonumus. Iš Džinos patirdavau dvasines kančias. Jos – o kartu ir sargo spaudimas – mane visiškai užvaldė. Be to, man, kaip užsieniečiui, norėjosi susipažinti su tipiškos itališkos šeimos gyvenimu, pagyventi kartu su paprastais žmonėmis, nebūnant jų šeimos dalimi ir, tuo labiau, tipišku santuokos ardytoju. Ligi tol man dar nebuvo tekę susipažinti su taip vadinama paprastų žmonių tikrove – pomėgiais, kalbomis prie stalo, maisto gamyba namuose, kurių gyventojai ką tik neturėjo pakankamai pinigų, kad galėtų valgyti kitką nei atliekas, barniais dėl mažmožių, pavyzdžiui, dėl mėgstamiausių muzikos grupių; aš taip pat dar nebuvau susipažinęs su kvapais jų virtuvėse, tualetuose, koridoriuose ar miegamuosiuose. Gyvendamas pas Džiną, aš tesusipažinau su bekvapiais namais ir dirbtinu pasiturinčių žmonių kvapu, kuris visur toks pat – kvepalų. Tačiau labiausiai man knietėjo susipažinti su paprastų žmonių diskusijomis, gimusiomis iš abejingumo. Dėl savo visuomeninės padėties žemesniųjų sluoksnių žmonės neprivalo turėti nei savos nuomonės, nei interesų, jų gyvenimas tėra jų pareiga

farsui – žaidimui su sau lygiais visuomenėje, sukurtoje nelygybės pagrindu.

Mane ėmė vis labiau užvaldyti noras susipažinti su tuo, ko nepažinojau. Prieš suprasdamas, kurlink suko mano mintys, aš jau buvau susidėjęs savo varganą mantą iš namų į kartoninę dėžę, kuri baisiausiai erzino Džiną – mat ji buvo kilusi iš pakankamai geros šeimos ir pratusi prie odinių lagaminų. Greičiausiai ji buvo pripratusi prie jų dar motinos įsčiose. Galiausiai viską susidėjęs, aš pasisakiau išvyksiąs savaitei.

– Kur gi keliauji? – išsižiojo ji.

– Kur nors vėl susipažinti su šalčiu, – atsakiau. – Nuo šito karščio aš darausi šaltas ir trenktas.

– Suprantu, – žvilgtelėjusi į mane tarė ji. – Aš žinau, kodėl pietų kraštų žmonės šalti.

Kaip įprasta, ji visiškai nesuprato, ką buvo pasakiusi. Iš tiesų ji visiškai nesuprato, kodėl žmogui gali norėtis šalčio. Tačiau veikiai susigriebusi ji puolė prie telefono, pasiruošusi susukti į kelionių biurą ir užsakyti kambarį viešbutyje, kuriame visuomet apsistoja jos draugai, važinėjantys į kalnus slidinėti. Be to, ji pažinojo biuro savininką, tad sutvarkyti reikalus būsią labai lengva. Džina buvo tokia moteris, kuri arba visur ką nors pažinojo, arba pažinojo ką nors, kuris pažinojo visus.

– Tai kur užsakysi viešbutį? – paklausiau supykęs dėl šito troškimo padėti ir nesuvaldomo geismo kiekvieną problemą išspręsti pačiu lengviausiu būdu – per pažįstamus – vietoje to, kad pasirinktų rizikingesnį nežinios ir ieškojimų kelią.

– Kaip tai kur? Aišku slidinėjimo kurorte, – atsakė ji, lyg būtų nustebusi, kam klausiau. Tarsi pasaulyje būtų vienintelis viešbutis ir vienintelis slidinėjimo kurortas, į kuriuos jos socialinės padėties žmonės važinėtų. Tokie žmonės teigė, kad kiekvienam privalu žiemą važinėti slidinėti, o vasarą gulėti paplūdimyje, maudytis arba žaisti kamuoliu. Sumaišyti metų laikus būtų buvę įžeidimas Italijos peizažui bei klimatui.

Išgirdęs Džinos atsakymą, nusprendžiau palikti ją visiems laikams,

staiga ėmęs baisiausiai bodėtis viskuo, ką ligi šiol mačiau aplinkui save. Mane iš dalies netgi apėmė paralyžius – nuo šitų žmonių, kurie visiškai nieko nesiekė; kasdien įprastu žingsniu mindami tą patį taką, jie nė nesiruošė pagalvoti, kad šalia esantis galbūt geresnis.

Tiesa, dėl šito paralyžiaus aš užsibuvau pas Džiną dar savaitę, vis galvodamas, kaip galėčiau vieną naktį neatsisveikinęs dingti. Greičiausiai man taip ir būtų pristigę drąsos išeiti, jei Džina, pastebėjusi mano sutrikimą, nebūtų pati pasakiusi:

– Tai argi neketinai pailsėti nuo manęs?

– Tai nėra visiškai teisingas žodis, – pasakiau, nenorėdamas jos įžeisti.

– Suprantu – žodis nevisiškai teisingas, bet prasmė visiškai teisinga, – tarė ji, toli gražu nė kiek neįsižeidusi.

– O tai ką? – kvailai paklausiau.

– Tiesiog vieną naktį pranyk ir pamirškim visus slidinėjimo kurortus, – atsakė ji.

– Negi tau nebaisu, kad man gali kas nors atsitikti? – paklausiau.

– Nė akimirką nepagalvočiau, kad toks kaip tu galėtų nusižudyti, – atsakė Džina. – Aš žinau ir nuo manęs nenuslėpsi, kad esi kilęs iš tautos, kurioje visiems visiškai pakanka tiesiog kažkaip pratempti gyvenimą.

Būdamas visiškai sutrikęs, taip ir padariau, kaip ji buvo pamokiusi.

Su sargu mes susitikome po sunkvežimiu didžiulėje mašinų parduotuvėje.

– Tai man patinka, – tarė Loua, sugriebdama mane už kojos, kadangi aš buvau atsisėdęs šalia lovos galvūgalio.

Jos šlaunys krustelėjo – buvo aiškiai matyti, jog paralyžius traukiasi iš kūno. Be to, gyvybė jau buvo įsiskverbusi ir į raiščius aplink kelius.

Tuo tarpu Jouna gulėjo nekrutėdama – lyg būtų be sąmonės. Galbūt istorijos ją dar labiau luošino? O galbūt ji tuo labiau silpo, kuo labiau jos sesuo stiprėjo? Tai nėra retas reiškinys – pavydas dažniausiai labiau pasireiškia kūne negu dvasioje. Man taip bemąstant, Jouna staiga karčiai atsiduso:

– Aš žinau, apie ką tu galvoji. Man reikia stipresnių istorijų negu mano seseriai.

Man šie žodžiai pasirodė grėsmingi. Kaip buvo galima dar išraiškingiau nutapyti sargą ir jo buitį? Mane apėmė įtarimas, jog jeigu viskas ir toliau šitaip tęsis, tai viena sesuo visiškai atgaus jėgas, o kita iš pavydo nė pasijudinti nebegalės. Seserys yra seserys luošume, o ne žaidimuose – ypač meilės žaidimuose. Mat visos svajoja palįsti po antklode su svainiu – lyg tie būtų ne seserų vyrai, o prostitutai. Mane nukratė šiurpas nuo minties, jog jeigu viskas toliau vyks būtent taip, kaip ir atrodė, man teks vesti tą, kuri pirmoji atgaus jėgas, tačiau po to ji mirs ir tuomet kita, atgavusi jėgas iš istorijos likučių, pareikalaus, kad aš vesčiau ją.

Mane šitai taip neramino, jog galiausiai nuėjau pas būrėją – toji, pažiūrėjusi man į delną, patvirtino mano nuogąstavimus:

– Tiksliau sakant, vos tik tu tapsi našliu mirus pirmajai, vesi kitą ir ji pati taps našle, mirus tau. Vienintelis būdas išvengti šitokio likimo yra nužudyti abi seseris, o paskui abi apraudoti.

– Neklausyk Jounos – tęsk istoriją, – paliepė Loua, tuo smarkiau spausdama man kelį, kuo labiau pačios kūnas ėmė virpėti.

Aš ėmiau tęsti:

– Sargas pasisakė paruošęs žmoną ir sūnų mano atvykimui – buvo belikę surengti patį spektaklį. Supratęs, jog atgal kelio nebebuvo, aš laukiau jo nešinas savo lagaminu.

– Tiesa, tau teks dalintis kambariu su sūnumi – mes gyvename ne kokioj pily, nors iš pradžių viską ir buvau tau paauksavęs, – atgailaujančio žmogaus balsu tarė jis, o paskui pridūrė, jog visiems būsią į naudą susipažinti su užsieniečiu. Vakarais aš galėsiąs pamokyti juos anglų kalbos, ir mokslai leisią visiems pailsėti nuo televizoriaus, viktorinų ir pramoginių programų su vis tais pačiais numeriais.

Anot sargo, jo žmona pareiškė, kad jam baisiai pasisekė sutikti mane, kadangi jie galės imti iš manęs nuomą bei prašys susimokėti už maistą – nors, tiesa, nereikės mokėti tiek daug kaip pensionatuose.

– Tačiau už anglų kalbos pamokas nemokėsim jam nė sušiktos

liros, – pasakęs sūnus, kuris, anot tėvo, nebuvo šykštus – jis tik mėgo tvirtai laikyti rankoje pinigus.

– Jis, tiesa, turi tik kišenpinigių, kurių jam duodu nusipirkti ledams žaidimų salėse, kuriose futbolinas nemokamas, – tarė sargas.

Manyje tučtuojau užsiliepsnojo islandiškas paslaugumas ir paskubėjau užtikrinti jį, kad nieko mokėti ir nereikės – mano požiūriu, pamokos bus kaip malonus pokalbis vakare su gerais žmonėmis.

– Puiku, – apsidžiaugė sargas. – Mano sūnus pasakė, kad tavo užmokestis galės būti pokalbiai su mumis. Mano žmona pasisakė vietoje užmokesčio galėsianti išmokyti tave itališkos virtuvės gudrybių. Paskui ji paklausė manęs, kuo aš susimokėsiu, aš pasakiau, kad galėsiu nuvesti tave į zoologijos sodą pasižiūrėti beuodegių beždžionių iš Gibraltaro.

Kaip vėliau patyriau, žmona labai didžiavosi savo kulinariniais sugebėjimais bei geležine tvarka spintelėse. Ji taip pat buvo išmuštravusi ir namiškius – ir jai paklusti apsimokėjo.

– Tu, aišku, sukiši jam į galvą visas kulinarines knygas, – tarė sargas žmonai, prisidėdamas prie jos ir sūnaus plano pasipelnyti iš manęs itališkuoju būdu – rodant vaišingumą, tačiau perspektyvoje regint asmeninę naudą.

Aš tiesiog alpau iš džiaugsmo, regėdamas, kad jų planui buvo lemta pavykti be jokių kliūčių. Manęs niekas labiau neerzina negu pigūs spąstai, paspęsti naivuoliams, kurių akys ir protas nemato toliau nei lapė savo uodegą. Protingas žmogus privalo perprasti pinkles prieš į jas pakliūdamas. Tokia bent jau mano nuomonė, ir aš ją išsakiau, norėdamas paįvairinti istoriją. Tuomet Loua pastebėjo:

– Dabar mums aišku, kokius mokslus ėjai Italijoje, ir galima nuspėti, kaip tau sekėsi per egzaminus.

– Tu kalbi ir mąstai kaip filosofas, – su pasigėrėjimu tarė Jouna, – ir mano sesuo Loua pastebėjo tai anksčiau negu aš, – jos balse nebuvo girdėti nė trupinio pavydo seseriai, nors tik dabar pasimatė, kokio ji guvaus proto ir kaip jai puikiai sekėsi kovoti su paralyžiumi kojose.

Neleisdamas pagyroms sutrukdyti istorijos, aš ėmiau tęsti:

– Nė kiek nesumišęs sargas papasakojo man, kaip jis apsimetė naktį sutikęs mane gatvėje – jauną, malonaus veido vaikiną, nešiną didžiuliu kartoniniu lagaminu, apsiašarojusį ir pasiklydusį, vienais marškinėliais, atvykusį iš šaltų kraštų ir ieškantį šilumos bei saulės pas tautą, kuri visame pasaulyje garsėja savo vaišingumu ir žmogiškumu. Vos pamatęs jį, aš neva puoliau jam į glėbį lyg savo išvaduotojui, su ašaromis akyse klausdamas, ar jis negalėtų parūpinti man namų pas gerus, sąžiningus žmones. Kurį laiką aš gyvenęs pensionate Prancūzijoje (man šitai pasirodė gana keista, tačiau tai atrodė visiškai natūralu žmogui, kilusiam iš šalies, kurioje visi kęste neapkenčia prancūzų ir kurios gyventojai ničnieko neišmano apie geografiją), tačiau tenykščiuose pensionatuose žmonės nejaučia vieni kitiems jokių jausmų, todėl valgyti tegaudavau vien storų makaronų su ketčupu. O jeigu kada ir patiekdavo kokį nusususį mėsos kąsnelį, tai niekuomet negaudavo *contorno*.

– Žodis *contorno* reiškia „garnyras“, – paaiškinau, tačiau atsargiai, kadangi niekam nesinori įžeisti neišsilavinusių žmonių ir pasirodyti daugiau žinančiu.

– Ką? – išvertė akis Loua, pasiruošusi gintis.

– *Contorno*? Kas čia per daiktas? – paklausė Jouna, kuri, užaugusi tarp tautinių patiekalų su garuojančiomis bulvėmis, niekuomet nekreipdavo ypatingo dėmesio į užsienietiškas nesąmones.

Lyg būtų susivokusi Loua staiga numojo ranka:

– Ai, čia viskas aišku! Nėr čia ko versti tokius paprastus žodžius – mes ne kokios kvailės ir seniai atmintinai išmokom itališkų-islandiškų pasikalbėjimų knygelę. Nors žemiau liemens ir esam paralyžiuotos...

– ... smegenys tiesiog virte verda, – užbaigė Jouna, metusi priekaištaujantį žvilgsnį seseriai, kuri, atrodė, vis dar norėjo kažko paklausti.

Aš nenorėjau išduoti Louos, nors puikiai žinojau, jog pasikalbėjimų knygelė buvo tokia prasta, kad žodžio *contorno* joje nebuvo nė kvapo. Vietoje to aš ėmiau toliau pasakoti, kaip sargas pasisakė man sukūręs tą istoriją vien tam, kad žmona pajustų man užuojautą ir panorėtų

priimti mane į namus, kuriuose ji galėtų nušluostyti man ašaras ir nupenėti. Jai suskaudo širdį, kad prancūzų pensionatuose nesama jokios motiniškos šilumos, ir jai kilo noras pristatyti man Italiją kaip saulės ir užuojautos žemę. Paskui sargas pridūrė, kad aš buvau tikras mamytės sūnelis ir ilgėjausi tėvų – ypač mamos – ir vyresniojo brolio, kuris buvo atsidavęs lengvajai atletikai ir kasdien pasiekdavo naujų rekordų – panašiai kaip jų sūnus. Be to, jis buvo laimėjęs tris sidabro medalius šuolio su kartimi rungtynėse.

Tą pat akimirką sargo sūnus, kuris atidžiai klausėsi tėvų pokalbio, nebegalėdamas susilaikyti trenkė kumščiu į stalą ir išpoškino:

– Tai nuostabus sutapimas, tėte – jei tik būtų galima pavadinti sutapimu, o ne likimu! Šįryt aš laimėjau savo trečiąjį medalį.

Žmona visiškai tikėjo sargo pasakojimais, ir tai buvo svarbiausia, kadangi namuose viską valdė ji – įskaitant namų slenkstį. Tačiau vos jį peržengus, jos galios tučtuojau išnykdavo, ir jai buvo nevalia netgi atsidaryti sąskaitos banke savo vardu – o ką jau bekalbėti apie šluotų pirkimą išsimokėtinai be raštiško vyro sutikimo.

– Nejaugi? – nustebo Loua, pasiruošusi pasipūsti, jog, neminint paralyžiaus, jų nevaržė niekas – netgi sprendimas ištekėti ar senmergiauti. Tačiau, matyt, jai taip rūpėjo sužinoti istorijos tęsinį, jog daugiau ji nepridėjo nieko, ir man buvo leista pratęsti.

Sargas pasakė man, kad žmona iš užuojautos man net apsiverkė (man pasirodė, kad tuo buvo kiek perlenkta lazda), nors iš tiesų galbūt jai pagailo manęs dėl to, kad pensionate mums prie mėsos nors bulvių neduodavo – galas nematė to *contorno* – o sūnus...

– Koks buvo jo vardas? – pertraukė mane Jouna.

– Tai aišku, kad Bepas, – įsikišo Loua, atimdama iš manęs žodį.

– O iš kur tu sužinojai? – nustebau, nes pačiam nė nebuvo į galvą atėję duoti sūnui kokį nors vardą.

– Mano pusseserė, kuri ištekėjo už dovanų fabriko savininko Milane, sakė man, kad visi kvailiai Italijoje vardu „Bepas“, – su panieka balse tarė Loua, lyg aš, baigęs mokslus Italijoje, neturėčiau užduoti panašaus klausimo.

– Na ir puiku, – pratęsiau. – Šitas sūnus, kurio vardas, savaime aišku, buvo Bepas, susijaudinęs tarė:

– Žinai, tėte, man visuomet norėjosi išmokti angliškai, kadangi Amerikoje vien su italų kalba nieko nepasieksi.

– Tai dar ir ten svajoji važiuoti? – paklausė tėvas.

– Nejaugi laisvės ir progreso šalis – ne visų svajonė? – atsakė sūnus. – Man atrodo, kad netgi mafijos bosas neilgai temptų su italų kalba, o mano lygio šuolininkas į aukštį niekada nesitaikstys su tuo, kad, stovėdamas ant garbės pakylos, negalės suprasti, ką jam sako.

Žmona ir motina iš pradžių taip nesikarščiavo kaip sūnus – ją kiek varžė lyties nevisavertiškumo jausmas, ir ji prisipažino niekada tobulai neišmoksianti anglų kalbos. Tačiau sargas paguodė ją, sakydamas, kad tikėjimas mergele Marija ir laikas viską sutvarkys.

– Anglų kalba čia jokia išimtis, – pridūręs jis. Tuomet žmona ištarusi:

– Na gerai, jeigu tu taip sakai, tai gal taip ir bus.

Tačiau po akimirkos ji, savaime aišku, ir vėl pakeitė savo nuomonę:

– Ta anglų kalba niekaip nelenda man į galvą. Aš net negaliu išmokti pasakyti *okay*.

– Mama, bet juk tu ką tik pasakei *okay*, o tai ir yra anglų kalbos pagrindas, – padrąsino ją Bepas.

– Italijoje drąsinti motinas yra šventa sūnų pareiga, – paaiškino sargas.

– Aš net pro pasų kontrolės punktą nepraeičiau, – nutaisiusi aukos veidą, suniurnėjo moteris.

– Taip, brangioji mama, – neatlyžo Bepas. – Aš eisiu paskui tave ir jeigu kas, pasakysiu *okay* už tave. O jeigu ir to nepakaks, tai aš vienu šuoliu peršoksiu su tavimi per visas kliūtis.

– Gyvenimas ne toks lengvas, kaip jauniems žmonėms atrodo – nejaugi negirdėjai tos liūdnos istorijos, kurią tavo tėvui papasakojo užsienietis? – atsakė motina.

Tą vakarą tuo ir baigėme. Istorijai teko palaukti geresnių laikų, o autoriui – kiek ilgiau parauginti mintį.

Kitą dieną aš vėl pradėjau nuo ten, kur buvome baigę:

– Sargas norėjo, kad aš su savo lagaminu palaukčiau dar parą. Jis atvedė mane į garažą prie automobilių parduotuvės ir pasakė:

– Pabūk čia su savo lagaminu per naktį, o rytoj ryte aš tave išleisiu.

Šitaip turėjo tęstis ligi tol, kol jis pasakysiąs žmonai, jog aš ir vėl užvedžiau su juo kalbą apie gyvenamąją vietą, graudžiai skųsdamasis maistu bei gyvenimo sąlygomis pensionate. Jis tuo tarpu gudriai parinktais žodžiais pasakysiąs jai, jog jis norįs parodyti užsieniečiui tikrą svetingumą, o dar labiau – pačios sugebėjimus virtuvėje ir skalbiant.

– Mano žmona neatsispirs, kai aš užgausiu šias stygas, – tarė jis, būdamas užtikrintas, kad po tokių žodžių žmona pati paprašys atvesti mane į namus, kadangi maistas pensionatuose esąs ne toks kaip išvirtas namuose. Be to, ji žinojo, kad ir polenta ten padaryta ne iš pačių geriausių produktų.

– Tik neminėk šitų klijų, kurie vadinasi „polenta“ – kartoju savo pusseserės iš Milano žodžius, – pasišiaušė Loua.

– Ji sakė, kad verčiau valgytų tą surogatinį dalykėlį, kuris dabar išpopuliarėjo net ir pačioje makaronų šalyje ir vadinasi amerikoniškai – *pastalife,* – pritarė seseriai Jouna.

– Fui, – pasišlykštėjo Loua.

– Kaip tie italai sugebėjo taip nusmukti, kad net makaronus valgo pagal amerikonų madą? – nusistebėjo Jouna.

– Netikri makaronai yra nusikaltimas prieš Italijos tautą, kokio skonio jie bebūtų! – staiga paleido gerklę Loua.

Nekreipdamas dėmesio į šias pastabas, kadangi man tautos orumas visiškai nerūpi, aš tęsiau toliau:

– Paskui jis parodė man nemažą raktą, kuriuo būdavo rakinami automobilių parduotuvės kiemo vartai (po tais automobiliais mes kartais pasislėpdavome). Po to jis išsitraukė kitą raktą – nebe tokį didelį, tačiau pakankamai tvirtą, juo būdavo užrakinamas kažkoks

slaptas sandėlis, o galiausiai sargas išsitraukė trečią raktą – nuo dar mažesnio sandėlio, kuriame aš galėjau naktį miegoti, vietoje pagalvės po galva pasidėjęs lagaminą. Anot sargo, tai esą geriau negu nieko, arba tai, ką karuose turėdavo kęsti kareiviai.

– Ar galiu patikėti tau raktus? – atsargiai paklausė jis.

– Taip, – atsakiau, ir jis ištiesė man raktus, tačiau su sąlyga, kad negalėsiu grįžti kaip koks valkata pas Džiną. Pirma aš turėjau vieną naktį pramiegoti sandėliuke, paskui kitą rytą kuo anksčiausiai išsinešdinti, visą dieną praslampinėti su lagaminu po gatves, vakare grįžti į sandėliuką ir paryčiui atsivilkti pas jo žmoną. Mano išvaizda turėjo būti akivaizdus įrodymas, kad gyvenimas pensionate – ne pyragai, ir akimirksniu sukelti užuojautą.

Kadangi sandėliuke nebuvo ant ko atsigulti, jis pažadėjo paskolinti man savo švarką, ant kurio aš galėsiąs pamiegoti, kai jis apie vidurnaktį išsiųs savo kolegą namo ir liks poste vienas. Pats sargas puikiai pakentė šaltį, kadangi buvo karšto kraujo; be to, turėjo gerus vilnonius marškinius.

– Tarkim, kad sandėliuke pramiegosi vieną naktį arba gal dvi, – pridūrė jis taip susijaudinęs, kad čia pat nusivilko švarką.

– Judviem taip greitai sukantis mano kojos ėmė tiesiog sveikte sveikti, – šūktelėjo nuo pagyvėjusios istorijos nubudusi Loua.

Prieš auštant jis mane pažadino ir aš išėjau į tuščias gatves. Nešinas lagaminu, aš visą dieną praslampinėjau tarp miesto kavinių. Viskas vyko pagal jo planą. Vakare mudu vėl susitikome ir jis nusivedė mane į namus. Visą dieną prasivalkiojęs su lagaminu, aš jau buvau visiškai nusivaręs.

Kitą dieną mes nutarėme susitikti po pirmos kavinėje – kai jis jau bus atsikėlęs. Sargas tesėjo savo žodžius. Radęs mane visiškai nusiminusį, jis uždusęs patyliukais paaiškino man radęs mudviem išeitį.

Italų kavinėse visi sėdi ištempę ausis, todėl jis tyliai sukuždėjo man:

– Aš jau ilgą laiką nuiminėju po keletą lirų nuo savo algos – vis galvodamas apie tave, tačiau žmona kol kas nieko nepastebėjo. Dabar

turiu surinkęs pakankamai pinigų, kad galėčiau trims valandoms išnuomoti kambariuką neblogame viešnamyje. Mums daug laiko nereikės, ir kambarys užsakytas trečiai valandai – tuo metu jis bus laisvas ir paklodės ant lovos jau bus pakeistos. Pamatysi, kaip tau patiks lova, jos ten geležinės – pats mačiau. Jos ir turi būti tvirtos, patikimos, idant nereikėtų galvoti, išlaikys ar ne, – išdidžiai pridūrė jis.

Besiklausydamas jo pajutau, kad galėčiau kiek paįvairinti savo varganąjį gyvenimą, visą dieną trukusį valkiojimąsi po gatves bei bemiegę naktį – ir nuėjau su juo. Tačiau ne drauge – nerašyti Italijos įstatymai draudžia vyrams eiti į viešnamį kartu su gatvės mergše. Vyras turi sekti iš paskos, kadangi būti šalia kekšės kenkia vyriškajam orumui – išskyrus tuomet, kai dulkiniesi su ja.

Viešnamio madam nė nepažvelgusi į mus ištiesė raktą nuo kambario ir ėmė toliau gramdyti savo dubenį. Mes užtrukome neilgai – tiksliau sakant, jis, kadangi, gavęs savo, jis pasišalino, prieš tai mestelėjęs:

– Tu gali pabūti čia dar pusvalandį. Aš jau užmokėjau.

Neturėjau ką ten veikti, todėl atsisėdęs ant kėdės ėmiau laukti, kol man skirtas laikas pasibaigs. Galėjau išeiti, tačiau sargas žvilgtelėjo į mane tokiu reikšmingu žvilgsniu, jog aš supratau, kad jis nepaliksiąs madam nė minutės; be to, mums buvo nevalia išeiti kartu, nes madam galėjo ką nors įtarti.

– Jeigu ji ateis man išėjus, nesiduok apgaunamas, – pridūrė jis. – O man reikia eiti – žmona manęs pasiges, nes pasakiau, kad noriu tik pažaisti futbolino kavinėje.

Tai taręs jis išrūko pro duris. Mane apėmė tuštumo jausmas. Kai mums skirtas laikas baigėsi, kažkas nekantriai pabeldė į duris. Man greičiausiai pasidarė silpna, kadangi atsirėmiau į sieną, nuo kurios dvelkė kalkėmis ir saldžiais prostitučių kvepalais. Persigandęs aš pašokau ir išsliūkinau lauk. Už durų nieko nebuvo. Moteris prie stalo pagyvėjo – užvedusi su manimi kalbą, ji paklausė, ar nenorėčiau čia gauti pastovaus darbo. Aš apsimečiau, kad nesupratau.

– Kiek klientų galėtum priimti per dieną? – paklausė ji, matydama manyje būsimą darbuotoją.

Suvokusi, kad aš tik apsimečiau nesuprantąs, bet iš tikrųjų supratau, ji smalsiai paklausė:

– Tai tu gal naujokas? Tokie populiariausi. Leidaisi apgaunamas?

Žiūrėdama tiesiai man į akis, ji žvilgsniu bandė priversti mane pasakyti „taip“.

– Būk atsargus – visą gyvenimą neišlaikysi nekaltybės veide.

Gūžtelėjau pečiais. Paskui ji pridūrė:

– Pas mane galėtum susikurti ateitį – bent jau keliems metams – tiek kaip tas, kuris dulkina, tiek kaip tas, kurį dulkina. Vėliau galėtume pasikalbėti ir apie rimtesnius reikalus – pavyzdžiui, apie verslo paveldėjimą.

Nieko jai neatsakiau. Supratusi, kad negalvoju atsakyti, moteris nusispjovė į mano pusę. Smukau pro duris ir likusią dienos dalį vėl prasivalkiojau. Ligi susitikimo su sargu dar buvo likusi valanda, tačiau aš netyčia aptikau jį San Andželo aikštėje stebintį vyrus, prie pašto dėžių medžiojančius moteris. Man tai pasirodė toks juokingas sutapimas, kad jau buvau pasiruošęs stoti į varžybas ir bandyti susitikti naują Džiną, pas kurią galėčiau vėl kokią savaitę pagyventi – ligi grįžčiau namo. Tačiau man dar nespėjus apsispręsti, sargas pamatė mane ir priėjęs tarė:

– Dabar jau galime eiti. Žmona laukia tavęs su keptu baklažanu ir dar didesniu skanėstu – ėriuko smegenimis su plaktais kiaušiniais.

Buvo jau vakaras. Gatve mes pasiekėme automobilių parduotuvės kiemą. Kadangi visi jau buvo išėję, sargas nusprendė palikti mano lagaminą sandėliuke, idant neatrodytų, kad aš pasiruošęs suvisam pas juos įsikelti. Tačiau paskui jam pasirodė, kad su lagaminu atrodysią įtaigiau – mano nepavydėtina padėtis atrodys tikresnė. Po to mes nuėjome į jo namus. Mudu tylėdami ėjome šalia vienas kito – abu vienodai neramiomis širdimis.

– Paimk lagaminą – nepritiks, kad žmona pamatytų mane nešant tavo daiktus, lyg būčiau koks nešikas, – sušnypštė jis be jokio reikalo, kadangi mes visa dar ėjome gatve ir lagaminą aš nešiau pats.

Iš pirmo žvilgsnio namas pasirodė gana pagyvenęs – vienas iš

tų, kuriuose kambariai kuo plačiausi, lubos kuo aukščiausios, ir nieko neįmanoma perdaryti. Nieko pakeisti, tiesa, ir neleidžiama – visi namai turi istorinę vertę (nors niekas neturi menkiausio supratimo kokią). Žmonės bejėgiai prieš tokius namus ir praeitį – ji mus paprasčiausiai užgožia. Tad visi tik sėdi ir laukia, kada viskas sugrius – net ir namai laukia. Tiek gyventojai, tiek namai laukia žemės drebėjimo arba karo, idant sprogmenys ar gamtos kataklizmai atliktų tai, ko visi trokšta – viską sugriauti, o paskui vėl atstatyti. Arba visai nieko neatstatinėti – tiesiog susisukti gūžtą griuvėsiuose, kaip žmogui ir yra natūraliausia.

Pro mano akis neprasmuko tai, kad karas kažkodėl pasigailėjo nemažos dalies šio rajono namų, net ir pusės šito namo. Kiti namai buvo nauji, tačiau, aišku, visiškai beveidžiai. Karo įtaka namams ir miestams negandoms praūžus atsispindi negyvumu. Įsivaizdavau, kad tokiuose namuose ir rajonuose turėjo gyventi vos galą su galu suduriančios šeimos, kurias diktatoriai vis skatina išauginti kiek galima daugiau vaikų, kadangi patys paprastai retai turi daugiau nei vieną. Tačiau jų propagandos triukas yra dalinti butus su žemu nuomos mokesčiu visų pirma daugiavaikėms šeimoms – taip beturčiams ir daugiavaikiams parodoma meilė ir rūpestis, idant politinio užnugario gretos sutankėtų, o ir vaikų būriai galiausiai užaugtų ligi grabo lentos atsidavusiais rėmėjais.

Tokios mintys buvo apnikusios mano galvą, mudviem žengiant laiptais – nei labai švariais, nei labai nešvariais. Viskas buvo nedažyta. Mano nustebimui, sienos nebuvo išbraižytos – aš tepamačiau vienintelį šunelį iškištu liežuviu, kuris bandė palaižyti tuštumą.

Išsitraukęs didžiulį pundą raktų, sargas atrakino sunkias duris. Ant jų buvo pritvirtintas ketaus diskas – lyg uždanga kažkokiai ventiliacinei angai ar akutei, kurį buvo galima atstumti iš vidaus, pasukant nedidelį pimpiliuką su kiaušinio formos įrėžomis. Veriant duris, vyriai nė kiek nesugirgždėjo, ir prieš mano akis atsivėrė tuščias koridorius. Bute tvyrojo aliejaus kvapas, o grindys buvo išklotos senomis plytelėmis. Namuose nebuvo nė gyvos dvasios. Tyla buvo beveik spengianti. Man ėmė tankiau plakti širdis – greičiau iš smalsumo nei baimės. Tą pat

akimirką pro duris, kurios, kaip sužinojau vėliau, vedė į virtuvę, įžengė pusamžė moteriškė. Aš tikėjausi, kad ji ryšės prijuostę, į kurią pirma nusišluostys rankas, paskui – lūpas, o galiausiai pasisveikins – kaip buvau įpratęs matyti pas paprastus žmones. Tačiau ši šeima laikė save labiau pažengusia nei kitos, ir šeimininkė buvo nusiėmusi prijuostę bei akivaizdžiai laukė svečių. Jai nebuvo jokio reikalo šluostytis rankų. Man ji pasirodė per daug blanki, kad būtų galima priskirti kokiam nors visuomenės sluoksniui. Nors gal ji tiesiog ypatingai nesidomėjo mano atvykimu. Vienintelis dalykas, kurį ji padarė, tai bedė pirštu į svetainę – mane tai labai nustebino, kadangi jos vyras turėjo puikiai pažinoti savo namus. Moters abejingumas neatrodė dirbtinis, tad man pasidingojo, kad ji galėjo būti samdoma darbininkė, o ne pati šeimininkė.

– Tai ką, moterie – nepasisveikinsi? – sugergždė sargas tokiu balsu, kokiu vyrai kalba su žmonomis, kurios po pirmojo vaiko tampa visiškos mėmės.

– Argi dar nepasisveikinau? – bailiai atsakė moteris, ištiesusi man tokią minkštą ranką, kad aš net pyktelėjau ir kiek pakutenau jai delną smiliumi.

– Laba diena, – pasakiau, smiliumi liesdamas jos gyvenimo liniją, kurią pajutau dėl to, kad, neminint rankos minkštumo, delnas vis tik buvo ganėtinai grubus.

Sutrikusi moteris lyg mėgino atsakyti tuo pačiu, tačiau staiga atitraukė ranką. Tuomet jai žvilgsniu pasakiau:

– Norėčiau...

Tą pat akimirką ji sukikeno ir dingo iš kambario. Mudu su sargu likome vieni. Atsidusęs tariau:

– Atrodo, kažkuria prasme grįžau į namus.

Kambaryje ant sienų kabojo daugybė plakatų su sportininkais ir išsišiepusiomis beždžionėmis, žaidžiančiomis krepšinį – tad priėjau išvados, jog tai būta ne svetainės, o sūnaus kambario. Sargas buvo neįprastai tylus, netgi atrodė šiek tiek sugniužęs – gal bijojo žmonos. Nerasdamas ką veikti ėmiau apžiūrinėti plakatus ant sienų. Mane didžiai nustebino penki plakatai su mirusiais vaikais, gulinčiais atidengtuose

karstuose, ir trimis jaunuoliais, gulinčiais ant virtuvinio stalo – vienam jų ant krūtinės buvo padėtos bokso pirštinės. Kitam ant krūtinės buvo padėtas kūjis, kokį svaido kūjo metikai, o ant trečiojo krūtinės gulėjo sulūžusi ietis. Kai geriau įsižiūrėjau, pastebėjau, kad jie nėra negyvi, o tiesiog išsekę guli ant pakylos. Penki vaikai greičiausiai buvo gimnastai, užsimušę per rungtynes, tačiau man neatrodė protinga, kad sūnus, sporto čempionas, vis žiūri čia į šituos lavonus karstuose.

– Tokius paveikslus reikėtų nuimti, – pasakiau. – Geriau pasikabinti nuogų merginų.

Tačiau sargas buvo kitos nuomonės ir džiugiu balsu atitarė:

– Tai pats gražiausias kambarys bute – mano sūnaus kambarys. Mūsų miegamasis be langų.

Nustebau patyręs, jog butas atrodė lygiai taip, kaip ir įsivaizdavau.

– Žinau, – pasakiau.

– Tu viską žinai, – atsakė sargas.

Šiame kambaryje buvo vienas langelis, atsuktas į vidinį kiemą – tiesiai priešais jį stovėjo kitas namas. Nuo senų vamzdžių pro langą sklido silpnas kanalizacijos kvapas, kurį buvo bandoma nuslopinti chlorkalkėmis. Per langą tesimatė vamzdžiai – vieni storesni (reikia manyti, kanalizacijos) buvo atvesti iš kitų butų, o kiti, laibesni, matyt, buvo vandentiekio. Kanalizacijos vamzdžiai tekėjo, o vandentiekio greičiausiai rasojo dienos karštyje.

Kadangi buvau pratęs matyti vamzdžius pro langą, nesakiau nieko.

Kambaryje stovėjo dvi geležinės lovos. Ištraukęs iš po vienos lovos espanderį, sargas ėmė įnirtingai jį tampyti. Paskui uždusęs paaiškino:

– Kad būtum stipresnis ir žvalesnis...

Nusišypsojęs aš pagalvojau, kad jam vertėtų kaskart patraukiant espanderį pirstelėti. Sargas nebezdėjo – tik stenėjo. Tačiau galiausiai jis garsiai driokstelėjo – tai turėjo būti juokinga.

– Dūdų orkestras! – gašliai nusijuokė jis, parodydamas dvi eiles baltų, lygių dantų.

Kambarys dvelkė tuo, kas yra neteisingai vadinama sveikata ir žvalumu – tam tikru sportininkų ir jų treningų kvapu. Jis nėra ypač patrauklus, tačiau iš tiesų ir neatgrasus – tiesiog kažkoks bespalvis kvapas – nei prakaito, nei muilo, tačiau kilęs iš abiejų, atsiduodantis treniruočių ir fizinės jėgos pagimdytu belytiškumu.

Man nebuvo parodytas joks svetingumas – nepasiūlyta nei karšto, nei šalto, tačiau sargas užsigeidė, kad aš patampyčiau espanderį. Norėdamas jam įtikti, aš kiek patąsiau juos, tačiau nebezdėjau. Po to jis nusišypsojęs pačiupinėjo mano raumenis:

– Kamuoliai, – tarė jis.

Paskui jis vėl nusišiepė, vėl iškišdamas savo dantis. Tą pat akimirką į kambarį įsmuko žmona – ji pastvėrė espanderį ir ėmė tampyti. Jai sekėsi daug geriau negu man. Tačiau tampydama ji taip pat nebezdėjo ir, vos baigusi tampyti, vėl išėjo pro duris. Tarpduryje ji pirstelėjo, tačiau aš nesupratau, ar tai turėjo kokią nors prasmę.

– Džina pilna visokių įpročių ir ne visada verta kreipti į ją dėmesį – vėliau pats suprasi, – lyg atsiprašinėdamas, lyg pašaipiai tarė sargas.

Aš nustebau, kad žmonos vardas buvo Džina.

– Tai jos vardas Džina? – paklausiau.

– Taip, jos vardas Džina, – atsakė tas.

Kaip dažnai ir nutinka su gyvenimiška patirtimi, man jos vardas pasirodė ir keistas, ir nekeistas. Galiausiai man netgi pasirodė ne tik normalu, bet netgi natūralu, kad visos moterys buvo vardu Džina. O kodėl gi ne? Artimiau susipažinus, visos italės buvo Džinos, tegul jų vardai ir buvo kitokie. Visos buvo dievo malone sutvertos iš kremzlių – tiek dvasinių, tiek kūniškų. Tiesa, itališkoji kremzlė kietesnė nei mūsų nosies kaulas – bent jau Skandinavijos moterų. Tad nieko neturėtų stebinti, kad Romos imperija buvo tokia, kokia buvo – rūsti, bet tuo pačiu minkšta. Joje už visa ko stovėjo moteris neužsičiaupiančia burna. Lygiai tą patį galima pasakyti apie šiuolaikinę Italijos visuomenę. Romos žūtį lėmė ne pačios imperijos suirimas, o vyrų ištižimas – ir jie iki šiol negali iškišti savo galvų iš žmonų prijuosčių kišenių.

Praėjus kiek laiko ir mums prisikvėpavus pakankamai kalkių ir

sporto kvapo, tarpduryje staiga pasirodė sūnus – nenustygstantis kaip spyruoklė ir, savaime aišku, su mėlynu sportiniu krepšiu ant peties bei rankšluosčiu su sporto klubo emblema, kurį jis buvo tris kartus apsivyniojęs aplink kaklą. Sargas mudu supažindino. Vos spėjęs pasisveikinti, sūnus puolė kalbėti apie futbolą – kurį jie čia vadina *calcio* – o tėvas tiesiog švytėte švytėjo iš laimės. Aš paklausiau, kur jis sportavo, ir tas atsakė, kad sporto klubas buvo per kelis žingsnius nuo namų.

– Ką – ar nematai rankšluosčio ant pečių? – paklausė jis. Nebūtinai supykęs, tačiau iš balso buvo galima spręsti, jog, jo manymu, kiekvienas turėjo pažinti sportinį rankšluostį.

Nieko neatsakiau, tačiau mintyse pagalvojau, kad jis greičiausiai kažkaip susijęs su pašto tarnyba, nors negalėjau prisiminti kada nors matęs jį prie pašto dėžių. Tėvas paklausė jį, kaip jam sekėsi, ir sūnus pasisakė šiandien pasiekęs asmeninį rekordą metant kūjį – jis netgi parodė mums, šokinėdamas ant vienos kojos, o kita mosuodamas ore, koks jis šaunus kūjo metikas. Vėliau aš patyriau, jog jis pasiekdavo naujų rekordų beveik kasdien.

Kai jam pabodo vaidinti prieš mus bei klausytis palaimingo tėvo murkimo, nusimetęs visus drabužius sviedė juos gniutulu tėvui ir, nuogas nuėjęs į koridorių, pašaukė mamą iš virtuvės patrinti nugarą.

Kol mama greičiausiai trynė jam nugarą, sargas liepė man atidaryti lagaminą. Aš paklusau. Tuomet jis, ištraukęs iš spintos didžiulį rankšluostį, sukuždėjo man:

– Čia mudviem. Pasidėk į lagaminą.

Nesupratau šito plano ligi kito ryto, kai, žmonai išėjus apsipirkti, jis pasišaukė mane į lovą ir liepė po apačia patiesti rankšluostį.

– Man atrodo, kad man neblogai sekasi rytais, tačiau esu geriausioje formoje pagulėjęs su žmona, – pasakė jis, ir patirtis parodė, kad tai buvo visiška teisybė.

Taip ir gyvenome. Dienotvarkė buvo vis ta pati – sūnus kuo anksčiausiai išlėkdavo sportuoti į savo sporto klubą, paskui – į profesinę mokyklą, kur jis mokėsi braižybos. Žmona atnešdavo pusryčius,

paskui nukraustydavo stalus ir išeidavo į parduotuvę, o aš smukdavau į lovą pas tėvą ir vyrą. Po to pėsčiomis išeidavau į universitetą, kurį, beje, jau seniai buvau baigęs, tūnodavau kavinėse, žaisdavau futboliną arba leisdavau pagyvenusioms moterims gaudyti mane prie pašto dėžių. Tiesa, kartais norėdavau tebūti draugas. Tai irgi sekėsi neblogai. Daugumai nebesinorėdavo nieko daugiau nei vaikiškų žaidimų. Tokiais atvejais mes išgerdavome ant sofos po puodelį kavos, žiūrėdavome nuotraukų albumus, švelniai spardydavomės, susiliesdavome kojomis, skaičiuodavome ir nagrinėdavome vienas kito apgamus – aš visuomet maniau, kad tai buvo tik Islandijos studentų paprotys. Man labai nesisekė šis žaidimas, nes po trečios vyno taurės aš nebepajėgdavau apeiti aplink stalą ir suskaičiuoti svečių apgamų, ir dėl to manęs niekas niekur nekviesdavo.

– Tai bent, – vienu balsu pasakė seserys, tiesiog užhipnotizuotos istorija, ir pasmalsavo, kiek vidutiniškai „anų kraštų“ žmonės turi apgamų – ypač moterys.

Besispardydamas aš pastebėjau, kad tarp moterų gana dažnai pasitaikydavęs artritas – dažniau negu tarp vyrų. Galėjo būti, kad artritas buvo atėjęs į madą – kartu su aliumininiais ramentais, kurie kaip tik buvo pasirodę rinkoje. Anuo metu kas trečia italė virš keturiasdešimties vaikščiojo su ramentais. Mada gyvavo apie porą metų, o paskui ramentai išnyko. Kartu greičiausiai ir artritas. Tačiau vietoje jų atsirado mobilieji telefonai. Manęs labai nenustebino, kad pietiečiai mėgo beždžioniauti vieni paskui kitus – mane labiau stebino tai, kaip jie stvarstė bet kokį šlamštą, šalia to dar ir stengdamiesi akivaizdžiai parodyti visiems aplinkui, kaip jie beždžioniauja. Ligi tol aš maniau, kad tik šiauriečiai visuomet stengėsi atrodyti kaip vientisa bliaunanti banda.

Vieną pavakarę einant palei paštą man pasirodė, kad pamačiau Džiną, šlubuojančią aplink pašto dėžes ant lengvų aliumininių ramentų – tad staigiai pasislėpiau. Netrukus ji pasigavo berniukėlį ir leido jam sekti paskui per padorų atstumą ligi abu priėjo namus, kuriuos pažinojau kaip savo penkis pirštus.

Kad patenkinčiau tyrinėtojo aistrą – kuri manyje, beje, itin stipri – kitą rytą aš kuo anksčiausiai išskubėjau prie pašto dėžių ir netrukus išvydau tai, ką senokai įtariau (nors vis viena kiek nustebau) – pasirodo, Džina (sargo žmona) taip pat šlaistėsi aplinkui pašto dėžes su pora aliumininių ramentų. Tad man daugiau įkalčių ir nebereikėjo – man buvo aišku, kodėl ji kasdien nevienodai ilgai užtrukdavo parduotuvėje.

– Ir pats galėjai susiprasti – nebuvo jokio reikalo sekti ją, – pastebėjo Loua, visai netaikydama užgauti mane.

– Aišku, – atsakiau ir ėmiau tęsti toliau:

– Mane nustebino ramentai, tačiau pačia Džina nė kiek nesistebėjau. Netgi priešingai – apsidžiaugiau, kadangi esu jautrus žmogiškajai silpnybei. Tačiau mintyse aš pagalvojau – ir padėk man dieve (šitaip elgiuosi toli gražu ne kasdien): „Negi ir mama už akių tokia pat? O gal ir už tėtės buhalteriškos fizionomijos kažkas slypi?“ Mane nukratė šiurpas nuo šios minties, tačiau negalėjau jos atsikratyti – mano mintyse tėvai tučtuojau atsidurdavo įvairiose pozose – man buvo gėda, tačiau čia pat prisiminiau vaikystę, kai įsivaizduodavau save sėdint ant mamos sesers kelių, paskui liepdavau jai nusirengti ir pasakyti: „Na, griebk sūrį!“ Vieną kartą ji pati taip pasakė – praskleidusi jį, ji paglostė ten pirštu, ir man pasirodė, jog kažkas, kas ilgai buvo manyje užslėpta, iššovė lauk. Mane apėmė lengvumas. Kai buvau tam tikro amžiaus, man norėjosi, kad šita teta būtų mano mama, o ne mano paties mama. Man atrodė, kad ji neturi nei vyro, nei vaikų, nes kiekvieną kartą rasdavo progą pažaisti su manimi, erzindama mane: „Na, parodyk man savo gutį!“ Galbūt jos dėka man atrodė, jog geriau turėti žvalų gutį nei proto smegeninėje.

Aš nieko sargui nepasakojau apie savo pastebėjimus, ir jis tuo labiau džiaugėsi, kuo ji ilgiau užtrukdavo parduotuvėje, rinkdama daržoves su gausybe vitaminų ir mineralų, užtikrintas, kad nuo jų mes tapsime stiprūs.

– Pameni, kaip mes greitai apsisukdavome naktį? – iš širdies nusikvatojęs tarė jis.

Man visa tai ne taip smarkiai patikdavo – man vis atrodė, jog žmona gali grįžti ir aptikti mus, todėl tučtuojau sprukdavau iš lovos ir slėpdavau rankšluostį lagamine.

Namuose gyveno maža kalaitė ir ji vis uostinėdavo visiems tarpukojį, versdama mane jaustis labai nepatogiai. Tačiau namiškiams ji patiko, kadangi vis zuidavo aplink visų kojas, vizgindama uodegą. Man dar nespėjus nei kojų ten apšilti, ją apsėdo kažkoks velnias, ir ji ėmė vis trainiotis apie mano lagaminą, šuniškai uostinėdama jį ir netgi mėgindama pragraužti kampus. Iš pradžių aš ničnieko nesupratau. Tačiau kartą grįžęs radau ją su kate, pagauta morčiaus įkarščio, ir abi tupėjo ant lagamino dangčio. Sargo žmona, pareiškusi, kad katė nepakenčiama, be to, svetima, išgujo ją lauk ir aklinai uždarė langą. Oras kambaryje tapo tiesiog troškus. Tačiau vietoje to, kad atbaidytų kates, kambario tvaikas ėmė stimuliuojančiai veikti lagaminą – jei tik taip galima išsireikšti. O galbūt karštis taip paveikė kalaitę, kad ji dar labiau pamilo lagaminą ir ėmė atsivesti kitus šunis. Pakaišiojus snukius į spynelę, juos tiesiog pasiutimas apėmė, ir jie puolė dulkintis vieni su kitais, visiškai nepaisydami lyčių.

– Atrodo, kalaitei kažkuo patinka tavo lagaminas, – nusistebėjo žmona. – Mane ima pavydas.

Pajutau, kaip mano skruostai nuraudo, tačiau neišsidaviau, o moteris varė toliau – nežinia, pašaipiai ar dėl kitos priežasties.

– Kalaitė taip įsimylėjo tą lagaminą, kad ketina parodyti jį viso rajono šunims, – tarė ji, smalsiai žiūrėdama į lagaminą.

Ji pasilenkė, paskui atsigulė, mėgdžiodama kalaitę ir mėgindama išsiaiškinti, kas taip jaudino gyvūnus. Tačiau galiausiai pasidavusi ji papurtė galvą.

Tylėjau ničnieko neįtardamas ir nesuprasdamas, ko kalaitę taip traukė prie mano lagamino. Anuomet aš dar nežinojau, kad gyvūnų uoslė daug geriau išvystyta nei žmonių – nors ne visų vienodai. Galbūt dėl to kvapo vieną rytą buvau pažadintas sūnaus, kuris staiga įšoko į mano lovą ir, man nespėjus nė mirktelėti, užmetė vieną koją man per juosmenį. Nekreipiau dėmesio ir apsimečiau, kad miegu. Po

akimirkos viskas buvo baigta ir buvo saugu apsimesti, kad aš prabudau po sunkaus sapno. Sūnus tuo tarpu stovėjo ant grindų, rengdamasis treningą. Pamatęs, kad aš sumirksėjau, jis tarė:

– Pas tave galima gerai pasitreniruoti.

Greičiausiai jis tikėjo tuo, ką sakė. Visuomet apsimesdavau, kad miegu ir nieko nepastebiu. Vėliau, kai kartą nugirdau jį kalbant su tėvu ir teigiant, kad pastaruoju metu jam ėmę daug geriau sektis sporte ir pagausėję asmeninių rekordų, man pasirodė, jog jis greičiausiai ims ateidinėti dažniau – kartais itin anksti – ir aš ėmiau vis labiau vengti tenkinti tėvo poreikius.

Visa tai atimdavo iš manęs nemažai miego ir aš jaučiausi nemaloniai ir pavargęs. Aš nustojau eiti į paskaitas (nors universiteto jau seniai nebelankiau) ir turėdavau gulti nusnūsti po pietų, nes jausdavausi visiškai nusivaręs. Tačiau taip jau yra su krauju, kad jis daug greičiau teka pavargusiu nei pailsėjusiu kūnu. Tad aš sutikau su bet kuo, kai vieną rytą šeimininkė, sūnui vos išėjus – o vyrui dar neprabudus – atsigulė šalia manęs ir pakilo toli gražu ne nusivylusi.

Tiesa, tai sudarė tam tikrų keblumų, kadangi po to ji arba neidavo apsipirkti arba išeidavo tik apie pusiaudienį. Tad jos vyrui tekdavo miegoti ilgiau, o mudviem laiko likdavo mažiau. Tačiau žmona niekada mūsų neaptiko kartu.

– Mums nenutiko taip, kaip būna pasakose apie meilę, – pasakiau.

– Visa laimė, – šūktelėjo Loua, tiesiog spindėdama iš laimės. – Mat tai nepaprasta istorija.

– Ačiū už pagyrimą, – atsakiau.

– Aš ne pagirti norėjau – tiesiog savaime aišku, kad tokios istorijos dovanoja stiprybę, o pasakos apie meilę teatima jėgas. Tęsk toliau, – paliepė Loua, ir buvo aišku, kad šią nuomonę ji susikūrė pati, o ne nuo ko nors nusižiūrėjo.

Atrodė, jog mudu su sargu saugojo kažkokia antgamtinė jėga. Džina nė negalvojo liautis. Kai jai prisireikdavo nulėkti, kaip ji sakydavo, prigriebti ką nors puodui, prieš tai ji prikalbėdavo tokių aistra įelektrintų

žodžių, kad aš vos neapsigalvojau. Man netgi buvo šovę į galvą įdėti migdomųjų į pieną, kurį sargas gerdavo prieš miegą, kad jis galėtų miegoti iki vėlyvos popietės, ir visas rytas liktų mudviem su žmona. Aš jau buvau nusipirkęs tų migdomųjų iš simpatiškos vaistininkės netoliese buvusioje vaistinėje, tačiau sargas staiga pastebėjo, kad žmona nebe taip ilgai užsibūna parduotuvėje – tad ir mudviem teko sutrumpinti savo laiką.

– Tik tradiciniu būdu, – prisimerkęs pasakė jis ir pridūrė esąs meistras viską sutvarkyti greitai.

Man nesinorėjo pertraukti studijų, o ką jau ir bekalbėti apie jų metimą, prarasti įkvėpimą ir prieglobstį, kuriuos man teikė Kročės filosofija. Tad kai man pagaliau ėmė stigti kantrybės ir ėmiau darytis vangus, vis mąstydamas apie filosofijos suteikiamą ramybę, kurią meilė atima, Džina suvokė, kad mano galvoje kažkas vyksta. Tuomet ji pradėjo vis ilgiau užsibūti parduotuvėje, teigdama, kad vis sunkiau išsirinkti teisingas morkas bei kitas daržoves – šiais laikais visa, kas geriausia, iškeliauja į užsienį. Tad vietinės šeimininkės turėjo labai atidžiai žiūrėti, kad nepaimtų kokio „sraiginio kopūsto" – šitaip ji vadindavo daržoves, kurios buvo per prastos kokybės užsienio rinkai.

– Tik jau nelįsk į ekonomiką ir saugok mane nuo tų visų finansų, – paliepė Loua. – Laikykis arčiau dalykų, gelbstinčių nuo paralyžiaus.

Aš stabtelėjau, pasirausiau mintyse ir, vėl atradęs siūlo galą, ėmiau tęsti:

– Man neišgyvenus namuose nei mėnesio, šunys ir katės ėmė tiesiog plūste plūsti į kambarį ir grūstis prie lagamino. Sūnui tai atrodė juokinga, tėvui – keista, o Džina stebėjosi, kaip gyvūnai sugeba patekti į butą. Šitokios šunų ir kačių gaujos anksčiau niekuomet jų nepuldavo, kadangi jie niekuomet nepalikdavo lauke jokio maisto. Šeimininkė taip pat niekuomet nepalikdavo pravirų langų, kadangi bijojo vagių, ir neturėjo įpročio pliauškėti su kaimynėmis iš gretimų butų, palikusi nors kiek praviras duris, per kurias katės galėtų įsmukti į vidų. Ji taip pat niekada nemėgo užsigulusi langą rėkauti per kiemą; beje, buto langai nebuvo tokie viliojantys, kad kam norėtųsi persisvėrus per juos

kvėpuoti grynu oru. Tad žmonai buvo visiškai nusispjauti į tai, kas rodoma apie Italiją neorealizmo stiliaus filmuose – jos manymu, tokie filmai rodė neteisingą Italijos moters paveikslą, taikydami iškreiptai užsieniečių sąmonei bei kvailių skoniui, ir vienintelis režisierių tikslas buvo kuo daugiau pasipelnyti. Aš sutikau su šia nuomone, tačiau, mano manymu, kiekvienam privalu sutikti su trenktomis kitų idėjomis, idant pats prasimuštum ir įgytum populiarumo.

Kaip ten bebūtų, kartais aš aptikdavau Džiną visiškai sumišimą šalia lagamino, apspisto tiesiog padūkusių šunų ir kačių. Visi buvo vienodai palenkę savo galvas. Ši filosofinė žvėrių poza taip suerzino Džiną, jog ji, stvėrusi šluotą, išgujo visus juos lauk, nors tie bandė gintis, lodami ir dantimis graibydami ją už kojų. Prieš Džinai išgrūdant juos lauk, daugelis bandė susiporuoti ant lagamino dangčio.

– Mano namai – ne koks gyvulių viešnamis! – įtūžusi šaukė Džina. Dažnai, kai pati turėdavo išeiti, o aš likęs namuose skaitydavau knygą, ji paliepdavo man ginti gyvūnus lauk.

Aš pažadėjau tai daryti ir savo žodį tesėjau.

Kartą gyvūnų buvo tiek prigužėję į kambarį, jog susitvarkyti su jais buvo nebeįmanoma. Kiek pamenu, man pasirodė, jog žvėrys dantimis ir nagais užsiropštė namo sienomis ar užvaldyti poravimosi aistros įsiveržė pro langus ir duris. Nebežinodamas, ką daryti, aš atidariau lagaminą, norėdamas pagaliau suprasti jo paslaptį. Žvėrys tiesiog padūko. Vos man pakėlus dangtį, jie tiesiog vienas per kitą ėmė verstis į vidų, mėgindami užgulti rankšluostį. Man tą akimirką šovė į galvą, kad mano rankšluostis buvo tapęs gerokai dėmėtas ir buvo laikas nešti jį į skalbyklą.

Visa laimė, tą dieną sargas su šeima buvo ne namie – jie buvo išvykę į krikštynas Redžio Montės kaime, kuris nepažymėtas jokiame įprastame žemėlapyje, tad iš tiesų gali būti bet kur – tiesa, nelabai toli nuo Neapolio, kuriame visa istorija įvyko. Tegul aš to miesto ir nelabai mėgstu, pasirinkau šį pavadinimą vien tam, kad suklaidinčiau tuos, kurie ims ieškoti istorijoje tiesos.

Kartą sėdėjau sūnaus kambaryje, skaitydamas knygutę, kurią Kročė

baigė rašyti 1913-ųjų metų sausio pirmąją Neapolyje. Į tą knygą buvo sudėtos keturios Kročės paskaitos, kurias Edgaras Lovetas Odelas buvo paprašęs jį perskaityti Raiso institute, įsteigtame tais laikais naujame ir puikiame Hjustono universitete Teksaso valstijoje. Bemąstant, kas yra menas, kartais mano mintys nuslysdavo prie apmąstymų, kada sargas su šeima sugrįš iš krikštynų bei kiek laiko džiūtų mano rankšluostis, atsižvelgiant į oro temperatūrą bei drėgmę, jei nuspręsčiau skalbti jį pats. Baigęs apskaičiavimus, aš šokau skalbti, ir gero oro dėka man pavyko išdžiovinti jį prieš ateinant vakarui.

Įėjusi į namus, Džina pastebėjo, kad namai tapo švaresni – jie tiesiog dvelkė švara ir nebėra visos šunaujos. Sūnus su tėvu pritarė jai.

Kitą dieną šunys nepasirodė – nei prie durų, nei bute. Man puikiai pavyko nuslėpti teisybę. Tačiau man nė į galvą neatėjo sudėti šių dalykų į vieną krūvą, kadangi mano pašaukimas buvo filosofija, o ne tikslieji mokslai.

– O varge, – suvaitojo Loua, ir buvo aiškiai girdėti, kad mano samprotavimai apie menus ir kultūrą jai visiškai ne prie širdies; ji nekantriai laukė, kada aš pagaliau vėl imsiuosi dalykų, kuriuose slypi tikroji jėga.

Džina kartais mėgdavo krikščioniškai – ar greičiau katalikiškai – pajuokauti, įpindama į savo juokus ir šiek tiek ironijos. Tad, pamačiusi jog šunų ir katinų nebeliko, ji pareiškė, jog kol jie buvo krikštynose, lagamine turėjęs įvykti kažkoks stebuklas. Namus turėjusi aplankyti šventoji krikšto dvasia, ir visi rajono šunys ir katinai nusprendė nebesiporuoti – arba tai daryti po atviru dangumi. Tai jai atrodė stebuklas, palyginus su tuo, kai mano lagaminas puolamas nagų ir dantų kentėjo kankinių kančias.

– Man rodosi, kai jie gavo su ražu, jiems pasirodė verčiau palikti lagaminą ramybėje ir vaisintis prie šiukšlių dėžių, – užbaigė ji. – Tai tinkamesnė vieta nei mano sūnaus kambarys.

Prie tokios nuomonės neturėjau ką pridėti.

– O ar tavo šalyje gyvūnai irgi mėgsta poruotis šalia lagaminų? – paklausė ji.

– Nežinau, – atsakiau, kadangi nebuvau užaugęs tarp katinų bei dekoratyvinių ar kiemsargių šunų.

– Keista, – tarė ji. – Tačiau tavyje esama kažko šuniško.

– Mūsų šalyje nėra jokių lagaminų, skirtų kelionėms po gimtąją šalį. Mes turime tik lagaminus, skirtus kelionėms po užsienį, tačiau tokios kelionės itin retos, – atsakiau.

– Tik pamanyk! – nusistebėjo ji. – O mes turime krūvas įvairiausių tipų lagaminų, netgi specialius lagaminus, skirtus paplūdimiui.

Džina buvo taip susižavėjusi tuo, kad Italijoje egzistavo tiek daug lagaminų rūšių, jog, smagiai linktelėjusi, dar pridūrė:

– Man atrodo, kad jokioje kitoje pasaulio šalyje nėra tiek lagaminų rūšių kaip pas mus, Italijoje!

Ji niekaip negalėjo įsiminti žodžio „Islandija“. Jei mėgindavau ją prispirti, ji visuomet išsisukinėdavo, sakydama „tavo šalis“. Ji tai darė arba tyčiomis, arba jai iš tiesų stigo atminties. Nors juodu su sargu priklausė vienam iš žemesniųjų visuomenės sluoksnių, jie laikė save svarbesniais nei aš, kadangi abu priklausė didžiai tautai. Tokie žmonės visuomet pučiasi prieš užsienietį ir nuoširdžiai domisi tik dar didesnėmis tautomis – ypač tokiomis, kurios dalyvavę daugelyje karų ir guldė žmones tūkstančiais. Turėdamas tai galvoje, kai kartą vakare prie stalo sėdėjome tik mudu, aš atlikau eksperimentą: tą vakarą ilgai ir kvailai gyriausi islandų sãgomis, tačiau ji apsimetė ničnieko negirdinti ir toliau kramtė savo makaronus. Tačiau vos tik aš užsiminiau apie žmogžudystes bei moterų žiaurumą, ji tučtuojau atkuto, pastatė ausis ir murzina nuo pomidorų padažo burna ištratino:

– Tai kaip ten vadinasi ta šalis, kurioje moterys skandinamos kažkokiame puode parlamente?

Pasakiau, o paskui pamėginau dar pagražinti Islandiją ir priversti ją įsiminti šalies pavadinimą. Pamelavau, jog jokia kita šalis nesti taip arti šiaurės ašigalio, apie kurį, maniau, visi buvo girdėję. Tačiau ji paklausė: „Kur – Amerikoje?“, o kai aš atsakiau „niekur“, o šalis esanti sala, ji paklausė: „Tai ką – taip toli?“ Man atsakius „taip“ ir pridūrus, kad aplinkui visur jūra, ji kiek pagalvojo ir pareiškė: „Tai ji kaip lėkštė?“ Aš

sutrikau. Tuomet ji paaiškino: „Na, va, prieš mane staltiesė aplinkui lėkštę.“ Linktelėjau ir ji užbaigė: „Taip ir maniau.“

Galbūt ji nematė jokio reikalo kvaršinti galvą, įsimenant šalies pavadinimą – galų gale aš greičiausiai nepasiliksiąs pas juos amžinai, o kai išvyksiu, kuriems galams bus reikalingas tas šalies pavadinimas? Tačiau jai labai rūpėjo išgirsti apie mano meilės nuotykius „mano šalyje“.

– Ar tik nesi susiradęs mylimosios? – kasryt beveik vylingai klausdavo ji, lyg mylimosios būtų susirandamos sapnuose, paskui aš su jomis susižieduočiau, o galiausiai prabusčiau iš miego ir pabėgčiau nuo jų. Džinos manymu, vyrai buvo būtent tokie.

Džina buvo tikra italė ir nė trupučio nesistengė nors kiek pasimokyti geografijos. Tačiau ji su kaupu atsigriebdavo kitoje sferoje – ji kaip savo penkis pirštus išmanė visas Holivudo filmų žieduotuves. Kartą aš suskaičiavau – ji puikiausiai atsiminė du šimtus žieduotuvių Holivudo filmuose ir tiesiog begales beviltiškų pasimatymų itališkuose. Jos manymu, gyvenimas susidėjo iš atsitiktinių pažinčių. Kita vertus, gyvenimas buvo gana miglotas, ypač jei kalba užeidavo apie ką nors per porą kilometrų nuo Milano, kurį ji vis tik sugebėjo įsikalti į galvą. Mat ten gyveno jos teta, kuri buvo triskart ištekėjusi už turtuolių ir kurios turtus ji ketino paveldėti. Tad jeigu ji norėjo atsiimti paveldėtą turtą, prisiminti miesto pavadinimą apsimokėjo. Ji gerai nepažinojo savo tetos, nes jos tebuvo susitikusios kartą vaikystėje, kai mama buvo nusivežusi ją į miestą, ir teta, uždėjusi jai ant pečių savo šaliką – rodos, iš manilinių kanapių – tarė: „Kokia tu gražuolė! Paveldėsi šitą iš manęs.“ Šito visiškai pakako – mergaitė tučtuojau užsimanė įsigyti šaliką, tačiau teta atėmė jį, atšaudama: „Aš gi dar nenumiriau!“ Po to Džina visą gyvenimą svajojo apie tą šaliką, mintyse įsivaizduodama, kaip jį perdirbs, išsiuvinėdama blizgučiais.

Aš tikėjau Džinos istorijomis tol, kol jų klausydavausi, mat jos pasaulis buvo ganėtinai siauras. Be to, ir tokie blizgučiai šiais laikais tebuvo naudojami ant operos solisčių suknelių apylinkės teatre, į kurį aš neturėjau jokio noro su ja eiti, kadangi ten rodomose operose

tevaidino iki pusės nuogi vyrukai, laistantys pilių sodus. Po vandens čiurkšle balkonuose staiga pasirodydavo dainuojančios grafaitės – jos lyg nejučiomis išvysdavo vyrukus, ir toliau viskas aišku. Jos nekreipdavo jokio dėmesio į iš meilės alpstančius tarnus, kurie lyg apsėsti klausydavosi jų vakaro dainų, tačiau galų gale būtent šie tarnai pasmaugdavo jas šilkinėmis skarelėmis. Po to jie susikišdavo tas skareles į gerklę – pagrūsdami dulkių valikliu – ir uždusdavo prie nužudytosios kojų taip kriokdami, jog visa salė tiesiog alpdavo.

Istorijos pabaiga arba beveik pabaiga.

Kai kas gali pamanyti, jog rašinėju vien sau pačiam, besiknaisiodamas po prisiminimų aruodą, galiausiai visiškai pamiršęs paralyžiuotąsias mokytojas, pametęs istorijos siūlą ir nusivaręs galai žino kur vien dėl per didelio įsismaginimo su sargu. Taip nėra, nors galėjo būti – būtų buvę geriausia visai jas pamiršti.

Man pasakojant savo istorijas, per daug nedetalizuojant galima pasakyti, kad Louai žymiai pagerėjo. Pasiekus tokią sveikatos būklę, kuri, mano akimis žiūrint, galėjo reikšti istorijos pabaigą – mat jos kojų pirštai buvo visiškai atgavę gyvybingumą – aš pastebėjau, kad riebalų sluoksnis ant pilvo, kuris paprastai susikaupia mažai judantiems žmonėms, pas Louą ėmė panėšėti į kretančius drebučius, panašiai kaip moterims, šokančioms pilvo šokį, kai jos nori įaudrinti žiūrovus. Įgavusi daugiau jėgų nei Jouna, Loua pareikalavo, kad istorijos būtų pasakojamos jai vienai, ir aš galėčiau nukreipti visą žodžio galią, idant išvaryčiau jos paralyžių. Jouna buvo perkelta į gretimą kambarį, nors durys buvo paliktos praviros, kad ji taip pat galėtų gauti nors dalelę žodžių jėgos. Tačiau galiausiai durys buvo uždarytos, kad, pasakojimui artėjant į pabaigą, Loua galėtų džiaugtis istorijomis viena. Jouna nesipriešino, kai išgirdo, jog neįgalieji ir paralyžiuotieji turi teisę naudotis būrėjų paslaugomis. Vieną dieną, pažvelgusi į Taro kortas, ji išvydo, jog

Loua atgausianti jėgas pirmoji. Tačiau vėliau jėgas atgausiančios abi, o tam tikslui turėjo būti panaudota individuali metodika, kas, anot jos, reiškė, kad seserims nevalia klausytis tų pačių istorijų. Čia nebuvo dėl ko ir ginčytis. Abi gavo po kambarį ir atskirą lovą, ir aš nukreipiau savo jėgas į vieną seserį, tiesa, kitos nepalikdamas visiškai likimo valiai.

Kartais į butą užeidavo jų motina, iš pradžių tik „pažiūrėti", kaip pati sakydavo, bet paskui „pažiūrėti dukterų". Taip įvyko po to, kai daugmaž tapo aišku, jog aš liksiąs pas seseris kaip istorijų gydytojas ir jos neužgulsiančios motinos pečių.

Kadangi ji visuomet ateidavo viena, aš maniau, jog ji niekuomet nebuvo ištekėjusi – greičiau tik susipažinusi su kokiu ieškančiu vyruku, netyčiomis parodžiusi jam atvirumą ir savo nelaimei susilaukusi dvynių.

Motina buvo linksmo būdo – ji mėgo tauškėti be perstojo apie visiškai beverčius dalykus. Kita vertus, ji buvo ganėtinai tyli, šiek tiek pasidažiusi, lyg moteris, amžinai tykanti vyrų, tačiau niekuomet nepasitenkinanti tuo pačiu ir vis ieškanti naujų. Man niekuomet nebūtų šovę į galvą, kad ji galėtų būti mokytoja – tiesa, ji buvo viena iš tų, kurios tik pakeisdavo atostogaujančias – be to, mano mama ją pažinojo, nors jos nebuvo draugės.

Ilgainiui ji ėmė ateidinėti dažniau – tiesa, ne tiek pasikalbėti su dukterimis, kiek paskaityti skelbimus laikraščiuose. Man ji liepė nekreipti į ją dėmesio ir tęsti savo darbą. Aš taip ir dariau. Iš išvaizdos ji atrodė aistringa moteris, tačiau niekuomet nepasiekianti orgazmo – greičiausiai štai dėl ko ji vis arba ką nors pirkdavo pagal skelbimus, arba pardavinėdavo neseniai nusipirktus daiktus. Ji nesikuklindama malė liežuviu į dukterų telefono ragelį, mat tos dėl savo paralyžiaus telefonu naudojosi už dyka. Sprendžiant iš pokalbių, ji dukart per metus pakeisdavo šaldytuvą. Buvo aiškiai matyti, kad pas ją ir galvoje šaldytuvas – greičiausiai „Ignis" markės. Ji pasakė man, ničnieko nenutuokiančiam apie šaldytuvus, kad „Ignis" kėlė pasitikėjimą, tačiau šaldytuvai po poros metų sugesdavo – vos pasibaigus garantijai. Bet kaip ten bebūtų, gedimai nemažino pasitikėjimo marke. Šitai taip kėlė

jos pasitikėjimą savimi, jog kartais, sklaidydama skelbimus, ji garsiai pareikšdavo:

– Aš matau, kad tau reikia šaldytuvo.

Ir, kas keisčiausia, tai buvo visiška teisybė – kam ji bepaskambindavo, tam įpiršdavo šaldytuvą.

Dukterys stengėsi nekreipti į ją dėmesio, tačiau iš jų veidų matėsi, kad taip joms dar sunkiau, negu būtų priėmusios motinos buvimą šalia kaip neišvengiamą kankynę.

Vieną dieną ji atėjo su vyru, kuris galėjo būti sutuoktinis ir vienas iš daugelio galimų dukterų tėvų. Ne tiek dėl to, kad motina elgėsi su juo, lyg jis būtų buvęs jos vaisintojas, kiek dėl to, kad jis pats kreipdavosi į seseris „mano mergaitės“. Jis buvo neaukšto ūgio, ganėtinai dailaus veido, vikriai šaudančių akių, mandagus ir tylus, tačiau ne toks stuobrys kaip tėtė. Ir jų padėtis visuomenėje taip pat buvo skirtinga – bent jau sprendžiant iš drabužių. Šis buvo naiviai tylus – vienas iš tų vyrų, kurie dirba mašinų sandėliuose ir visą gyvenimą blaškosi po tam tikrą dvasinį ir kūnišką labirintą. Klajojant tarp lentynų, už kurių jie slepia ir savo gyvenimą, jiems už viską labiau norisi, kad „anas" būtų kietas kaip geležinkelio bėgis. Slapčiomis nužvelgęs jį, aš pajutau, kad atėjęs į darbą, jis neretai išsitraukdavo saviškį, parodydavo jį visiems raktams lentynose ir pasisakydavo prieš pusvalandį buvęs juodojoje skylėje. Man nereikia tokių žmonių tyrinėti – aš juos tiesiog jaučiu, kadangi vieną vasarą tėtė mane patį buvo įdarbinęs sandėlyje. Žinau iš patirties, kad sandėlininkai tylaus būdo, tačiau dažnai jie vengia išsižioti dėl to, kad jų aistra staiga neiššautų į aplinką. Jie būna tiesiog kaip ant adatų pobūviuose, kadangi šiuose pilna pagundų, ypač kai mergaitės būna priimamos į šventąją krikščionių bendruomenę[10]. Tuomet jie trokšta išvysti jas ką tik paskerstas ir paskanauti „ėriena“. Tyla tampa vienintelis apsigynimas – užsičiaupti ir nieko nesakyti. Tačiau kai niekas nemato ir negirdi, jie atsigriebia – tuomet jie tampa tikri gražbyliautojai. Tad vyras, tėvas ar kas jis bebūtų patraukė mano dėmesį.

Kartą, kai motina su šituo savo vaisintoju buvo užėję į svečius

[10] Tai yra sutvirtinimo sakramentas.

ir pati mamelė sėdėjo ant lovos krašto, aiškindama dukterims, kaip puikiai ji pardavė šaldytuvą, o vyrukas trynėsi aplinkui tualetą (iš to aš nusprendžiau, jog jis turėjo kažkokių bėdų su prostata), man prireikė įsipilti virtuvėje sulčių. Besiklausant mamos paistalų, seserims išdžiūvo burna. Man bepilant sultis, tas maišas staiga atsirado man už nugaros ir susijaudinęs balsas sugergždė man į ausį:

– Aš noriu tave išdulkinti!

Nesupratęs, iš kurios pusės papūtė vėjas, aš visiškai sutrikęs atsisukau į jį, tačiau tas, daugiau nieko nepridūręs, paėmė iš mano rankų stiklinę, nugėrė kiek, nusiriaugėjo, grąžino man stiklinę ir nuskubėjo į tualetą nuleisti to, kas buvo ištrūkę iš prostatos gniaužtų. Akimirką stovėjau lyg prikaltas prie stalo. Išėjęs iš tualeto, jis nuslinko koridoriumi atgal pas savo žmoną bei dukteris ir, tyliai atsisėdęs Louos kojūgalyje, paėmė ją už kojos nykščio. Galiausiai jis suburbėjo lyg koks senis:

– Tai tu šiandien pasiimsi automobilį?

– Aišku, – atrėžė motina, ir vyrukas pasijuto lyg jam būtų trenkę į žandikaulį.

Iš dukterų kalbų aš supratau, kad be jų motinos jis niekur nevykdavo – netgi į darbą jį rytais nuveždavo žmona. Paskui ji visą dieną vairuodavo automobilį savais reikalais, „darydama sandėrius“, o vakare vėl paimdavo jį iš darbo, parveždavo namo, palikdavo vieną žiūrėti angliško futbolo per televiziją ir pati išskubėdavo pas savo drauges organizuoti kosmetinių prekių išpardavimo akcijos.

Kartais susimąstydavau, į kokį tinklą ar ankštumą pakliuvau, tačiau vietoje to, kad mėginčiau iš jo išsivaduoti, aš stengiausi dar labiau jame susipainioti (matyt, esu šiek tiek keistokas) – aš pradėjau vis dažniau vaikščioti į virtuvę pasiimti sulčių, tačiau niekas man už nugaros nebeprieidavo. Nors gėda sakyti ir, reikia manyti, tai nemažai apie mane pasako, man teko nusivilti. Aš netgi stengiausi kiek pastoviniuoti tarpduryje, pasižvalgyti, pakelti stiklinę prie lūpų ar tiesiog primygtinai žiūrėti į vaisintoją, tačiau to žvilgsnis būdavo arba stiklinis, arba jis visai į mane nežiūrėdavo. Vietoje to, jis imdavo vartyti savo delnus, lyg

apžiūrinėdamas juos pirmą kartą. Kartą po tokios apžiūros jis nei iš šio, nei iš to pareiškė:

– Turbūt nėra ypatingo reikalo įsigyti naują vestuvinį žiedą, nors anas ir sulūžo.

Pakėlusi galvą nuo laikraščio, moteris atsakė:

– Jau neimsi man švaistyti pinigų. Sulūžęs žiedas guli voke naktinio staliuko stalčiuje, jeigu nori prisiminti, jog esi mane vedęs.

Ji pasakė tai visiškai nepiktai, tačiau Loua tą pat akimirką skubiai dirstelėjo į mane.

„Štai ką reiškia pakliūti į vieną kūtę su paprastais žmonėmis, – mąsčiau aš lyg į galvą trenkta višta, apsvaigusi besišlaistanti po savo kūtę. – O juk baigiau filosofiją“, – pridūriau nesuvokdamas, kur buvau atsidūręs, kas man nutiko ir apskritai kas vyksta.

– Apsišik, – kartą nei iš šio, nei iš to ištariau, pasakodamas apie tai, kaip Italijoje išvystyta odos pramonė, kokios aukštos kokybės itališkos odos prekės ir kaip meistriškai Italijos odininkai sugeba išdirbti odą. Motina metė man klausiamą žvilgsnį.

Vyrukas tuo tarpu tualete atlikinėjo savo šlapiąjį reikalą. Staiga jis atsikrenkštė.

– Nepamiršk nuryt! – išgirdusi krenkštimą riktelėjo žmona.

Šiaip taip atsikrenkštęs vyras nuslinko į virtuvę nuplauti skreplių sultimis, kadangi naujausi amerikiečių tyrimai buvo neseniai įrodę, kad geriausi vaistai prieš slogą yra ryti savo paties skreplius – iš esmės tai savęs paties vakcinavimas. Kol jis ten pasislėpęs gėrė, retkarčiais vis žvilgtelėdamas į kambarį, aš supratau, kad jis greičiausiai kalbėjo su savimi apie juodąją skylę. Mane apsėdo kažkoks velnias. Smukęs jam už nugaros, aš sukuždėjau:

– Aš noriu tave išdulkinti.

Jis dar gurkštelėjo sulčių, tačiau neatsakė nieko, nors gerklėje jau buvo palengvėję. Kiek pačepsėjęs jis nustojo slampinėti koridoriuje ir, nubraukęs tiesiai pas žmoną, išpoškino:

– Einu į išpardavimą.

– Vienas? – išpūtė akis žmona.

– Gali eiti kartu, jeigu nori, – atsakė tas.

Žmona atsistojo vilkdamasi paltą, o vyras pasuko prie durų. Tuomet pastebėjau, kaip keistai ant jo karojo kelnės – lyg ant kokio senio, kai jie tokias kelnes dar nešiodavo. Ant kelnių kelių ir ant užpakalio buvo prisiūti maišeliai, kokius ligi tol aš tebuvau matęs senose nuotraukose. Man tie maišeliai neatrodė nei šlykštūs, nei netvarkingi – juose veikiau slypėjo kažkokia primityvi ir vyriška aistra, panašiai kaip sulamdytuose drabužiuose, kurie šiais laikais tapo itin madingi tarp belyčio jaunimo.

Man bemąstant apie šiuos dalykus, motina išėjo lauk, kaip visuomet palikdama duris atviras. Šitos jos manijos niekuomet nesugebėjau suprasti.

Čia istorija baigiasi visai.

Aš visai neverkšlenu, nors ir skundžiuosi čia savo būdu, kad turėjau beveik metus kentėti, pasakodamas pasakas veikiau tam, kad sudurčiau galą su galu, o ne dėl meno. Tiesa, nemanau, kad menas bus labai dėl to nukentėjęs. Kaip ten bebūtų, man pavyko pasiekti to, kuo retas islandų pasakorius galėtų pasigirti – žodžio galia aš sugebėjau beveik panaikinti paralyžių (bent jau vienai seseriai). Kitai teko palaukti geresnių laikų, mat čia, kaip ir kitame kame, vieno mirtis yra kito duona. Už pasiektus rezultatus turėjau padėkoti istorijoms, kurios šiuo atveju yra daug naudingesnės už taip vadinamą aukštesnįjį meną. Iš jo nėra jokios naudos – juo tegalima suteikti malonumą tiems, kuriems jo mažiausiai reikia ir kurie gali puikiausiai jį gauti kitokiais būdais. Tačiau, kaip žinia, visų daiktų ir minčių pagrindas yra niekingi dalykai, o ne tie galingieji, kurie iš esmės yra apčiuopiami, nors gali būti neregimi. Kitaip sakant, valdžia yra gresiančio nuopuolio simbolis, ką visi žinojo ir suprato nuo pat amžių pradžios, tačiau aistra visuomet apakina supratimą.

Vieną dieną buvau nuėjęs pakalbėti su socialinių paslaugų biuro

įdarbinimo agente ir nuodugniai išdėsčiau jai visa, kas man nutiko. Ji klausėsi įdėmiai, nutaisiusi supratingą veidą. Aš detaliai jai papasakojau, kaip man prisiėjo atrasti savyje istorijas, apie kurių egzistenciją aš niekuomet nežinojau.

– Tai normalu, – tarė ji, leisdama man tęsti.

Paskui aš jai papasakojau, kaip paralyžius po truputį traukėsi iš seserų kūnų, tiesa, ne tuo pačiu greičiu, nors jos ir buvo dvynės – ryškūs gyvybės ženklai pirmiau pasirodė Louos kūne.

– Tai normalu, – atsakė moteris ir pridūrė: – Žaidime vienas kitam ne brolis[11].

Išpasakojau jai viską – žingsnis po žingsnio – ir galiausiai paklausiau jos nuomonės. Tuomet ji tarė:

– Jeigu neatgausite jėgų pilnai, tai bus blogiau, negu atgauti tik truputį, kadangi nepilni rezultatai sukelia visapusišką nesaugumo jausmą – tai tiesiogiai susiję ir su jūsų trijulės gyvenimu.

Susimąsčiau.

– Jeigu tau nepavyks, – tęsė agentė, – vėl gausi jas abi ant savo sprando, ir jų paralyžius bus dar sunkesnis nei anksčiau.

Mano ligtolinis gyvenimas man atrodė visai neblogas – kasdien nueidavau pas seseris, papasakodavau joms pašėlusių istorijų, po to grįždavau namo, krisdavau į lovą ir tučtuojau užmigdavau, o kiekvieną šeštadienį buvau užtikrintas, kad į mano sąskaitą bus pervesta savaitinė alga.

– Suprantu, – tarė moteris. – Mes žinojome, kaip tau reikėjo darbo ir kokia buvo seserų padėtis. Tačiau ateities negali nuspėti niekas.

– Tai ir yra visų blogiausia, – užbaigiau.

– Nežinia blogiau už žinojimą, nors iš tiesų abu siaubingi, – tęsė agentė. – Tačiau jei Loua atgaus jėgas, patariu tau nesiartinti prie Jounos su naujomis istorijomis.

Prisiekiau jai, tačiau kartu ėmiau įtarti, kad mano vargai buvo kažkuria prasme susikurti mano paties. Galbūt tai buvo baimė išvysti darbo rezultatus drauge su troškimu pasiekti kiek galima geresnių

---

[11] Islandų priežodis.

rezultatų, pavyzdžiui, įgauti galių išgydyti bet kokią žmogišką negalią. Tačiau mano kūnas eidavo pagaugais vien pagalvojus, jog rezultatai gali įpareigoti mane tapti dviejų, o gal ir daugiau, seserų rūpintoju ligi gyvenimo pabaigos.

O galbūt dalykas buvo tas, kad man norėjosi atsikratyti atsakomybės už savo veiksmus?

Šitos mintys nedavė man ramybės. Aš prisiminiau, jog kai pastebėjau pirmuosius gyvybingumo požymius Louos kūne, mane apėmė ne džiaugsmas, o noras sprukti, mesti istorijas, pasislėpti. Mano prakeikimas buvo tai, kad man norėjosi regėti kolosalų rezultatą. Buvau įsigijęs ir žiūrovą, gerbėją – motina ėmė ateidinėti vis dažniau ir spauste spaudė mane privesti darbą prie pabaigos, kiek tai bekainuotų.

Jos aistra bylojo, kad esą aš, o ne kas kitas įpūtė gyvybę mirusiam kūnui, ir iš to supratau, kad motina nė neketino vėl užsikrauti seserų sau ant sprando. Paralyžius saugojo ją nuo dukterų ir jomis rūpinosi draudimas. Motinai primygtinai žvelgiant man į akis, aš supratau, kad šeimininkė buvo ji.

Galiausiai ji nusitempė mane ir savo vyrą į neįgaliųjų prekių parduotuvę išrinkti Louai ratukų, kuriais pasilaikydama ji galėtų vaikščioti. Nupirkome tai, ką Neįgaliųjų sąjunga labiausiai rekomendavo. Ratukai, savaime suprantama, buvo patys brangiausi, tačiau taip tiko Louai, lyg būtų buvę pagaminti pagal užsakymą.

Taigi dabar ji jau galėjo daugmaž savarankiškai šliaužioti su ratukais po kambarį.

– Kokia tu šaunuolė, – kalbėjo jos mama lyg su naujai atgimusiu vaiku, kuris ką tik pradėjo vaikščioti.

Jos akimis žiūrint, tai buvo didžiulis progresas, ir ji nesiliovė manęs liaupsinti. Virtuvėje aš dukart netyčia susidūriau su vyru, ir tas abu kartus – lyg būtų atsibudęs po žiemos miego – pareiškė norįs mane išdulkinti. Gali būti, kad tuo jis norėjo išreikšti man savo pagarbą. Tačiau jis nespyrė manęs vesti dukters taip smarkiai kaip jo žmona.

Antrą kartą staiga atsiradusi virtuvėje motina paklausė:

– Ką čia kalbi mūsų vaikinui?

Tačiau atsakymo ji nelaukė. Vyras užsičiaupė ir nuslinko tualeto link. Tuomet motina puolė aiškinti man, jog tai, kad man pavyko pastatyti ant kojų paralyžiuotą moterį, buvo unikalus atvejis – jei ne pasaulinė sensacija, ir neįmanoma nieko kito, tik žengti galutinį žingsnį į tobulą pergalę ir vesti savo žygdarbį.

– Mano manymu, tai yra būties viršūnė, – tarė ji.

– Visai teisingai, – atsakiau, iškart pasiduodamas moterų spaudimui.

– Bet kokiam sveikos nuovokos žmogui aišku, kad tai tolygu užlipti ant pačios garbės pakylos viršūnės, – pridūrė ji taip įtikinamai, jog man nebeliko jėgų priešintis.

– O kaip Jouna? – paklausiau.

– Jai teks kiek palūkėti, – atsakė motina. – Negi pas tave neliko bent lašelio istorijų?

– Liko, – atsakiau, tačiau man pasirodė neįprasta, kad ji laikė istorijas kažkokiu skysčiu ar alkoholiniu gėrimu.

– Puiku, – tarė ji. – Bet ne per daug stiprių.

– Galiu išgalvoti tokių, kokių reikia, – pasakiau. – Paprastai stiprumas toks, kokio nori patys žmonės.

– Tai ko dar skundiesi? – išsižiojo ta, ir man neliko nieko kita, kaip tik atsakyti:

– Aš nesiskundžiu.

Kuriam laikui motina visiškai pamiršo sandėrius bei šaldytuvus, vietoje to puolė skatinti mus kuo greičiau apsivesti.

– Nevalia vesti nepasiruošus, – aiškino ji.

Kuo labiau stiprėjo Louos kūnas, tuo labiau tame kūne tvirtėjo ir mokytojos charakteris. Vieną dieną ji tarė man:

– Tu privalai mokėti pasirašyti vedybinę sutartį. Ar moki žmoniškai pasirašyti?

Aš nežinojau. Tuomet ji surengė man dailyraščio pamokas, ir paaiškėjo, kad mano raštas nepakankamai dailus sutarčiai. Tad Loua privertė mane mokytis rašyti. Kiekvieną kartą, kai mano raidžių kojelės būdavo per ilgos arba per trumpos, ji grėsmingai tardavo:

– Negausi manęs, jeigu ir toliau rašysi taip netvarkingai.

Man baisiai nepatiko, kad Loua manėsi esanti aukštesnė nei aš vien dėl to, kad buvo mokytoja. Man tai kėlė alergiją, kurią turbūt įsigijau dar tada, kai mama vakarais mokydavo mane namuose, idant mokykloje galėčiau visiems parodyti, jog moku daugiau už kitus. Tiesa, man kartais atrodydavo, jog kartu su grįžtančiomis jėgomis Louai norėjosi, kad vietoje gražaus rašto aš verčiau suteikčiau jai kitokį malonumą. Be to, jai ir pačiai rodėsi, jog kažko trūksta. Galiausiai vieną kartą, mums besimokant rašybos, ji susimąstė, paskui staiga nušvito ir vos sulaikydama džiaugsmą ištarė:

– Vos tik pramoksi rašybos, mes visiems laikams busime sujungti tuo, ką norėčiau pavadinti „dvasine meilės sąjunga“.

Tuo aš supratau, jog mūsų vedybos daugiau ir nesieks, ir iš dalies buvau netgi patenkintas. Mane degino ne tiek aistra, kiek smalsumas išbandyti žmogų, kuris ilgą laiką buvo paralyžiuotas, tačiau galiausiai buvo mano prikeltas naujam gyvenimui.

Man kuo ilgiau vilkinant rašybos mokymąsi, idant galėčiau kuo toliau nustumti vedybas, Jouna kaip prirakinta gulėjo lovoje. Ji netgi priaugo svorio – nežinau, ar tam, kad pasunkintų mano gyvenimą, ar taip norėdama išreikšti savo pavydą seseriai, kuri dainuodama zujo su ratukais po kambarį, džiaugdamasi, kad sugebėjo pakilti ant kojų. Moteriai tai beveik aukščiausias gyvenimo pasiekimas, nors paprastai jos kalba ką kita. Tuo tarpu aukščiausias pasiekimas yra pastoti ir susilaukti sūnaus – ne dukters.

Tarp Jounos ir Louos daugiau nebebuvo matyti tos šilumos ir meilės, kuri, kaip aš vyriškai naiviai maniau, buvo pagrindinis dvynių gyvenimo bruožas. Nuo šiol abi tapo nebevienodos. Loua elgėsi kaip kiaulė, lakstydama po kambarį su ratukais. Ji netgi įsigudrino persiropšti per Jounos kambario slenkstį ir puldavo kažko ieškoti po visas pakampes. Tačiau vienintelis dalykas, kurį ji ten rasdavo, buvo visiškai apgailėtinos būklės Jouna. Išvydusi seserį, Loua išpūsdavo akis, vaidindama baisiai nustebusią:

– Tu ką – nesikeli?

Ji žvelgdavo į seserį, lyg toji tebūtų dangsčiusi savo tinginį ir bijojusi, jog kas nors paprašys nueiti į parduotuvę atnešti pieno.

– Tu sergi ar ką? – stebėjosi Loua.

Nuo šio klausimo man suskausdavo širdį, kadangi istorijų tikslas nebuvo įkvėpti vienai pasipūtimą, o kitai kentėti pažeminimą. Tačiau viena yra norai, o visai kas kita – išvados, tad nusprendžiau nešti savo kryžių toliau ir suvokti, jog atsiradau šeimyninių nesutarimų centre ir pats įsipainiojau į dvasinio gyvenimo tinklą. Manyje prabudo kaltės jausmas – vietoje džiaugsmo ir pasipūtimo, kurie būtų buvę daug natūralesni. Mane užplūdo prietarai. Dabar man teko sumokėti už egoizmą. Vaikystėje aš buvau lepinamas. Nors ir privalėjau vykdyti savo pareigas bei griežtų tėvų nustatytas taisykles, vis tik buvau lepinamas. Taip aš tapau „sugadintas“, nors tai visiška neteisybė, nes tokie vaikai būna tokie dorovingi, jog užaugę ima mokyti dorovės aplinkinius ir netgi žudo teisingumo vardan. Tiesa, mano atveju nieko panašaus nebuvo, tačiau aš pasinaudojau šiais bruožais istorijose, nes jie padėjo man įgyti visapusiško populiarumo Italijoje.

Ligi tol man niekuomet nė į galvą nebuvo atėję, kad vieną kartą atsidursiu tipiškoje islandiškoje aplinkoje, ir man teks verstis iš šio sudėtingojo meno – gyvybingumą įkvepiančių istorijų. Tačiau nieko nebuvo įmanoma pakeisti.

Vienintelis laikinas atokvėpis nuo viso šito buvo trumpi pasisėdėjimai prie puodelio kavos pas mamą, kuomet kaip įmanydami vengdavome kalbėti apie širdį graužiančius dalykus. Jeigu sekmadieniais tėtė ir būdavo namie, jis beveik nieko nekalbėdavo. Nutaisęs nepatenkintą miną ir atsistojęs – mat sėdėdamas greičiausiai nedrįso to pasakyti – jis išdroždavo:

– Žmonių neapgausi. Dabar puikiai įkliuvai, sūneli.

Mama, kuri niekuomet nebuvo itin linkusi į namų ruošos darbus, tačiau dirbdavo juos dėl savo auklėjimo bei iš pareigos mano tėvui, jautė pareigą šeštadieniais aplankyti mane bei seseris, idant „padėtų virtuvėje“, kaip pati sakydavo, nors toje virtuvėje nebuvo kas veikti. Seserims maistas buvo atvežamas iš restorano, kas buvo naudinga ir

man, kadangi joms prikraudavo daug, ir Loua niekuomet savo maisto nebaigdavo. Kai paaiškėjo, jog Loua atsistos ant kojų, ji ėmė liesintis. Kadangi, kaip žmonės sako, kiekvienas ėda nuo kito, dar ir mano teta ėmė ateiti į svečius – ne tiek „padėti virtuvėje“, kiek paskubinti mus susituokti tuo tikslu, kad galėčiau užsitikrinti dalį buto po sutuoktinės mirties. Šita teta nenorėjo, kad aš aukočiausi šiaip sau.

– Jeigu iškentėsi – pats supranti, – kartą nusivedusi mane į šalį sukuždėjo ji, taip tvirtai laikydama mane už abiejų rankų, jog, maniau, nepaleis jų ligi nenusiplausiu gausiu prakaitu.

Leidau jai gyventi savo tikėjime, tačiau pats puikiai žinojau, kad butas priklausė ne seserims, o Neįgaliųjų sąjungai; tad Louai mirus aš ničnieko nepelnyčiau.

Loua tuo tarpu ėmė ploti po antklode delnais. Duslus plojimas reiškė tai, kad ji norėsianti tekėti apsivilkusi tokia plačia vestuvine suknele, po kuria būtų galima paslėpti ratukus, idant nesimatytų silpnų kojų.

Mes daug kartų repetavome vedybų ceremoniją, kaip aš priimsiu ją iš tėvo ir likusį kelio galą iki altoriaus nuvesiu pats. Po kelių repeticijų Loua, atrodė, ėmė tiesiog plaukte plaukti bažnyčios grindimis ir galiausiai tiesiogine to žodžio prasme mesdavosi man į glėbį skęsdama, kaip sakoma meilės romanuose, baltojoje vestuvinės suknelės jūroje. Buvo likusi vienintelė problema – altorius turėjo būti perdirbtas, idant Loua galėtų privažiuoti prie jo su ratukais. Visa laimė, pagaliau buvo priimtas įstatymas, pagal kurį paralyžiuotieji gavo tokią pat teisę į klauptus, kaip ir visi kiti dori krikščionys, tačiau altorių su paaukštintais klauptais kol kas dar nebuvo, ir invalidai negalėjo privažiuoti prie jų su vežimėliais. Šią problemą šiaip ne taip išsprendėme, oficialiosios bažnyčios[12] atstovams išrūpinus nešiojamą altorių, kuriame klauptus buvo galima pakelti arba nuleisti tiek, kiek kam reikėjo.

Tai buvo vienas iš daugybės laikmečio reikalavimų. Neilgai trukus paralyžiuotieji ir invalidai ėmė studijuoti teologiją, o taip pat ir nebylieji bei kurtieji, tad fakultetas buvo priverstas įsigyti vertėją, idant

[12] Tai yra liuteronų bažnyčios.

jie suprastų, ką profesoriai kalba. Paralyžiuotieji, invalidai ir moterys po truputį ėmė vis labiau užvaldyti bažnyčią.

Louos motina pareiškė, kad nebūsią jokių problemų suieškoti pusiau neįgalų pastorių. Mus su vienu supažindino – tai buvo trumpai apsikirpusi riebi moteriškė, kiek praplikusi, tačiau labai maloni. Ji spinduliavo gėrį ir, be to, dar pareiškė – kas, tiesa, supykdė mane, kad tam tikra prasme ir pats Jėzus buvęs kiek sulėtinto vystymosi, nors tai ir nebuvo jokia gėda. Greičiau pliusas.

Aš neturėjau ką prie to pridurti. Loua gūžtelėjo pečiais.

Ši geroji moteriškė mielai sutiko mudu sutuokti. Ji mums papasakojo, kad būtent šiomis dienomis vedybos tarp heteroseksualių paralyžiuotųjų tapo gana madingos; vedybos tarp homoseksualių paralyžiuotųjų turėjo dar kiek palaukti – bažnyčia svarstė šią bylą – tačiau mišrioms vedyboms, t. y. tokioms, kai jaunoji arba jaunikis neįgalus, nekreipiant dėmesio į tai, jie homoseksualūs ar heteroseksualūs, nebuvo jokių apribojimų.

– Paralyžiuotieji, kaip ir visi kiti, turi visišką teisę gauti džiaugtis gyvenimu, kurį jiems dievas suteikė iš savo dosnumo, – aiškino moteris, kuri, beje, primygtinai reikalavo vadinti save pastore, kadangi žodis „pastorius" yra vyriškos giminės. Aš visiškai su tuo sutikau. Paskui pridūriau, kad dėl manęs visi žodžiai galėtų būti moteriškos giminės, tačiau tai jai pasirodė per daug. Taip pasakiau ne dėl įgimtos tolerancijos, o paprasčiausiai dėl to, kad tam tikromis aplinkybėmis esu linkęs sutikti su kitais – ypač tokiais atvejais, kai kiti nėra linkę dažnai vėdinti savo nuomonių. Man atrodo, kad tikrai tolerantiškos tolerancijos iš tiesų ir nėra. Tai, ką vadiname tolerancija, tėra kažkoks bukumas ar nesugebėjimas susidaryti savo paties nuomonės ir paskui jos laikytis. Taip ir pasakiau pastorei.

Tuomet ji man atsakė:

– Tvirtai laikykis tos nuomonės, kurią tau suteikė dievas.

Padėkojau jai ir abu su Loua parėjome namo. Grįžus namo, Loua ėmė mankštintis, lakstydama po kambarį, o aš atsiguliau ant sofos ir susimąsčiau. Man rodėsi, jog mano problema – arba mano

padėtis – buvo kitokia nei paprastų žmonių. Dirstelėjusi į mane, Loua paklausė:

– Apie ką galvoji?

Kadangi nieko neatsakiau, ji ėmė toliau lakstyti po grindis, o aš – mąstyti.

Kas bus toliau?

Pasidėjęs po galva pagalvį, aš atsakymo neradau. Tačiau netrukus priėjau išvados, kokios ir reikėjo tikėtis. Čionykščiai žmonės buvo kitokie nei užsieniečiai. Jie labiau domėjosi keistais vyrais ir bobomis nei turtuoliais ar gražiomis poniomis. Tiesa, tai turėjo pasikeisti, sustiprėjus miestiečių luomui; dėl to visiems tapo didžiai įdomu, kaip aš, Kročės mokyklos filosofas, vedžiau prieš tai paralyžiuotą moterį, kurią išgydžiau filosofijos pagalba; ir išgydžiau vien tam, kad paskui galėčiau ją vesti su ratukais.

Žinia apie vedybas, o paskui ir pačios vedybos pakliuvo į savaitraštį (nors nuotraukose iš tiesų suvaidino pasamdyti žmonės). Skaitytojai, savaime suprantama, visiškai tikėjo nuotraukomis, nors visi žinojo, kad jose pavaizduoti ne tie žmonės. Paskui visi mums sakydavo:

– „Žmonėse ir įvykiuose“ buvo išspausdinta visa šūsnis nuostabių nuotraukų su jumis. Jūsų santuoka gyvuos per amžius – ligi jus išskirs grabo lenta.

Iš tiesų vestuvių ceremonija įvyko lygiai taip pat, kaip buvo parodyta nuotraukose. Aš retkarčiais kilstelėdavau Louą, nors man tai sekėsi itin sunkiai, mat ji sugebėjo sulieseti tik tiek, kad tilptų į ratukus. Ratukuose Loua atrodė tam tikra prasme netgi puikesnė už nuotakas sveikomis kojomis. Mes nupirkome jai tokią suknelę, po kuria ji galėjo visiškai paslėpti ratukus ir kojas. Taip Loua priminė ne tik praėjusių amžių kilmingą damą, bet kartu baleto šokėją, plaukiančią scena. Aš jaučiau pasididžiavimą bei kitų pavydą – ypač tų šeimos narių, kurie niekuomet manimi netikėjo.

Mano pusbrolis pasivedė mane į šalį ir pašnibždėjo, jog dabar visiems tiems, kurie elgėsi su manimi taip, kaip tipiškai elgiasi buvę jaunystės draugai, įsitaisę poste, buvo gėda. Jie stengėsi užkirsti kelią

tam, kuris nepabūgo pabusti iš apsnūdimo bei leistis ieškoti šlovės; rado ją užsienyje ir grįžo į namus, iškeldamas grėsmę jų postams. Jis dar pridūrė:

– Galbūt ir universitetas būtų pakilęs iš sąstingio, jei būtų pripažinęs tavo diplomą. Tu taip puikiai įrodei savo sugebėjimus, kad bent jau islandų literatūroje niekas nedrįs suabejoti magiška tavo istorijų bei filosofijos galia. Be to, tu atsakingai pasielgei ir šios istorijos pabaigoje; tad jei gautum darbą universitete, greičiausiai prikeltum jį ne ką prasčiau nei savo gyvenimo draugę.

Aš klausiausi panegirikos. Žmogui privalu – esant tam tikroms aplinkybėms – pripažinti tai, į ką paprastai nėra jokio reikalo net kreipti dėmesio. Pusbroliui rodėsi, jog mano veidmainiškumas iš tiesų reiškė, jog aš nuoširdžiai priimu jo liaupses. Nuo to jis dar labiau užsivedė ir jau buvo bevarąs toliau, tačiau man labiausiai norėjosi, kad pokylis kuo greičiau pasibaigtų, ir aš pasakiau jam, kad Loua pavargo.

– Na žinoma, – tarė jis ir tučtuojau perdavė mano žodžius visiems svečiams. Visi su tuo sutiko ir dar pridėjo nuo savęs, kad Loua jau per ilgai vaikšto – kojos greičiausiai dar nebuvo visiškai pasveikusios.

Visų manymu, tai turėjo būti savaime suprantama.

Apie vidurnaktį pokylis baigėsi ir po pusvalandžio mes buvome lovoje. Kai buvau beapkabinąs Louą, norėdamas pasiūlyti, kad kitkas palauktų rytojaus – mes esą niekur neskubame ir mūsų laukianti visa amžinybė – staiga ji, padėjusi man ant krūtinės dešinę ranką, prabilo:

– Palauk sekundę – neuždrunyk iš karto.

Aš laukiau, vos galėdamas būti atsimerkęs. Ji ėmė tęsti, ir jos kalba didžiai mane nustebino, nors aš ir nevisiškai supratau, apie ką ji kalbėjo:

– Viską žinantis dievas žino ir visi, kurie mane pažįsta, žino, jog buvau paralyžiuota beveik dešimtį metų. Tačiau išskyrus mane dar niekas nežino, jog aš pasiryžusi atsigriebti už tuos prarastus dešimt metų, kadangi esu visiškai atgavusi pirmykštes jėgas. O dabar įdėmiai klausyk: tam, kad galėčiau džiaugtis tavo darbo vaisiais viena, aš atsakau tau ir reikalauju skyrybų prieš prasidedant nakčiai su jos numanomais

rezultatais. Be to, įsimink, jog aš reikalauju skyrybų ne kaip kadaise buvusi suparalyžiuota moteris, bet kaip asmuo, įgavęs didžią jėgą žemiau juostos. Taip kalbu, kadangi man ničnieko iš tavęs nereikia. Dabar aš galiu būti laisva – trisdešimt penkerių metų moteris pagal popierius, tačiau iš tiesų dvidešimt penkerių, jeigu neminėsime metų, kuomet buvau suparalyžiuota.

Besiklausydamas jos nenutuokiau, ką jai atsakyti, ir galiausiai nusprendžiau tylėti.

– Man nesvarbu, supranti ar ne, – tęsė Loua. – Gyventi be supratimo visiškai įmanoma. Man visiškai pakanka, kad mano dvasia ir valia supranta reikšmingumą to, apie ką kalbu.

Man pasirodė, kad tai tarus Louai taip palengvėjo ant širdies, jog ji čia pat užmigo giliu ir, rodės, jokių rūpesčių neturinčiu miegu.

Kitą rytą pabudau išsiskyręs jaunikis. Galbūt turėčiau padėkoti gyvenimui, nerūpestingumui ar sugebėjimui priimti viską taip, kaip yra iš tiesų, tačiau gulėdamas šalia Louos aš nesijaučiau išduotas ar engiamas sutuoktinis. Niekas nepasikeitė ir man ryte beruošiant visai trijulei pusryčius – taip pat ir Jounai. Tačiau kai nunešiau pusrytį Jounai, ji atsisakė valgyti, reikalaudama lygybės su seseria ir kad aš tučtuojau išgydyčiau jos paralyžių.

Man nebekilo rankos vėl leistis į tą pačią pasakojimų kelionę vien tam, kad, jos jėgoms sugrįžus į kūną, jas panaudotų tik tam, kad smogtų mano pasitikėjimui savimi bei atstumtų mane.

Su tokiomis mintimis aš atsakiau Jounai, nors kiek ir graužė sąžinė. Stovėjau šalia jos su padėklu ir buvau bepadedąs jį šalia lovos, tačiau Jouna staiga pareiškė mirsianti badu, jei aš nesutiksiu su jos sąlygomis. Atsakydamas ėmiau ir išpyliau pusryčius tiesiai jai ant antklodės. Jouna neparodė man nė menkiausio pasigailėjimo – griebusi telefoną tučtuojau paskambino į tarnybą ir papasakojo moteriai „su koja“, kas nutiko.

Kai Jouna ištiesė man telefono ragelį, moteris užsipuolė mane ir netgi pagrasino:

– Jaunuoli, tu įkvėpei gyvybę į paralyžiuotą kūną, kuris buvo

susitaikęs su bejėgiškumu, tu sukėlei nepasitenkinimą galūnių, kurioms gyvenime iš tiesų reikėjo ne tiek daug bei įvarei naują kraują į užkalkėjusias kraujagysles. Tai dabar aš noriu tavęs paklausti: kokiam galui? Gal pasakysi, jokiam? Lyg viskas tebūtų buvusi istorija be turinio, žaidimas su seserimis, kažkoks pasilinksminimas? Prisimink patarlę: „Kiekvieną linksmybę lydi rimti dalykai“. O visų pirma sakau tau – linksmybes turėtų lydėti atsakomybė.

Man neliko nieko kita, kaip tik nusijuokti iš tokios formalios ir kvailos kalbos, tačiau mano juokas jos visiškai nepaveikė. Ji tęsė tuo pačiu tonu:

– Sek paskui pareigos šauksmą, kurį paveldėjai iš savo mamelės.

Man dabar pasidarė dar linksmiau ir aš jos paklausiau:

– Tai tu nori, kad aš sukilčiau prieš dievo įstatymus ir imčiau gyventi dvipatystėje?

– Sek įgimtais įstatymais, – atsakė ji. – Dievas ir gyvenimas pasirūpins tuo, kas liko.

Sulig tais žodžiais aš atsisukau į Jouną. Ji toli gražu nebuvo atgrasi ar nedaili, atvirkščiai – savo luošumu ji netgi atrodė patraukli. Tačiau mane gąsdino tai, kas laukė ateityje, nors aš visiškai nežinojau, kas tai bus. Tą akimirką aš pakračiau galvą, tačiau žinojau, jog vėliau sutiksiu – kaip ir su visomis kančiomis. Galbūt sutiksiu ne pasakoti paralyžiuotiesiems istorijas, o veikiau užrašyti tą, kuri baigsis tokiais žodžiais, kurie vėliau bus sviesti man atgal į veidą, nes gyvenimo užmokestis yra šūdinas nedėkingumas.

Gu42

Guðbergur Bergsson
Paralyžiuotosios mokytojos : romanas / Guðbergur Bergsson; iš islandų kalbos vertė Aurelijus Vijūnas; – Vilnius: Pasviręs pasaulis, 2007. – 176 p.

UDK 839.59-3
ISBN 978-9955-435-90-7

Italijos universitete studijavęs Benedeto Kročės estetiką ir gavęs puikų išsilavinimą, jaunuolis, sugrįžęs į Islandiją, neranda tinkamos veiklos. Jis kreipiasi į draugus, gimines, bet sulaukia tik pašaipos ir paniekos. Visai nusivylęs jaunuolis sutinka prižiūrėti nuo juosmens paralyžiuotas dvynes, buvusias mokytojas. Šios įsitikinusios, kad vaikinas turi ypatingų galių prikelti jas naujam gyvenimui, ir verčia jį pasakoti nešvankias istorijas. Trokšdamas joms padėti pasakotojas panyra į nežabotų aistrų ir geidulių fantazijas, ir – stebuklas! – po kelių mėnesių negyvose galūnėse dvynės pajunta pirmuosius gyvybės požymius, bet su kiekviena diena reikalauja dar daugiau. Taigi ką nori kalbėk, bet žmonėms padėk – teigia šios itin erotiškos knygos autorius.

Guðbergur Bergsson

PARALYŽIUOTOSIOS MOKYTOJOS

Redaktorius Robertas Kundrotas
Dailininkė Eglė Gelažiūtė-Petrauskienė
Leidybos vadovas Vincas Akelis

Užsakymas 1347
Išleido UAB „Pasviręs pasaulis"
Erfurto 48–18, LT-04102 Vilnius,
El. paštas: tango@takas.lt
111-oji leidyklos knyga
Spausdino AB spaustuvė „Aušra" ,
Vytauto pr. 23, LT-44352 Kaunas
Puslapis internete: www.ausra.lt
El. paštas: ausra@ausra.lt

Italijos universitete studijavęs Benedeto Kročės estetiką ir gavęs puikų išsilavinimą, jaunuolis, sugrįžęs į Islandiją, neranda tinkamos veiklos. Jis kreipiasi į draugus, gimines, bet sulaukia tik pašaipos ir paniekos. Visai nusivylęs jaunuolis sutinka prižiūrėti nuo juosmens paralyžiuotas dvynes, buvusias mokytojas. Šios įsitikinusios, kad vaikinas turi ypatingų galių prikelti jas naujam gyvenimui, ir verčia jį pasakoti nešvankias istorijas. Trokšdamas joms padėti pasakotojas panyra į nežabotų aistrų ir geidulių fantazijas, ir – stebuklas! – po kelių mėnesių negyvose galūnėse dvynės pajunta pirmuosius gyvybės požymius, bet su kiekviena diena reikalauja dar daugiau. Taigi ką nori kalbėk, bet žmonėms padėk – teigia šios itin erotiškos knygos autorius.

9 789955 435907